

Nordjyllands Fugle 2019

Rapport nr. 56 fra Nordjyllands Fugle

© 2020 Nordjyllands Fugle

Fotografisk, mekanisk eller anden gengivelse eller mangfoldiggørelse af denne bog eller dele heraf er ikke tilladt ifølge gældende dansk lov om ophavsret.

- Udgivet af:** Foreningen Nordjyllands Fugle
Burholt 16, 9560 Hadsund
www.nordjyllandsfugle.dk
- Kasserer:** Torben Nielsen, Burholt 16, 9560 Hadsund
Telefon 2057 7035, mail: ttni@pc.dk
Konto: 1551 6211771 / MobilePay: 512950
- Pris:** Kr. 160,- + evt. forsendelse
- Illustrationer:** Jens Frimer Andersen (akvareller, omslag), Jens Gregersen (artikel om Vandrikse).
- Fotografer:** Anders Brinkmann, Erik Christophersen, Frits Rost, Gitte Kjærgaard, Gunnar Hansen, Henrik Christensen, Henrik Haaning Nielsen, Henrik Pedersen, Jan Lindgaard Rasmussen, Jan Skriver, Jens Eriksen, Jens Jørgen Andersen, Jens Kristian Kjærgård, Jens Vinge, Jørgen Peter Kjeldsen, Keld Ejning-Duun, Kis Boel Guldman, Knud Pedersen, Kurt Prentow, Lars Grøn, Leif Jensen, Masami Kuroda, Mette Berg Hansen, Ole Krogh, Peter Kristensen, Poul Bastholm Nørgaard, Poul Holm Pedersen, Ruth Christensen
- Tilrettelæggelse:** Hans Christophersen
- Fotoredaktion:** Lars Grøn
- Korrektur:** Hans Christophersen & Tscherning Clausen
- Layout:** Jørgen Peter Kjeldsen/ornit.dk
- Trykning:** Novagraf
- Oplag:** 400 eks.

Indhold

Forord <i>Hans Christophersen</i>	2
ARTIKLER	4
Hjemmesiden Nordjyllands Fugle <i>Johnny Laursen</i>	4
Ny oversigt over fugle i Nordjylland <i>Poul Erik Sperling</i>	5
Skagen Fuglestation 2019 <i>Knud Pedersen</i>	6
Ringmærkning Skagen 2019 <i>Henning Ettrup</i>	14
Lille Vildmose 2019 <i>Thorkild Lund</i>	18
Vejlerne 2019 <i>Henrik Haaning Nielsen</i>	22
Forvaltning af ræv og mårhund i Lille Vildmose <i>Jacob Palsgaard Andersen</i>	26
Kongeørn i Danmark har udfordringer i 2019 <i>Jan Tøttrup Nielsen</i>	28
Biskæret, vellykket naturgenopretningsprojekt på Mors <i>Jens Kristian Kjærgård</i>	32
Vandrefalkenes andet år på Nordjyllandsværket <i>Anton Thøger Larsen</i>	36
Havørnene fra Vilsted Sø og deres GPS-tracks <i>Gunnar Hansen</i>	38
Ynglende Mudderklire i Thy <i>Jens Jørgen Andersen</i>	40
Ynglende Fiskeørn i Thy <i>Jens Jørgen Andersen</i>	41
Om den sære Vandrikse <i>Jens Gregersen</i>	42
Tornhalsejeler, ny art for Nordjylland <i>Frits Rost</i>	44
Største Krogneb-invasion nogensinde <i>Lars Grøn</i>	46
Hvor mange Gulben i Nordjylland 2019? <i>Henrik Haaning Nielsen</i>	48
Gærdeværting, ny art for Nordjylland <i>Poul Bastholm Nørgaard og Kurt Prentow</i>	52
Spansk Spurv i Skagen, ny for Danmark <i>Thorkild Lund</i>	54
Mindeord for Brian Zobbe <i>Thorkild Lund og Torben Fisker-Rasmussen</i>	55
Portræt af Jens Kristian Kjærgård <i>Poul Erik Sperling</i>	56
ARTSGENNEMGANG	60
Indsenderliste	152
Indeks arter	167

Redaktionen 2019

Esben Sloth Andersen 6037 9080	esa @business.aau.dk	Spætter, træløbere og fuglekonger.	Johnny Laursen 2338 4320	bruunlaursen @mail.dk	Hjemmeside.
Thorkil Brandt 3025 5304	thorkilbrandt @gmail.com	Gæs.	Thorkild Lund 5126 3679	thorkildlund86 @gmail.com	Redaktion af artikler.
Anders Brinkmann 2840 2714	anders_brinkmann @hotmail.com	Stormfugle, kjover, Pungmejse, Skægmejse, store drosler, fluesnap- pere og finker.	Henrik Nyrup 2849 7618	henriknyrup @sol.dk	Skarver, Sule, lappe- dykkere, måge-skema, duer, ugler, Gøg, skrige- fugle og vipstjerter.
Morten Christensen 2545 9753	mch1895 @gmail.com	Lommer, svaler, lærker og sangere.	Kurt Prentow 2233 9647	kurt @prentow.dk	Måger, terner, alkefugle og indsenderliste.
Hans Christophersen 2371 3154	hach @mail.dk	Ænder, Vagtel, sejlere, rovfugle og falke, Pirol, korrektur, tilrettelæg- gelse.	René Worup Rørbæk 2876 3520	rene.roerbaek @gmail.com	Silkehaie, smådrosler m.m.
Tscherning Clausen 2327 1434	tchtscherning @gmail.com	Korrektur.	Albert Schmidt 2195 4453	lavskrige.7741 @gmail.com	Vandhøns, vadefugle, tornskader, kragefugle og stære.
Lars Grøn 2987 8228	larsnaturfoto @gmail.com	Fotoredaktion.	Poul Erik Sperling 2028 4405	pes @vildtfarmnord.dk	Artikler.
Anton Thøger Larsen 2869 1373	rangerdanmark @gmail.com	Storkefugle, trane, vadefugle og pibere.	Henrik Møller Thomsen 2253 1576	henrida.kirk @gmail.com	Svaner.

Sponsorer

*Nordjyllands Fugle
takker for økonomisk
støtte til årbogen fra:*

HALS NØRRESKOV

**AAGE V.
JENSEN**
NATURFOND

Grågåss, Bygholm Vejle, 9. maj 2019.
Foto: Jørgen Peter Kjeldsen/ornit.dk.

Foreningen "Nordjyllands Fugle" er en selvstændig forening med nær tilknytning til Dansk Ornitologisk Forenings lokalafdelinger i Nordjylland og Nordvestjylland. Foreningen har som sit primære formål at udgive en årbog på baggrund af fugleagttagelser fra det område, der dækkes af de to tidligere amter Nordjylland og Viborg suppleret med artikler. Foreningen, der begyndte som Nordjysk Ornitologisk Kartotek, har nu eksisteret i 50 år og næste år er det lige så mange år siden, at den første rapport udkom.

Årbogen er denne gang forfattet og opsat i Corona-epidemien skygge, hvilket giver redaktører og layouter lidt bedre tid til arbejdet, da mange andre aktiviteter ligger underdrejet, mens dette skrives. Det gælder således alle former for rejseaktivitet. Vi bliver opfordret til at blive hjemme – og for eksempel skrive artikler og artsbehandlinger til denne bog, som omhandler fugleåret 2019 – et år hvor alt endnu var relativt normalt.

Grundlaget for rapporten er som tidligere indberetninger til DOFbasen. Antallet af indtastninger er rekordhøj og bliver ved med at stige – nu godt 210.000 observationer, en stigning på 25.000 siden 2018. Antallet af indsendere er også steget og er for første gang over 1000 (1008). Det store antal observationer kan overraske set i lyset af, at områdets mest ihærdige ornitolog, Rolf Christensen, ikke indtaster i DOFbasen. En del af det traditionelt store materiale, der kommer fra den kant, er dog indtastet af andre, ligesom oplysninger på meldesystemet "Birdcall" i nogen grad er inddraget.

Skagen Fuglestation og lokale folk i Skagen-området står til gengæld for et stort materiale fra det område, hvilket der blandt andet kan læses om i et længere indlæg. Skagen er i særklasse det område med flest indrapporteringer, idet 19% af samtlige indtastninger er derfra. Dernæst følger Vejlerne med 7% og Lille Vildmose med 6% af de samlede indtastninger. Til gengæld er dobbeltrapporteringer væsentligt færre fra disse områder end fra Skagen. Så alt i alt er ca. 1/3 af det totale antal indtastninger fra disse tre områder. Også Vejlerne og Lille Vildmose behandles i særskilte afsnit. Knud Pedersen har sammenstillet materialet fra Skagen for rovfugle og falke samt

lommer, stormfugle, kjoever, alkefugle, Sule og Ride. En stor tak for det.

En lang række andre områder har bidraget med mange oplysninger. Det gælder ikke mindst Hanstholm, Nørreådal, Hirtshals, det sydøstlige Vendsyssel, Rold Skov med flere. Desuden modtages materiale fra DOFs Sjældenhedsudvalg (SU) via Simon S. Christiansen samt fra Miljøstyrelsen.

Omslaget er endnu engang prydet af fine akvareller fra Jens Frimer. Det er nu tyve år siden, han første gang leverede forside-illustrationen. Det var årbogen for 1999, hvor en Kongeørn var på forsiden, idet det var første år netop den art ynglede med succes i landet. Alle rapportens mange tal og tekster komplementeres desuden af mange smukke fotografier, som et stigende antal dygtige fotografer stiller til rådighed. Tusind tak for det.

Årbogen er som de tidligere år delt i to afdelinger. En del artikler om nordjyske fugle og en artsgennemgang af et stort antal udvalgte arter. Fokus i artsbehandlingerne er primært på de mere fåtalligt forekommende arter og andre, der vurderes af særlig interesse. Listen over, hvilke arter der behandles, er dog ikke statisk og vil for visse arter variere fra år til år. Desværre er enkelte arter, som vi traditionelt behandler, ikke med i år. Det gælder primært blandt ænderne og skyldes manglende arbejdskraft.

Fugleåret 2019 er præget af en mild vinter, hvor februar giver en varmere rekord, der går over i et tidligt forår, hvor april måned markerer sig med varmt og "fuglevenligt" vejr, der gør at usædvanligt mange af forårets mest markante træktal findes i april og i langt mindre grad i maj, hvor vejret atter er mere ustadigt. En noget ustadig sommer afløses af et mildt efterår uden markante storme, hvilket afspejles i små tal for diverse stormfugle. Vinteren indfinder sig stort set ikke, og helt usædvanligt falder der ikke hvidt nedbør i årets sidste måneder. Året bliver dog vådt nok endda og blandt andet bliver efteråret det vådeste siden 1874.

Om de nordjyske ynglefugle kan blandt andet berettes, at Sangsvane nu har rundet de ti par, Lille Vildmose huser de største bestande i Danmark af Sorthalset og Grå-

strubet Lappedykker med henholdsvis ca. 50 og knap 100 par. Hos vadefuglene er bestandsudviklingen hos Stor Kobberrøbe kritisk med fortsat nedgang på Bygholm Vejle. Glædeligt er det til gengæld, at Mudderklipe for første gang i mange år yngler i landsdelen – der kan læses mere om fundet i en artikel. Bestanden af Plettet Rørvagtel er meget stor i år – ikke mindst i Vejerne. Hos rovfuglene er der kommet rekordmange havørneunger på vingerne – hele 14! Der kan blandt andet læses om det nye par ved Vilsted Sø i artikeldelen. Bestanden af Fiskeørn er nu fordoblet til to – med et nyt par i Thy og Vandrefalken, der vendte tilbage som nordjysk ynglefugl i 2018, holder stand, hvilket også har sin egen omtale i artikeldelen. Om spurvefuglene kan det nævnes, at Toplærke holder stand med fire fugle i Hirtshals, og at der for første gang nogensinde ikke er rapporter om sikre ynglefund af Broget Fluesnapper. Til gengæld er der et succesfuldt ynglepar af Drosselrørsanger ved Ove Sø – det er ikke set i mange år.

Fra forårstrækket kan nævnes, at det fine vejr i april giver et meget stort træk af flere rovfuglearter med blandt andet rekordforekomster ved Skagen af Fiskeørn og Vandrefalk samt større forekomster end i mange år af blandt andet Spurvehøg og Dværgefalk. Til gengæld er forekomsten af Hedeheg med blot ti nordjyske fugle helt i bund. Både i foråret og efteråret ses mange Aftenfalk. En række sjældenheder er det som vanligt også blevet til. Nævnes skal det første danske fund af Spansk Spurv ved Skagen og det andet af Tornhalesejler nær Løkken foruden den første nordjyske (og anden danske) Gærdeværpling ved Tornby – læs om alle i særskilte artikler. Desuden fund af både Lille og Dværgrørvagtel

henholdsvis i Lille Vildmose og ved Hjardemål Klit, Hvid Pelikan i Arup Vejle, Lille Gulben i både Ulvedyb og Vejerne, som der også kan læses om i en særartikel. Blandt rovfuglene kan nævnes fund af mindst to Blå Glenter, Slangeørn, Stor Skrigeørn og Gåsegrib. Der er tale om endnu et år med fund af Ellekrage. Blandt spurvefuglene kan i øvrigt nævnes fund af usædvanlige arter som Rødhovedet Tornskade, Sibirisk Bynkefugl, Korttået Lærke, Lille Rørsanger, Sibirisk Gærdesanger, Alpejernspurv med flere. Glemmes må heller ikke den største invasion nogensinde af Krognæb, som selvfølgelig også får en særomtale.

Desuden er der en præsentation af en nordjysk fotograf – denne gang Jens Kristian Kjærgaard, samt en nekrolog over Brian Zobbe, som i mange år forsynede årbogen med fine tegninger. Desuden artikler om et svært år for de nordjyske Kongeørne, om bekæmpelse af Ræv og Mårhund i Lille Vildmose, om Vandriksen og en præsentation af Biskærret – en ny lokalitet på Mors samt en lille omtale af en ny oversigt over Nordjyllands fugle foruden lidt om vores egen hjemmeside nordjyllandsfugle.dk, hvor der kan findes ældre rapporter, som kan downloades i PDF-format, ligesom man blandt andet kan finde en oversigt over alle de sjældne arter, der er set i Nordjylland igennem årene.

Vi forbeholder sig ret til at udelade usædvanlige observationer i artsgennemgangen, herunder arter set i usædvanlige antal eller på usædvanlige tidspunkter. Det gælder specielt, hvis der ikke foreligger kommentarer/beskrivelse i forbindelse med indtastningen.

Redaktionen siger hermed tak til alle, der på den ene eller anden måde har givet deres bidrag til rapporten.

Hvidbrynet løvsanger fremvises og fotograferes, Skagen, 12. oktober 2019. Foto: Skagen Fuglestation.

Hjemmesiden Nordjyllands Fugle – 10 års jubilæum i 2020

Af Johnny Laursen

Hvordan opstod ideen om en hjemmeside?

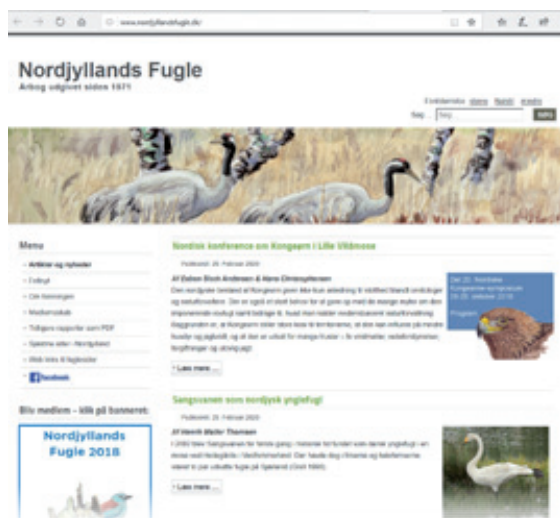
Grundlæggende er Nordjyllands Fugle en årbog som er udgivet siden 1971. De første mange år var årbogen en gennemgang af Nordjyllands fugle – det vil sige en opsummering af iagttagelser i regionen i det forløbne år. I 2004 opstod ideen om at tilføje relaterede artikler. I 2005 udkom den først rapport, hvor indholdet var udvidet med tre artikler. Alle tre var artikler om lokaliteter i Nordjylland. Årbogen blev pludselig mere interessant. Alleerede året efter var ideen om artiklerne udviklet til også at omfatte portrætter og større artikler om udvalgte arter. Efterhånden udviklede artikeldelen sig så meget, at der blev et behov for at skære ned på artsgennemgangen.

Hvornår startede hjemmesiden?

Med årbogen som udkom i 2009, hvor der var otte flotte artikler, opstod ideen om at etablere en hjemmeside. Grundlaget for en hjemmeside er jo som udgangspunkt, at der er noget indhold, som kan være interessant for læserne. De mange artikler fra rapporterne tilbage til 2005 blev således grundlaget for hjemmesiden. Find rapporten fra 2009 på hjemmesiden www.nordjyllandsfugle.dk så vil du se, at det netop er en stribe af forsiden fra den rapport, som pryder hjemmesidens top som banner. Det er Jens Frimer Andersens flotte akvarel. Hjemmesiden blev etableret og åbnet for offentligheden i 2010.

Hvad indeholder hjemmesiden?

Til og med januar 2019 er der lagt 141 spændende artikler op. I løbet af 2020 spædes der yderligere 15-20 artikler til. Artiklerne spænder vidt fra fotoreportager, portrætter af ornitologer og fotografer, artikler om udvalgte fugle og dyrs status i Nordjylland og ikke mindst artikler om lokaliteter og udviklingen på disse. Selv om de ældste artikler er 15 år gamle, er mange fortsat enten aktuelle eller i det mindste interessante.

Ud over artiklerne, som er det bærende element, så er der en meget vigtig og interessant oversigt over sjældne arter i de tidligere Nordjyllands og Viborgs amter, som Nordjyllands Fugle dækker. Her vil man f.eks. kunne se, at der i 1991 blev fundet en Rødhalsed Natravn i Nordjylland. Den blev fundet på Gyvelstien i Skagen og var død. Man vil også finde en enkelt Ådselgrib for Nordjylland, som blev set i Skagen i 1993.

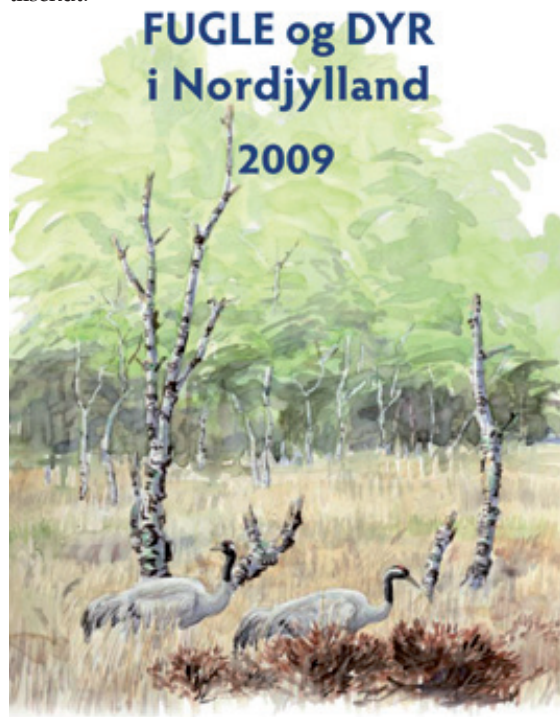
Endvidere kan man finde de tidligere årbøger (rapporter) i PDF versioner tilbage til 2004. De tidligere rapporter offentliggøres som PDF godt et år efter de fysiske rapporter.

Hvilket formål har hjemmesiden?

Primært er siden tænkt som et opslagsværk, hvor man kan orientere sig om Foreningen Nordjyllands Fugle og finde en masse spændende indhold om både mennesker, fugle og dyr for området. Hvis man ønsker at være interaktiv i forhold til Foreningen Nordjyllands Fugle, har vi valgt at det foregår på foreningens Facebook side.

Bliv medlem

Selv om alt indhold fra årbogen bliver lagt på hjemmesiden (med forsinkelse), så kan hjemmesiden ikke hamle op med den trykte rapport. Den trykte rapport er et gedigent stykke håndværk, som fortjener at blive befamlet og beundret. Hermed en opfordring til at blive medlem af foreningen, hvis du ikke er medlem i forvejen. Dermed støtter du det store frivillige arbejde, der er baggrunden for årbogen og får hvert år en lækker rapport tilsendt.

Ny oversigt over Fugle i Nordjylland

Af Poul Erik Sperling

Da vi lavede bogen Nordjyllands Fugle (1978), var det meningen, at der skulle udkomme en ny udgave hvert tiende år. Det er jo ikke sket her 40 år efter, så det er nok ikke realistisk længere.

For et par år siden besluttede jeg mig for at lave en ny oversigt over hvilke fugle, der er set i Nordjylland. Det gik meget godt de første måneder, men så kørte jeg død i det og kom ikke rigtigt videre. Der er jo mange steder, der skal slås op. Derfor spurgte jeg på en Gråmejsetur, om der ikke var nogen, der ville være med til at mødes en dag om måneden for at udarbejde en sådan oversigt. Det var der: Anders Refstrup, Hans Erik Abildgaard og Ulla Bryanne meldte sig, og nu har vi i halvandet år mødtes i Golfhuset hver den tredje onsdag i måneden for at skrive og slå op i bøger og på hjemmesider.

Data indsamles fra mange steder som: Nordjyllands Fugle (1978), årsrapporterne fra Nordjyllands Fugle, SU-rapporten fra Fugleåret (udgivet af DOF), Revideret status for sjældne fugle i Danmark før 1965 og Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 1998-2012. Hertil kommer hjemmesiderne fra DOF-Basen, de tre Atlasundersøgelser, Netflugt, Avibasen med mere, så det kommer hurtigt til at flyde omkring os med bøger og opslåede hjemmesider, når vi arbejder.

Det bliver ikke en stor bog vi skriver, men en opstilling af de fugle, der er set i Nordjylland. Hvor mange der er

set, hvilken biotop de ses på, hvor de er udbredt i verden. Vi tager også fire navne med på hver fugl, dansk, latin, engelsk og tysk, så rapporten kan også bruges som oversætter, hvis man læser rejserapporter på et andet sprog eller vil søge om mere viden om en art på nettet.

Da fuglene jo har vinger, kan de flytte sig, så derfor er det meningen, at vi vil revidere rapporten en gang om året, så den bliver opdateret med eventuelle nye arter fra rapporterne fra Sjældenhedsudvalget for eksempel.

Vi vil udgive den som en trykt rapport i en limindbinding, som vi selv kan udskrive og derved holde prisen under de 100 kr og måske også lægge den på nettet som PDF-fil. Det er dog vigtigt for os, at den udkommer på papir, så den kan ligge i bilen eller tages med i sofaen, så man kan få et hurtigt overblik over fugle i Nordjylland.

Vi er nu kommet igennem alle arterne første gang. Det er dejligt, så vi kan se, at det kan lykkes. Nu skal vi have sat billeder ind og set hele materialet igennem én gang til, da vi skriver lidt anderledes nu, end da vi begyndte. Vi hygger os på vores onsdagsmøder med kaffe og brød til at starte dagen med, og så graver vi en masse viden frem om fuglene i Nordjylland, så vi lærer noget nyt hver gang.

Vi glæder os til at kunne præsentere rapporten/bogen for Jer, måske en gang i 2020.

Navn	Biotop	Fund i Nordjylland	Kommentarer	Andre fund i Danmark	Andre lande
Fugle i Nordjylland				481 arter	55 arter
Navn	Biotop	Fund i Nordjylland	Kommentarer	Andre fund i Danmark	Andre lande
Chukarke <i>Alcedo eschscholtzii</i> Chukar	Agerland, træmarker, grønmarker, anghedeagtig vegetation	4.11.2019: 1 Nørre-vejle	Udbredt i Nørrejylland		Fugleårstegning i Tyskland og Litauen
Flodhe <i>Alcedo eschscholtzii</i> Flodhe	Udendigt, agerland, træer, vågeagtig vegetation	12 fund i Nordjylland 1998-2018: 27.5. 2018: 1 Nørre-vejle	Udbredt i Nørrejylland		Fugleårstegning i Tyskland, Spanien
Trøjte <i>Colaptes cafer</i> Trøjte	Agerland, træer, og træmarker	Sjældne angreb i 1990'erne var sjældne i 2010'erne. 2018 angreb i Nørre-vejle	Det er sjældent, men angreb i Nørrejylland (2018) og i Nørre-vejle (2018)		Angreb i Nørre-vejle (2018) og i Nørre-vejle (2018)
Rosen <i>Phoenicurus phoenicurus</i> Rosen	Agerland og skovland		Almindelig i Nørrejylland (2018)		
Agerhe <i>Phoenicurus phoenicurus</i> Agerhe	Agerland og skov		Almindelig i Nørrejylland (2018)		
Tør <i>Phoenicurus phoenicurus</i> Tør	Almindelig i Nørrejylland (2018)		Almindelig i Nørrejylland (2018)		
Trøjte <i>Colaptes cafer</i> Trøjte	Almindelig i Nørrejylland (2018)		Almindelig i Nørrejylland (2018)		
Trøjte <i>Colaptes cafer</i> Trøjte	Almindelig i Nørrejylland (2018)		Almindelig i Nørrejylland (2018)		
Trøjte <i>Colaptes cafer</i> Trøjte	Almindelig i Nørrejylland (2018)		Almindelig i Nørrejylland (2018)		
Trøjte <i>Colaptes cafer</i> Trøjte	Almindelig i Nørrejylland (2018)		Almindelig i Nørrejylland (2018)		
Trøjte <i>Colaptes cafer</i> Trøjte	Almindelig i Nørrejylland (2018)		Almindelig i Nørrejylland (2018)		
Trøjte <i>Colaptes cafer</i> Trøjte	Almindelig i Nørrejylland (2018)		Almindelig i Nørrejylland (2018)		
Trøjte <i>Colaptes cafer</i> Trøjte	Almindelig i Nørrejylland (2018)		Almindelig i Nørrejylland (2018)		
Trøjte <i>Colaptes cafer</i> Trøjte	Almindelig i Nørrejylland (2018)		Almindelig i Nørrejylland (2018)		
Trøjte <i>Colaptes cafer</i> Trøjte	Almindelig i Nørrejylland (2018)		Almindelig i Nørrejylland (2018)		
Trøjte <i>Colaptes cafer</i> Trøjte	Almindelig i Nørrejylland (2018)		Almindelig i Nørrejylland (2018)		

Eksempelside og forside, prøvetryk af den nye publikation.

Skagen Fuglestation 2019

Af Knud Pedersen

Steppehøg, Grenen, 17. maj 2019. Foto: Lars Grøn.

Indledning

Skagen Fuglestation har i 2019 været særdeles godt bemannet med en lang række frivillige fra marts til december. Derfor blev 2019 endnu et travlt år med et mangesidet aktivitetsniveau.

De primære aktiviteter har koncentreret sig om ringmærkning, trækobservationer og naturformidling. Oplæring af nye ringmærkere, observatører og formidlere har også været en vigtig aktivitet. Endvidere er der indsamlet en række forskellige data til forskningsprojekter ved universiteter m.fl.

Ansvar for det daglige arbejde er først og fremmest blevet varetaget af den fuldtidsansatte stationsleder og naturvejleder Simon S. Christiansen. De frivillige, som har været kontraktansatte i kortere eller længere perioder, er rekrutteret bredt internationalt. I 2019 har der således været frivillige fra Danmark, England, Skotland, Tyskland, Holland, Østrig, Spanien, Italien, Grækenland, Bulgarien og Israel. Det tætte samarbejde med Lista Fuglestation i Norge og Ottenby Fuglestation i Sverige er fortsat i 2019. Flere af de frivillige har deltaget i "The Scandinavian Triple" med ophold på de tre fuglestationer i Norge, Sverige og Danmark. Mange besøgende og lokale ornitologer har også bidraget væsentligt til fuglestationens aktiviteter i 2019.

Formidling af fugle og natur er en af kerneopgaverne på en moderne fuglestation. Mindst 2800 deltagere var med på de ca. 155 ture og arrangementer, som naturvejlederen og de frivillige fra fuglestationen gennemførte i løbet af året sammen med venneforeningen og Naturstyrelsen i Det Grå Fyr. Det er en fordobling af både deltagertal og arrangementer i forhold til 2018. Fuglestationen har også været vært for en række arrangementer og

møder i løbet af året. Her kan bl.a. nævnes et weekendmøde i august for personer, som har ydet en stor indsats for ringmærkningen i Danmark gennem mange år. Endvidere holdt DOF's sjældenhedsudvalg halvårligt møde på fuglestationen i november. Fuglestationens lejlighed har været booket i 26 uger og det er 9 uger mere end i 2018. Mange af gæsterne vender tilbage efter de gode oplevelser på fuglestationen.

Venneforeningen har igen arrangeret månedlige møder med foredrag i Birders Club og bidraget med frivilligt arbejde i den daglige drift af fuglestationen. I løbet af året skiftede Skagen Fuglestations Venner navn til Det Grå Fyr Venner, da der har været et stort ønske om at gøre foreningen til en mere bredt baseret støtteforening for alle de aktiviteter, som finder sted under både Det Grå Fyr og Skagen Fuglestation.

Traditionen tro blev der afholdt fuglefestival i maj. Med venneforeningen som primus motor og andre gode samarbejdspartnere gennemførtes festivalen i dagene 9-12. maj. Det blev endnu en festival med mange tilbud om aktiviteter til deltagerne og et meget stort besøg fra nær og fjern.

Skagen Fuglestations bestyrelse har afholdt fem møder i løbet af 2019. Brian Skræm udtrådte af bestyrelsen i starten af 2019 og i stedet er Peter Lund Kristensen indtrådt som repræsentant for DOF-Nordjylland.

Med Søren Skov som redaktør udgav bestyrelsen et omfattende årsskrift over virksomheden ved Skagen Fuglestation i 2018. Årsskriftet er digitalt og kan ses på Skagen Fuglestations hjemmeside. Her er der også mulighed for at følge alle de daglige aktiviteter som finder sted på fuglestationen.

Observationer 2019 – Aktiviteter og materiale

Som nævnt i indledningen har bemandingen med både observatører og ringmærkere været særdeles god i 2019. Dette betød den hidtil bedste dækning fra fuglestationens side af de daglige trækobservationer i både foråret og efteråret. En lang række lokale og gæstende feltornitologer har på bedste vis suppleret fuglestationens tællinger med mange træktællinger og efterfølgende indtastninger i DOFbasen. Specielt i forårs månederne har et stort antal udenbys observatører deltaget i optællinger af fugletræk.

Der skal lyde en stor tak til de mange, som frivilligt har bidraget med deres observationer på DOFbasen.

Rovfugletrækket blev fulgt nøje fra marts til juni. Langt de fleste bidragydere har fulgt Skagen Fuglestations retningslinier for indtastning af observationer i DOFbasen. Den store aktivitet resulterede i det hidtil største antal indtastninger i DOFbasen af forårets rovfulgletræk over Skagen. Eksempelvis bidrog 20 personer med 132 indtastninger af trækkende Fiskeørne 25/4. Den efterfølgende bearbejdning af de mange data gav en dagssum på 51 fugle – renset for gengangere.

For en række fuglearter, hvis forekomst ved Skagen er af særlig betydning set i forhold til deres forekomst i Danmark, er der også indsamlet et meget stort materiale. Det gælder specielt for lommer, stormfugle, kjover og alkefugle.

I gennemgangen af de udvalgte observationer fra Skagen i 2019 er data primært hentet fra DOFbasen. Skæringsdatoen for indtastninger har været 31. december 2019. Der opfordres til at få indtastet data i god tid inden årsskiftet for at sikre, at observationerne indgår i fuglestationens rapporter. Nogle observationer som ikke er indtastet i DOFbasen, men tilgængelige på birdcall, er også medtaget i årets oversigt. Dags-, måneds- og årstotaler er udarbejdet efter samme princip som tidligere år. På den måde kan summeringerne mellem årene bedst sammenlignes. For dage med de største forekomster, er der for nogle arter i rapporten tilføjet observationer som har fulgt andre optællingsmetoder f.eks. intervaltællinger. For observationer af sjældne arter (SU-arter) gælder, at godkendte fund er markeret med (G). Endnu ikke afgjorte fund er markeret med (U) og ikke indsendte fund er angivet med (E). Betegnelserne gælder for fundenes status ved redaktionens afslutning i marts 2020.

Observationer 1. halvår

Rovfugle og falke

Oversigt over forårets bearbejdede og sammenstillede rovfulgletal fremgår af tabellerne i artsgennemgangens rovfulgleafsniit i Nordjyllands Fugle 2019.

Tallene er beregnet ud fra summen af antal fugle pr. dag renset for gengangere. Der er derimod ikke taget højde for eventuelle gengangere fra dag til dag. Dette gælder dog ikke for meget fåtallige eller sjældne arter som f.eks. Kongeørn, Stor Skrigeørn og Gåsegrib, hvor der er tale om specifikke individer, som godt kan være observeret på flere datoer.

Foråret 2019 – med en sum på 13.514 rovfulge – kan betegnes som endnu et godt rovfulgeår i Skagen. Sammenligner man med gennemsnittet for tiårsperioden 2009-2018 (11.411) lå foråret 18% over. Ser man derimod på de enkelte arters forekomst, er det markant, at 14 arter ud af 18 ligger mere end 10% over gennemsnittet for perioden 2009-2018. For fire arters vedkommende var forekomsten mere end 10% under gennemsnittet. Specielt en normal antalstung art som Musvåge (36% under gennemsnit) trak den samlede sum af rovfulge nedad.

For Fiskeørn (687) blev foråret det største, som hidtil er registreret i Skagen. Tidligere rekord fra 1998 (539) blev overgået med en overraskende bred margen. Gunstige vejrforhold med ret høje temperaturer og vinde fra den østlige sektor i midten af april betød, at denne måned blev forårets klart største rovfulglemåned. I alt 8113 rovfulge (60%) blev noteret i april. For de fleste rovfulgearter lå mediandatoen for deres forekomst i april – noget tidligere end normalt. Mere ustabile, kølige og vestenvindsprægede vejrforhold i maj betød, at månedens rovfulgetal skuffede lidt. Sene langdistancetrækkere som Hvepsevåge og Lærkefalk kulminerede som vanligt i maj med mediandatoerne henholdsvis 25/5 (Hvepsevåge) og 16/5 (Lærkefalk). Vandrefalk (216) havde også rekordår, men med smal margen til tidligere rekord fra 2016 og 2018 (begge år 201). Med en total på 37 fugle 25/4 blev der også sat ny dagsrekord for Vandrefalk. For Steppenhøg (45) var andelen af gamle hanner (17) større end normalt. De 16 af hannerne blev set i april, mens den sidste blev set så sent som 6/6.

Rovfulgeentusiasterne blev ikke snydt for oplevelser med sjældne rovfulgearter. En 2K Blå Glente (G) gav 21/4 op-

Spurvehøg 2K+ hun, Skagen, 9. april 2019. Foto: Knud Pedersen.

visning det meste af dagen. Endnu en 2K Blå Glente (G) dukkede op 23/5. I alt er der nu otte godkendte fund af Blå Glente i Skagen siden det første fund fra marts 1998. Et af de helt store vingefang dukkede også op i dette forår. Det var en 2K Gåsegrib (G), som kunne nydes i landskabet i dagene 23-25/5. Der er tale om det længe ventede andet fund af Gåsegrib i Skagen. Det første er helt tilbage fra 24-25/5 1985. I betragtning af at Gåsegrib optræder hyppigere og hyppigere i Nordvesteuropa gennem de seneste 5-10 år, er det lidt overraskende, at arten ikke er set oftere på så god en træklokalitet som Skagen. En 3K Slangørn 15/5 (U) trak overraskende ud mod Sverige. Det er det 15. fund fra Skagen. Stor Skrigeørn 3K 13-15/4 og 17-20/4 (U) havde ikke så travlt og kunne opleves både på trækforsøg og rastende, inden den forsvandt sydpå igen.

Øvrige – mere bemærkelsesværdigede arter

Det er nærmest reglen at Sortand, Sule og Bogfinke er de tre talrigeste arter beregnet som sum af fugle pr. dag i første halvår. Dette var også tilfældet i 2019, hvor et meget stort træk af Bogfinke (217.240) gav arten en suveræn førsteplads. Herefter Sortand (106.197) og Sule (26.207). For Bogfinke kulminerede trækket i dagene 4-7/4 (151.591) med største dag 7/4 (57.254 trækkende øst ved intervaltælling). De største dage for Sortand indtraf i slutningen af marts med 24/3 (21.200) som topdag. Største dage for Sule blev 2/4 (1399) og 3/5 (899).

Forårstrækket af Sangsvane (3731) begyndte allerede i midten af februar og kulminerede i marts med 3536 fugle. Største dag og mediandato blev 17/3 (947). En Turteldue på trækforsøg ved Grenen og Ellekrattet 25/4 var en tidlig forekomst i Skagen. Der var overraskende ingen fund af arten i maj, men derimod to i juni henholdsvis 10/6 Grenen og 15/6 Stald Grenen.

Eneste fund af Plettet Rørvagtel var en syngende fugl i området ved Storsig og Jennes Sø 23-24/6.

Forekomsten af Rødstrubet Lom (17.319) var over normalen. Selve forårstrækket kulminerede allerede i april med mediandato 19/4. Største dage 19/4 (1616), 30/4 (1520) og 29/4 (1268). Sortstrubet Lom (136) havde en normal forekomst og ingen dage med over 10 fugle. April (72) og maj (44) blev de største måneder. I forhold til Rødstrubet Lom udgjorde andelen af Sortstrubet Lom kun 0,8%, men det er normalt.

Efter rekordforekomsten af Islom i 2018 (58) blev forårets antal mere på det jævne. I alt 22 fugle blev noteret fordelt med januar (2), april (1), maj (16) og juni (3). Største dage blev to fugle på datoerne 13/5, 17/5, 25/5 og 3/6. Hvidnæbbet Lom havde en normal forekomst med fem fugle fordelt på følgende observationer: 14/1 2K rst. Grenen, 23/4 ad sdr trk. Grenen, 29/4 2K rst. Nordstrand, 30/4 ad sdr trk. Grenen og 22/5 2K trk. Grenen.

Der blev noteret 1938 Mallebukker i første halvår. Langt hovedparten blev set i maj (1551) med største dage 29/5 (375) og 31/5 (235). En Sodfarvet Skråpe trak forbi Grenen 1/4 – et usædvanligt tidspunkt for arten i Danmark. Blot en enkelt observation af Almindelig Skråpe 11/6 var under de senere års standard, hvor fund i maj-juni ellers er blevet mere hyppige.

Hvid Stork optrådte på otte datoer i perioden 11/4-28/5.

Største dag blev 22/4 (5) og med sandsynlighed for gengangere på tre datoer i slutningen af april. Sidste fugl blev set 27-28/5. Der var ingen observationer af Sort Stork i foråret 2019. I perioden 21/3-16/6 var der otte observationer af Sølvhejre. Bortset fra to fugle 10/4 og 23/5 var øvrige observationer af enlige fugle. En flok på tre yngre Skestørke blev set på trækforsøg 22/4.

Forekomsten af Topskarv (166) i foråret 2019 var et kapi- tel for sig selv. Antallet var et helt uhorørt stort antal for Danmark og selvfølgelig en bemærkelsesværdig rekord. Bortset fra nogle få observationer ved Nordstrand blev fuglene set fra Grenen, hvor hovedparten trak fra Kattegat mod nordvest ud i Skagerrak. Enkelte rastede kortvarigt i området. Månedsfordelingen var: januar (6), februar (15), marts (86), april (54) og maj (5). De største dage var 11/3 (19), 19/3 (29), 26/3 (14) og 1/4 (25). Største flok var på 12 fugle 19/3. Langt hovedparten af fuglene var i yngledragt med fuldt udviklet top, som var let at se, når de passerede Grenen tæt på land.

Ved den svenske vestkyst fra Bohuslän til Hallands Väderö i Skåne yngler nu over 400 par af Topskarv siden det første ynglefund i 2004. Skærgårdsområdet huser også en stor overvintrende bestand med op til 4200 fugle talt i september 2017. Det er nærliggende at antage, at de mange Topskarver, som passerede Skagen i foråret 2019 må være norske fugle, som har overvintret ved den svenske vestkyst og herefter trækker tilbage til norske ynglepladser i det tidlige forår.

En Thorshane rastede i Skagen Havn i dagene 18-20/1, og er det første fund fra januar af denne art i Skagen. Eneste observerede Lunde i Skagen i 2019 trak mod nordvest ved Grenen 27/3. Der var fire fund af Søkonge i starten af januar, heraf 3/1 (2). Forekomsten af Alk (8571) var på et mere normalt niveau i forhold sidste års bundnotering på bare 57 fugle. Månedsfordelingen var: januar (3777), februar (1583), marts (3186), april (15), maj (8) og juni (2). Største dag blev 22/1 med 2735 ved intervaltælling fra Verdens Ende 1 og 2467 ved regulær tælling fra Verdens Ende 3 – der er tale om forskellige observationsposter på Grenen. Lomvie (16.794) optrådte typisk og talrigt fra januar til marts med følgende månedsfordeling: januar (11.582), februar (2886), marts (2225), april (58) og maj (43). Største dag blev 16/2 med 2330 (interval-tælling) og mediandatoen blev 20/1.

Det blev et godt forår for Almindelig Kjøve (280). Den første blev set 3/4, hvilket er et normalt ankomststidspunkt. Hovedtrækket fandt sted i april (185) med største dage 16/4 (26), 18/4 (24) og 19/4 (47). Hertil 78 fugle i maj og 17 i juni. Mellemkjøve blev iagttaget på følgende datoer: 29/4 (ad. lys form), 10/5 (ad. lys form) og 19/5 (ad. mørk form). Forekomsten af Storkjøve (66) var over middel og med følgende månedsfordeling: januar (2), marts (6), april (3), maj (48) og juni (7). Største dage blev 12/5 (6) og 14/5 (6).

Ride (8298) optrådte markant hyppigst i januar (5669) med største dag 13/1 (945). Fordelingen på øvrige måneder var: februar (986), marts (920), april (51), maj (633) og juni (39). Der var blot en observation af Sorthovedet Måge 17/3 (1 ad. sdr.). En 2K Hvidvinget Måge rastede i Skagen Havn 1/1-14/1. Yderligere en 2K blev set på Grenen 23/3, hvorefter en 3K optrådte regelmæssigt i hav-

nen 29/3-10/4. Formodentlig samme 3K sås ved Nordstrand og Grenen 23/4, mens en 2K blev set på Grenen 26/4. Fra januar til marts blev der set mindst fire Gråmåger (3-2K og 1 ad.), og der var regelmæssige observationer af mindst en 2K i hele april og frem til 19/5. De fleste observationer var fra Skagen Havn, men der var også en del observationer fra Nordstrand og Grenen. Første halvår bød på tre observationer af Rovterne fra Grenen på datoerne 14/5, 26/5 og 25/6. Sortterne optrådte som vanligt fåtalligt. I perioden 25/4-3/6 blev der set ti fugle ved Nordstrand og Grenen med største dag 17/5 (4). Af mere småsjældne spurvefuglearter skal følgende fremhæves: Mellem 21/4 og 2/6 var der 17 fund af Vende-hals. Med undtagelse af 21/4 og 22/4 med to fugle var alle øvrige dage med en fugl. Der blev set to Biædere over Skagen By og Stald Grenen 10/5. Hertil en enkelt fugl 6/6 trækkende ved Pælebakke Klit og efterfølgende ved Nedermoste. Formodentlig samme fugl over Skagen by 7/6. Pirol (21) blev observeret i perioden 10/5-10/6, men formodentlig en del gengangere fra dag til dag, hvor de fleste blev set på trækforsøg over Grenen. En Pungmejsje blev set på Grenen 18-20/4 og igen 1-2/6. To fugle, heraf en han med føde ved Skarvsøen 24/6, var et stærkt indicie på et ynglepar i området. Rede blev ikke fundet, men i august og september blev op til seks ungfugle set ved flere lejligheder på Grenen. Der var to fund af Dros-selrørsanger med henholdsvis en syngende ved Buttervej 5/6 og en syngende Batterivej ved Nordstrand om morgenen 17/6. Ellekrattet kunne byde på syngende Rødtoppet Fuglekonge 29/3, 23/4 og 27/4. Endvidere en syngende Gyvelstien 14/4 og 1 han i Batteriskoven 18/5. Fem Blåhalse blev set inden for en periode på tre dage. Tre hunner henholdsvis i Skagen Nordby 16/5, Fiskerbanke 17/5 og en ringmærket ved Jennes Sø 18/5. En han var meget fotogen i kolonihaverne 17-18/5, mens

en anden han blev fundet trafikdræbt i Skagen by 18/5. Begge hanner var af nordlig race.

I perioden 13/5-5/6 var der 13 fund af Lille Fluesnapper – heraf fire ringmærkede. Største dag blev 20/5 med tre på Grenen og en i Byfogedskoven. En stationær Hvidhalset Fluesnapper 2K han i Ellekrattet 25/4 viste sig flot frem for de mange som opsøgte den. Den første Ringdrossel blev set 2/4 og frem til 24/5 er der noteret 598 fugle. Hertil kommer en efternøler 16/6. Største dage blev 17/4 (133) og 25/4 (120). Eneste Rødstrubet Piber blev set på Grenen 20/5. Grenen havde også en Markpiber på trækforsøg 12/5. De første Karmindompapper dukkede op 17/5, og det er normal ankomsttid for arten i Skagen. Herefter optrådte arten fåtalligt, men næsten dagligt frem til 23/6. Største dag blev 19/5 med fire fugle på Grenen og en ved Brovande.

Der var en markant forekomst af Stor Korsnæb (205) gennem det meste af foråret. Dette afspejler fint den store invasion af arten i efteråret 2018. Hovedparten blev registreret på trækforsøg over Grenen, og der har givetvis været mange gengangere fra dag til dag. Månedsfordelingen af summen af fugle pr. dag: januar (29), februar (109), marts (23), april (37) og maj (6). Største dag 17/2 (47). Overvintrende Hvidsiskener blev set på ni datoer i perioden 2/1-14/3. Bortset fra to fugle ved Skagen Havn 2/1 og to ringmærkede 18/1 ved Jennes Sø var der tale om enkeltfugle på de øvrige dage. Heraf blev tre af dem ringmærket.

Gulirisk blev set på 21 datoer i perioden 12/4-13/6. Langt de fleste blev noteret på trækforsøg på Grenen, men der var også observationer fra Skagen by (5) og Nedermoste (1). Ingen dagscifre med mere end to fugle. En overvintrende Lapværpling blev set på Grenen 3/1-19/1. Desuden også observationer fra Grenen 10/2 (1), 20/3 (1), 19/4 (1) og en sen han rastede 1/6. Sen kan man bestemt også

Nordlig Blåhals, Skagen, 17. maj 2019. Foto: Lars Grøn.

Sibirisk Bynkefugl, Grenen, 21. maj 2019. Foto: Erik Christophersen.

betegne en Snespurv på Grenen 25/6. Der var følgende tre fund af Hortulan: 26/4 1 han ved Brovande, 14/5 1 syngende han Grenen og samme sted yderligere en fugl 20/5.

Sjældenheder (SU-arter)

Den absolut største sjældenhed og ny art for landet blev en han af Spansk Spurv 15/5 (G). En ihærdig og heldig fuglefotograf fandt og fotograferede på flotteste vis den uventede art på en stenbunke i de gamle minkfarme på Nedre Mosevej/Brovande i den nordlige del af Skagen by. Desværre forsvandt fuglen fra stedet kort efter og blev trods intens eftersøgning aldrig set igen.

Der blev dog set andre gode sjældenheder i løbet af foråret, som mange fik glæde af at opleve. Amerikansk Sort-and 3K+ han rastede ved Nordstrand i dagene 3-7/4 (G). En Triel blev set ved Nordstrand 18/6 (U). To fund af Blå Glente er omtalt i rovfuglefsnittet og det samme gælder fundene af Gåsegrib, Slangørn og Stor Skrige-

ørn. Endvidere blev en Lille Rørsanger ringmærket på Grenen 23/6 (G) og det var Skagens sjette fund af arten. Alle fund er gjort i forbindelse med ringmærkning i maj (1), juni (4) og august (1).

En Sibirisk Bynkefugl ssp. *maurus/stejnegeri* 2K han viste sig flot frem på Grenen 21/5 (G). Fundet var det andet godkendte forårsfund i Skagen. Første var en 2K han ved Fyrvej 1/6 2013. Skagens fjerde fund af Alpejernspurv blev fundet ved Det Grå Fyr 20/4 kl. 19.15 (G). Det drejede sig om en tillidsfuld fugl som kunne fotograferes på tæt hold. Først på aftenen fløj den til overnatning på øverste afsats på Det Grå Fyr. Afsatsen kunne den bruge som afsæt til nattens træk i det efterfølgende klare vejr. I hvert fald blev den ikke set igen. Som vanligt var der observationer af Citronvipstjert. En 2K+ han blev set på trækforsøg på Grenen 21/4 (U) og en han med sikker alder som 2K rastede 22/4 ved Grenensøen (G) – måske samme fugl.

Havfugle

Dækningen af havfugletrækket i andet halvår var rigtigt god med næsten daglige tællinger fra solopgang og 3-5 timer frem – nogle dage længere tid. Langt hovedparten af observationerne er foretaget fra Grenen, men på dage med østlige vinde fra slutningen af oktober til december blev der også observeret fra Nordstrand.

Vejrforholdene var ikke optimale for store forekomster af pelagiske havfugle i efteråret 2019. Der var relativ få dage med kraftige vinde fra den vestlige sektor i september-oktober, som er den bedste forudsætning for større forekomster ved Skagen. De i perioder store forekomster af Alk og Lomvie er derimod mindre afhængige af bestemte vejrforhold.

De tre hyppigst noterede arter i andet halvår som sum af fugle pr. dag var Alk (71.457), Sortand (45.944) og Sule (37.929). Antallet af Alk var for andet år i træk på et højt niveau, men dog ca. 20.000 færre end i rekordåret 2018. Månedsfordelingen var: juli (11), august (5), september (5), oktober (35.391), november (35.120) og december (925). Største dag med regulært optalt træk blev 28/10 (6897) og samme dag var også den største (12.577) baseret på intervaltællinger. Endnu en stor dag ud fra intervaltællinger blev 11/11 (11.400). Mediantatoen for alketrækket blev 1/11.

Forekomsten af Sortand afspejler i højere grad antallet af rastende fugle og deres lokale bevægelser end egentlige trækbevægelser. Derfor er der helt sikkert rigtigt mange gengangere fra dag til dag i materialet. Specielt i juli og august raster mange oversomrende og fældende fugle på havet ud for Grenen. I september er der tydeligvis et tiltræk af ynglefugle og årsunger fra ynglepladserne i Nordskandinavien og Rusland. Månedsfordelingen var: juli (8016), august (5676), september (18.010), oktober (7918), november (5113) og december (1211). Største dag 16/9 (1950). Antallet af Sule (37.929) var lavere end de to foregående år 2017 (52.012) og 2018 (53.835). Månedsfordelingen var: juli (686), august (6083), september (17.580), oktober (8389), november (3616) og december (1575). Specielt antallet i oktober var betydeligt lavere end normalt. Største dage blev 17/9 (3538), 14/9 (2538) og 14/8 (2107). Mediantatoen var 19/9, hvilket er noget tidligere end normalt og skyldes relativ få fugle i det sene efterår.

Forekomsten af lommer var normal for andet halvår. Rødstrubet Lom (3287) noteredes i større antal fra midten af september til og med december. Der var primært tale om rastende fugle og lokale rastebevægelser gennem hele perioden. Største dag blev 7/12 (250). Sortstrubet Lom (58) med jævn fordeling fra august til november. Ingen dage med over tre fugle. Andelen af Sortstrubet Lom i forhold til Rødstrubet Lom var lidt større om efteråret (1,8%) end om foråret (0,8%). Pudsigt nok blev antallet af Islom (19) nøjagtig samme som i efteråret 2018. Månedsfordelingen var: august (1), september (1), oktober (6), november (6) og december (5) med største dag 12/11 (3). Hvidnæbbet Lom (6) var to færre end sidste år. Observationerne var af enkeltfugle i perioden 18/10-2/12. Der blev noteret adulte fugle i ren eller overvej-

ende sommerdragt 20/10 og 24/11. Øvrige var immature eller vinterdragt. En rastende fugl ved Grenen 1/12 kunne godt være samme, som blev set trække på stedet 2/12. Eneste observationer af stormsvale var en Lille Stormsvaler som trak forbi Grenen og ind i Kattegat 14/10 og en Stor Stormsvaler mod sydvest ved Det Grå Fyr 3/11.

Forekomsten af Mallemuk (3113) var på niveau med 2018 (3384). Månedsfordelingen var: juli (68), august (625), september (2385), oktober (17), november (2) og december (16). Største dag 17/9 (1637). Det blev endnu et ringe efterår for Sodfarvet Skråpe med kun fire fugle. Observationerne var følgende: 17/9 (2), 2/10 (1) og 23/10 (1) – alle trækkende ved Grenen. Antallet af observationer af Sodfarvet Skråpe i danske farvande er generelt gået markant tilbage gennem de senere år. Det ser bedre ud for Almindelig Skråpe, hvor et stigende antal bliver set – specielt i sommermånederne. Dette gjaldt også for Skagen i 2019. I alt 21 fugle, hvoraf de 19 blev set i juli med største dage 5/7 (6) og 7/7 (7). Hertil 10/8 (1) og en usædvanlig sen fugl 13/12.

Den bemærkelsesværdige og historisk store forekomst af Topskarv i foråret smittede også af på antallet af fugle i efteråret. Det blev til 17 i perioden 17/7-2/10 og det er rekord for andet halvår. Månedsfordelingen var: juli (3), august (2), september (10) og oktober (2). Største dag 13/9 (4).

I forhold til antallet af Alke (71.457) som passerede Skagen i efteråret var antallet af Lomvier (8027) mere beskedent. Dette er en normal fordeling mellem de to arter, men efterårets forekomst af Lomvie var i den lidt høje ende sammenlignet med de seneste års antal. Månedsfordelingen var: juli (41), august (5), september (102), oktober (2254), november (4581) og december (1044). Største dag baseret på intervaltællinger var 28/10 (2708) og største dag ellers 12/11 (917). Mediantatoen var 12/11 og lå 12 dage senere end for Alk. Det var et ret godt efterår for Søkonge med 123 fugle 15/10-25/12. Månedsfordelingen var: oktober (14), november (100) og december (9). Største dag 12/11 (30).

For Almindelig Kjøve blev det endnu et efterår med få fugle i forhold til tidligere. Blot 94 fugle blev noteret i andet halvår, og det bekræfter endnu en gang den kritiske situation for bestanden i Nordatlanten. De fleste fugle blev set i august (56) og september (33). Største dag blev 14/8 (19) og sidste fugl sås 20/10. Første 1K blev set allerede 11/8, og det er tangering af den tidligste ankomstdato for 1K fra 2017. Mellemkjøve (22) havde et af de bedre efterår, hvilket skyldtes et influx af ungfugle fra slutningen af september til ind i november. Dette influx blev også registreret på en række andre havfuglelokaliteter i Østersøen og Nordsøen. Det blev til 15 observationer af ungfugle 27/9-17/11, mens de øvrige er noteret som adulte (3) eller immature (4). Det blev også til et lille influx af Lille Kjøve i dagene 12/9-17/9. I alt syv ungfugle (1K) passerede Grenen mod nordvest, heraf tre fugle 17/9. Alle var af den mørke ungfugletype. For tredje år i træk optrådte Storkjøve (1659) i meget stort antal. August toppede med 1128 fugle og september bød på 455 fugle. Største dage blev 14/8 (278), 24/8 (266) og 15/8 (215).

Bedste måneder for Ride (16.096) var november (5876) og december (4871). Mediandatoen for efterårets forekomst var 12/11 og den største dag med intervaltælling blev 13/12 (1447). Efter et blankt år i 2018 kunne en Sabine-måge noteres ved Grenen 17/9, hvor en 1K trak nordvest.

Øvrige – mere bemærkelsesværdigede arter

Formodentlig samme Sølvhejre blev set på Grenen 8/10 og 10/10. Der var seks observationer af Sorthovedet Måge i perioden 18/7-20/9 og bortset fra en 2K 18/7 var de øvrige 1K fugle.

To forskellige ungfugle af Middelhavssølvmåge blev set raste på Grenen henholdsvis 19/8 og 21/8. Der var lidt færre observationer af Kaspisk Måge i dette efterår end i de senere år. I alt seks forskellige fugle 12/8-18/10. En 1K Hvidvinget Måge blev set på Grenen 4/12 og 6/12. Efterårets første 1K Gråmåge blev set 11/10 og var tidlig ankomst. Yderligere to iagttagelser af unge Gråmåger var 25/10 og 25/12. To adulte Rovterner rastede ved Grenen 18/7. Vende-hals blev set 23/8 på Grenen og 28/8 ved Fyrvej. En mindre invasion af unge Aftenfalk i slutningen af august berørte også Skagen. Forekomsten var koncentreret i dagene 28/8-31/8 med 13 ungfugle, heraf 10 individer 31/8. En efternøler blev set på Grenen 13/9. Normalt ses Pirol ikke i Skagen senere end i juni, men i år var en undtagelse med et fund 25-26/7. Forekomsten af ungfugleflokke af Pungmejse i august-september er omtalt under gennemgangen af observationer i første halvår. Hvidbrynet Løvsanger blev registreret på 11 datoer 24/9-19/10 med op til tre fugle på Grenen 12/10. Hele seks Sibiriske Gransangere blev ringmærket på Grenen i perioden 17-28/10, hvilket var et rekordår for denne underart i Skagen. Første unge Høgesanger dukkede op ved Åkandevej 27/8. Herefter var der en stationær ungfugl på Grenen 11/9-21/9, og måske samme fugl blev ringmærket 29/9. Efterårets eneste Rødtoppet Fugle-

konge blev ringmærket på Grenen 17/10. Der var to fund af Blåhals fra Grenen, hvoraf en 1K han blev ringmærket 11/9 og en rastende fugl blev set 5-6/10 og 9/10. Størpiber blev set på Grenen 5/9, 28/9 og 13/10. Hertil en rastende fugl ved Buttervej 18/10. En enkelt Markpiber trak nordøst ved Grenen 28/9. Efterårets første Bjergpibere dukkede op på Grenen 20/10 (13) og største dag blev 26/10 med 45. Herefter dagligt 3-10 rastende fugle året ud. Hvidsken blev ringmærket ved Jennes Sø 1/11, hvilket var den eneste i hele landet i dette efterår. Gulrisk blev set på Grenen 10/11 og 13/11.

Det blev for tredje år i træk et stort efterår for Stor Korsnæb. Først blev der noteret nogle få fugle på trækforsøg på Grenen 28/7-28/8 (12) med 28/7 (4) som største antal. Den egentlige invasion starter med en enkelt fugl på Grenen 8/10. Med nogle få undtagelser blev langt de fleste fugle herefter set og hørt på trækforsøg på Grenen. Beregnet som summen af fugle pr. dag noteres 8/10-6/12 (856). Der er formodentlig mange gengangere fra dag til dag. Største dage blev 9/11 (122) og 10/11 (115). Tilsvarende var der en invasion af Hvidvinget Korsnæb med mange observationer i perioden 11/7-27/8 (44). Største dage 18/7 (5) Grenen og 5/8 (4) Jennes Sø. Givet en del gengangere fra dag til dag. Arten blev også set raste i Skagen Klitplantage og 20/8 sås en adult han fodre en juvenil fugl i klitplantagen ved Pløjede Vej/Arpsvej. Dette skal nok ikke tolkes som et lokalt ynglefund, da det er velkendt at Hvidvinget Korsnæb kan bevæge sig langt omkring med udføjne unger, som stadig bliver fodret af forældrefuglene. Anden invasionsbølge fandt sted i perioden 10/10-30/11 (29) med største dag 7/11 (10) set på Grenen og i Ellekrattet.

Lapværpling optrådte fåtalligt på Grenen 12/9-7/11 med op til tre fugle i slutningen af september og op til syv i midten af oktober. En Dværgværpling blev set på Grenen 24/9 og en blev ringmærket ved Jennes Sø 2/11.

Markpiber, Grenen, 28. september 2019. Foto: Erik Christophersen.

Sjældenheder (SU-arter)

En Amerikansk Sortand 3K+ han rastede i en større flok Sortænder ud for Nordstrand og Grenen 14/7 og 19/7 (U). Endnu en 3K+ han Amerikansk Sortand var stationær på sydsiden af Grenen 17/9-24/10 (U). Brilleand 3K+ han rastede ligeledes sammen med Sortænder ved Grenen og Nordstrand 9/7-18/9. Fra den 10/7 dukkede en ny 3K+ han op, og frem til 24/8 kunne begge fugle ses samtidig i området.

En Ellekrage rastede kortvarigt på Grenen om morgenen 4/8 (G). Det er det første godkendte fund af Ellekrage fra selve Skagen. Der er et godkendt fund fra Råbjerg Mile 22/8 1963. Korttået Lærke rastede på Grenen 2/10 (G) og endnu en blev set på Grenen 20/10 (E).

To Sibirisk Gærdesangere blev ringmærket på Grenen henholdsvis 20/10 (U) og 22/10 (U), hvoraf den ene kunne ses frem til 28/10.

En meget stor invasion af Krognæb i Skandinavien fra midten af oktober kom i høj grad til at præge fuglelivet og fuglefolkene i Skagen fra slutningen af oktober til midten af november. Rapporter fra Sverige om massive antal af Krognæb, som bevægede sig mod vest og sydvest, betød, at det kun var et spørgsmål om tid, før de første fugle ville nå Skagen. Ved middagstid søndag 27/10 blev en flok på to Krognæb spottet ved Batteriskoven, og en time senere blev en flok på fire fugle set ved Ellekrattet – invasionen af Krognæb havde nået Skagen. Det var starten til tre ugers eventyr med disse smukke og tillidsfulde fugle og den største dokumenterede invasion i Danmark nogensinde! Beregnet som sum af fugle pr. dag rensat for oplagte gengangere er der i perioden 27/10-20/11 indtastet 549 fugle i DOFbasen. Der er helt klart mange gengangere fra dag til dag og at give et nøjagtigt bud på, hvor mange forskellige fugle der har været til stede i Skagenområdet under invasionen, er umulig. Største dag var 5/11, hvor 115 fugle blev noteret på trækforsøg på Grenen. Antallet af rastende fugle i byen blev vurderet fra dag til dag og her topper 9/11 (ca.75) og 10/11 (ca.50). Efter 14/11 aftog antallet markant til højst 3-4 fugle om dagen og den sidste fugl blev set 20/11. Skagen Fuglestation ringmærkede fire fugle og mindst to af disse blev efterfølgende observeret flere steder i byen i dagene efter. Dette bekræftede, at mange af fuglene tog et længere ophold i byen, hvor de opsøgte steder med Seljerøn og frådsede i rønnenes mange bær. Forekomsten i Skagen bliver ikke behandlet af Sjældenhedsudvalget, men godkendes proforma med et antal fund, som endnu ikke er afklaret.

Ynglefugle

De sidste par års drama om skarvkoloniens skæbne i Skarvsøen ved Nordstrand fortsatte i 2019. Ynglefuglene indfandt sig som sædvanlig i kolonien i løbet af marts. Der blev kurtiseret og bygget reder, og det lovede godt for ynglesæsonen. I begyndelsen af april forsvandt alle fugle fra den ene dag til den anden og vendte ikke tilbage. Der er spekuleret meget over årsagen til denne hændelse – var det tilstedeværelsen af ræve, som tidligere har præderet kolonien, måske hyppigere observationer af Odder i søen eller helt ukendte forhold, som var årsagen? Vi ved det ikke, men må afvente og se om næste års ynglesæson giver svaret. Ikke blot skarverne forsvandt fra Skarvsøen, men også de fleste andre af søens ynglefuglearter som Grågås, Gråstrubet Lappedykker og Blishøne. Kun det lokale par af Knopsvane gennemførte yngel og fik syv unger. Underligt var det at opleve en sø, som tidligere var levende af ynglefugleaktivitet, forvandle sig til et næsten fugletomt område.

Det gik bedre for andre af de mere interessante lokale ynglefuglearter. Tre par Traner var etableret i Reservatet og Nedermoste, men der var ingen observationer af ungeførende fugle i løbet af foråret og sommeren. Der var to territoriehævdende Rørdrum på Grenen og en ved Nordstrand. Specielt på Grenen var der livlig aktivitet af omkringflyvende fugle i den periode hvor ungerne fodres. Efter afslutningen af det store naturgenopretningsprojekt "Life Hulsig Hede", som inkluderer områder på Grenen, har et par Viber slået sig ned i de ryddede vådområder i Storsig. Parret ynglede med succes og fik mindst to unger. Sortstrubet Bynkefugl har øget bestanden på Skagen Odde til mindst 12 par i 2019. Helt lokalt omkring Skagen har der været to par ved Buttervej, et par Pælebakke Klit og i en periode også et par ved Det Grå Fyr. Ellers er der ynglepar på Hulsig Hede (3), Kandestederne (1), Hvide Klit (1), Råbjerg Hede (1), Præstesø (1) og Skiveren (1). Som noget helt nyt tyder observationer af et par territoriehævdende Stor Hornugle i området ved Råbjerg Plantage i december 2019 på etablering af et ynglepar her.

Ringmærkning ved Skagen Fuglestation 2019

Af Henning Ettrup

På Skagen Fuglestation indsamles for tredje år ringmærkningsdata fra al ringmærkning på Grenen og omkring Skagen. Det gælder også projektet med monitorering af ynglefugle (Constant Effort Site eller CES), som foregår ved Jennes Sø (se www.ringmaerkning.dk).

Ringmærkningen foregik forskellige steder nord og nord-øst for Skagen med Det Grå Fyr som omdrejningspunkt. Også enkelte andre steder i regionen (Ålbæk Klitplantage) blev der foretaget mærkning af stationen. Det blev til i alt 235 fangstdage i løbet af året, hvor hovedområderne var Grenen og Jennes Sø.

Antallet af ringmærkede fugle fordelt på måned fremgår af Tabel 1. Der blev i alt fanget 6555 fugle fordelt på 5845 ringmærkninger, 92 aflæsninger af fugle mærket tidligere år samt 618 genfangster af fugle mærket eller aflæst tidligere på året. Som det fremgår af månedsfordelingen, fortsatte sidste efterårs invasion af især Nordlig Gråsisk ind i foråret, mens Lille Gråsisk blev fanget i pæne antal i efteråret 2019. Gråsisk blev da også med i alt 1897 ringmærkede fugle (32%) årets hyppigst fangede art, efterfulgt af Rødhals (572 fugle) og Gransanger (357 fugle).

Mens arter som f.eks. Blåmejse og Musvit er gået meget ned i fangstantal i forhold til 2018, er bl.a. Fuglekonge, Gærdesmutte, Rødhals, Grønirisk og Rørspurv gået op. Ser man på årets fangster fordelt på 1. og 2. halvår bemærkes, at Blåmejse, Fuglekonge, Gærdesmutte, Rød-

hals, Solsort, Jernspurv, Dompap, Grønirisk, Lille Gråsisk og Rørspurv er fanget i større antal i efteråret, mens arter som Løvsanger, Gærdesanger og Bogfinke fanges i lavere antal i efteråret, mens Nordlig Gråsisk er faldet tilbage på det mere normale efter sidste års boom.

Efterårets invasion af Krognæb resulterede i fire fangster af denne sjældne gæst. Ellers bemærkes den fine fangst af seks Sibirisk Gransangere i efteråret. Også den sjældne gæst Dværgværling kom igen på listen i år med én enkelt mærkning. Lille Rørsanger blev ringmærket i juni måned, hvilket var det 15. fund i Danmark (og 6. fund i Skagen). Sjældneste i efteråret var to eksemplarer af underarten Sibirisk Gærdesanger (ssp. *blythi*), der blev fanget med kort interval i oktober. Læs mere om fundet på Pandion (pandion.dof.dk). Det skal her også nævnes, at der blot blev mærket én enkelt Hvidsisk i efteråret, som også blev den eneste noterede i DOFbasen i efteråret 2019!

Antallet af fugle, som er ringmærket i tidligere sæsoner under Skagen Fuglestation, men aflæst i 2019, er oplyst i Tabel 2. Som det fremgår, er der stor forskel på, hvor stor en andel af de forskellige arter, som aflæses. Det skyldes bl.a., at det er lokale fugle, der årligt vender tilbage til samme lokalitet, som aflæses, og at overlevelsen fra det ene år til det andet er forskellig. Det kræver dog nærmere analyser at udrede detaljerne.

(Tabel 1 og Tabel 2: se side 16-17).

Den eneste Høgesanger ringmærket i 2019, Skagen, 29. september 2019. Foto: Erik Christophersen.

En af fire ringmærkede Krognæb i 2019, Skagen, 5. november 2019. Foto: Skagen Fuglestation.

En af efterårets to Sibirisk Gærdesanger, Skagen, 22. oktober 2019. Foto: Skagen Fuglestation.

	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	SUM	1. halvår	2. halvår
Sortand									1				1	0	1
Gråand					1								1	1	0
Ringdue						1							1	1	0
Gøg								1					1	0	1
Skarv									1				1	0	1
Stor Præstekrave							2		1				3	0	3
Vibe					1	1							2	2	0
Islandsk Ryle								1	3				4	0	4
Almindelig Ryle									1				1	0	1
Skovsneppe			1								7	1	9	1	8
Dobbeltbekkasin									1	1			2	0	2
Ride					1								1	1	0
Svartbag								1					1	0	1
Spurvehøg		1		3	4								8	8	0
Rødr. Tornskade					1	4							5	5	0
Stor Tornskade				1						1			2	1	1
Skovskade				1	2	1		1					5	4	1
Sortmejse		1	1	6						8			16	8	8
Topmejse	1			1		9	3						14	11	3
Blåmejse	4	9	26	9		1	13	4	44	74	26	3	213	49	164
Musvit	7	11	40	12	11	5	26	12	7	37	21	1	190	86	104
Skægmejse										5			5	0	5
Gulbug					5	5	8	2					20	10	10
Sivsanger					2		1						3	2	1
Kærsanger					3	30	3	4	1				41	33	8
Rørsanger					10	44	16	23	23	5			121	54	67
Lille Rørsanger						1							1	1	0
Bysvale						1	7						8	1	7
Landsvale						2							2	2	0
Skovsanger				1	2			1					4	3	1
Hvidb. Løvsanger										1			1	0	1
Løvsanger				54	111	10	3	87	24	5			294	175	119
Gransanger			1	99	23	11	26	32	86	78	1		357	134	223
Gransanger, tristis										6			6	0	6
Halemejse			13							12			25	13	12
Munk				9	29	47	8	16	34	80	6		229	85	144
Havesanger				16	9	2	12	4	2				45	25	20
Høgesanger									1				1	0	1
Gærdesanger				1	57	19	18	27	3				125	77	48
Gærdes., blythi										2			2	0	2
Tornsanger					44	44	50	97	6				241	88	153
Fuglekonge			1	43					11	154	3	1	213	44	169
Rødt. Fuglekonge										1			1	0	1
Træløber, familiaris										5	1	2	8	0	8
Gærdesmutte	1			18	10	2		4	31	153	24		243	31	212
Grå Fluesnapper					8	2		4	2				16	10	6
Rødhals			2	158	17	12	4	1	104	244	28	2	572	189	383
Blåhals					1				1				2	1	1
Lille Fluesnapper					2	1							3	3	0
Br. Fluesnapper					5	1		4	2				12	6	6
Rødstjert				4	15	1	1	3	14	1			39	20	19
Bynkefugl									2				2	0	2
Stenpikker					1			2	2				5	1	4

Fort sættes næste side.

	jan	feb	mar	apr	maj	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec	SUM	1. halvår	2. halvår
Misteldrossel											1		1	0	1
Sangdrossel			16	5					10	23	1		55	21	34
Vindrossel			4	1	1					26	8		40	6	34
Solsort			4	4	4	2		7		18	9		48	14	34
Sjagger								1		3	6		10	0	10
Ringdrossel					3					1			4	3	1
Jernspurv			5	11	2				47	15	4		84	18	66
Skovspurv	3		1	1				1			7		13	5	8
Skovpiber			1	3	2	1	3						10	6	4
Engpiber									1	2			3	0	3
Bjergvipstjert					1	1							2	2	0
Hvid Vipstjert						5	1			1			7	5	2
Bogfinke	2		22	21	8	5	4		2	4	3	2	73	58	15
Kvækerfinke			1	6						2	1		10	7	3
Krognæb											4		4	0	4
Dompap					1					10	2		13	1	12
Dompap, <i>europaea</i>						1				34	4		39	1	38
Dompap, <i>pyrrhula</i>				2						2	1		5	2	3
Grønirisk		3	3	2		1	1			1	105	68	184	9	175
Bjergirisk										1	1		2	0	2
Gråsiken, <i>cabaret</i>		32	31	147	2	1	3	6	73	495	100	11	901	213	688
Gråsiken, <i>flammea</i>	234	515	167	20						1	47	12	996	936	60
Hvidsiken	2	3									1		6	5	1
Lille Korsnæb									1				1	0	1
Stillits			1		1								2	2	0
Grønsiken			1	2		12	2		3	15	4		39	15	24
Gulspurv	2	5	12	3	1			3	3		1	5	35	23	12
Rørspurv			1	10	6	1	7	3	32	66			126	18	108
Dværgværting											1		1	0	1
Vandrikse						1				2			3	1	2
SUM	256	580	334	670	420	297	210	363	582	1597	428	108	5845	2557	3288

Tabel 1. Antal fugle ringmærket i 2019 af Skagen Fuglestation (omfatter ikke aflæsninger og genfangst af fugle).

En af de seks mærkede Sibirisk Gransanger, Skagen, 17. oktober 2019. Foto: Erik Christophersen.

	2013	2015	2016	2017	2018	SUM	%
Skovskade				1		1	16,7
Topmejse					3	3	17,6
Blåmejse				3	7	10	4,5
Musvit		1	1		20	22	10,6
Rørsanger				1	2	3	2,5
Gransanger				1	4	5	1,4
Munk				2	2	4	1,7
Gærdesanger				1	7	8	6,0
Tornsanger					11	11	4,5
Gærdesmutte					1	1	0,4
Rødhals					2	2	0,3
Solsort				1	8	9	16,7
Skovspurv					1	1	8,3
Bogfinke			1		2	3	4,2
Grønirisk				1	1	2	1,1
Gulspurv					4	5	13,2
Rørspurv		1			1	2	1,6
I alt						92	1,6

Tabel 2. Aflæsninger i 2019 af fugle mærket tidligere år under Skagen Fuglestation.

Af Thorkild Lund

Lille Vildmose er en af Danmarks bedste fuglelokaliteter. Området er fredet efter Naturbeskyttelsesloven, det er et EU-fuglebeskyttelsesområde, IBA (International Bird Area), Natura 2000, Ramsarområde og 68% af det fredede område ejes af AVJNF. I syd ligger Tofte Skov og Mose og i nord den noget mindre Høstemark Skov. I skovene er der kun adgang for offentligheden gennem guidede ture, mens der i det såkaldte Mellemområde er fri adgang for offentligheden. Alle tre nævnte områder er hegnede med henblik på at holde Krondyr, Elg og Vildsvin inde.

Som det første sted i Danmark slog Kongeørn sig ned i området og ynglede med succes i 1999, og artens ynglevirksomhed er siden blevet fulgt nøje af en håndfuld caretakere med tilknytning til DOF. I det forløbne år, har der været tre par, det "gamle" par i Høstemark (ynglede første gang i 2003), et nu veletableret par i Tofteområdets østlige del, og over Vesterskov i Tofte blev der i foråret iagttaget et nyt par i territoriehævdende guirlandeflugt. Parret er til stadighed blevet iagttaget i området med fornyet aktivitet i slutningen af året, så forventningerne til, at endnu et kongeørnepar slår sig ned i Tofte Skov, er store. Tofte Skovs andet par må siges at have haft en vellykket ynglesæson, idet der kom to unger på vingerne. Begge unger blev ringmærket og forsynet med GPS den 10. juni. Desværre døde den største af ungerne, hunnen formodentlig, i begyndelsen af juli af ukendte årsager, og da den først blev fundet den 23. juli, var kadaveret for nedbrudt til, at man kunne fastslå dødsårsagen. Den anden unge forlod området i oktober, og opholder sig i skrivende stund i det centrale Vendsyssel. Høstemark-parret, der ellers ynglede succesfuldt og fik unger på vingerne tretten år i træk siden 2003, havde heller ikke i år held med at få unger på vingerne. Overvågernes vante rutine er at gå ind og tjekke reder i begyndelsen af februar for at se, om der er lagt nye grene på de gamle

reder. Alt syntes at være i skønneste orden i Høstemark. Først den 20. maj blev reden igen tilset, men uden der var spor af unge. Jan Tøttrup, ringmærker, entrede reden den 23. maj og fandt hverken spor af æg eller bytterester. Dog var det påfaldende, at der i redens nederste formuldede del var en markant huleindgang. Kan det være Skovmår? Parret er ligesom Toftefuglene stadigvæk tilstede og ses kredsende over skoven og i Mellemområdet. Det har gennem årene skiftet mellem to reder med kort indbyrdes afstand. Også i den anden rede er der nu kommet en hule. Efterfølgende eftersøgte vi de tilstødende skovparter for at se, om ørnene havde slået sig ned et nyt sted, men uden resultat. Havørn yngler nu i begge skove. Parret i Tofte fik to unger og det nye par i Høstemark én unge.

Skovnaturen i Tofte og Høstemark gennemgår store forandringer i disse år, indtil videre nok mest i Tofte. Rydningerne af bl.a. områder med sitka og pleje ved afbrænding giver plads til nye og på landsplan mere fåtallige arter for eksempel Rødrygget Tornskade. Alene i Tofte Skov blev der registreret 27 territoriehævdende hanner. Lægger vi antallet fra Høstemark og Mellemområdet til, når man op på 32-33 par. Andre "åben-skov-arter" er Sortstrubet Bynkefugl, Hedelærke og Vende-hals. Den sidstnævnte art blev hørt og set med fem eksemplarer i Tofte, hvilket er rekord, og i Høstemark Skov blev den konstateret ynglende for første gang, siden de systematiske optællinger begyndte i 1985. Natravn blev eftersøgt på natlyt i Tofte den 11. juni, og der blev hørt tre fugle. Sortspætte og Grønspejtte høres ivrigt i begge skove i det tidlige forår. Tofte Skov rummer to ynglepar af hver art, Grønspejtte ligeledes i Høstemark med to par og en enkelt Sortspætte blev hørt her. Huldue nyder godt af Sortspætternes huller. I Tofte vurderes antallet til 10 par, i Høstemark blev der i det tidlige forår hørt fire. Senere hen på ynglesæsonen holder de to store spættearter lav

Kongeørn, Lille Vildmose, 18. september 2019. Foto: Ruth Christensen.

Havørn par, Birkesø, 31. august 2019. Foto: Jan Skriver.

profil, og vi har ingen dokumentation for udføjne unger. Hvepsevåge er observeret lejlighedsvis i begge skove, men vi mangler indikation for, at de har ynglet. Blandt småfuglene skal også nævnes Korttået Træløber, som er ved at etablere sig i Tofte Skov. I begge skove er der fortsat gået punkttællinger i mange år, i Høstemark Skov siden 1984. De viser et entydigt billede svarende til landstendenserne. Rødstjert, Munk og Gransanger er gået meget frem, mens Løvsanger og Broget Fluesnapper er gået stærkt tilbage. Sidstnævnte er formodentlig helt forsvundet.

2018 blev året, hvor fuglene tog Birkesø i brug. Den lave vandstand og de næsten nøgne kunstige yngleøer favoriserede mange arter, især vadefugle. Derfor var vi spændt på, hvordan sæsonen 2019 ville forløbe, nu vandstanden var blevet hævet. De fleste ynglefugle indfandt sig på ny, således Hættemågerne i et skønsmæssigt antal af 2000 par i selskab med Sortstrubet Lappedykker og Gråstrubet Lappedykker hver art med 40-45 par, Lille Lappedykker med fem par og Toppet Lappedykker med tre par. Senere på sæsonen blev der alene af Sorthalset Lappedykker inklusive unger set 193 fugle. Knopsvane var til stede med fem par og Grågås 12-15 par. Gæssene vandrer dog langt med gæslingerne, så tallet skal tages med forbehold. De fleste svømmeænder, Gråand Atlingand, Knarand, Skeand og dykænderne Trolldand og Taffel-and blev set udparrede, og Skeand, Gråand og dykænderne blev set ungeførende. Klyde havde ligeledes en god ynglesæson med ca. 60 par. Blandt de øvrige vadefugle dominerede Rødben med 12 par, Strandskade, Stor og Lille Præstekrave med hver tre til fem par. Eftersæsonen blandt ynglefuglene blev ikke lang. Fremkomsten af en vegetation af højstauder tog nærmest magten på øen,

Rørhøg, Lille Vildmose, 11. maj 2019. Foto: Jan Skriver.

Gråstrubet Lappedykker, Birkesø, 4. maj 2019. Foto: Jan Skriver.

samtidig med at megen nedbør og stigende vandstand fik specielt vadefuglene til at søge bort. Dog kunne vi igen glæde os over tilflyvende Skestørke med max. 71 fugle den 11. juli. Men i modsætning til året før var der ikke besøg af Sortklire og Islandsk Stor Kobbersnepe i sensommeren, da vandstanden var for høj. Det våde efterår skabte en anden dynamik. Vådområdet ved Grøn-

vej overtog i efteråret Birkesøs mange rastende ænder, 2000 Krikænder, 800 Pibeænder og Gråænder, Skeænder og Knarænder i et mindre antal. Op til fem Sølvhejrer har vekslet mellem Birkesø og Grønvej. Rørskoven bliver år for år mere dominerende nord for Hegnsvej og øst for Ny Høstemarkvej og rørskovens fugle har indfundet sig i stort tal. Under natlyt er Plet-

Art	2016		2017		2018		2019	
	1. halvår	2. halvår	1. halvår	2. halvår	1. halvår	2. halvår	1. halvår	2. halvår
Sangsvane	1010	450	227	2300	2500	250	226	2050
Tajgasædgås	1850	1750	1693	1340	1464	1310	1515	1825
Kortnæbbet Gås	91	56	250	420	324	530	1700	1050
Grågås	864	550	674	2000	450	1900	450	3000
Blisgås	600	227	396	60	797	145	1600	240
Canadagås	900	400	38	3500	3500	400	565	1400
Bramgås	160	290	418	280	230	800	1600	900
Gråand	2000	3000	500	4800	2000	2100	1500	1450
Knarand	20	25	151	100	44	80	26	139
Spidsand	5	2	8	4	110	65	62	15
Skeand	20	10	17	50	59	220	62	80
Pibeand	160	300	160	1500	550	2800	1200	2600
Krikand	500	600	850	3000	1400	3800	800	3950
Atlingand	10	3	6	1	15	15	19	4
Taffeland	61	30	45	3	105	58	115	35
Troldand	115	80	190	30	125	80	160	300
Trane	38	96	68	125	48	147	42	130
Skestork	27	24	21	6	181	264	38	71

Maximum dagscifre af udvalgte rastende fugle i Mellemområdet (incl. Birkesø, 2017-19), første og andet halvår.

tet Rørvagtel registreret med mindst 12 territorier, Rørdrum med 29 paukende fugle og Vandrikse med mindst 75 territorier. En Lille Rørvagtel trak fuglefolk til fra hele landet. Der er stadigvæk ca. 50 par Gråstrubet Lappedykker i Mellemområdet. Skægmejser er nu ganske almindelig i rørskovene. Rørhøg var repræsenteret med otte par i starten af ynglesæsonen, men næppe mere end to par fik unger på vingerne. For fjerde år i træk ynglede et Sangsvanepar i den nordlige mose, og som i tidligere år forsvandt ungerne en efter en, sandsynligvis præderet. Odder, Mårhund og Ræv står på listen. I de lidt mere åbne områder er der registreret ni syngende Blåhalse, Vagtel med mindst tre territorier, og her har fem til syv tranepar opholdt sig, heraf to ungeførende (dertil kommer to par i Tofte, et par i Høstemark og et par Paraplymosen). Antallet af rastende ikke-ynglende Traner nåede op på 130 den 21. oktober. Antallet af Tajgasædgæs nåede et maksimum den 29. januar med 1825 fugle. Nogle af de GPS-sendere, som

gæssene fik på for fem år siden i Lille Vildmose, fungerer stadigvæk og har blandt andet dokumenteret, at ikke-ynglende Tajgasædgæs flyver til sommerfældning på Novaja Zemlja. Op til 3000 Grågæs rastede på stubmarker og fælder i september/oktober. Bemærkelsesværdigt er det, at de øvrige gåsearter indfinder sig i større og større antal over kortere og længere tid. I årets første måneder således Bramgås (max. 1600), Blisgås (max. 1600), Kortnæbbet Gås (max. 1700) og Canadagås (max. 565). Indflyvningen af gæs til nattesæde i Birkesø er et imponerende skue. Det meget nedbørsrige efterår skabte forhøjet vandstand i søerne og mange marker stod under vand. Sangsvaner samledes i tusindtallige flokke særligt på kartoffelmarker, hvor der ikke havde været muligt at bjærge høsten. Antallet af gæs i årets sidste måneder tangerede og overgik i nogle tilfælde antallet først på året, men antallet fluktuerer meget, og ørnene flytter i den grad om på flokkene, så det er en udfordring at tælle dem.

Rødrygget Tornskade, Lille Vildmose, 23. maj 2019.
Foto: Mette Berg Hansen.

Art	Mellem- området	Høstemark og Tofte
Knopsvane	7	
Sangsvane	1	
Grågås	31	
Atlingand	9	
Skeand	6	
Gravand	5	
Toppet Lappedykker	6	
Gråstr. Lappedykker	75	
Sorthalset Lappedykker	45	
Lille Lappedykker	15	
Skarv		199
Rørdrum	29	
Havørn		2
Kongeørn		3
Rørhøg	7	2
Vandrikse	75	
Plettet Rørvagtel	3	
Trane	6	3
Klyde	60	
Lille Præstekrave	3	
Stor Præstekrave	5	
Rødben	12	
Stor Regnspove		6
Hættemåge	2000	
Huldue		14
Natravn		4
Sortspætte		2
Grønspætte		4
Vendehals		4
Fjordterne	1	
Sydlig Blåhals	9	
Rødrygget Tornskade	2	29

Ynglefugle 2019, antal par (udparrede, territoriehævende og syngende) i fuglebeskyttelsesområde E7, Lille Vildmose

Aage V. Jensen Naturfond og Institut for Bioscience indgik i begyndelsen af 2007 en samarbejdsaftale om overvågning af et udvalg af ynglefugle og rastende trækfugle i Vejlerne. Overvågningen af ynglefugle i Vejlerne har til opgave at bidrage til NOVANA-overvågningen af ynglefugle, som er iværksat for at opfylde Danmarks forpligtelser i forhold til EU-fuglebeskyttelsesdirektivet. Denne overvågning skal føre til samlede vurderinger af de enkelte arters bevaringsstatus i Danmark.

Vejlerne udgør en af landets vigtigste lokaliteter for en lang række ynglefugle som er knyttet til rørskov, rørsump og enge, bl.a. Rørdrum, Sortterne, Stor Kobbersneppe, Brushane og Engryle.

Trækfuglene blev overvåget ved hjælp af 12 totale optællinger fordelt på alle årets måneder. I Vejlerne raster store mængder vandfugle med vigtige forekomster af en lang række svømmeænder, gæs og svaner. Vadefuglene er tillige repræsenteret med mange arter, med bemærkelsesværdige antal, de fleste år, af Hjejle, Vibe, Brushane og Tinksmed.

Ynglefugle

Efter to år med tilbagegang gik bestanden af Rørdrum frem i 2019. Bestanden var således i år på 117 paukende hanner (88 i 2018). Fremgangen er givetvis et resultat af mildt vintervejr, samt at der ikke blev foretaget rørhøst. Bestanden gik markant frem i Bygholm Nord (fra 20 i 2018 til 32 i år) og i Selbjerg Vejle (fra 15 i 2018 til 23 i år), og det er lokaliteter, hvor der ellers blev foretaget rørhøst i årene 2014-2018. I Tømmerby Fjord var bestanden stabil med 26 paukende (også 26 i 2018). Her er der ikke foretaget rørhøst i årene 2014-2018. Fordelingen af Rørhøg var markant anderledes i 2019 i forhold til 2018, men antallet af ynglepar (48) var stort set det samme som i 2018 (47). Især var fremgangen i Bygholm Nord bemærkelsesværdig da den steg fra 4 par i 2018 til 14 par i år. Til gengæld gik den tilbage fra 8 par i 2018 til 4 par i år i Selbjerg Vejle og tilbage fra 7 par i Han Vejle i 2018 til 4 par i år. Bestanden i Tømmerby Fjord var stabil med 9 par (der var også 9 par i 2018). Rørhøg ser ud til at være en begrænsende og påvirkende faktor for en række af de rørskovslevende fugle. Trane gik på ny frem til 15 ynglepar og sølvhejrekolonien i Glombakskoven husede 4-5 ynglepar sidst på ynglesæsonen. I begyndelsen af ynglesæsonen sås ellers op til 23 fugle i kolonien (og op til 130 Fiskehejrer), og potentialet for en endnu større koloni var derfor til stede. Gentagne gange observeredes imidlertid langvarige forstyrrelser, hvor alle hejrer var på vingerne i lang tid ad gangen. Ud på foråret fandt vi ud af, at forstyrrelserne blev forårsaget af jagende og rastende Havørne. Skestork forsøgte muligvis at yngle med tre par på øen Melsig i Arup Vejle. Imidlertid var der højest tale om et yngleforsøg, da ingen rugende sås 13 dage efter at tre muligt rugende fugle, blev konstateret. Den generelle tilstand på Melsig har ændret sig på grund af et meget højt antal fældende Grågæs i Arup Vejle gennem ultimo maj og juni. De æder nemlig vegetationen på Melsig, og gør øen mindre attraktiv for ynglende Ske-

Bygholm Vejle, 11. december 2019.

Sketork, Bygholm Vejle, 7. marts 2019.

Sølvhejre, Vesløs Vejle, 16. juni 2019.

	2014		2015		2016		2017		2018		2019	
	Øst	Vest	Øst	Vest	Øst	Vest	Øst	Vest	Øst	Vest	Øst	Vest
Sorthalset Lappedykker	41	0	42	0	0	0	0	0	3	0	3	0
Gråstrubet Lappedykker	57	3	50	4	30	4	20	3	21	3	29	2
Rørdrum	75	24	67	28	100	33	74	23	59	29	87	30
Skestork	0	7	0	4	0	5-10	0	6	0	44	0	3
Rørhøg	37	12	27	13	30	13	28	10	33	14	34	14
Klyde	39	8	63	9	70	0	38	2	171	7	44	9
Vibe Bygholmeng	379		361		373		362		294		251	
Engryle	66	2	59	8	56	3	46	1	48	2	56	3
Brushøne	14-18	1	9	0	17	1	1	0	5	0	10	0
Stor Kobbersneppe	109	7	97	2	76	1	91	2	71	1	53	0
Rødben Bygholmeng	413		222		261		193		191		202	
Rødben Vesløs/Arup		59		72		68		55		29		67
Rødben Østerild Øst		19		20		27		11		11		12
Dværgmåge	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hættemåge	4676	0	3122	119	3213	224	2950	49	3612	3	2464	259
Fjordterne	23	10	8	20	55	14	48	32	40	12	45	17
Havterne	35	0	44	0	37	0	10	0	37	0	7	0
Sortterne par	34	0	27	0	27	0	20	0	24	0	20	0
Sortterne juv.	19	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Plettet Rørvagtel	4	0	3	1	36	5	20	4	41	3	64	10
Trane	11	0	11	1	12	2	10	2	13	1	14	1
Sydlig Blåhals	19	1	13	3	23	4	19	4	16	0	22	4

Opaltede ynglefugle i Vejlerne 2014-2019, opdelt på Østlige og Vestlige Vejler.

størke. Samme nedgravning af vegetation, foretaget af fældende Grågæs, sås også på små øer i Selbjerg Vejle og i Glombak. Det resulterede til gengæld i egnede ynglepladser for arter som Klyde, Fjordterne og Hættemåge. Således ynglede i alt 2723 par Hættemåger fordelt på i alt 9 kolonier, 62 par Fjordterner fordelt på fem kolonier og to ynglepladser med hver to par, samt 53 par Klyder fordelt på syv kolonier og fire ynglesteder med hver et par. Særligt var fire nye ynglør i Selbjerg Vejle bemærkelsesværdigt. Havterne gik markant tilbage. Blot syv par blev registreret på Bygholmengen (37 par i 2018). Vandstanden var på Bygholmengen noget lavere i forhold til 2018. For Vibe (251 par) og Stor Kobbersneppe (53 par) var der også tilbagegang på Bygholmengen. I 2018 var bestandene henholdsvis 294 par og 72 par. Stor Kobbersneppe havde til gengæld en udmærket klækningssucces (34%). Rødben og Engryle gik frem i Arup Vejle (henholdsvis 67 par og 3 par mod henholdsvis 29 par og 2 par i 2018) og begge viste tillige små fremgange på Bygholmengen, hvor henholdsvis 202 par Rødben (191 par i 2018) og 56 par Engryle (48 par i 2018) ynglede. Brushane gik frem til 10 ungevarslenne hunner (5 i 2018). Gode forhold i Kogleakssøen betød at 20 par Sortterner (23 par i 2018) etablerede sig hurtigt tæt op ad udlagte redeflader, men en etablering på disse skete ikke. Rederne blev i stedet etableret på mudderflader med opvoksende kærfrø, og kolonien var i trivsel indtil de opgav ca. 16. juni. Plettet Rørvagtel havde igen et flot år, hvor i alt 74 piftende fugle blev registreret. Samtlige optalte ynglefugles bestande i 2019 fremgår af tabellen.

Rastende fugle

Høje vandstandsforhold gennem februar og marts betød store forekomster af rastende svømmeænder i reservatet. Bl.a. rastede 10.180 Krikænder på Bygholmengen den 27. marts. Det samme gjaldt i efterårsmånederne, hvor særligt antal som 25.900 Krikænder, 13.145 Pibeænder og 1505 Skeænder i hele reservatet imponerede på totaltællingen i oktober. Bramgås dominerer efterhånden mere på Vejlerne enge og strandenge, især i det sene forår, mens Kortnæbbet Gås i højere grad benytter Vejlerne som en meget vigtig overnatningsplads. Bramgås sås med op til 24.300 i april og 26.635 i maj. Kortnæbbet Gås overnattede med op til 24.300 på Bygholmengen den 6. marts og 18.765 samme sted den 26. september. Hjejle optrådte med meget store flokke i oktober, hvor op til 39.540 blev talt alene på Bygholmengen. Havørn bliver en stadig mere markant del af Vejlerne, og ses nu hele året rundt i området med op til 15 forskellige fugle på en totaloptælling. Alene på Bygholmengen rastede ved flere tilfælde op til 14 eksemplarer i oktober og november. Sølvhejre optrådte med op til 50 forskellige eksemplarer i efteråret. Skestorke og Traner sås igen i imponerende mængder i sensommer / efterår, med henholdsvis 180 og 394 eksemplarer. Sidstnævnte er ny rekordforekomst for Vejlerne. Mængderne af Sølvhejrer, Skestorke, Traner, Havørne, Hjejler, Skægmejser og Blåhalse tiltrækker et stort antal naturinteresserede til Vejlerne. I løbet af året blev der blandt de store fuglemængder desuden fundet sjældenheder som Grønlandsk Blisgås, Amerikansk Krikand, Hvid Pelikan, Lille Gulben, Aftenfalk og Hvidbrynet Løvsanger.

Hjejle, Bygholm Vejle, 25. oktober 2019.

Forvaltning af ræve og mårhunde i Mellemområdet i Lille Vildmose

Af Jacob Palsgaard Andersen, Aage V. Jensen Naturfond

LIFE-projektet i Lille Vildmose er slut – og det er nu passende at stoppe op og gøre status på indsatsen for forvaltningen af områdets Ræve og Mårhunde. Nåede vi i mål – og hvad skal der ske fremover? Er det overhovedet muligt at konkludere, om indsatsen har haft sin virkning? Vi har indført en lang række tiltag overfor både Mink, Ræv og Mårhund. Ræven er en naturlig del af den danske fauna – og der vil altid være Ræve i området.

Vores mål har været at holde bestanden af Ræve på et acceptabelt niveau, så de ikke negativt påvirker de jordrugende ynglefugle. Mink og Mårhund tolererer vi ikke i området, ej heller i mindre bestande, da begge arter er invasive. Det viste sig hurtigt, at antallet af Mink i Lille Vildmose er forsvindende lille, så i det kommende om-taler jeg blot de to sidste arter. Jeg har fem gange i projektperioden (2012-2019) skrevet om status på dette arbejde, så den interesserede læser vil kunne finde mere detaljeret information om de enkelte år i de artikler – alle bragt i dette årsskrift.

Resultat

Der er reguleret ikke færre end 71 Ræve, 57 Mårhunde og 10 Mink i projektet. Der har været reguleret flere Ræve først i projektet og færre hen mod slutningen. Det har været helt omvendt med Mårhundene, hvor der ikke var mange de første år, men deres tilstedeværelse har desværre været stærkt stigende i 2018 og 2019. Der kan i perioder nedlægges et par Mårhunde på en foderplads – og ugen efter er der igen Mårhunde på pladsen. Det er selvfølgelig stærkt foruroligende, for hvad sker der, hvis

vi ikke fastholder indsatsen – og arten etablerer sig i området?

Er vi i mål?

Tja bom – det spørgsmål kan næppe besvares. Vi har i forbindelse med LIFE-projektet spurgt nogle af caretakerne i Lille Vildmose, om de vil registrere observerede Ræve i DOFbasen. Et udtræk af DOFbasen viser, at der for de lokaliteter, som dækker Mellemområdet, er observeret Ræv 242 gange i projektperioden. Indberetningerne er kommet fra 70 forskellige observatører. Til sammenligning har i alt 665 observatører indtastet 63.411 observationer af 243 fuglearter, i alt 3.336.000 fugle i DOFbasen for samme område i samme periode! Der observeres et meget varierende antal Ræve i mosen over årene med et gennemsnit på ca. 35 observerede individer årligt. Det synes ikke af meget, når området er på 2.100 ha. Mårhunden er hovedsageligt nataktiv, så der kan ikke laves lignende graf for den art. Det kunne være interessant at koble resultatet af reguleringen med de registrerede ynglefugle og deres succes. En studerende fra Århus Universitet udførte i maj 2019 forsøg med overvågning af en række kunstige reder udlagt både i Lille Vildmose og Vejlerne. Hendes vildtkamera afslørede, at Ræv, Grævling og (i hovedparten af tilfældene) Rørhøg var skurkene i rederne. Ynglefugleoversigten for Mellemområdet viser at blandt andet Trane og Rørhøg (arter på udpegningsgrundlaget for området) har udvist stagnerende/faldende tal for alle tre arter. Dette sker samtidig med, at deres habitat har gennemgået en større natur-

Ræv, Lille Vildmose (arkivfoto). Foto: Jan Skriver.

genopretning, som burde få udviklingen til at gå den anden vej. Det er derfor næsten umuligt at sige, om vi er i mål – eller om vi får reguleret den rette mængde Ræve og Mårhunde. Der er mig bekendt desværre ingen, der har fuldstændig overblik over, hvem der spiser hvem derude! Det skal her oplyses, at der også er en pæn bestand af Odder i mosen.

Metoder

Vi har benyttet 20 fælder til Ræv/Mårhund med sms-alarmer, fem kunstgrave og en række smækfælder til Mink, som vi har haft placeret på flydeplatforme for at undgå bifangst. Dertil kommer Naturstyrelsens arbejde med GPS-mærkede steriliserede Mårhunde (Judas-mårhunde), hvis færden de overvåger meget intenst. Regulering med riffel primært i månederne januar og februar har også været praktiseret med succes. I de seneste år, hvor vi har registreret flere og flere Mårhunde, er Judasdyrene kommet til kort – og fremgangsmåden har været at oprette foderpladser med vildtkamera, som vil kunne afsløre mårhund-aktivitet. Vi har udlånt udstyr (foderautomater, vildtkamera, hochsitz, mv.) til Mou Jagtforening og Als Jagtforening – og er i løbende dialog med nabojægere til Mellemområdet, som også har oprettet foderpladser. På det seneste er der på nationalt plan givet tilladelse til brug af natsigtekikkerter, som forøger mulighederne for at regulere Mårhundene på foderpladserne.

Fremtiden

Der er ingen tvivl om, at Mårhundene er kommet for at blive. Der vil skulle arbejdes målrettet og vedvarende for at holde denne invasive art ude af området – og det er et stort arbejde. I 2019 blev der i LIFE-projektet brugt over 200 timer på dette arbejde – dertil kommer den store frivillige indsats fra jagtforeninger og nabojægere. Naturfonden som største lodsejer i området og Aalborg Kommune som plejemyndighed har fuldt fokus på denne udfordring – og har et godt samarbejde om, hvordan opgaven løses.

Baggrund for indsatsen

For at give de ynglende fugle i Lille Vildmose bedre vilkår, valgte vi i 2012 at regulere bestanden af rovdyr (Mink, Ræv og Mårhund), som led i et større naturgenopretningsprojekt. LIFE-projektet er et samarbejde mellem Naturstyrelsen, Aalborg Kommune og Aage V. Jensen Naturfond. Projektet løb fra 2012 til udgangen af 2019. Projektet er finansieret med støtte fra EU's LIFE+ pulje. Projektet består af flere delprojekter, herunder genetableringen af Birkesø, hævning af vandstand på 770 ha, etablering af Birkesøpavillonen og Brandvagttårnet og regulering af carnivores. Der kan læses mere om projektet på www.lifelillevildmose.dk.

To Mårhunde mindre i Lille Vildmose, 30. oktober 2019. Foto: Jan Skriver.

Kongeørnen i Danmark 2019 – flere udfordringer

Af Jan Tøttrup Nielsen

Antallet af ynglende Kongeørne i 2019 er som i 2018 fem par, men derudover er der et nyt par under etablering, dog uden at yngle i år. Men 2019 skulle vise sig at blive et meget spændende år – et år med mange udfordringer. Følgende personer: HAC, TC, TL, EFJ, FA, ATL har udover jeg selv bidraget med mange oplysninger om ynglesæsonen 2019.

Ynglesæsonen 2019

Store Vildmose: Som i 2018 ses kun hannen regelmæssigt ved redeområdet først på ynglesæsonen, mens hunnen kun ses ganske få gange. Måske har de et andet ukendt sted også, da det er atypisk, at de ikke ses sammen. Fra 20/2 ses parret dog regelmæssigt ved redelokalitetens to reder og parring ses i de følgende uger. Parret vælger til sidst at bruge reden fra 2016, efter at have besøgt og udbedret begge reder. Rugningen foregår helt uforstyrret og 27/5 ruger hunnen stadig, men inden udgangen af maj opgives rugningen. 4/6 undersøges reden, og heri finder jeg et ubefrugtet æg og ingen spor af unger. Hunnen forsvinder kort tid efter, og det er kun hannen der ses året ud.

Hals Nørreskov: Den gamle han fra det mest produktive par i Danmark blev fundet død i skoven 20/11 2018. Kongeørnen blev sendt til undersøgelse på DTU og dødsårsagen viste sig at være en voldsom luftsækbetændelse, forårsaget af en svampeinfektion (sandsynligvis *Aspergillus fumigatus*). Ørnen var ekstremt afmagret, uden tegn på ydre vold. Ørnen blev undersøgt for aviær influenza uden at finde tegn på infektionen.

Kirtelmave og kråse blev undersøgt for carbufuran og parathion samt en lang række pesticider med henblik på eventuel forgiftning; ingen af stofferne blev dog påvist. Den gamle hun var alene på lokaliteten frem til 26/1 2019, hvor der for første gang igen blev set to fugle og 4/2 blev der set parring for første gang – altså en ny han på lokaliteten. Jeg ser hannen for første gang 22/2. Den nye han er fuldt udfarvet dvs. mindst 7-8K og meget mørk.

Parret bruger den store rede i lærk (Fig. 1), og midt i maj ses en 28-30 dage gammel unge i reden. Ringmærkningen af ungen skal foregå 14/6 og her konstateres det, at den store rede med ungen er styrtet ned (Fig.2). Under den nedstyrtede rede findes rester af et æg med en død unge (ikke klækket) samt rester af fem knækkede håndsvingfjer fra ungen! Nedstyrtningen er sket 5-7 dage tidligere, og jeg kan se at der er friske ekskrementer og bytterester under redetræet – dvs. ungen har overlevet styrtet. Ungen sidder 20-25 m fra redetræet på en lille forhøjning (Fig. 3). Ekskrementer, dun og bytterester viser at ungen bliver fodret på jorden af de gamle fugle. Den viser sig at have brækket/knækket syv af de ti håndsvingfjer i højre vinge, da den styrtede ned sammen med reden. Ud over de knækkede fjer ser ungen ikke ud til at have lidt overlast, den er i god foderstand, men er voldsomt plaget af utøj – især flåter, som især sidder omkring øjnene. Efter at have holdt krisemøder, beslut-

tes det 21/6 at ringmærke den (en hun, højre ben ZM-ring E25 og venstre ben farvering (gylden) 6Q4H) og den sættes op i en anden rede i en eg, som står lige ved siden af det gamle redetræ. 25/6 tjekkes ungen, der sidder fint i den ny rede og fodres af forældrene (bytterester i reden). Sidst i juni styrtter også denne rede ned, og ungen sidder i bevoksningen ofte på et væltet stød. 6/7 sidder den på en stor stak tømmer 320 m fra redetræet, og begge gamle fugle ses i området. 15/7 er ungen flyttet til en gammel dyngte træ 860 m fra reden. Den har det fint, men kan ikke flyve.

Når fjer i vækst knækker ved vækstcentret, lukkes fjere, og den defekte fjer udstødes, hvorefter en ny dannes. Problemet er bare, at det tager mindst to måneder for en stor håndsvingfjer at vokse ud. Heldigvis er der masser af mad på lokaliteten, og forældrefuglene har ingen problemer med at skaffe føde. Ungen fodres i området omkring den gamle træstak. Der er masser af dun og ekskrementer i området og mange bytterester – mest fasaner. Jeg tjekker området 26/8, hvor ungen nu findes siddende højt oppe i en rødél. Jeg kan se, at alle håndsvingfjer nu er næsten vokset ud. Ungen kan nu flyve kortere afstande med besvær, men jeg kan se, at den kan tage højde.

23/10 meddeler den lokale skytte, at ørnen flyver fint dog lidt "handicappet", og 24/11 ses alle tre ørne i luften sammen – ungen flyver fint nu, alt næsten normalt. Ungen er på lokaliteten året ud.

Fig. 1. Kæmperede i lærk, Hals Nørreskov. Reden er over 2,15 m høj. Foto: Jan Tøttrup Nielsen.

Fig. 2. Primo juni 2019 – den store rede med ungen styrter ned. Foto: Jan Tøttrup Nielsen.

Fig. 3. Den skadede unges foretrukne plads. Forældrefuglene bringer dagligt føde. Syv håndsvingjer knækkede. Foto: Jan Tøttrup Nielsen.

Hals Søndermark: Jeg tjekker lokaliteten 27/2. GPS-hannen (Høstemark 2015) fra sidste år ses ved redebevoksningen. Skytten i skoven ser hele januar tre kongeørne. En 2K hun (ungen fra 2018) og parret fra sidste år – GPS-hannen og den gamle hun, som sidder sammen ved redebevoksningen. Jeg ser senere på dagen en 2K hun sidde inde mellem træerne øst for redebevoksningen. Der er bygget på reden fra sidste år, og den er "pyntet" med grønne grangrene.

21/3 er den gamle hun og 2K ørnen væk, og en ny hun ses lette fra reden. Denne viser sig at være GPS-ørnen fra Tofte 2015, som nu har overtaget territoriet, således at parret nu består af de to GPS-ørne. Skytten har bemærket, at den gamle ørn er væk.

13/5 er reden tom, og yngleforsøget er tilsyneladende opgivet. Der er friske spor i reden – grønne grene og et par dun, ingen spor af æg/unge. GPS-hunnen letter fra skovkanten, da jeg er på vej væk, den ses flyve ind i redebevoksningen. Jeg har ikke, trods ihærdig søgen, kunnet finde rester/spor efter den gamle hunørn fra 2018, så om den er død eller er blevet fordrevet at den nye GPS-hun vides ikke. GPS-parret er på lokaliteten året ud.

Høstemark Skov: 15/1 er der bygget på den vestlige rede inkl. grønne grangrene. Reden tjekkes igen 23/5 og er da tom, så heller ingen unger i år. Det er nu tredje år uden unger. Jeg tjekker reden 5/6, og begge reder i skoven er nu "gennemgravet" af formentlig Skovmår. Der er på-

begyndt en ny rede i en rødelt lidt syd for de to andre reder, der er også lagt grønne grangrene i denne rede.

Tofte Skov NØ: Parret er flyttet tilbage til reden i skovfyr fra 2017. 16/4 ses hunnen ruge og 23/5 ses to unger ca. 42 dage gamle. 10/6 farvemærkes de to første danske kongeørneunger 60 dage gamle samt påsættes GPS-sendere. Han-ungen højre ben ZM-ring E22 og på venstre ben 6Q1H (gylden) og hunningen højre ben ZM-ring E23 og venstre ben 6Q2H (gylden). Hun-ungen er udover at være den største også i betydeligt bedre foderstand, og hannen er meget lille og tynd, men ellers frisk. 25/6 ses begge unger i reden. Under indsamlingen af føderester 12/7 ser jeg hanungen og formentlig hunningen sidde og tigge i de store graner øst for reden. Efter at E23 har sendt fra samme position et stykke tid finder jeg 23/7 den liggende død ca. 25 m nordvest for reden. Ørnen ligger på maven og ser ikke ud til at være skadet. Dødsårsagen kan ikke fastslås, da kadaveret er råddent (alt kød, indvolde er væk), der er ingen brækkede knogler. GPS-senderen på den anden unge (E22) er tilsyneladende defekt og sender kun sporadisk, men den forlader tilsyneladende Tofte Skov mellem 15/10 og 21/10, hvor der først er en enkelt position fra Rold Skov og siden omkring Pajhede Skov. Ungen ses herefter flere gange omkring Pajhede Skov i november-december.

Ud over ovennævnte blev der overraskende 4/6 i Tofte Skov observeret et nyt par, en adult hun og en ca. 4K

To unger af Kongeørn i reden, Tofte Skov, 25. juni 2019. Foto: Jan Skriver.

han. Parret blev set i guirlande-flugt flere gange. 16+25/6 ses de igen og derefter kun sporadisk året ud. Det bliver spændende at se, hvad 2020 bringer, og om der virkelig er plads til tre par Kongeørne i Lille Vildmose.

Blyforgiftet Kongeørn i Danmark

E13, en hårdt prøvet hunkongeørn, kom atter i søgelyset i 2019. Den 1. juni 2015 ringmærkes og påsættes GPS-sender på den enlige unge i Hals Nørreskov. Ungen, en hun, 54 dage gammel ringmærkes med ring nr. E13. Ungen flyver fra reden 23/6. Senderen sender oplysninger frem til slutningen af juli bortset fra den første uge i juli. Efterfølgende sendes der kun sporadisk data frem til 15/9, derefter er senderen "død". Alle sendte GPS-punkter er positioner fra området omkring redelokalteten.

Trods manglende oplysninger direkte fra GPS-senderen er der efterfølgende mange oplysninger om E13. Ørnen ses frem til juni 2019 med sikkerhed i Skagen (Grenen) og Råbjerg Mose, hvor den ses mindst to gange. Første gang i 2017 og igen 5/6 2019 hvor GPS-senderen tydeligt ses. I den nordlige del af Jyske Ås er den set årligt fra 2016-2019, ofte flere uger i perioder. Den er to gange lige ved at blive indfanget i/ved fasanudsætningsvoliere. Den ene gang hænger den fast i trådnettet, men det lykkes den at komme fri, inden den kan fanges.

15/7 2019 findes ørnen ved en fasanudsætningsplads på Jyske Ås, den kan ikke flyve, men ser ellers fin ud. Den har været fast i området de seneste 14-dage.

Ørnen indfanges og holdes i bur til den følgende morgen. Da man ikke kan få fat på mig, afhentes den af dyrlæge Morten Johannessen, Anicura Dyrehospital, City Syd i Aalborg.

Da man endelig får kontakt til mig, aftales det med dyrehospitalet, at jeg afhenter ørnen om aftenen i Aalborg (kl. 21:30) og sætter den i en lukket voliere.

Den defekte GPS-sender klippes af. Den har ingen brud på vinger/ben, men den har svært ved at stå på benene,

Forfatteren med den blyforgiftede Kongeørn, Jyske Ås, 19. september 2019. Foto: Jan Skriver.

må støtte med vingerne. Den "går" lidt sjovt, som om den er beruset. Ørnen er noget mager og vejer kun 3,7 kg. 17/7 undersøges ørnen af dyrlæge Mona Lykke Jacobsen. Ørnen kan bevæge sig rundt og æder selv, men den observeres at have en grad af ataksi (nervøs forstyrrelse af muskelbevægelserne, især højre ben).

Ørnen undersøges i narkose. Der tages røntgenbilleder af hele kroppen samt ben, især højre ben er under mistanke. Intet abnormt findes, eneste ydre fund er en linje hen over hovedet, hvor fjer mangler, men skaden vurderes at være af ældre dato, da der er afskalning af sårskorpe. Blod udtages til analyse og sendes til det tyske laboratorium Laboklin.

Svaret fra Laboklin 18/7 viser en høj koncentration af bly i blodet- 32,7 µg/dl (0,327 ppm). Alle andre tal ser fine ud, men ørnen har en middelsvær blyforgiftning.

20/7 lader ørnen til at være i markant bedring, i forhold til da den kom ind. Den reagerer nu med normal respons på uvante ting i dens miljø. Den kan flyve i volieren, hvor to meter op i en skarp vinkel udføres uden besvær. Balance ved gang på jorden og især højre ben virker dog lettere besværet.

Bly er i større mængder dødelig, men selv i små mængder kan det være fatalt, idet bly påvirker fuglens adfærd, overlevelse og reproduktion. Typiske blyforgiftningssymptomer er, at fuglen har svært ved at stå/holde balancen, har dårligt syn, respirationsproblemer, trækker vejret med åbent næb, mørk fråde omkring næbbet og muskelsvaghed (Kanstrup et al. 2018, Ecke et al. 2017). Herring et al. (2017) har opstillet generaliserede kriterier til en vurdering af forgiftningsrisikoen ved blyeksponering for mængden af bly i blod: <0,2 ppm uden skadelig påvirkning, 0,2-<0,5 ppm subklinisk forgiftning, 0,5-1,0 ppm klinisk forgiftning og >1,0 ppm alvorlig klinisk forgiftning.

Ud over haglpatroner (forbudt i Danmark siden 1996) spredes der bly fra fragtmater fra riffelammunition til prædatorer og ådselædere gennem slagteaffald fra ned-

lagte eller anskudte dyr (Herring et al. 2017). Riffelprojektiler, der bruges i Danmark, vejer typisk 10 gram. Ved gennemskydning af vildtet reduceres vægten typisk til ca. 3-7 gram, de resterende 2-3 gram sidder i småfragmenter i vildtkroppen eller er spredt sammen med blod og væv i terrænet bag ved dyret. En stor del af blyresterne sidder i sårkanalen, i lunger, lever og andre dele af indvolde, hvor dyret rammes. Disse dele skæres normalt fra under opbrækningen, der i de fleste tilfælde foregår i naturen. Kongeørnen går gerne på ådsler som f.eks. anskudt vildt, der ikke genfindes af skytten eller på slagteaffald. Der er her stor fare for at blive blyforgiftet.

Bly har været anvendt til fremstilling af ammunition til jagt i over 500 år (Kanstrup et al. 2018).

27/7 starter behandlingen for blyforgiftning. Det er en langvarig proces, som kan tage op til 2 måneder, afhængig af hvordan fuglen reagerer på afgiftningsmidler. 19/9 udtages den sidste blodprøve. Ørnen vejer nu 5,2 kg!! Benstillingen på højre ben er lettere mærket, men benet observeres at blive brugt normalt i voliere. Svaret fra Laboklin viser at blyindholdet nu er 0,038 ppm.

19/9 ved middagstid genudsættes ørnen i samme område, hvor den blev fundet mere end to måneder tidligere. Vejret er vindstille med klar himmel. Ørnen nærmest går fra os – den kan ikke flyve!! Ørnen ændrer pludselig retning og basker/løber mod nord og "lander" i et lille vandhul, hvorfra jeg henter den op. Jeg beslutter at lade ørnen sidde i skovkanten for at tørre, og vi kører. Sidst på eftermiddagen køres forbi området to gange, uden at vi dog ser ørnen.

21/9 tjekker jeg udsætningsstedet kl. 11:45-13:40 – ørnen sidder på en bakkeskråning. Den forsøger at flyve ned ad bakken, den "flyver" 20-30 m og lander på et dige – jeg går igen. Der er helt klart en bedring i forhold til 19/9.

23/9 er jeg hele området igennem og pludselig letter ørnen fra en høj douglasgran (mindst 18 m oppe) og flyver i træhøjde mod vest, og da den kommer til en eng, drejer den mod nord og tager højde. Jeg ser ikke ørnen mere den dag. Frem til 30/10 ses ørnen næsten dagligt af lokale og jeg ser den kl. 14:15 lette fra en stor lærk – den flyver fint nu. E13 er i området året ud. E13 blev den første danske ørn med blyforgiftning, og hele historien omkring E13 medfører tilsyneladende, at der nu bliver arbejdet på at få udfaset alt bly i forbindelse med jagt. "Tiden er moden til en udfasning af bly i riffelammunition", siger Marie-Louise Achton-Lyng, der er formand for våbenudvalget i Danmarks Jægerforbund, i en artikel på forbundets hjemmeside. Forbundet anerkender, at bly i riffelammunition udgør et potentielt miljømæssigt problem i forhold til spredning i naturen, samt et sundhedsproblem i vildtkød i træfområdene på dyr skudt med blyholdig riffelammunition. "Når der findes tilfredsstillende alternativer til blyholdig ammunition, bør blyholdig ammunition udfases over en rimelig periode", lyder det fra våbenudvalgets formand i artiklen, der slår fast, at Danmarks Jægerforbund i Vildtforvaltningsrådet er parat til at drøfte problematikken med blyholdig riffelammunition. Så noget godt kommer der tilsyneladende ud af hele denne historie.

Har Kongeørnen en fremtid i Danmark?

Kongeørnen har det tilsyneladende ikke så godt i Danmark. Bestanden vokser, trods flere gode potentielle lokaliteter, meget langsomt. Vores data viser, at der på flere ynglelokaliteter er en stor udskiftning/dødelighed af ynglefugle og produktionen af udføjne unger de seneste fire år er kraftigt faldende. Den gennemsnitlige produktion af udføjne unger fra 1998-2015 er 1,13 unge/par med unger og 0,94 unge/yngleforsøg, i perioden 2016-2019 er den 1,25 unge/par med unger og 0,59 unge/yngleforsøg. Det er andelen af 0-kuld, der er stigende. I perioden 1998-2015 mislykkes kun 16,7% af yngleforsøgene, men i perioden 2016-2019 er det 52,9%.

DNA-analyser af fældejer og individbestemmelse (ud fra fjer, ringe) viser, at der er en stor udskiftning på flere af de etablerede ynglelokaliteter. Det gælder bl.a. i Tofte Skov, hvor der er forsvundet mindst fem ynglefugle, hvoraf den ene er fundet skudt. Efter at der havde været et kongeørnepar ved Overgård i 2006-2009, som forsvandt, er der ikke siden registret et par på denne lokalitet, der er kun enkelte gange set en enlig Kongeørn, og det finder jeg meget mærkværdigt. Det er også foruroligende, at der ikke andre steder i Danmark, ud over i Nordjylland, registres ynglende Kongeørne. Jeg tror ikke på det skyldes fødemangel eller mangel på egnede ynglelokaliteter.

Kongeørnen er et problembarn og kommer let i konflikt med menneskelige interesser især jagt (udsætning) og husdyr (fritgående høns/ænder). En svensk Kongeørn blev fundet død i marts 2012 ved Tjele, forgiftet af udlagt carbufuran og carbufuran blev også fundet udlagt i fisk 900 m fra yngleparret i Store Vildmose. I 2016 blev hannen fra yngleparret i Tofte Skov fundet skudt og endelig blev en blyforgiftet Kongeørn fundet i Vendsyssel i 2019. Omvendt er det også mærkværdigt, at der pludselig dukker adulte fugle op på ynglelokaliteterne eksempelvis Store Vildmose 2018 hun, Hals Sønderkov 2018 hun, Hals Nørreskov 2019 han, hvor kommer de fra?

Litteratur:

- Ecke, F., N.J. Singh, J.M. Arnemo, A. Bignert, B. Helander, Å.M.M. Berglund, H. Borg, C. Brøjer, K. Holm, M. Lanzone, T. Miller, Å. Nordström, J. Räikönen, I. Rodushkin, E. Ågren & B. Hörnfeldt 2017: Sublethal Lead Exposure Alters Movement Behaviour in Free-Ranging Golden Eagles. – *Environmental Science and Technology* 51:5729-5736.
- Harmata, A.R. & M. Restani 2013: Lead, mercury, selenium, and other trace elements in tissues of Golden Eagles from southwestern Montana, USA. – *Journal of Wildlife Diseases* 49:114-124.
- Herring, G., C. Eagles-Smith & J. Buck 2017: Characterizing Golden Eagle Risk to Lead and Anticoagulant Rodenticide Exposure: A Review. – *Journal of Raptor Research* 51(3):273-292. <https://doi.org/10.3356/JRR-16-19.1>
- Kanstrup, N., M. Chriél, R. Dietz, C. Sonne & J. Søndergaard 2018: Blyindhold i rovfugle. – *Dansk Jagtakademi*.

Biskæret på Mors – et vellykket naturgenopretningsprojekt

Tekst og fotos: Jens Kristian Kjærgård

Biskæret kort efter etableringen, omgivet af kortgræssede enge. Maj 2017.

Nordmors er kendt for sine massive forekomster af moler og smukke kuperede moræne landskaber. Særligt iøjefaldende er molerets kystskrænter.

Flere steder ud mod fjorden finder man også lavere liggende landskaber, blandt andet ved Feggesund, hvor der både er holme, småøer og afgræssede strandenge. Lidt længere nede af vestsiden af Nordmors finder man det smukke og kuperede område med "Skarregaard", omfattende Skranderup Plantage, kystskrænter og to større søer, Skarresøerne, med tilhørende enge. Bevæger man sig herfra i sydøstlig retning mod Ejerslev, støder man på den i 2017 genetablerede og 92 ha store Hundsø med et vandspejl, der ligger i ca. kote 2,5 meter. Søen er altså relativt dyb. Hundsø er kun sporadisk omtalt i det efterfølgende.

Biskæret

Fortsætter man videre til Ejerslev Kirke og ned ad den østgående kyststrøtte mod Dråby Vig og Buksø Odde, støder man på Biskæret, der ligger midt imellem Ejerslev Kirke og Jørsby Kirke tæt på Strandvænget og Livø Bredning. Området blev i efteråret 2016 omdannet til et 22 ha stort sø- og engområde. Søen ligger i kote 0,75 meter og er således ganske lavvandet.

Biskæret blev oprindeligt afvandet i 1846 og fremstod derefter som et fugtigt eng- og græsningsoverdrev, men i de seneste år før naturgenopretningen lå det mest hen som et uproduktivt overdrev af ringe beskaffenhed. Såvel Biskæret som Hundsø er nu genoprettede som vådområder for at opfylde EU's vandrammedirektiv med det primære formål at begrænse udledningen af kvælstof og fosfor til Limfjorden samt sekundært for at øge naturindholdet i områderne.

Kort efter Biskærets genskabelse kvitterede fuglene ved tilstedeværelse af store forekomster af ænder og gæs. Når et område genskabes til naturlige enge og en sø, vil der især i lavvandede vådområder som Biskæret fore-

komme en speciel og stor "opblomstring" af ynglende vandfugle. Genskabelsen af søen har været meget gunstig for en række mere eller mindre usædvanlige arter.

Biskærets overraskende bestand af ynglefugle

For at undgå en for meget talmæssig fremstilling fremhæver jeg nogle udvalgte arter:

Gråstrubet Lappedykker indtog området straks, og i 2017 var der mindst 10-12 par, og bestanden har efterfølgende været gradvist stigende. I 2019 vurderes bestanden at have været på mellem 32 og 35 par. Området vil næppe under normale omstændigheder kunne "brødføde" så mange par. Årsagen til, at der kan yngle så mange par i søen, er, at Livø Bredning kun ligger nogle få hundrede meter væk, og her fouragerer forældrefuglene i stort omfang især i den sidste del af ynglesæsonen, hvor ungerne er større og kan modtage større byttedyr. Under optællingerne i 2019 kunne der ses op til 28 gamle fugle fouragere samtidigt i Livø Bredning. Da en af forældrefuglene blev tilbage hos ungerne, kunne det konstateres, at over 30 par havde unger samtidig. Et tilsvarende antal reder blev lokaliseret. Tilsyneladende havde Gråstrubet Lappedykker – i modsætning til Blishøne – en god ynglesucces (se nedenfor).

I 2017 slog en lille gruppe af **Sorthalset Lappedykker** sig ned i søen, og 2-3 par gjorde yngleforsøg i en af de nyopståede hættemåge-kolonier, men dette år blev der ikke konstateret unger. I 2018 var antallet øget til 14 fugle, som blev set parvise. Igen er det uvist, om de havde held med yngel. Sandsynligvis ikke, idet der kun blev fundet én fugl den 9. juni. I 2019 lykkedes det endeligt for arten at etablere en solid koloni på i alt 17 par i kolonierne af **Hættemåger**, som i øvrigt var vokset til ca. 1800 par! De fleste reder blev bygget tæt sammen og kunne, umiddelbart før tagrørene voksede sig for høje, tælles helt nøjagtigt. Igennem hele ynglesæsonen kunne der ses Sorthalset Lappedykker, og mindst 10 par havde held til at

få unger på vingerne. Det var i øvrigt den største koloni nogensinde på Mors, hvilket også gælder for Gråstrubet Lappedykker.

I foråret 2017 blev der ved flere af besøgene set syngende **Tinksmed**, og jeg fik efterhånden en stærk mistanke om, at et par havde slået sig ned for at yngle. I begyndelsen af juli 2017 fik jeg det endelige bevis, idet en gammel Tinksmød fouragerede sammen med to ikke-flyvedygtige unger tæt på Strandvænget. Det er højst sandsynligt det første ynglefund af arten på Mors i over 100 år!

Faber skrev i 1886 følgende om Tinksmøden: *"Yngler i de fleste Kær og på sumpige Strækninger langs Kysten, men er ikke nær så talrig som foregående Art"* (Rødben).

Samme aften (i 2017) så jeg en **Brushøne** med fire dununger. Fundene af Tinksmød og Brushøne med dununger i begyndelsen af juli måned er lidt ejendommelige, da det er sent på sæsonen at se dem med helt små unger. Derudover blev der af Brushane set to hunner, en han samt to netop flyvedygtige ungfugle. Brushanerne blev set ved Biskæret på danseplads i maj måned i 2017, og de blev i øvrigt set regelmæssigt i hele juni måned. I 2018 og 2019 blev der igen set dansende Brushaner, men det var meget svært at få sikre ynglebeviser.

Et par **Engryler** gjorde yngleforsøg i 2017, men det mislykkedes formodentligt, idet fuglene pludseligt forsvandt fra ynglepladsen. I 2019 var stedet tilgroet så meget, at holmen var uinteressant for arten.

Lille Præstekrave har ynglet hvert år i Biskæret efter etableringen. I 2019 var der hele fire par. Også **Klyde** har regelmæssigt forsøgt at yngle. Der var syv par på reder den 21. maj 2018, men kort tid efter var alle forsvundet. Et par Ræve havde huseret i området, og de var muligvis årsagen til, at mange ynglende vadefugle ikke havde held dette år. Generelt har der været ringe ynglesucces blandt vadefuglene.

Helt galt gik det for **Blishøne**. Der har været et stigende antal ynglepar (ca. 30 par i 2017), som havde bygget rede og ruget, og i 2019 vurderes det på grundlag af omhyg-

gelige tællinger igennem hele foråret, at ca. 80 par byggede reder og lagde æg, men ikke et eneste par viste sig med unger. Der har tydeligvis været et eller flere rovdyr, som har præderet rederne. I hættemåge-kolonierne, som strækker sig fra områdets sydlige del og op langs vestsiden til den nordlige del af Biskæret, var der ofte uro i hele ynglesæsonen på grund af et eller flere rovdyr i rørskovene. Ræven er truffet adskillige gange, og den mistænkes for at være den største synder. Blishønerne lægger ofte rederne synlige og er derfor lette at lokalisere. Det kan også tænkes, at Mårhund, Mink, Ilder og/eller Odder er medvirkende til Blishønsenes katastrofale ynglesucces. Mærkelig nok sker der ingen eller kun lidt prædering hos lappedykkerne. De har sandsynligvis været bedre til at forsvare ynglen. Blandt Hættemågerne var der en pæn del unger, som kom på vingerne, men mange par har helt sikkert også haft ubudne gæster i rederne.

Biskæret rummer flere par **Grågæs** og **Knopsvaner**, men det er også yngleplads for et pænt antal **Gråænder**. Fåtalige arter som **Gul Vipstjert**, **Knarand**, **Skeand**, **Troldand** og **Atlingand** er truffet sikkert ynglende. Sidstnævnte endda helt op til 3-6 par i 2019. Desuden har der, en eller flere gange, været stærk mistanke om ynglende **Rørdrum**, **Pibeand**, **Krikand**, **Spidsand** og **Taffeland**.

Trækfugle mm. i Biskæret

Ud over ynglefuglene træffes der mange trækfugle i Biskæret året rundt. Allerede kort tid efter genskabelsen i efteråret 2016 kunne der ved søen træffes mange rastende og fouragerende fugle, for eksempel blev der den 24. december ses følgende: **Bramgås** 1600, **Grågås** 90, **Blisgås** 74, **Pibeand** 420 og **Krikand** 350 – for blot at nævne nogle af dem. Bortset fra antallet af Blisgæs er det ganske almindelige forekomster i vinterhalvåret.

Før yngletiden er der truffet flokke af fouragerende **Skestorke**, som efter endt fødesøgning er trukket ud over Livø Bredning til ynglepladserne ved Nibe. Efter yngle-

Atlingand hun.

Skejter er hyppige gæster i sommerhalvåret. Maj 2018.

tiden er der truffet op til 67 Skejter!

Besøger man området om aftenen i yngletiden høres ofte en ivrig kvækken fra mange Strandtudser.

Blandt mere usædvanlige fugleforekomster kan nævnes en pludselig og stor forekomst af mindst 400 **Brushøns**, som holdt til i og ved Biskæret den 26. september 2017. Kæret har også vist sig at være et godt sted at møde **Temmincksrø**, især i midten af maj, således 33 den 17. maj 2019.

Biskæret er værd at besøge

Som det fremgår af ovenstående, er Biskæret værd at besøge. Områdets fugle pendler i nogen grad frem og tilbage til EU-fuglebeskyttelsesområdet Dråby Vig, som blandt andet omfatter Rejholm og Buksør Odde. Desuden er der en del udveksling af svaner, gæs, ænder og vadefugle mellem ovenstående områder og den nyetablerede Hundsø. Under et har hele Nordmors nu fået et fint netværk af betydningsfulde vådområder.

Tiltagende tilgroning af randbredden i Biskæret med især tagrør vanskeliggør efterhånden muligheden for at overskue hele området, og tilgroningen er i øvrigt til gene for især vadefuglene, som gerne vil have en lav vegetation. Det kunne ønskes, at tagrørene blev slået hvert år, og at et større område blev afgræsset for at bibeholde den lave vegetation flere steder.

Der arbejdes i øjeblikket på at finde penge til en platform, som ønskes placeret tæt ved Strandvænget. Den kan bidrage til et bedre udsyn over Biskæret.

Biskæret har haft sit hidtil bedste år for ynglefugle i 2019, og ynglebestanden vil sandsynligvis dale noget i de kommende år ikke mindst på grund af tilgroningerne og ændringerne i fødegrundlaget (større fisk), men også fordi det må forventes, at en del fugle vil flytte til det igangværende store naturgenopretningsprojekt i Erslev Kær (Jølby Nor).

Lovende fremtidsudsigter for fuglene på Mors

Når projektet med Erslev Kær mm. snart står færdig, vil det omfatte et næsten 500 ha stort sø-, mose- og engområde, og det vil strække sig fra Erslev Industriområde i øst til Jølby Nor ved Dragstrup Vig i vest. Projektet har samme målsætning som for Biskæret og Hundsø, nemlig at reducere næringsstofferne til Limfjorden.

Det bliver spændende at følge udviklingen i de kommende år af faunaen i dette store område. Hertil kan i øvrigt tilføjes, at yderligere et område på Mors er under igangværende genetablering som søområde, nemlig Sillerslev-Ørding Strandkær, og det bliver næppe det sidste.

Øen bag havet, øen Mors, er måske på vej tilbage til en tilstand som i tiden før de mange omfattende og ødelæggende afvandingsprojekter. Man må blot håbe, at sjældnere arter som **Sortterne** kvitterer med at vende tilbage som ynglefugle på Mors. Måske er det for sent? Faber skrev i 1886 i afsnittet om Sortterne: "*I de fleste Kær yngler en Mængde af denne smukke lille Terneart, der ved sine dristige Anfald snart gør sig bemærket, når man kommer i nærheden af dens Redepladser*". Tænk om dette kunne blive virkelighed igen?! Helt frem til først i 1950'erne yngledes der Sortterne i Erslev Kær.

Sortterne eller ej, der er ingen tvivl om, at der vil komme flere positive tilføjelser i kapitlet om "Fuglene på Mors" i de kommende år!

Kilder:

Faber, A.H. 1886: Morsøes Fugle. Iagttagelser og Notitser. – Viborg.

Kjærgård, J.K. 1979: Erslev Kærs skæbne. Naturnyt 1979: 4. – BFN.

Artiklen har tidligere været bragt i Biologisk Forening for Nordvestjyllands blad Naturnyt, nr. 3/2019 (red.).

Nogle af de mange Brushøns i september 2017.

Status for Vandrefalkenes andet år på Nordjyllandsværket

Af Anton Thøger Larsen

Først vil jeg indlede med at sige tak til Nordjyllandsværket for deres store interesse og fine samarbejde omkring "deres" Vandrefalke.

Det har især været Flemming Ahlmann og undertegnede, der har fulgt falkene, og vi har endda, efter at have været oppe til en lille prøve, fået lov at bevæge os rundt på værket, selvfølgelig iført det lovpligtige sikkerhedsudstyr.

Vi ser falkene parre sig 17/3, 24/3 og 26/3. De gange, vi har set det, er parringen begyndt med, at hunnen sætter sig og kommer med et bestemt kald og laver en lidt mærkelig positur, hun gør sig flad med let løftet hale. Hannen kommer så flyvende ind, lander på ryggen af hunnen og parringen gennemføres.

Både han og hun hos Vandrefalke ruger, og efter 15/4 ser vi kun den ene af fuglene, når vi besøger værket. Det tegner godt, men det er også klart, at de ikke har valgt den samme redeplacering som i 2018.

Efter mange dage med observationer bliver vi mere og mere overbeviste om, at det er på taget af den bygning, der hedder Blok 1, at der sker noget. Det tager mellem 29 og 32 dage at udruge et æg, så 31/5 beslutter Flemming og jeg, at vi nu godt kan besøge taget på blokken. Turen op er ikke uden spænding. Den foregår i en trappe-skakt helt uden lys, men vi har heldigvis begge pandelamper med. Vi åbner døren ud til taget, og straks ser vi hunnen lette og begynde at flyve skrigende rundt lige over hovedet på os. I et hjørne af taget finder vi to få dage gamle unger og to æg. Vi fotograferer ungerne og forsvinder hurtigt igen.

Vi sender billederne til Niels Peter Andreasen, artscaretaker for Vandrefalk i Danmark. Det besluttes, at ringmærkning først kan finde sted efter 16/6, og at det er Hans Rytter, der skal stå for den. Vi kontakter Hans Rytter og får aftalt ringmærkning 20/6.

Ringmærkningen af ungerne foregår planmæssigt. De får metalringe og røde farveringe med hvidt tryk. T5 og T6 er deres "CPR-numre".

5/7 ses den ene unge for første gang uden for redeområdet. Den er fløjet over på taget af blok 2, her kravler den rundt, laver små hop og flyveøvelser, men virker stadig meget usikker. Allerede næste dag får den følgeskab af den anden unge. Ungerne er hurtigt gode flyvere, som bevæger sig en del rundt. I forhold til i 2018, hvor der kun var en unge, der ofte fløj sammen med forældrene og var i området helt til slut oktober, opfører 2019-ungerne sig helt anderledes. De flyver og jagttræner meget sammen og næsten ikke sammen med forældrefuglene. Sidste observationsdato af begge unger sammen er 16/8 og efter 19/8 er der ikke set 1K fugle på lokaliteten, så de har forladt området 2 1/2 måned tidligere end ungen fra 2018.

Vi har tidligere set glimt af en rød ring på hunnens venstre ben. Flemming får også taget et billede af hunnen, lige da hun skal til at lette og her ses også en mindre blå ring på højre ben. Denne farvekombination viser at hunnen er ringmærket i Sverige i 2012.

Bygningen med reden på taget skal rives ned i 2020, så i samarbejde med Nordjyllandsværket finder vi frem til placering af to redekasser. Kasserne bliver fremstillet af Henrik Christoffersen. 22/7 bevæger Henrik, Flemming og jeg os så op på Blok 3 for at tage mål til redekasseopsætningen. Den skal placeres 77 m over havoverfladen. Turen foregår i dejligt solskin, og vi får også tid til at kigge ned på et par fine vandrefalkeunger, der slikker solskin på taget af den noget lavere Blok 2.

1/8 bliver kasserne placeret. Står man og kigger op på den store bygning med teksten "Nordjyllands Værket" kan man se kassen på højre side af bygningen. Kassen kan også ses fra lokaliteten Rærup Slambassin. Kasse nr. 2 er placeret nede på taget, så den kan ikke ses ude fra, men det er et sted, der meget ligner det sted, falkene valgte at ruge i 2018.

Efter at kassen er sat op, har vi ikke set falkene på eller hel tæt ved kassen, men de placerer sig tit 15-20 m fra kassen på udsigtsposter, vi aldrig tidligere har set dem benytte. I begyndelsen af 2020 var vi oppe på taget af blok 1 for at opsætte skræmmeforanstaltninger, så denne redeplacering bliver fravalgt. Nordjyllandsværket har opsat kameraer, så kasserne kan følges fra deres kontrolrum. Et spændende falkeår venter.

Vandrefalkenes rede på toppen af Nordjyllandsværkets Blok 1, 20. juni 2019. Foto: Jan Skriver.

Ynglende Vandrefalke i Danmark 2019

Danmark har i 2019 13 par Vandrefalke, der yngler med succes. Bornholm to par med 5 unger, Møn fire par med 11 unger, Stevns tre par med 5 unger, øvrige Sjælland et par med 3 unger, Fyn et par med 3 unger og Jylland to par med 6 unger. Så tilsammen 33 unger.

Vandrefalkungerne efter udflykning, Nordjyllandsværket, 15. juli 2019. Foto: Mette Berg Hansen.

Havørnene ved Vilsted Sø – Første nordjyske med GPS

Af redekoordinator Gunnar Hansen

Det har været et godt år for Havørnene i Nordjylland. I efterårsmånederne september-december blev der regelmæssigt set 10-14 Havørne på en gang ved Vejlerne og ørnene yngler nu omkring ti steder i Nordjylland ud af den danske bestand på ca. 100 par.

Første yngleforsøg ved Vilsted Sø

Det var første gang, at et havørnepar forsøgte at yngle ved Vilsted Sø. Naturstyrelsen og Aage V. Jensen Fonde havde i ca. fem år været parat med syv tilskårne rede-træer. Ørnene valgte dog et andet træ, et egetræ på ca. 10 meters højde i blandet skov på våd bund, men områdevalget var de enige i. Reden blev placeret i et utilgængeligt område syd for Vilsted Sø, hvor den eneste mulighed for at se reden fra landjorden var fugletårnet på halvøen på den anden side af vandet. Perfekt valg når man ikke vil forstyrres! Reden blev opdaget første gang den 17. april.

Ungerne blev observeret første gang den 11. maj. Den 26. maj ankom Kim Skelmose og Lars Ulrich Rasmussen fra DOFs Projekt Ørn og ringmærkede ungerne, mens de voksne fløj skrigende over vore hoveder. Ungerne var en hun på 5 kg, vurderet klækket den 13. april, og en han på 4 kg, vurderet klækket den 16. april. Ungerne var godt i stand, og der lå rester af både Rådyr, Fiskehejre og fisk i reden.

14 dage senere blev ungerne forsynede med GPS som et led i et samarbejde mellem DOFs Projekt Ørn og Statens Naturhistoriske Museum. Der var i 2019 tre havørne, der fik påsat GPS. De to havørneunger fra Vilsted blev døbt Mette og Asvi og kunne ses flyve sammen med forældrene over Vilsted Sø i juli måned. Siden har vi kunnet følge dem på DOF's hjemmeside GPS-Ørn. På kortene er

Mette sort og Asvi er blå. Mette har været den mest stationære og har foretrukket området omkring Vejlerne. Asvi har, som det fremgår nedenfor, både set Nordjylland, Kattegatkysten ned til Djursland og Vestkysten ned til den tyske grænse. Hannerne er måske de mest forløjne?

Ringmærkning af ørneungerne, 26. maj 2019. Foto: Gunnar Hansen.

Mette og Asvis flyvninger i 2019

Uge 34. Første signal fra Mette er den 22. august. Hun forlader Vilsted Sø og besigtiger i den første uge en stor del af Nordjylland fra udløbet af Ryå – vest for Aalborg – til Nationalpark Thy. Endnu intet signal fra Asvi. (kort 1)

Uge 37. Første signal fra Asvi er fra Halkær Sø med retning mod Aalborg. Mette er stationær ved Vejlerne.

Uge 38. Asvi besigtiger fjordene ved Kattegat-kysten ned til det nordlige Djursland og tager i ugens løb kortere ophold i Dronninglund Storskov, Lille Vildmose, Randers Fjord og Mariager Fjord. Han ender i Vejlerne og er sammen med søster Mette i uge 39. Mette tager kun kortere afstikkere til Nationalpark Thy og Mors. (kort 2)

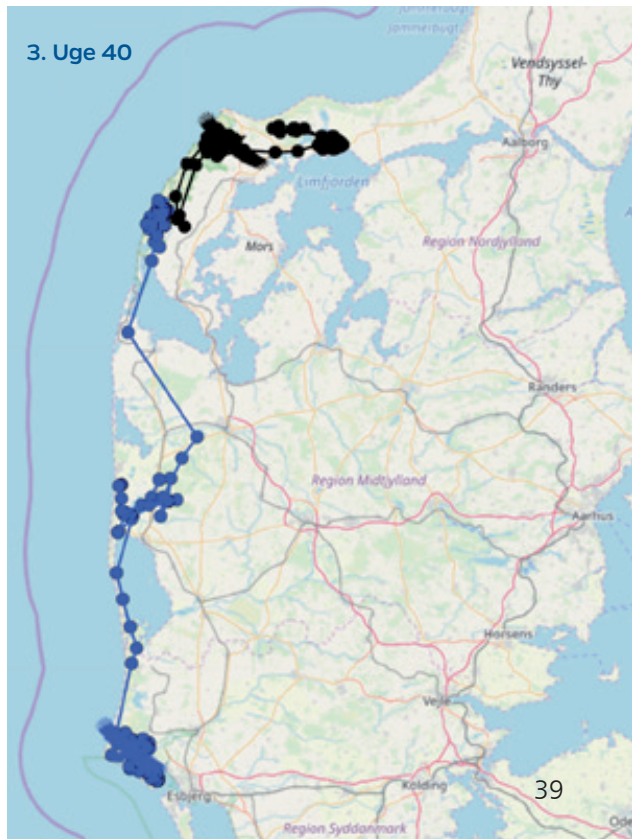
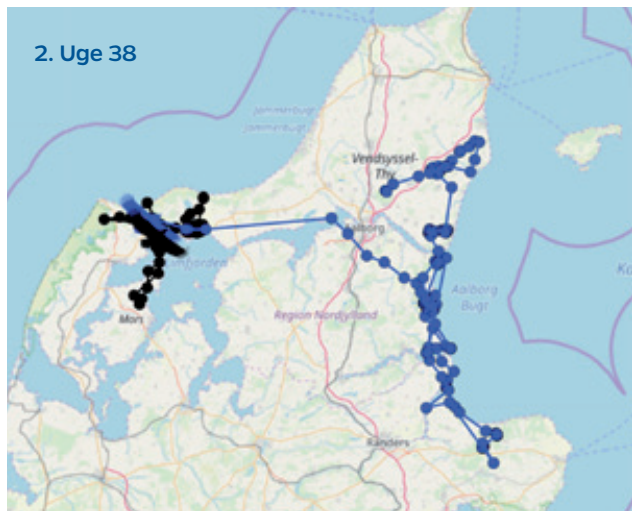
Uge 40. Asvi forlader Mette og tager et langt stræk til Blåvandshuk/Ho Bugt. Han gør ophold ved Stadil Fjord og Ringkøbing Bugt. (kort 3)

Uge 41-48. Mette er stationær ved Vejlerne, og Asvi er stationær ved Ho Bugt.

Uge 49. Asvi tager en mindre tur ind over Sønderjylland og ned til grænsen øst for Tønder. Mette er fortsat stationær ved Vejlerne, men GPS-signalet forsvinder 1/12 pga. manglende opladning af det lille solpanel, der skal drive GPS'en.

Uge 50, 2019 – uge 2, 2020. Asvi opholder sig igen ved Ho Bugt.

Forældrene er set den 10. januar 2020 med redemateriale ved den gamle rede ved Vilsted Sø. Så vi håber på et forår med nye unger i reden i 2020!

En anden Havørn end dem omtalt i denne artikel, Lille Vildmose, 3. februar 2019. Foto: Jan Skriver.

Ynglende Mudderklire i Thy 2019

Af Jens Jørgen Andersen

For første gang i knap 25 år har Mudderklire ynglet i Nordjylland, idet et par har ynglet ved Ræhr grusgrav i Thy i 2019.

Arten ses normalt i andre år jævnligt på lokaliteten i træk-tiden, men i 2019 bliver tre fugle på lokaliteten, efter at de formodede trækfugle er trukket væk mod de normale yngleområder nordpå. Ved jævnlige besøg ser jeg to varslende fugle, som altid går tæt ved hinanden samt en Mudderklire, der går lidt for sig selv.

I begyndelsen af juni bliver der kun set en fugl, som dog stadig er varslende, så det bliver mere og mere interessant, hver gang jeg besøger stedet. Under et besøg 22/6, hvor jeg sidder i bilen og kigger efter, om de stadigvæk er der, ses begge forældrefugle. Efter lidt venten kommer en af dem meget tæt, samtidig med at den kalder ivrigt på noget, som, jeg mener, må være en unge. Lidt efter kommer en af ungerne ud af vegetationen tæt på bilen, og jeg tager nogle billeder til dokumentation, inden den gemmer sig igen.

Ved senere besøg viser det sig, at der er tale om hele tre unger, der alle bliver flyvefærdige. På samme lokalitet

yngler der også Lille Præstekrave, som fik fire unger på vingerne.

Mudderklire yngler ikke i Danmark med en fast bestand. Faktisk er det seneste ynglefund fra Djursland, hvor et par ynglede i 2012 (Nygaard et al. 2014). Det seneste nordjyske ynglefund er fra 1995, hvor et par ynglede nær Åbybro. I 1970'erne og frem til ca. 1981 ynglede arten i området i en årrække og uregelmæssigt i nogle år herefter (via EFJ samt Grell 1998). Møller (1978) omtaler blot fire tidligere nordjyske ynglefund i perioden 1872 til 1913.

Litteratur

Grell, M.B. 1998: Fuglenes Danmark. Gads Forlag.

Møller, A. P. 1978: Nordjyllands Fugle – deres yngleudbredelse og trækforhold. Scandinavian Science Press.

Nygaard, T. et al. 2014: Truede og sjældne ynglefugle i Danmark 1998-2012. Dansk Ornitologisk Forenings Tidsskrift 108.

Mudderklire adult ▲ og pull. ▼, Ræhr, 22. juni 2019. Foto: Jens Jørgen Andersen.

Fiskeørne med ynglesucces i Thy i 2019

Af Jens Jørgen Andersen

Der er for første gang med sikkerhed fundet ynglende Fiskeørne i Thy.

Efter flere år med mulige ynglefund, er det endelig lykkedes med sikkerhed at få to flyvefærdige unger på vinjerne et sted på Naturstyrelsens arealer i Thy.

Jeg bliver kontaktet af en jagtlejer 1/6, som under bukkejagt i pågældende område havde set en stor rovfugl sætte sig på noget stort i et træ, som godt kunne være en rede. Jeg får lidt nærmere information om stedet, som jeg kender i forvejen, og næste dag besøger jeg området og finder et sted, hvor jeg uset kan overskue området. Ret hurtigt ser jeg en adult hun Fiskeørn sidde i et træ, og lidt derfra ser jeg så reden i toppen af en død gran, og kort tid efter kommer hannen så med en fisk i fangerne.

Hunnen flyver den i møde og de lander på reden, hvorefter hannen flyver lidt væk derfra. Hunnen begynder at plukke i fisken, og her ser jeg så en unge bevæge sig lidt. FEDT – tænker jeg, for jeg havde faktisk troet det var Havørn efter de meldinger, jeg fik af jagtlejeren, men det her var jo helt fantastisk med ynglende Fiskeørn.

Jeg følger herefter parret, indtil ungerne flyver fra reden. Det viser sig, at der var to fine unger i reden. Første gang, jeg ser en af ungerne flyve fra reden, er 5/8, hvor den fly-

ver en lille runde omkring redetræet, hvorefter den atter lander i reden. Kort efter tager begge unger ud på en lille flyvetur i selskab med hunnen, før de igen lander på reden.

To gange i den periode, jeg besøger reden, er der besøg af en anden han, som hver gang bliver jaget væk af forældre-fuglene. Efterfølgende ses de i området frem til midten af september, hvor de så trækker sydpå.

Senere har jeg fået at vide af en anden person, at han allerede i slutningen af april/maj havde bemærket aktivitet af Fiskeørn i området, hvilket jo passer fint med, at de danske ynglepar af Fiskeørn gerne ankommer sydfra i dagene omkring månedsskiftet marts/april.

Reden er som nævnt anbragt i en død gran og er derfor ikke alt for holdbar i længden, så i samråd med Naturstyrelsen har vi lavet en ny rede i en frisk gran tæt på den anden rede, så nu må vi se om de foretrækker en gammel eller en ny bolig i 2020.

Parret er det andet indenfor det nordjyske område (som denne årbog dækker). Det første nordjyske ynglepar etableredes i Estvadgaards Plantage i 1994 og har ynglet der siden. I 2019 fik fem ud af seks danske par i alt 10 unger (oplysninger fra Leif Novrup/Projekt Ørn).

Fiskeørneunger i reden i Thy, 31. juli 2019. Foto: Jens Jørgen Andersen.

Om den sære Vandrikse

Tekst og akvareller: Jens Gregersen

Vandriksen har mange ansigter – forstået på den måde, at det er en fugl, der dukker op i sammenhænge, som man umiddelbart ikke havde troet. Man lærte, at Vandriksen er en sumpfugl, der gemmer sig i rør og flæg – ofte hvor der er meget fugtigt. Og det kan ikke være mere sandt, men den kommer somme tider frem i en underfundig skikkelse.

Jeg havde den store ære i sin tid at tælle op i Vejlerne. Jeg kendte udmærket Vandriksen fra min hjemegn ved Brabrand Sø ved Århus. I Vejlerne var der mange, man stødte på dem overalt. Det er en fugl, der er svær at tælle op. Så jeg angav blot, at den var umulig at give et tal på. Jeg bemærkede, at der var flest under højspændingswirerne, som krydsede rørskovene mellem Bygholmengen og Kærup.

På det tidspunkt vidste jeg, at Vandrikser kunne finde på at dræbe småfugle, der sad nederst i spejlnet. Som ringmærker var det en bitter erfaring. Men det skete af og til, når man havde net i rørsumpen.

Da der opstod en skarvkoloni i Tofte Sø, og især da den tiltog, lagde jeg mærke til, at der altid var Vandrikser op mod kolonien. Et år fandt jeg flere reder i de store topstær-tuer mod øst i Tofte Sø, hvor der var særdeles sumpet og mudret. Der var også her Vildsvin kom rigtig meget – de fandt givet godbidder under skarvrederne. Det gjorde Vandrikserne helt klart også – mest som skrækgylp, altså opgylpede fisk, som skarverne afleverede, når noget havde skræmt dem. Der spildes meget i en skarvkoloni, dertil kommer de egentlige gylp, som mest indeholder fiskeben, men også noget slim og ufordøjede ting, som Vildsvin og Vandrikser garanteret kan bruge. For Vildsvin som snacks, for Vandrikser en betydelig føde-resurse. Døde skarvunger kan også have betydning. Især helt spæde unger lempes ud af rederne, når de dør. Hos Skarv er ungedødeligheden størst hos unger under 10-14 dage gamle.

På Vorsø, hvor jeg iagttog skarvkolonien fra et observationstårn, så jeg udpræget Vandrikserne fouragere under skarvenes redetræer. Vandrikserne forsvandt da skarvkolonien mindskedes.

Men Vandrikserne overraskede mig måske mest på Hirschholmene, fordi der ikke er egentlig rørsump. Forvalteren fortalte mig, at der var nogle meget besynderlige grisehyl om aftenen og om natten ude fra mågekolonierne. Senere kom de med en død Vandrikse, fundet om vinteren. Da havde jeg stiftet bekendtskab med den nye ynglefugl, der var knyttet til den store hættemågekoloni. Her indrettede de sig i kanterne, i høj marehalm og rosenkrat. Tydeligvis ernærede de sig af det spild, der altid er i store mågekolonier – rester af præderede æg, døde unger og den slags. Da Skov- og Naturstyrelsen kom til med en ny forvalter, blev stierne passet noget bedre

med regelmæssig græsslåning. Det var noget Vandrikserne kunne lide. Fra deres skjul gjorde de udflugter til plænerne og fandt regnorme.

Jeg har ofte fundet præderede vandrikseæg. Hvad der finder deres skjulte rede vides ikke, men jeg havde den mistanke, at de præderer hinandens reder.

I øvrigt er Vandrikserne overrepræsenteret på stæreovernatningspladser. Der er to fordele – først, at der er føde i form af døde Stære, dernæst, at rørene er knækkede, så de har gode skjulesteder og ikke mindst god dækning til rederne.

Jeg kunne have den tro, at overvægten af Vandrikser under strømledningerne i Vejlerne kunne skyldes, at der var mere føde der på grund af fugle som flyver mod ledningerne.

Højspændingsledningerne gennem Vejlerne blev nedtaget i vinteren 2018-19 (red.).

*Vandrikserne og Stærene
af et eller andet - en fin
rede under gammel Flæg
og skibsen i bunden ved; stadig
der; mange af spore i dyndet.*

Observation af Tornhalesejler (*Hirundapus caudacutus*) ved Grønhøj Strand den 28. juli 2019

Af Frits Rost

*Tornhalesejler, Asien, 14. maj 2017. Foto: Masami Kuroda
(Fra Wikimedia Commons med denne licens:
Creative Commons Attribution-Share Alike 4.0 International).*

Jeg synes, at det er mega-spændende at lede efter sjældne fugle, og det allerbedste er selv at finde dem. Det sker desværre næsten aldrig for mig, men en sjælden gang kan man jo bare være heldig med tilfældigvis at være på det rette sted på det rigtige tidspunkt. Det var i den grad tilfældet for undertegnede denne sommer, hvilket er for søgt beskrevet i det følgende.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at forventninger om spændende fugle på denne søndag sidst i sommerferien ikke var til stede overhovedet. En invitation til en hyggelig frokost i et sommerhus nær stranden sammen med familie og venner var dog et kærkomment alternativ og en fin afslutning på en varm sommerferie. Håndkikkert, teleskop og fotogrej blev nærmest pr. automatik lagt ind bag i bilen, selv om det næppe ville komme i brug.

Vel ankommet til Grønhøj syd for Løkken skulle vi lige et smut til vandet, mens der stadig var godt vejr. YR havde nemlig lovet regn senere på dagen. Under gåturen kunne vi godt se, at skyerne trak sammen, og der nærmede sig en kraftig front med regn og torden fra sydøst, så vi trissede derfor hjem mod sommerhuset. Tilbage ved huset gik jeg sammen med et par af vennerne op på en klittop med håndkikkerten, for om muligt at opleve lidt lyn med den efterhånden blygrå tordenfront som baggrund, inden uvejret kom alt for tæt på. Jeg overvejede her at tage kameraet med, men da regnen så ud til at kunne ramme når som helst, droppede jeg det igen. Fra toppen af klitten bemærkede jeg med det samme en mindre flok Mursejlere komme imod os sydfra i forholdsvis lav højde. Dvs. lige foran den truende front med regn. I flokken var der et eller andet der glimtede hvidt. Jeg

tænkte, at det nok som så ofte var en Bysvale, der havde slået følge med Mursejlerne, som de jævnligt gør under forårstrækket. For lige at være helt sikker fulgte jeg flokken, mens fuglene kom nærmere. Der var ingen svaler i flokken, men en af fuglene blev ved glimtvis at vise noget hvidt. Pludselig gik det op for mig, at det var en af sejlerne, der tilsyneladende var delvis hvid.

Så skal jeg da lige love for at pulsen røg op og "bukkefeberen" indfandt sig, for så kunne jeg godt regne ud, at der var noget giftigt under opsejling. Første oplagte tanke var Alpesejler, der jo har hvid strube og mave adskilt af et mørkere bånd ned over brystet. Det passede ikke helt, for den her havde den anden fordeling af sort og hvidt. Den var godt nok lys på struben, men maven var mørk. Hmmm, hvad fa... var det for en? Alt hvad jeg kunne komme i tanke om vedrørende hvidt på sejlerne tordnede gennem hovedet, og forvirringen var total. Fuglen var hurtigt så tæt på, at man nu kunne se, at den var større end de andre sejlerne, og den var helt hvid på undergumpen og lys på struben. Selv uden kikkert kunne man se, at der var noget hvidt, der glimtede. Pludselig kom jeg i tanke om, at der jo var nogle asiatiske sejlerne, der vistnok ser sådan ud. Fra forberedelsen til en fugletur til Thailand i februar 2019 huskede jeg godt, at havde set fotos og tegninger af den her type sejler og jeg huskede også, at et af de vigtige kendetegn var om, og i så fald hvor meget hvidt/lyst der var bl.a. på fuglens ryg. Derfor flyttede mit fokus umiddelbart hen på at få hold på fuglens rygfarve. Den havde sagorasmе også en stor hvid plamage på ryggen... Så begyndte det hele langsomt at falde på plads...

Mine venner, der ellers ikke er fuglekiggere, kunne godt fornemme, at der var noget helt galt pga. den mærkværdige opførsel. Jeg råbte til dem (selv om de stod lige ved siden af mig!), at det her var helt vanvittigt, da det lignede en Tornhalsejler rigtig meget (de troede vist, jeg havde fået solstik, men spurgte høfligt om den var sjælden!!!).

Her var det så, at jeg desværre opdagede, at mit kamera fortsat lå nede bag i bilen ca. 100 m væk. Hvem ville ikke på det tidspunkt have givet en betragtelig sum for at kunne stå med kameraet skudklar i hånden? Skulle jeg forsøge at løbe hen efter det, for det kunne være rigtig godt at dokumentere fuglen med et billede, og den var jo faktisk rimelig tæt på. Efter en hurtig vurdering blev ideen dog droppet. Det klogeste var nok at blive på klitten og forsøge at få set lidt flere detaljer på fuglen. Jeg tror, at det var den rigtige beslutning, da fuglen vel kun var inden for synsvidde ét minut eller mindre, så jeg havde formentlig aldrig nogensinde genfundet den, end-sige fået brugbare billeder.

Fuglen var så venlig at kredse rundt et par gange, og jeg var efterhånden helt sikker på, at en betydelig del af ryggen var meget lys, nærmest hvid. Fuglen sås efterhånden i fint medlys, da den trak øst om klittoppen, vi stod på og i en absolut fornuftig afstand. Snart var fuglen forbi og hastigt på vej væk. Det var faktisk først her, at jeg kom til at tænke på, hvor massivt tyk den egentlig var. I et splitsekund fløj den direkte væk, parallelt med en Mursejler og her kunne man virkelig se størrelsesforskellen på kroppene. Det var som at se en tunfisk fra en-

den (forestiller jeg mig). Den var massivt tyk, kuglerund og betydeligt tykkere end en Mursejler. Et øjeblik senere var de alle væk igen bag træer og høje klitter.

Min umiddelbare vurdering var, at det måtte være Tornhalsejler, men inden jeg turde melde den ud måtte jeg lige tjekke fotos på nettet via min mobil. Der var vistnok mindst to andre asiatiske sejlerne, der kunne ligne en del, men var der mon andre arter af sejlerne, der havde denne fordeling af hvidt på kroppen?

Efter nogle minutter var jeg dog blevet så sikker i min sag, at jeg turde melde observationen ud via BirdAlarm som en sandsynlig Tornhalsejler. Håbet var at folk længere mod nord måske også kunne få kig på fuglen, men det skete tilsyneladende aldrig.

En beskrivelse af fuglen er sidenhen sendt til SU og observationen er godkendt som det andet her i landet. Landets første observation er fra Rømø den 21. oktober 2012.

Øvrige data om arten

Tornhalsejler findes i to racer, hvoraf *H. c. nudipes* (Himalayan Needletail) yngler i Himalaya (mørk grøn på kortet). Denne race er ikke trækfugl (nogle mener dog, at dens vinterkvarter bare er ukendt). Den anden race *H. c. caudacutus* (White-throated Needletail) yngler i Centralasien og den sydlige del af Sibirien til Kina og Japan (lys grøn på kortet). Denne race er trækfugl og overvintrer i Sydøstasien og Australien (gult på kortet).

Jeg har ikke rigtig nogen god forklaring på, hvordan og hvorfor en Tornhalsejler pludselig kan dukke op her i Danmark sidst i juli, hvor den vel burde være på ynglepladsen adskillige tusinde km mod øst.

Arten er i litteraturen beskrevet som en meget stærk flyver og nogle steder tilskrevet at være verdens hurtigste fugl under aktiv flugt. Arten er tidligere truffet en del gange i Europa, og i den øvrige del af Norden er den også set på Færøerne, fem gange i Finland, to gange i Sverige og tre gange i Norge.

Kortet er lånt fra: A Guide to the Swifts and Tree Swifts of the World; Pica Press; Mountfield 2000; ISBN 1-873403-83-6.

Krognæb-invasionen 2019

Af Lars Grøn

Krognæb, Skagen,
10. november 2019.
Foto: Erik Christophersen.

I perioden 27. oktober til 30. november 2019 fandt den største kendte invasion af Krognæb herhjemme sted. Det hele startede i Ellekrattet søndag d. 24. oktober 12:54, hvor ASF og ALM observerede fire hunfarvede fugle komme trækkende sydfra til fem minutters rast og fouragering lige ved obs-posten. Dette blev startskuddet til en historisk invasion, der begyndte næsten som forudsagt. På de sociale medier blev der i ugerne op til bragt mange forudsigelser om, hvor og hvornår invasionen ville ramme. Startskuddet var givet, da der allerede i slutningen af september blev registreret Krognæb langt syd for de svenske yngleområder. Og det gik som forudsagt. Dog kom det bag på mange, hvor tidlig og omfattende invasionen blev.

Af bemærkelsesværdige observationer under invasionen bør nævnes: Nordmandshage, Hals: 31/10 105 trækken-de (PR HHN LTP ATL mfl). Grenen, Skagen: 5/11 115 trækken-de (ROC). Sidstnævnte obs. er ny danmarksrekord for antal individer observeret på én dag. Frydenstrand, Frederikshavn: 9/11 34 individer i én flok er største observerede flok herhjemme (HJ MD SEF GRØN). I modsætning til invasionerne i 2012 og 1998 var den store andel af udfarvede hanner også noget, ornitologer hæftede sig ved og var henrykte over. Netop andelen af gamle fugle samt mængden af fugle var anledning til, at mange spurgte sig selv om, hvor fuglene kom fra og hvilken rute, de tog. Der tegnede sig hurtigt et billede af, at fuglene kom fra det nordligste Sverige og trak i sydvestlig retning i deres søgen efter rønnebær. Søger man på den finske side tiira.fi, er det sparsomt med observationer fra det nordlige Finland i ugerne op til, at invasionen når Sydsverige og Danmark. Derfor kan en teori være, at invasionen har sit udspring i bestandene i det nordlige Sverige, hvor ynglebestanden tæller cirka 10.000 par. Men

om denne ynglebestand med årsunger er nok til at afstedkomme en invasion af den størrelse, vi var vidne til, er det store spørgsmål. En anden teori lyder på, at den svenske bestand kan have fået følgeskab af bestandene fra dele af den russiske taiga, som er trukket mod vest og efterfølgende slået i sydvestlig retning, da de nåede fjeldene. Da der ikke er registreret bevægelser af fugle i det nordlige Finland i september/oktober, er teorien med den svenske ynglebestand, der indleder en nomadiltværelse i deres søgen efter føde, den mest sandsynlige. I udbredelsesområdet er den dominerende fødekilde granknopper og frø af Rødgran og Skovfyr. Det er ikke ualmindeligt, at Krognæb i september måned påbegynder et træk i sydvestlig retning fra de nordlige ynglepladser. Normalt drejer det sig dog blot om en mindre bevægelse inden for et begrænset område. Netop i september modnes rønnebærrene, som i vinterkvarteret udgør fuglenes primære fødekilde. Hvor langt sydpå de ender i deres søgen efter rønnebær, afgøres i vid udstrækning af rønnebærsæsonen og om, hvorvidt disse rønnebær har fået frost eller ej. Dette kan også være forklaringen på, at fuglene, der nåede Danmark, kun opholder sig få uger i landet, og altid på kystnære lokaliteter, for så atter at begive sig nordøst på igen. I langt de fleste invasionsår når ingen, eller kun ganske få af de store finker, længere sydpå end Nordjylland. Således dryppede denne invasion kun i begrænset omfang på det øvrige Danmark og slet ikke på Tyskland. Da der aldrig er registreret Krognæb på forårstrækket i Nordjylland, er teorien også, at majoriteten forlader landet igen allerede ultimo november for atter at trække mod ynglelokaliteterne, hvortil de ankommer allerede ultimo februar til primo marts. Denne teori bekræftes også af observationerne i Sverige, hvor langtidsstationære fugle i det sene

34 Krognæb i flok, Frydenstrand, Frederikshavn,
9. november 2019. Foto: Lars Grøn.

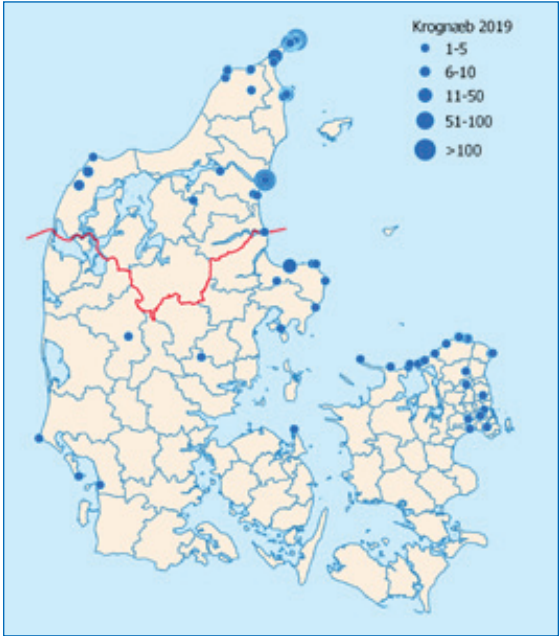

efterår og tidlige vinter er dukket op på lokaliteter som Varberg, Trollhättan og Borås. Herfra forsvinder de sidste atter nordpå i februar. Så tilnavnet nomade-finker er i dette tilfælde retvisende, da det udelukkende er fødevalget og fødegrundlaget, der er afgørende for invasionens omfang. Sandheden er, at vi ved utroligt lidt om, hvordan Krognæb opfører sig udenfor yngleområderne. En ting er teorier, en anden er fakta. Under denne inva-

sion blev der af Skagen Fuglestation ringmærket fire Krognæb. Håbet er, at en genmelding fra ynglelokaliteterne en dag ville kunne løfte sløret for, hvorfra invasionen har sit udspring. Ind til da må vi væbne os med tålmodighed og glæde os over hver lynvisit af de store farvestrålende finker.

Kilder: dofbasen.dk, artsportalen.se, tiira.fi.

Forekomst af Krognæb under invasionen 2019. Kilde: DOFbasen.

Én, to eller tre Gulben i Nordjylland i 2019?

Af Henrik Haaning Nielsen

Lille Gulben, Ulvedybet, 5. maj 2019. Foto: Lars Grøn.

Tre observationer af Lille Gulben i Nordjylland i 2019 spredte både glæde og forvirring. Hvor mange fugle involverede det? Allerførst tydede det på to ud fra karakterer, der kunne ses på billederne. Kunne tre i virkeligheden udelukkes? Eller var det bedre at klappe hesten og betragte det som et individ? Billedmaterialet blev afgørende.

Fundene

Den 27. april dukkede en Lille Gulben op i Ulvedybet. Det var Danmarks niende fund og den blev, naturligt nok, et stort tilløbsstykke. Den blev set dagligt indtil den 8. maj. Den 31. maj finder jeg en Lille Gulben ved Krapdiget på Bygholmengen i Vejlerne. Jeg ser den kun i flugt, men får taget mange dokumentationsbilleder, hvor den bl.a. flyver rundt sammen med Rødben. På det tidspunkt regner jeg det for en ny fugl. Der er gået knap tre uger, siden fuglen i Ulvedybet er set sidste gang. Dertil er ultimo maj og primo juni en god periode med hidtil fire fund fra Danmark. Denne fugl bliver ikke genfundet trods tjek af stedet seks gange frem til den 10. juni, hvor der foretages en grundig enggennemgang på hele Bygholmengen for at registrere engens ynglefugle. Den 23. juni gentages enggennemgangen, og her finder jeg igen Lille Gulben ved Krapdiget. Faktisk stort set samme sted som da jeg fandt fuglen den 31. maj; mere end tre uger tidligere.

Dragt karaktererne

Jeg har studeret de foreliggende fotos fra årets tre forekomster grundigt.

Det som først og fremmest er karakteristisk er, at juni-fuglen har tydeligt slidte inderste håndsvingfjer. Det er

der hverken tale om på fuglen fra Ulvedybet eller på den fra Vejlerne den 31. maj. Datoen siger dog ultimo juni, og for en fugl der ikke er lykkedes som ynglefugl, kan man godt forestille sig, at den kunne gå i gang med svingfjersfældning?

Ifølge "Birds of The Western Palearctic" (Cramp & Simmons 1983) sker svingfjersfældning typisk i vinterkvarteret i perioden mellem midten af juli og starten af oktober.

Jeg vurderer dog, at det er for usikkert at bruge de slidte håndsvingfjer på Vejlernes juni-fugl til at afgøre, at der kan være tale om en fugl nummer to (eller tre). Der er nemlig blot tale om en slidt fugl, hvilket også er tydeligt, når man sammenligner med fjerdetaljerne på den stående fugl fra henholdsvis Ulvedybet og Vejlerne (i juni). At svingfjersfældningen tilsyneladende snart påbegyndes på dette individ, er helt normalt på dette tidspunkt af året.

Sammenligner man karakterer hos de tre fugle, er der umiddelbart en række åbenlyse forskelle. Således er fuglen fra Vejlerne den 31. maj betydeligt mindre plettet særligt på skulderfjer og overvingedækfjer i forhold til både fuglen fra Ulvedybet samt fuglen fra Vejlerne den 23. juni. Vingebandet på de store dækfjer er også bredere

på fuglen fra den 31. maj i forhold til Ulvedybs-fuglen og Vejlerne-fuglen i juni. Endvidere ser øjenbrynsstribe og tøjle bredere og hvidere ud på Vejlerne-fuglen den 31. maj.

Ifølge Cramp & Simmons 1983 påbegynder Lille Gulben fældning til yngledragt fra slutningen af januar eller februar. Fældningen involverer ofte hoved, nakke, hele undersiden, det meste af ryggen, de fleste skulderfjer og tertialer, centrale halefjer, mange mellemste overvingedækfjer og nogle af de små overvingedækfjer. Hos nogle fugle er fældningen mere begrænset til kun at inkludere dele af hovedet, dele af undersiden, dele af ryggen, nogle skulderfjer, nogle af tertialerne og de inderste mellemste dækfjer. En mindre markeret fugl om foråret kan altså sagtens være udfarvet (2K+).

Interessant er det, at fældningen til yngledragt er færdig i april, hvorfor de tre fund alle må betragtes som færdigfældede. Det giver altså ikke mening, hvis Ulvedybs-fuglen skulle blive mindre plettet i løbet af maj og at Vejlerne-fuglen fra 31. maj skulle dukke op igen den 23. juni i en mere slidt dragt, men med flere pletter! Vi er altså på nuværende tidspunkt på vej til at arbejde os op til minimum to individer i Nordjylland i 2019!

Fuglen fra Vejlerne den 31. maj er tilsyneladende dragtmæssigt tilstrækkeligt forskellig fra fuglen i Ulvedyb og fuglen fra juni i Vejlerne. Imidlertid er det svært at udelukke, at fuglen fra Ulvedyb og fuglen fra Vejlerne i juni ikke er det samme individ. Såvel proportionsmæssigt som dragtmæssigt er det svært at finde påfaldende forskelle, vel at mærke hvis man antager, at fuglen er blevet (temmelig) slidt. Der er mange gemmesteder i både Ulvedyb og i Vejlerne, men også mange lokaliteter mellem Ulvedyb og Vejlerne, hvor en Lille Gulben kan gemme sig.

Umiddelbart er der altså stadig udmærket grund til at tro, at der er tale om to forskellige fugle i Nordjylland i 2019!

Jeg har kigget nærmere på forekomsterne af Lille Gulben i nogle af vores nabolande i perioden april-juni for at se, om det kunne sandsynliggøre tre forskellige fugle. Der var ikke tale om et åbenlyst influx af arten. England og Irland havde fem fund i perioden 20. april-29. juni (udover en overvintrende fugl, der også sås i april). Mest interessant herfra var at Fair Isle havde en stationær fugl 18-29. maj. Det blev vurderet, at det sandsynligvis var samme fugl, som blev genfundet på Mainland Shetland 19-20. juni!

Den 29. juni blev der fundet to nye fugle i England. Sverige havde ingen fund i perioden og Norge havde blot et fund i 2019: Den 6. juli på Røst.

Alt kan selvfølgelig lade sig gøre, men det havde været rart, hvis man skulle "claime" et "kæmpeinflux" af Lille Gulben i Nordjylland, at der tillige var influx i nogle af vores nabolande.

Billedkvalitet

Nu kommer aspektet med billedkvalitet ind i billedet. Det var meget interessant at modtage billeder af Ulvedybs-fuglen fra Jan Lindgaard Rasmussen. Sammenligner man billedet taget af Jens Eriksen og billedet taget af Jan Lindgaard Rasmussen, er der således åbenlyse forskelle. Jens Eriksens billede er detaljemættet, og man kan se de nøjagtige aftegninger i de forskellige fjergrupper. Kigger man i stedet på Jan Lindgaards billede, forsvinder der detaljer, og fuglen virker langt mindre plettet. Fuglen i Vejlerne den 31. maj virker lige så utegnet, og flere af de samme mere prominente pletter sidder de samme steder. Sammenligner man de to billeder fra Ulve-

Lille Gulben, Bygholm Vejle, 23. juni 2019.
Foto: Henrik Haaning Nielsen/Avifauna Consult.

dybet er de lige så forskellige, som hvis man sammenligner Jens Eriksens billede med billedet fra Vejlerne. Til gengæld ser fuglen fra Vejlerne og fuglen fra Ulvedybet meget ens ud, hvis man sammenligner Jan Lindgaards billede med mit (Fig. 1).

Det hele ligger i billedkvaliteten, og hvor vidt billederne er croppet (beskåret) på grund af stor afstand til fuglene. Dermed har situationen pludseligt ændret sig.

Vejler-fuglen fra den 31. maj, der var åbenlyst forskellig fra Ulvedybs-fuglen, er ikke så forskellig alligevel, hvis man sammenligner fotos ud fra samme grundlag. Med hensyn til Vejler-fuglen den 23. juni er der rimeligt grundlag for at sammenligne med Jens Eriksens billede fra Ulvedybet. Begge udgaver er tilstrækkeligt detaljemættede, og bortset fra sliddet i de inderste håndsvingfjer og de yderste store dækfjer, "mangler" der kun nogle sorte pletter i nogle mellemste dækfjer (Fig. 2). Det kan nok ikke udelukkes, at det skyldes slid, i al fald hvis man arbejder ud fra et forsigtighedsprincip. Der er gået lidt mere end tre uger siden sidste observation i Vejlerne, hvor sliddet altså siden er blevet tydeligt i håndsvingfjerene.

Sliddet i håndsvingfjerene har jeg talt med Ole Thorup om, da jeg ikke husker at have set klirer som f.eks. Rødben have tydelig svingfjersfældning, som man eksempelvis ser det hos Vibe eller Stor Kobbersnepe tidligt på sommeren, hvis ynglen er opgivet. En af forklaringerne, som Ole påpeger er, at vore ynglende klirer hurtigt forlader ynglepladserne efter endt yngel eller yngle-

forsøg, så vi oplever ikke svingfjersfældning hos f.eks. Rødben. Til gengæld kan man se det hos f.eks. Sortklire, der ganske vist er i yngledragt når de passerer landet i juni-juli, men de kan have startet på fældning af de inderste 1-3 håndsvingfjer. Det samme gælder bl.a. Hvidklire, Svaleklire og Mudderklire.

Konklusion

Når de tre fund fra Nordjylland analyseres grundigt ud fra billederne, hvor grundlaget for billedkvaliteten er nogenlunde den samme, og hvor det vurderes, at der godt kan være blevet gjort klar til en vis fældning af de inderste håndsvingfjer på det aktuelle tidspunkt, hvor forekomsten i vores nabolande tages i betragtning, og hvor det vurderes, at begge lokaliteter (Ulvedybet og Vejlerne) har flere utilgængelige områder, hvor en klire kan overses, må svaret blive, at der **blot har været tale om et individ i Nordjylland i 2019**.

Det er selvfølgelig min vurdering. Den endelige vurdering vil blive vurderet og analyseret af Sjældenhedsudvalget.

Jeg vil på dette grundlag sende følgende til behandling hos Sjældenhedsudvalget (SU):

Ulvedybet 27. april-8. maj. *Brian Kristensen, Rune Sø Neergaard, Henrik Haaning Nielsen m.fl.

Bygholm Vejle 31. maj og 23-24. juni 2019. *Henrik Haaning Nielsen m.fl.

Lille Gulben, Ulvedybet, 8. maj 2019. Foto: Jens Eriksen.

Fig 1. Sammenligning af to billeder med lav detaljegrad fra henholdsvis Ulvedybet og Vejlerne. Bemærk lighederne.

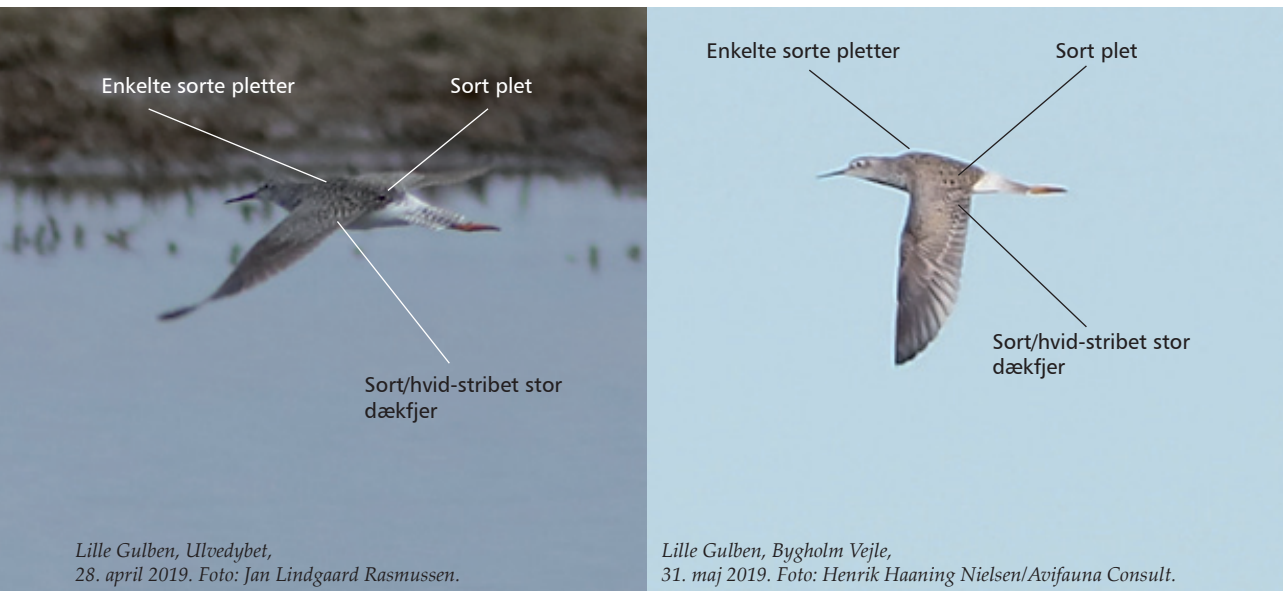

Fig 2. Her sammenlignes to detaljerige billeder fra henholdsvis Ulvedybet og Vejlerne. Der er godt og vel halvanden måned mellem de to billeder og det kan forklare sliddet og at der "mangler" pletter i de mellemste dækfjer. Der er gjort klar til en fældning.

En stor tak skal lyde til fotograferne Lars Grøn, Jens Eriksen og Jan Lindgaard Rasmussen. Desuden skal der lyde en stor tak til Ole Thorup for en god diskussion om klirernes fældningsmønster.

"There's more to the picture than meets the eye" (Neil Young).

Artiklen her er et sammendrag af HHNs artikel med samme titel på Pandion (www.pandion.dof.dk), og der henvises til hjemmesiden for mere uddybning og flere fotos (Red.).

Gærdeværling i Tornby Klitplantage

– det andet danske fund og ny nordjysk fugleart

af Poul Bastholm Nørgaard og Kurt Prentow

11/7 2019 var Poul som så ofte før en tur i Tornby Klitplantage. På vej tilbage ad Russerbakkevej fik han øje på en fugl, der sad og sang på en hegnsplæne ved vejen. Først tænkte Poul, at det var en Gulspurve, men der var alligevel noget, der ikke stemte. Heldigvis var kameraet lige ved hånden, og Poul nåede at tage et par fotos, før en modkørende bil jagede fuglen væk.

Hjemkommet bladrede Poul i fuglebøgerne. Fuglen var da vist en Gærdeværling, men kunne det nu passe, for den skulle være meget sjælden i Danmark? Poul sendte derfor fotoet til Kurt, som næppe troede sine egne øjne, for det var jo en Gærdeværling – som Kurt i øvrigt tidligere havde set i Grækenland.

Tidligt på aftenen blev meldingen om fundet sendt ud til fugle-Danmark. Så gik der ikke lang tid, før de første fuglekiggere var på plads på Russerbakkevej. Fuglen blev snart fundet i den dejlige sommeraften, og folk var glade. Fuglen blev set indtil ved 22-tiden.

Næste morgen fra ved 4-tiden var en ny forsamling af fuglekiggere fra hele landet på plads, og ret tidligt på morgenen blev fuglen genfundet. Den sang ofte.

De næste uger kom stadig mange fuglekiggere til stedet, og de fleste fik den at se, omend nogle måtte køre flere gange. I løbet af juli og ind i august sang fuglen stadig mindre og mindre. Den blev sidste gang set af Kurt 30/8.

Gærdeværlingen holdt til i et åbent område, som kaldes "De elleve agre", som på de fleste sider er omgivet af Tornby Klitplantage. Området var tidligere opdyrket, men bruges nu til ekstensiv græsning med kødkvæg. Det er en fin botanisk lokalitet med indslag af ene, gran og fyr.

Tiden gik, og de fleste troede nok, at det var det. Men så 6/11 så Kurt tre fugle komme flyvende og sætte sig i en busk udenfor sit vindue. De to var Gulspurve, og den tredje var en Gærdeværling. Stedet er ca. 1,5 km øst for værlingens opholdsområde i sommeren. I dagene der-

efter ledte Kurt efter værlingen i omegnen af sit hus. 17/11 fandt han den igen, og 18/11 fik han den fotograferet.

Fra 19/11 og indtil 1/12 blev fuglen set af mange, heraf nogle, der ikke havde set den tidligere. Den holdt til sammen med Gulspurve, Bogfinker m.m. ved en mindre stubmark og træerne deromkring ved Russerbakkevej og Hørsebækvej. 1/12 blev værlingen set sidste gang, siddende i en poppel ved stubmarken. Det var den 143. dag fuglen blev set.

Vi vil skønne, at op mod 500 personer fik fuglen at se. Det er kun andet fund i Danmark. Første var 10/6-1995, hvor en hun blev ringmærket ved Blåvands Huk.

Gærdeværling betegnes som standfugl, og der er kun få fund udenfor dens yngleområder. Fra Sverige er der to fund fra 2008 og 2010 og fra Norge ingen. Arten findes udbredt som ynglefugl fra det sydligste Storbritannien (Devon) og i en linje gennem Centraleuropa til Sortehavets sydlige bredder i Tyrkiet. Sydgrænsen følger stort set Middelhavets sydkyst, dog med forekomster i det nordlige Marokko og Algeriet. Som et kuriosum er Gærdeværling endvidere indført til New Zealand af europæere i slutning af 1800-tallet, og her er en bestand på 2-5000 fugle på Sydøen.

Som så ofte før, når mange fuglekiggere er samlede ét sted, så bliver der også set andre spændende arter. Således også i dette tilfælde. Den sjældneste var **Rødhovedet Tornskade**, som blev set sammen med Gærdeværlingen den 14-16/7 men også **Krognæb**, hvor to hanner blev set 21/11 og en hunfarvet 30/11. Derudover blev iagttaget en række andre spændende arter som Havørn, Fiskeørn, Hvepsevåge, Lærkefalk, Vandrefalk, Natravn og Stor Korsnæb. Af sikre ynglende arter på stedet sås bl.a. Duehøg, Skovhornugle, Sortstrubet Bynkefugl, Ravn og Rødrygget Tornskade, og af sandsynlige ynglefugle sås bl.a. Natugle og Grønspætte.

Gærdeværling, Tornby Klitplantage, 11. juli 2019.
Foto: Poul Bastholm Nørgaard.

Gærdeværling ▲ og Gærdeværling-obsere ▼, Tornby Klitplantage, 12. juli 2019. Foto: Kurt Prentow.

Spansk Spurv i Skagen - Ny art for landet

Af Thorkild Lund

15/5 2019 fotograferede Leif Jensen en Spansk Spurv i en stendynge på Nedre Mosevej i Skagen: NY ART FOR LANDET!! Det gjorde Leif til vinder af kategorien "Årets Hitfotograf" på Danish Birder Awards, som blev afholdt 25/01 2020 på Refshaleøen i København.

Her følger resten af begrundelsen for hæderen: Fuglen blev artsbestemt af Leif selv, da han senere på dagen kom hjem og tjekkede sine billeder igennem fra dagens tur. Her opdagede han, at det ikke blot var en Gråspurv, han havde fotograferet seks timer tidligere, men en klokkelar Spansk Spurv. Fundet blev derefter straks meldt ud, men fuglen blev desværre aldrig genfundet. Dokumentation var heldigvis helt i top, og sådan blev Danmarks første fund af Spansk Spurv kun set og fotograferet af en eneste person: Leif Jensen fra Skagen. For de lokale birdere i Skagen kom det ikke som nogen stor overraskelse, at Leif pludselig hev en MEGA ud af kameraet – det havde længe ligget i kortene. For Leif er uden sammenligning Skagens mest aktive fuglefotograf. Dagligt cykler han land og by tyndt med sit kamera i bagagen for at fotograferer, hvad han nu kan finde af fugle og anden natur. Dværgværling, Hortulan, Fuglekongesanger er blot nogle af de fine arter, han tidligere har fundet og fotodokumenteret i Skagen – alle vidste, han havde et "hit-potentiale". Leif er det fornemste eksempel på, at stor aktivitet og tålmodighed lønner sig, og at sjældne fugle kan findes overalt i Skagen, hvis man aktivt opsøger det.

Om fundet beretter Leif følgende: "Jeg sad og fotograferede Stenpikkere, da spurven pludselig hoppede ind i billedet. Jeg er mere fuglefotograf end jeg er feltornitolog, så det var først, da

jeg over middag kom hjem til min computer, at jeg fandt ud af, at jeg havde fotograferet en Spansk Spurv, der aldrig tidligere var set i Danmark".

Spansk Spurv er helt overvejende en standfugl, der har sin hovedudbredelse i Middelhavsområdet og Mellemøsten, dog adskilt i en østlig og vestlig bestand, sidstnævnte koncentreret i Spanien. Der er 2000 km fra Spanien til Skagen, så af den grund er fundet usædvanligt. Den er truffet i Storbritannien en halv snes gange og en enkelt gang i Sverige. Som sine nære slægtninge, Gråspurv og Skovspurv tilhører den væverfuglenes gruppe, men mens de førstnævnte kun sjældent ses bygge en lukket væverfuglerede i vegetationen, er det normen hos Spansk Spurv, oven i købet i store kolonier i store træer ude i landskabet.

Stenpikker og Spansk Spurv, Skagen, 15. maj 2019.
Foto: Leif Jensen.

Brian Zobbe in memoriam

Af Thorkild Lund og Torben Fisker-Rasmussen

Den 24. juni 2019 døde Brian Zobbe, Frederikshavn, ornitolog og fugletegner.

Brian Zobbe var et fyrtårn ikke blot i Nordjylland, men kendt i ornitologkredse over hele landet for sine tegninger, der i mere end en menneskealder har smykket publikationer for DOF men i mange år også denne årbog, indtil fotografier gradvist tog over.

Hans nære ven Torben Fisker-Rasmussen skrev i den anledning den 27. juni en nekrolog på DOF Nordjyllands hjemmeside, hvoraf der bringes uddrag her:

Brian havde siden 1958 været medlem af Dansk Ornitologisk Forening. Han var selv en aktiv deltager i de tidlige studielejre, som DOF afholdt siden påsken 1959 i Skagen. Dette gav Brian blod på tanden, idet han i tiden derefter foretog en del ekskursioner til området. Han fortalte, at interessen blev så stor, at han i januar 1962 tog fast bopæl i Skagen med det formål at følge fugletrækket foråret igennem. Der blev derved også mulighed til at ringmærke de mange gennemtrækkende fugle. Brian var således med i pionerarbejdet omkring fuglenes forårstræk over og omkring Skagen. Stor tak for det, idet det jo i dag er med til at danne grundlag for den viden, vi har om fugletrækket på Danmarks nordligste spids. Ringmærkningen var gennem mange år en beskæftigelse, der gik megen tid med. Især i begyndelsen af 1970'erne satte Brian bl.a. ring på flere tusinde måge- og terneunger på Hirsholmene.

Den ornitologiske karriere havde en udløber til England, hvor Brian en tid fungerede som observatør. Verden uden for det jyske fastland kaldte igen i starten af 80'erne, denne gang til Færøerne. Verdensnaturfonden havde bevilget penge til et storstilet projekt, der som formål havde at undersøge øgruppens bestand af ynglende fugle.

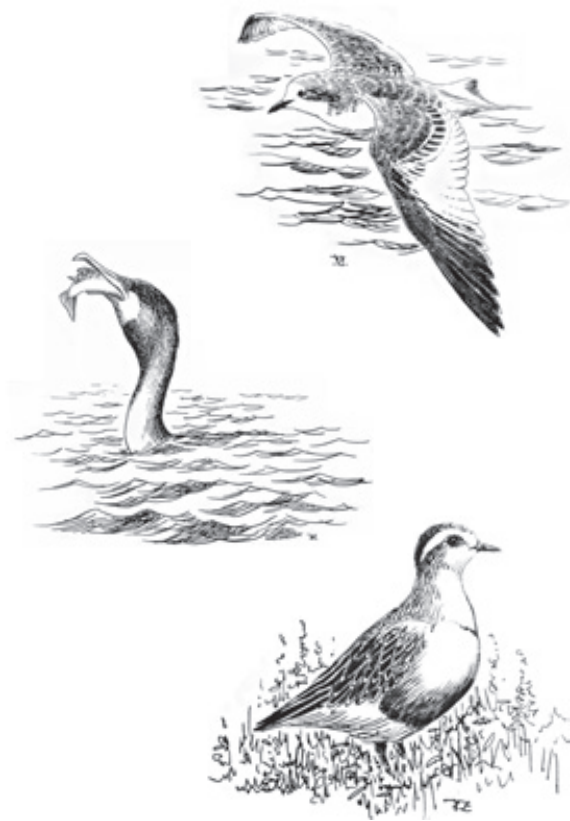
Brian havde de sidste mange år sin base i Frederikshavn. Når man bor her, tager man ofte til Elling Å udløb, og det gjorde Brian med sin skitseblok, hvor ænder og gæs ofte var de foretrukne motiver. De første tegninger fra Brians hånd begyndte at dukke op i slutningen af 50'erne, da DOF's daværende blad Feltornitologen så dagens lys. Tegningerne prydede bladet gennem alle årene og flere og flere opgaver havnede på tegnebrættet. Vi så Brians tegninger i forskellige rapporter, og her i Nordjyllands Fugle (tidligere "Fugle og Dyr i Nordjylland" eller "NOK-rapporten") og lokalbladet "Riden". Et par bøger om lokalhistorie er også illustreret af Brian, og han bidrog ligeledes med mængder af illustrationer i Anders Pape Møllers bog, Nordjyllands Fugle fra 1978. Brian modtog i 2008 DOF's hæderspris.

Brian var ligeledes en aktiv deltager ved DOF-møder i Aalborg, Hjørring og Frederikshavn og deltager i mange ekskursioner både herhjemme og i vores nabolande, men også Indien blev besøgt.

Brians lune og hans flotte illustrationer (som der vises eksempler på her) vil blive savnet.

Brian Zobbe. Foto: Peter Kristensen.

Se også en længere portræt-artikel om Brian Zobbe i *Fugle og Dyr i Nordjylland 2007* (red.).

Jens Kristian Kjærgård

Af Poul Erik Sperling

Jens Kristian er født i Vejerslev på Mors i 1959. Han bor stadig på Mors og har holdt sig til Mors hele sit liv, så der er ingen tvivl om, at Jens Kristian kender sin egn som sin egen bukselomme. Det er måske også en af forklaringerne på, hvorfor han tager mange utroligt gode landskabsbilleder af denne egn.

Som barn gik Jens Kristian i skole og boede i Erslev. Det er kun nogle få kilometer fra, hvor han bor nu. Han har kone og tre børn, der alle er opvokset i Bjergby, der ligger højt på Nordmors. Her bor han stadig med sin kone. Jens Kristians naturinteresse begyndte, da han var kommet på tur med BFN (Biologisk Forening for Nordvestjylland) til Agger Tange sammen med nogle andre unge mennesker. Det var omkring 30/3 1973, husker han. Der var mange fugle derude, men at lederne kunne stå og sige, at det var en Spidsand og en flok Krikænder, der fløj derude på en kilometers afstand, var han meget imponeret over. Det ville han også lære. Og sådan blev interessen skabt. Det blev til utallige ture for at se på fugle. I begyndelsen var det dog mest sommerfugle og planter, han brugte tiden på. BFN er jo en forening, der tager hele naturen med i sit virke.

Jens Kristian fik en ny cykel i konfirmationsgave, og på den cyklede han hver weekend rundt til nærområderne på Mors samt til Hanstholm Reservatet, Vejlerne, Agger Tange med videre. Da der var gået tre år, var cyklen helt slidt op, og han havde cyklet 25.000 kilometer på den for se på fugle og natur.

Foto: Gitte Kjærgaard.

Lysbuget Knortegås, Limfjorden. Foto: Jens Kristian Kjærgård.

Ederfugletræk, Lyngby, Thy. Foto: Jens Kristian Kjærgård.

Da han var færdig med skolen, blev han uddannet kontorassistent på en møbelfabrik. Herefter læste han til revisor og blev som 24-årig færdig som registreret revisor. I det meste af arbejdslivet har han arbejdet som revisor, i næsten 10 år som selvstændig revisor sammen med en kollega.

I 2009 var det blevet dobbelt op i arbejdstimer i forhold til et almindeligt arbejdsliv, og der var efterhånden ikke tid til andet end arbejde, og Jens Kristian valgte at sælge sin halvpart til Brandt Revision, hvor han fortsat arbejder, men nu som lønnet revisor.

I 1977 fik Jens Kristian sit første kamera. BFN havde et lotteri med et kamera som præmie. Det blev ikke udtrukket, så Jens Kristian købte det bagefter til indkøbspris. Nu skulle der fotograferes, men det var jo med film dengang, så der gik ofte 14 dage, før den var fremkaldt og kom tilbage, så han kunne se, hvad der var godt, og hvad der ikke duede, det var træls. Det var jo også dyrt at købe film og fremkalde, så han måtte indføre et budget på tre film pr. uge.

Jens Kristian gik over til digital foto i 2000. Han var på tur i Frankrig og fik sin bil brudt op og alt fotoudstyr var væk. Der var udstyr for 92.000 kr. og han fik kun 65.000 kr. fra sin forsikring, og så var det endda heldigt, at han havde haft det dækket til i bagagerummet. Havde det ligget frit fremme i bilen, ville forsikringen ikke dække udstyret.

Det blev et Canon kamera og linser, Jens Kristian startede

med digitalt. Han fotograferede nu meget landskaber og fugle i landskaber. Og da han i 2004 sendte nogle fotos til en stor konkurrence vandt han 1. pladsen i naturfotos med et billede fra kysten ved Vangså. Præmien var et kamera, så det gav ekstra blod på tanden. Nu skulle der fotograferes.

Det er mest fugle i bevægelse eller fugle i landskabet, Jens Kristian kan lide at fotografere, så derfor må han ofte vente i timevis, før fuglen kommer forbi. Der må også gerne være lidt grafik i billedet.

Et af de billeder, han bedst selv kan lide, er en flok flyvende Klyder. Det findes bagest i hans nye bog "Naturen på kanten".

Jens Kristian har også lavet en hel del arbejde i foreningerne, mest i BFN (Biologisk Forening for Nordvestjylland), hvor han har været i bestyrelsen i omkring 20 år, heraf som formand i 4-5 år. I DOF Nordvestjylland har han været med i bestyrelsen i ca. fem år.

I slutningen af 1970'erne oprettede Henning Søndergård og Jens Kristian en ungdomsklub i Nykøbing Mors igennem BFN. Den fik jo selvfølgelig en stor slagside i retning af natur og fugle. Der blev blandt andet afholdt ungdomslejre i Klitmøller, og klubben blev en succes, som kørte i en årrække.

En af de værste oplevelser med fuglekikket havde Jens Kristian i 1980'erne. Der var fremkommet en plan for opførelse af et kæmpe antenneanlæg ude på Buksør Odde. Det var et stort vådområde, hvor Jens Kristian havde op-

talt tusindvis af Hjejler og andre vadefugle igennem årene, og han gik ind i sagen mod anlægget sammen med DN, DOF og BFN. Det afledte en stor og heftig lokal debat i blandt andet aviserne med læserbreve og overskrifter, hvor forskellige påstod, at det var løgn med alle de talte fugle. Det var hårdt at se sig blive miskrediteret og hængt ud som en løgner. Heldigvis var der til sidst en fornuftig landmand, der fortalte, at det var rigtigt nok, at der var mange fugle derude, og anlægget blev aldrig bygget. Området endte med at blive opkøbt og fredet. Heldigvis er der flest gode oplevelser, og en af de bedste, eller i hvert fald en af de ture som gjorde mest indtryk, var den første tur til Skagen. Det var 24/4 1974 på en tur ledet af Svend Bichel, med fuld sol og 26 grader. Der var rigtigt mange fugle – blandt andet Islom, Sort Stork og Nøddekrige. Skagen har givet mange storartede oplevelser, og i mange år var det en tradition med en eller to uger i maj.

Ellers er det mest på Mors og i Thy, at Jens Kristian kikker på fugle og tager ud for at tage billeder af fugle og landskaber. Agger Tange er nok den foretrukne lokalitet, og skal der kikkeshavtræk, er det i Klitmøller eller ved Roshage.

Jens Kristian har selvfølgelig rejst en hel del rundt for at fotografere og se på fugle. Han har været i det meste af Europa. Specielt Frankrig er besøgt mange gange, mere end 20, men han har også været på Svalbard og Island et par gange.

Uden for Europa er det blandt andet blevet til ture til Is-

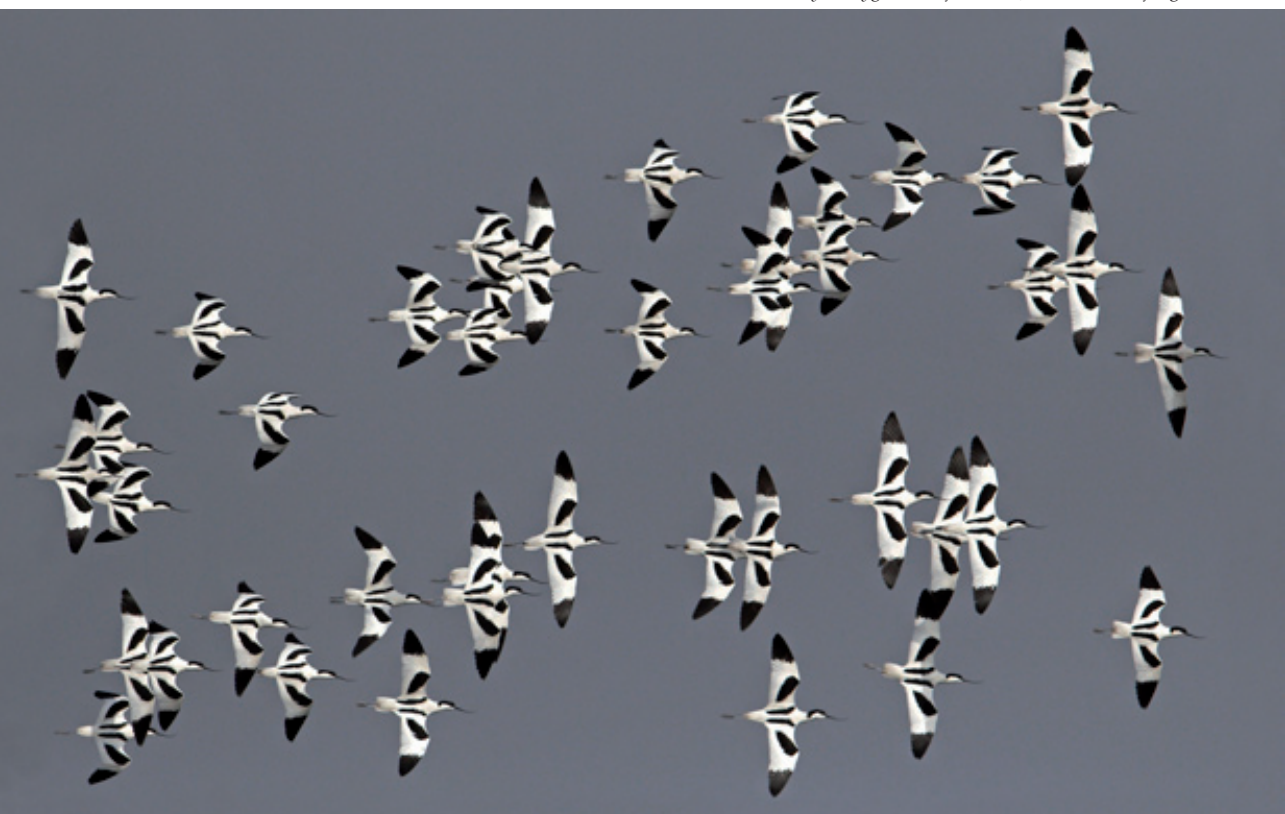
rael, Indonesien og Sydafrika, og næste større tur går til Antarktis sidst i 2020.

Han tager hvert år, sammen med tre andre lokale fuglefolk, en tur til Falsterbo og bor på vandrehjemmet ved Slusen. Igennem årene er det blevet til en del ture til svenske naturområder og specielt Øland er besøgt ofte.

I de senere år er Jens Kristian også begyndt at udgive bøger på sit eget forlag, Forlaget Vestenvind. Ideen blev skabt, da han stod i Vorupør i en vinterstorm i 2004. Han sagde til fru, at det her burde der laves en bog om, og hun sagde: så må du jo i gang. Sådan blev det, og han gik i gang med at fotografere efter en forud planlagt drejebog. Teksterne lader han som regel andre om. Første udgivelse udkom den 11/11 2011 "Nationalpark Thy – natur i særklasse". Det blev en stor succes og blev trykt i to oplag, i alt solgt i 6000 eksemplarer. Da han så begyndte at kede sig, kikkede han på Vadehavet og fik ideen om at lave en tilsvarende bog om Nationalparken Vadehavet. Denne bog var dog mere besværlig, for der var langt at køre, og han kendte ikke områderne så godt i starten. Midtvejs var han ved helt at opgive denne bog, men så pludselig gik der hul på bylden og fotografierne blev efterhånden, som de var tænkt. Bogen "Nationalpark Vadehavet – natur i verdensklasse" blev færdig i 2015. Bøgerne om nationalparkerne fik storslåede anmeldelser.

Så var det igen det nære, der stod for, og Jens Kristian begyndte at kikke på dødis-områderne mellem Skive Fjord og Venø Bugten. Det blev til bogen "Efter Isen – Liv og

Klyde, Bygholm Vejle. Foto: Jens Kristian Kjærgård.

Fiskeørn, Sønder Lem Vig. Foto: Jens Kristian Kjærgård.

landskab fra Skive Fjord til Venø Bugt". Også denne bog tog længere tid end beregnet. Områderne var ikke så bekendte som Vestkysten, så det tog tid at komme ind under huden på dette område.

Der var efterhånden mange, der spurgte til et genoptryk af bogen om Thy Nationalpark, men det syntes Jens Kristian var for kedeligt, så allerede i 2015 begyndte han at samle fotos til en afløser for den gamle bog. Den blev færdig i 2018, hvor den blev udgivet under navnet "Naturen på kanten – i og omkring Nationalpark Thy". Og den er blevet et fotografisk pragtværk om hele nationalparken. For at lave en god bog om et område skal man dels kende det godt og have kærlighed til området, fortæller Jens Kristian.

Nu er der gået 15 år med at lave bøger, så hvad det næste bliver vides ikke. Jens Kristian har i et vist omfang lagt

kamera lidt til side til fordel for teleskop og kikkert, for nu skal der kikkes meget mere på fugle.

Der er mange nye områder i Nordvestjylland, der er blevet reetableret til rigtig gode fuglesteder, for eksempel Biskæret og Hund sø på Nordmors, men også det nyetablerede og 450 ha store Erslev Kær bliver spændende at følge i de kommende år. Det var jo her, Jens Kristian begyndte fuglekikkeriet. Han har altid drømt om at have set området, før det blev afvandet. Nu er det ønske gået i opfyldelse, vandet står højt og fuglene har allerede kvitteret med store forekomster.

Jeg er i Bjergby, den dag det stormer og regner mest i denne vinter, så vi bliver enige om at slutte her, og vi vil ikke ud at fotografere fotografen i det uvejr, men bruger et af hans egne billeder.

Og så kan jeg køre mod øst igen i stormen.

ANDEFUGLE

Pibesvane *Cygnus colombianus*

Selv om der i 2019 er registreret 40% flere end i 2018, er der stadig ikke tale om imponerende antal. I januar og første halvdel af februar ses kun få fugle dog med et par undtagelser, 25/1 Sønderløv 84 (BKR) og 10/2 Gårdbo Sø 70 (MER). Fra ultimo februar stiger antallene, og der ses flere tocifrede flokke, og medio marts kulminerer forekomsten med følgende store observationer, 14/3 192 Gårdbo Sø (SKAF KNP) og samme dag 186 Bolle og Try Enge (PR). Dagen efter ses 15/3 272 Gårdbo Sø (LPA ONB), der også bliver årets største observation. Der gøres kun få trækobservationer, der alle er fra Nordmandshage, 28/2 5 ad. N (PR), 14/3 5 N (PR) og endelig et, efter nordjyske forhold, stort træk 16/3 54 N (ANB PR

m.fl.), Den sidste fugl i foråret ses i perioden 19/4-29/4 1 Ulvedybet (BKR m. fl.).

I efteråret ses arten i mere normale antal end de senere år, dog udgør de tre største observationer 25% af alle fuglene. De første ses 6/10 11 udtræk fra natrast Damfener (PR) og senere på dagen samme sted 4 (JPK), 6/10 5 Bygholm Vejle (EM) og 7/10 5 Ulvedybet (ALM Magnus Schmidt). De tre største observationer fra efteråret nævnes, 30/10 200 Egebak Sande (HHE), 11/12 213 Egebaksande (JKK) og 13/12 85 Erslev Kær (JKK). Der ses Pibesvaner året ud.

Arten er indberettet fra 130 lokaliteter, hvilket meget godt understreger, at der er mange observationer af få fugle.

Sum: 4456 1. halvår 2504, 2. halvår 1952. Indsendere 109.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	276	953	1266	9	-	-	-	-	-	432	769	751

Sangsvane *Cygnus cygnus*

Kun ynglefugle behandles. Endnu et rekordår, hvor der for første gang bliver registreret et tocifret antal ynglefugle i Nordjylland, der rummer hele landets bestand på nær et enkelt par ved Bølling Sø på grænsen mellem Øst- og Vestjylland. Året blev det bedste, siden arten begyndte at yngle i Danmark i 2002, med ni ynglefund i Himmerland og et enkelt i Vendsyssel, fire nye ynglepar og et rekordstort antal unger klækkede, i alt 42 unger. De enkelte ynglepar beskrives herunder med de nye lokaliteter først:

Tandrup Sø og Mose, vest for Farsø:

Der blev i foråret bygget rede og rugning påbegyndt. Ynglen blev dog opgivet (Karin Winther via HMT).

Høgsted, øst for Vrå ved Hirtshalsmotorvejen:

Et par ses rugende 16/5 og 17/5 (TN). Parret blev ikke senere genfundet. Med redens placering kunne der meget vel være tale om det par, der i 2017 blev set med unger langs Hirtshalsmotorvejen og blev Vendsyssels første ynglefund af arten.

Bredmose ved Millosevej, sydvest for Astrup:

12/6 ses et par gamle fugle med seks unger. Redeplaceringen er ukendt, og parret genfindes ikke senere på sommeren (GHO).

På de gamle lokaliteter blev det et rigtig godt år.

Veggerby:

For andet år i træk er der et nyt par ved den gamle Veggerby-lokalitet fra 21/4. 18/5 ses tre pulli, og parret forlader området 30/5 for ikke at blive set resten af sommeren trods ihærdig eftersøgning (HMT).

Lovns Sø:

Reden blev fundet i 2018. I 2019 ses 14/7 to adulte og tre juvenile (HMT).

Siem udflyttere, vest for Terndrup:

Der ses unger fra 15/5, hvilket tyder på meget tidlig klækning. Parret får otte unger, hvilket er næsthøjeste antal unger i et kuld i Danmark. Fuglene flytter igen i år til den nærliggende sø, hvor de blev fundet i fjor og holder til der hen over sommeren (Karen Bach via HEN).

Moser ved Hvarre Mark og Hede:

Yngleparret var tilbage i området igen i 2019 efter ikke at have ynglet året før. Parret har alle årene haft god ynglesucces, og 2019 blev det hidtil bedste år med ni unger (ny dansk rekord), hvoraf otte blev flyvefærdige (TNI).

Moser ved Hedegaarde:

Det nye par holdt til i området hele sommeren, men havde tilsyneladende ikke held med at yngle (via BLA).

Lyngsø ved Veggerby:

Igen i 2019 yngler det gamle Veggerby-par ved Lyngsø,

hvor parret har ynglet siden 2016. 22/4 ses en fugl rugende, og der er flere obs. i den følgende periode. 30/5 ses syv pulli. Parret og ungerne meldes sidste gang 6/7, hvor fem pulli er tilbage (HMT).

Lille Vildmose:

Parret yngler igen i 2019. Der er mange indrapporteringer af parret. De ses fra 8/4 (DFS), og 19/5 meldes de ungeførende med seks unger (DFS). Hen over sommeren er

der mange indrapporteringer af de seks unger, der forsvinder gradvist i løbet af juli og august, så ingen unger kommer på vingerne her (DFS m.fl.).

Alt i alt et fantastisk år, men der var også enkelte dårlige historier. Ved Sø ved Hjeds, Borup Mose og Torsted Sø blev der ikke fundet ynglefugle i 2019. Der var dermed kun tale om et enkelt års ynglesucces på disse lokaliteter.

Knortegås *Branta bernicla*

Tabellen viser indberetninger af Knortegås uden angivelse af underart. Enkelte iagttagelser, hvor det ud fra sammen-

hængen er indlysende, hvilken race, der har været tale om, er flyttet til den aktuelle race.

Sum: 4982. 1. halvår 1147, 2. halvår 1147. Indsendere 65.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	4115	20	106	370	371	-	2	-	57	448	181	459

Mørkbuget Knortegås *Branta bernicla bernicla*

En ganske pæn årssum, der ligger lidt over middel for perioden 2000-18, hvor årssummen i gennemsnit har udgjort 6634. Der er stor overvægt af forårsfugle, og det er normalt. I det seneste par år har der dog været særlig stor forårs-dominans, og det hænger uden tvivl sammen med, at der i disse år kun har været stabil dækning af ét af de relativt få nordjyske kerneområder. Det drejer sig om Agger Tange, som netop er en udpræget forårsloka-

litet. Derimod har der kun været få og spredte indberetninger fra Læsø, hvor der traditionelt er pæne og stabile forekomster i begge halvår.

De største tal i første halvår er 8/4 111 Græsholm (SØP), 14/4 360 Dråby Vig på Mors (JKK) samt 11/5 396 Agger Tange (TRK). Den eneste store indberetning fra andet halvår er 13/11 600 Bovet Bugt, Læsø (BHIJ).

Sum: 7285. 1. halvår 6290, 2. halvår 995. Indsendere 63.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	28	319	1430	2040	2470	3	-	-	89	28	793	85
Agger Tange max.	57	51	324	311	396	2	-	-	-	6	25	40

Lysbuget Knortegås, Nibe Bredning, 28. marts 2019. Foto: Jan Skriver.

Lysbuget Knortegås *Branta bernicla hrota*

En stor årssum, der ligger næsten 25% over de gennemsnitlige 77.558 for perioden 2000-18. Desuden en usædvanligt skæv fordeling på de to halvår, idet første halvår tegner sig for 35% af materialet, mens andet halvår tegner sig for hele 65%. I gennemsnit har der i perioden 2000-18 ellers været en overvægt af forårsfugle på nogle få procent. Forklaringen på den betydelige overvægt i andet halvår er en usædvanligt god ynglesucces i sommeren 2019 (se nedenfor).

Som det efterhånden er normalt, tegner IBA Ulvedyb og Nibe Bredning sig for langt de fleste og største indberetninger. Månedsmaksima for dette internationalt særdeles betydningsfulde område fremgår af tabellen nedenfor. Det skal dog understreges, at det kun er tallet for maj, der repræsenterer en fuldt dækkende optælling i området (ved DCE).

De ret beskedne, største indberetninger udenfor Ulvedyb og Nibe Bredning er i første halvår 30/1 550 Korsholm ved Egense (PR), 11/2 520 Øster Hurup Havn (TN) samt 17/5 545 Agerø mv. (JJP). Største i andet halvår er 9/12 350 Åsa Enge og havn (SØP).

Vi har i øvrigt modtaget følgende, særdeles interessante redegørelse fra Preben Clausen, DCE, Kalø: "DOFbasens data giver ikke mulighed for en reel opgørelse af bestanden af

Lysbuget Knortegås. Efter at Bramgås er begyndt at forekomme i store antal ved Nibe-Gjøl Bredninger, er det vitalt, at hele området fra Aggersund til Aalborg tælles i én koordineret indsats, ved lavvande (hvor knortegæssene rykker ud på ålegræsset og bramgæssene bliver på strandenge eller agerjorde) og under optimale forhold (klart vejr, ingen sol og flimder, ellers kan man ikke se de fjerneste dele af bredningerne). Den 23. maj talte DCE-folkene fra Kalø under sådanne optimale forhold 8225 Lysbuget Knortegås i det samlede område fra Egsholm til Trolldholmene, hvoraf blot ti var på land (Clausen m.fl. 2020). Det er den største kendte forekomst fra området. På det tidspunkt i anden halvdel af maj var der stadig 545 gæs ved Agerø-området og 255 på Plet Enge (begge områder talt 17. maj) – hvorfor den samlede bestand i Nord- og Nordvestjylland var på mindst 9015 fugle. De senere års højere antal skyldes, at bestanden havde tre forholdsvis gode yngleår i 2014-2016, som i kombination med forholdsvis milde vintre betød at bestanden i 2016/17 blev opgjort til godt 10.000 fugle (Clausen & Craggs 2018). Efter et par mindre gode år i 2017-2018 kom gæssene retur fra sommeren 2019 med mere end 35% gæslinger – det hidtil bedste yngleresultat i den 40-årige periode, hvor det er blevet fulgt årligt. Bestandsopgørelsen for 2019/20 afventer stadigt de britiske data – men vil uden tvivl være betydeligt over 10.000 fugle."

Sum: 99.887. 1. halvår 34.622, 2. halvår 65.265. Indsendere 64.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	5079	7428	4893	4584	12634	4	1	3	15275	13698	20820	15468
Ulvedyb+Nibe B max	1500	3800	1500	2000	8225	-	-	-	6290	1000	3800	3000

Sortbuget Knortegås *Branta bernicla nigricans*

Der foreligger tre iagttagelser: 30/3 1 ad. Hirsholmene (SEK), 8/4 1 ad. Græsholm (SØP) samt 10/5 1 ad. Jerup

Strand (JHC RSN), med ret stor sandsynlighed samme individ. Fundet fra Græsholm er fotodokumenteret.

Bramgås *Branta leucopsis*

Årssummen er ny rekord, men er ellers nogenlunde på niveau med årssummerne siden 2015, der alle har ligget i størrelsesordenen ½-1 million. Det skal bemærkes, at årssummen er en opsummering af alle indrapporteringer fra regnet dobbeltregistreringer på samme lokalitet på samme dato. Årssummen er i denne sammenhæng således mest at betragte som et statistisk begreb, som ikke må forveksles med det faktisk forekommende antal individer. Et lidt groft skøn siger, at det nordjyske område i første halvår er berørt af 30-50.000 individer og i andet halvår af 15-25.000.

Månedssummer og månedsmaksima for Vejlerne fremgår af tabellen, og materialet herfra præger som vanligt i stor grad helhedsbilledet. Tal fra Vejlerne udgør således 62% af forårets sum, 34% af efterårets og 56% af årssum-

men. Til sammenligning udgjorde tal fra Vejlerne i perioden 2015-18 46% af forårets sum, 60% af efterårets og 52% af årssummen. Største melding fra Vejlerne i første halvår er 6/3 24.220 til overnatning på Bygholmengen (HHN), mens den største i andet halvår er 3/12 13.000 på overnatningstræk ved Arup Vejle (JHC).

Uden for Vejlerne er de største forekomster i første halvår 27/2 6390 Attrup Enge, 3/3 7000 Sønderkær Enge ved Aggersund (begge JPK), 8/3 10.400 Staun, Barmer og Valsted Enge (PES) og 14/4 3400 Dråby Vig på Mors (JKK). De største i andet halvår er 8/11 5500 Aggersund (VF), 12/11 4130 Egebaksande (NRA) og 23/11 2000 Måen ved Havnø (SSK).

De største træktal er 15/5 4270 Nordmandshage (PR) og ligeledes 15/5 2830 Gerå (HAC).

Sum: 953.808. 1. halvår 757.166, 2. halvår 196.642. Indsendere 248.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	43031	105283	281980	235775	91065	32	3	51	6490	29802	76283	84013
Vejlerne sum	26415	53204	134932	193531	59589	9	3	-	5432	5509	8942	47812
Vejlerne max	9740	14310	24220	12990	12700	2	1	-	3800	2710	4500	13000

Rødhalset Gås, Tajgasædgås og Almindelig Blisgås, Lille Vildmose, 1. februar 2019. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen/ornit.dk.

Rødhalset Gås *Branta ruficollis*

Året indbragte to iagttagelser – en i hvert halvår – nemlig 29/1-15/2 1 ad. Lille Vildmose (DFS m.fl.) samt 12/12

1 Staun Barmer og Valsted Enge (PR).

Dværgcanadagås *Branta hutchinsii*

Tre fund af denne eller andre varianter af Canadagås. Ingen er dog indsendt til SU. Fundene fordeler sig med 5/6 2 trækkende med Canadagås ved Grenen, 6/10 1

Kjelstrup nord for Thisted samt 8-9/10 1 Lille Vildmose. Arten er SU-art. Der må ikke refereres til fund, der ikke er godkendte af SU.

Snegås *Anser caeruleus*

Årssummen er på samme niveau som de to foregående år. Men hvor der i både 2017 og 2018 var tale om klar overvægt af indberetninger i andet halvår, er den halvårslige fordeling i 2019 mere lige. Som de to foregående år drejer en stor del af årets iagttagelser sig sandsynligvis om samme flok på 3-4 individer; 5/1-3/2 ses flokken ved Krik, Ørum Sø og Vestervig i

Sydthy (LRJ SVP HHL) og 27/4-30/12 er der regelmæssige meldinger fra primært lokaliteter i Vejlerne. Fra 5/7 tæller flokken blot tre individer (PAN JJ HHN m.fl.). I øvrigt ses enlige fugle i begge halvår i store flokke af Kortnæbbet Gås i bl.a. Store Vildmose og ved Ulvedybet (JPK OA BKR JJ m.fl.).

Sum: 120. 1. halvår 53, 2. halvår 67. Indsendere 44.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	8	8	3	1	5	28	16	9	9	11	16	6

Indisk Gås *Anser indicus*

En forårssum på 29 med iagttagelser fra ti lokaliteter og en efterårssum på 20 med iagttagelser fra fem lokaliteter. Iagttagelser af mere end et individ er i første halvår

16/6 2 Arup Vejle (HHN) samt 26/6 4 ligeledes Arup Vejle (RQ) og i andet halvår 21-23/7 3 Arup Vejle (JHC ALPA) og 29/8 2 Fyrkat Engsø (BBM).

Sum: 49. 1. halvår 29, 2. halvår 20. Indsendere 36.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	5	5	-	-	7	12	13	6	-	-	-	1

Svanegås *Anser cygnoid*

Denne art, der er oprindeligt hjemmehørende i Kina og Mongoliet er indrapporteret fra Agger Tange i perioden 26/7 til 2/8, hvor et par ses. Arten er dog ikke ualmind-

delig i fangenskab. Fundet er dokumenteret overfor SU. Arten er SU-art. Der må ikke refereres til fund, der ikke er godkendte af SU.

Kortnæbbet Gås *Anser brachyrhynchus*

Årsummerne har siden 2012 varieret mellem ca. 700.000 og godt en million. De tre største år, alle med årssummer på lidt over en million, udgøres af 2015, 2016 og nu altså også 2019.

Fordelingen på de to halvår med 54% forårsfugle og 46% efterårsfugle er på nogenlunde samme niveau som de gennemsnitligt 57/43 i perioden 2010-18. I årene 2000-09 var der med en gennemsnitlig fordeling på de to halvår på 87/13 en ganske anderledes stor overvægt af forårsfugle.

Vejlerne bidrager, som det fremgår af tabellen nedenfor, som vanligt med en særdeles stor del af materialet og tegner sig for 25% af forårssummen, 31% af efterårssum-

men og 27% af hele årets sum. De største tal fra Vejlerne stammer fra overnatningsoptællinger (HHN JPK JHC m.fl.). Tabellen omfatter tillige månedsmaksima for de betydningsfulde IBA'er Ulvedyb og Nibe Bredning og Store Vildmose. Også fra disse kerneområder stammer mange af de største tal fra overnatningsoptællinger (BKR PR m.fl.).

Største tal udenfor tabellens tre kerneområder er i første halvår 15/3 5300 Hemdrup (PES) og i andet halvår 30/9 5180 Brovst, 5/10 4150 Rosvang ved Thisted, 21/10 4590 Andrup på Mors (alle JPK), 1/11 5200 Try Enge (HCH) og endelig 12/12 4500 Gerå (HAC).

Sum: 1.055.032. 1. halvår 569.043, 2. halvår 485.989. Indsendere 190.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	45688	160263	354068	8521	497	6	5	1	142480	160978	128666	53859
Vejlerne sum	8938	34371	95169	1161	161	2	5	1	101892	16869	21320	9793
Vejlerne max.	5565	14900	24300	300	130	1	1	1	18765	4290	6500	4000
Store Vildmose max.	230	4850	4800	200	-	-	-	-	2725	9250	7000	11500
Ulvedyb+Nibe B max.	2800	12050	6200	620	280	-	-	-	735	134	2005	2240

Kortnæbbet Gås i snefog, Thorup og Klim Fjordholme, 27. januar 2019. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen/ornit.dk.

Tajgasædgås *Anser fabalis*

Årssummen er lidt lavere end normalt og fordelingen på de to halvår er med 71% forårsfugle og 29% efterårsfugle lidt mere skæv end normalt; den halvårlige fordeling i perioden 2010-18 ligger således på gennemsnitligt 68/32. Der er som vanligt god og stabil dækning i Lille Vildmose og Tjeleområdet. Dækningen i Thy er god i første halvår, især i januar, mens den i andet halvår er en del under middel. Primo februar tæller den samlede nordstjyske bestand (sum for Lille Vildmose og Tjele) 2200 individer. Thy og Vejlerne huser i januar mindst 1300. Lundergård Mark og Mose er ikke dækket. Dette område, der ligger vest for Pandrup, har tidligere vist sig at være en mellemstation for de fåtallige ynglefugle i Dalarne på deres forårstræk fra vinterkvarteret i Skotland.

Lille Vildmose

I første halvår er der regelmæssige forekomster frem til medio marts. Registrerede månedsmaksima er 13/1 1163 (TL), 18/2 1515 (TBR) og 2/3 375 (HK). Sidste større tal er 17/3 160 (SAL). Allersidste melding er 25/3 1 (LRJ). I betragtning af, at den samlede bestand for Lille Vildmose og Tjeleområdet primo februar udgør 2200 individer, er det nærliggende at tro, at Lille Vildmose i perioder reelt har huset flere individer end påvist. Første melding i andet halvår er 29/10 262 (DFS); det er en ganske sen ankomst, til gengæld er antallet rigtig pænt for datoen. 9/11 konstateres med 886 individer et nyt stort influx og 30/11 tælles 1618 (TBR DFS). Maksimum for december er 2/12 1650 (TBR) og bestanden holder sig på dette niveau frem til jul (HAC TL m.fl.).

Tjele og Nørreådal

I første halvår er der regelmæssige forekomster fra nytår og helt frem til 27/2. Største tal i januar er 29/1 805 Nørreådal, mens største i februar er 2/2 948 Vinge ved Tjele Langsø (begge TBR). Interessant i forhold til det ellers efterhånden normale mønster er, at der fortsat efter mildningen primo februar er store og regelmæssige forekomster. Senderfugl nummer 2 fra Vildmose-projektet trækker således først til Tjele 1/2 og opholder sig herefter

uafbrudt i Nørreådal fra 5/2 til 23/2, da den sammen med en flok på 270 letter fra nattesædet og trækker direkte til Östen, den store svenske rasteplads for Sædgås mellem Vänern og Vättern. Senderfugl nummer 1 vender sammen med en flok på 65 tilbage til Tjele-området 18/2 og opholder sig herefter i engene ved Skals Å lidt øst for Tjele Langsø frem til afrejsen mod Sverige 27/2. I andet halvår er der kun beskedne forekomster i området. Eneste feltiagttagelse i december er 31/12 17 Nørreådal (TBR). En trækiagttagelse, 26/12 90 Hegedal Bakker ved Hobro (HAC), drejer sig dog givetvis om træk fra Lille Vildmose til Tjeleområdet. Således registreres senderfugl nummer 2 ved Tjele Langsø i denne periode.

Vejlerne

Kun mindre forekomster i dette tidligere kerneområde. Største melding i første halvår er 18/1 115 Tømmerby Fjord (HHN) og i andet halvår 20/11 71 Østerild (JBE).

Øvrige Thy

I første halvår ses flere end 100 på i alt ti lokaliteter og på fem af disse ses mere end 200. Maksimumtal for disse fem lokaliteter er 3/1 670 Rosvang (FRO), ligeledes 3/1 250 Hunstrup (JB SEP PLO), 7/1 296 Ove Sø (HHN), 17/1 235 Buskkær ved Kåstrup og ligeledes 17/1 225 Torsted (begge KØJ). Fra andet halvår er der blot indberetninger fra fem lokaliteter. På kun to af disse ses flere end 100. Største meldinger er 30/10 418 Rosvang (HHE) samt 25/12 280 Bredlund ved Hjardemål (HLÆ).

Andre områder

Kun få iagttagelser udenfor kerneområderne, nævnes skal 12-13/1 16 Gårdbo Sø (CP KNP), 17/2 5 Gerå (HAC) og 28/2 18 Vilsted Sø (KNM).

Træk

I første halvår ses 28/2-16/4 i alt 152 Skagen (ASF ROC KNP m.fl.). Og i andet halvår ses 25/10-6/11 i alt 58 Nordmandshage (PR m.fl.) og 30/11 12 Skagen (ASF ROC).

Sum: 63.706. 1. halvår 45.374, 2. halvår 18.332. Indsendere 126.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	17917	25929	1442	95	-	-	-	-	56	1813	9284	7179
Lille Vildmose, max.	1163	1515	375	-	-	-	-	-	-	264	1618	1650
Tjele+Nørreå max.	805	950	-	-	-	-	-	-	-	-	1	100
Vejlerne, max.	167	50	-	-	-	-	-	-	-	-	71	17
Øvrige Thy, max.	1250	625	415	-	-	-	-	-	56	413	-	480

Tundrasædgås *Anser fabalis rossicus*

En ret beskeden årssum med en usædvanligt skæv fordeling på de to halvår. I perioden 2010-18 har årsummerne i gennemsnit udgjort 209 med en halvårlig fordeling på 159 hhv. 50.

Sum: 106. 1. halvår 93, 2. halvår 13. Indsendere 38.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	28	49	16	-	-	-	-	-	2	7	3	1

De største forekomster i første halvår er 13/1 8 Lille Vildmose (TL) samt 17/2 13 Toftegårds Enge, Store Vildmose (PR). De største i andet halvår er 29/10 2 Nørhalne Grusgrav og ligeledes 29/10 2 Voldbro ved Åbybro (begge OA).

Almindelig Blisgås, Lille Vildmose, 9. marts 2019. Foto: Jan Skriver.

Blisgås *Anser albifrons* / Almindelig Blisgås *Anser albifrons albifrons*

Årssummen er usædvanligt stor - faktisk er der tale om lidt mere end en fordobling i forhold til 2016, som er det hidtidige rekordår. Årssummen udgjorde dengang 31.948. Efter en lang årrække, hvor årssummen hvert år var ny rekord, var den i perioden 2016-18 ellers nogenlunde stabil, men i 2019 ser vi altså igen et meget stort spring. Der er som vanligt en markant overvægt af forårsfugle. I perioden 2000-16 udgjorde forårsfugle i gennemsnit 87% af årssummen. Men i de seneste tre år har forårsovervægten været endnu mere udtalt, i 2017 udgjorde forårsandelen således 96%, i 2018 94% og i 2019 93% af årssummen. Og helt i tråd med normalen er marts den store måned. Det er i den forbindelse værd at notere, at alene marts-totalen i 2019 overgår den hidtil største årssum (fra 2016) med ikke mindre end 13%. Marts-totalen udgør 55% af årssummen. Til sammenligning har denne i perioden 2015-18 udgjort mellem 42% og 50% af årssummen. Man hæfter sig dog også ved, at februar-summen

er ganske betydelig – den udgør således 32% af årets sum. I perioden 2015-18 har februar-summen udgjort mellem 24% og 26% af årssummen. Der er således ikke tvivl om, at det nordjyske område efterhånden er blevet en vigtig mellemstation for Blisgås i sen vinteren og det tidligste forår.

De største meldinger er i første halvår 26/2 623 Rettrup Kær (GM), 27/2 1700 Lille Vildmose (TL), 28/2 690 Vilsted Sø (KNM), 2/3 hele 2950 Rosvang/Egebaksande (JKK) og endelig 5/3 1805 til overnatning på Bygholmengen (HHN). De mere beskedne maksimumforekomster i andet halvår er 30/10 290 Egebaksande (HHE), 17/12 240 Lille Vildmose (TL), 22/12 203 Hvidbjerg vest for Skive (GM) og ligeledes 22/12 262 Nørreådal (LM). I tabellen nedenfor ses nøgletallene for Vejlerne og Lille Vildmose, to af de absolutte kerneområder for arten, hvor dækningen året igennem tillige har været god og stabil.

Sum: 67.020. 1. halvår 62.034, 2. halvår 4986. Indsendere 167.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	3215	21601	36577	636	5	-	-	-	11	655	728	3592
Vejlerne sum	35	2573	6917	79	2	-	-	-	4	-	-	145
Vejlerne max.	30	1100	1925	70	1	-	-	-	2	-	-	25
Lille Vildmose sum	2138	11206	10614	5	1	-	-	-	-	225	524	978
Lille Vildmose max.	500	1700	1625	3	1	-	-	-	-	70	109	240

Grønlandsk Blisgås *Anser albifrons flavirostris*

En enkelt iagttagelse, nemlig 27/3 1 ad. Thorup og Klim Fjordholme (HHN).

Kongeederfugl *Somateria spectabilis*

Efter måske fem fugle sidste år, er forekomsten i år på et mere normalt niveau med blot en fugl, 12-13/3 1 ad. han

Øster Hurup Havn (UTE SVP).

Brilleand *Melanitta perspicillata*

Der foreligger dokumenterede observationer af hele otte fugle. De fordeler sig med to hanner ved Grenen i perioden 9/7 til 16/9 samt 10/7 til 24/8 og fra Uggerby Strand af hele 3 han + 2 hun i perioden 5/7 til 26/8 samt endelig en han ved Ørhage 12/10. Fundene mangler færdig-

behandling af SU. Iagttagelser af Brilleand skal fra og med 2020 ikke længere forelægges SU.

Arten er SU-art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Brilleand, Fløjsand og Sortand, Grenen, 14. august 2019. Foto: Erik Christophersen.

Amerikansk Sortand *Melanitta americana*

Der foreligger fund af hele fem fugle. Følgende er indsendt til og godkendt af SU, 3-7/4 1 3K+ han Nordstrand, Skagen (Joakim Matthiesen, Preben Skovgaard Christensen, SKAF m.fl.) samt to fugle ved Kjul/Uggerby Strande i perioden 5/8 til 22/8 – i øvrigt samtidig med forekomsten af Brilleand (LPA RSN CJ m.fl.). To fugle ses 7/8, 12/8 og 15/8. Yderligere foreligger to fotodokumenterede fund af en ad. han fra Skagen i perioderne 14-20/7 og 17/9 til 24/10.

Arten er SU-art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Amerikansk Sortand, Skagen,
17. september 2019.
Foto: Erik Christophersen.

Lille Skallesluger *Mergus albellus*

Første halvårs største ansamlinger ses i Ulvedybet med mange rapporter af mere end 30 fugle og følgende af mere end 50, 4/3 71, 10/3 63 og 15/3 67 (alle BKR). Andre lokaliteter med forekomst af mindst 20 fugle er (max-tal nævnt), 2/1 25 Birkesø (HAC), 7/1 og 19/2 29 Nors Sø (PHM AK JBE), 24/1 26 Østerild Fjord (TLÆ), 12/2 34 Lund Fjord (HHN) og 4/3 24 Halkær Sø (RSN). Desuden skal nævnes 3/2 18 Tange Sø (HMS) og 22/3 12 Sønderlem Vig (GM). Forårets sidste ses 21/4 4 Bygholm Vejle (VFL) og 29/4 1 hun Birkesø (HAC AHO).

Første i efteråret bliver 6-7/10 2 Han Vejle og 7-12/10 2 Bygholm Vejle (alle JJ). I andet halvår er Ulvedybet atter den klart dominerende lokalitet med mange tællinger af 70-80 fugle specielt omkring månedsskiftet november/december (BKR VFL m.fl.). Andre lokaliteter med mindst 20 fugle er (max-tal nævnt): 7/12 25 Lille Vildmose (HO HAC ARA), 7/12 25 Jordbro Engsø (BEJE), 20/12 23 Bygholm Vejle (HHN), 28/12 32 Østerild Fjord (JKK) og 29/12 20 Lund Fjord (HHN HRC).

Hjelmskallesluger *Lophodytes cucullatus*

To fund er godkendte af SU i kategori D – mulige undslupne fangenskabsfugle, 10-11/3 1 2K han Halkær Sø (RSN) og 7/4 til 2/6 1 3K+ han Lille Vildmose (Thomas Garm Pedersen m.fl.).

En fugl, der opholdt sig i Lille Vildmose i perioden 5-29/5 2018 er blevet godkendt for 18-19/5 (SVP WJ m.fl.).

Arten er SU art.

Atlingand *Anas querquedula*

Årets første ses 29/3 1 Bygholm Vejle (HLÆ) og 31/3 1 Viskum (TRK). De største registrerede optællinger bliver fra Vejlerne 23/4 12 Bygholm Vejle (MD) og fra Lille Vildmose 19/4 17 og 29/4 19 Birkesø (HAC m.fl.). En usædvanlig stor observation af trækkende fugle er 19/4 11 Nordstrand, Skagen (ASF JHC) og 14 Højen Fyr (SKAF HBØ).

Succesfuld yngel er med sikkerhed konstateret ved Gryn derup Sø med 13/6 10 – blandt andet 6 pull. (FRO), fra Nørreådalene 18-24/7 op til 14 – bl.a. 12 pull. (TBR TRK) og 17/7 1 hun med 3 pull. Viskum (TBR). Atlingand har givet også ynglet i Vejlerne og Lille Vildmose.

Årets sidste ses 30/8 1 Egholm (RWR), 2/9 2 Birkesø (GGU) og 30/8-5/9 1 Nørreådalene (TBR).

Amerikansk Krikand *Anas carolinensis*

To fugle er set i år. I en lang periode fra 22/2, hvor den ses første gang (FDE m.fl.) og frem til 5/4 (GGU) ses en

fugl på Bygholm Vejle af mange observatører. Desuden ses 23/12 1 Skibsted Ådal. Begge er naturligvis hanner.

Amerikansk Krikand og Krikand, Bygholmengen, 3. april 2019. Foto: Henrik Haaning Nielsen/Aoifauna Consult.

Amerikansk Pibeand *Mareca americana*

Et fotodokumenteret fund af en langtidsstationær fugl i Ulvedybet, 5/5-16/8 1 han.

Arten er SU-art. Der må ikke refereres til fund, der ikke er godkendte af SU.

Amerikansk Pibeand, Ulvedybet, 6. maj 2019. Foto: Henrik Pedersen.

Vagtel *Coturnix coturnix*

Skønt der er mange gentagne iagttagelser fra de samme områder og i nogen grad nok de samme fugle, er der tale om en meget høj årssum. Halvdelen af fuglene stammer fra juli, hvilket er lidt usædvanligt. Hovedparten af årets iagttagelser stammer som tidligere fra det østlige Vendsyssel, men også med nogle markante tal fra Hanstholm-området. Årets første høres 15/5 ved Hedestederne (øst for Lille Vildmose) (KEN) fulgt af 17/5 1 Hvidbjerg Kær (SR). Ellers høres de fleste tidlige fugle ved Gårdbo Sø og Sørig Enge. 4/6 høres den første ved Knivholt Mark

(JD) og fra dette område stammer en lang række iagttagelser af 1-6 ex. sæsonen igennem (JD). De største forekomster i juni er 17/6 11 Sørå Strandenge (SØP) og 24/6 6 og 28/6 10 Flyvepladsen ved Hanstholm (FRO HLÆ). I juli er de største forekomster 17/7 13 fra områder i Store Vildmose, heraf 9 Skovengene (PR) og årets største 24/7 27 Sørå Strandenge (SØ). I august er de største forekomster 5/8 6 Knivholt Mark (JD) og 5/8 5 Gåser Kær (PR). Årets sidste bliver 1/9 4 Harboslette (HRC) og samme dag en nær Tversted (JC).

Sum: 500. 1. halvår 161, 2. halvår 339. Indsendere 80.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	16	145	254	81	4	-	-	-

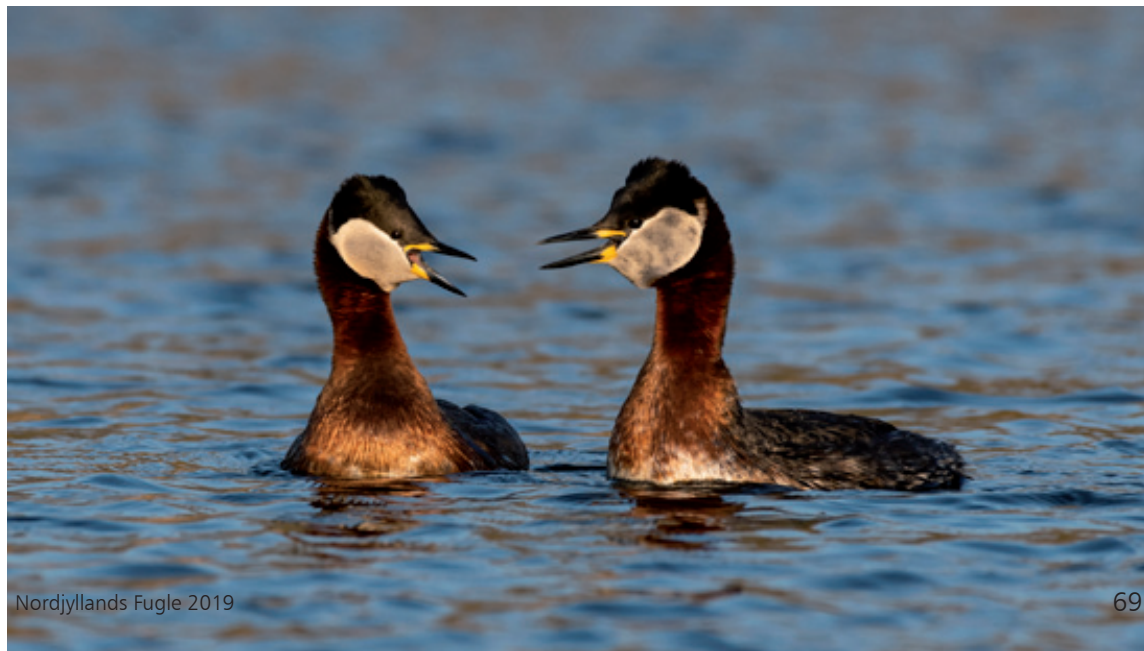
LAPPEDYKKERE

Gråstrubet Lappedykker *Podiceps grisegena*

Det er kun ynglefund, der behandles i årets rapport. Der er indrapporteret ca. 105 ynglepar eller territoriehævdende fugle. Dette er noget under indrapporteringen fra tidligere år, hvor der har været indrapporteret 170-190 ynglepar. Der er observeret ynglepar på 26 lokaliteter, der især er koncentreret omkring Skagen-halvøen, Himmerland og Vejlerne. I 2018 var der indrapportering af ynglefugle fra 27 lokaliteter med 165 ynglepar eller territoriehævdende fugle. Lille Vildmose, herunder Birkeseø, rummer lokaliteterne

med de største forekomster af ynglefugle. Største observationer af ynglefugle fra dette område bliver 7/4 121 Lille Vildmose (AB), 15/4 93 Lille Vildmose (AB), 19/4 81 Birkeseø (HAC) og 21/4 126 Lille Vildmose (GRA). Den samlede bestand i Lille Vildmose er opgjort til 91-96 par – heraf 40-45 par i Birkeseø (AB HAC). Med 31 par er Vejlerne (HHN) en stor ynglelokalitet, der dog for får år siden havde en bestand på mellem 50 og 60 par (HHN).

Gråstrubet Lappedykker, Birkeseø, 7. april 2019. Foto: Mette Berg Hansen.

Nordisk Lappedykker *Podiceps auritus*

Arten blev i 2018 observeret på otte lokaliteter, og årets sum endte på 41 fugle. I 2019 bliver der observeret Nordisk Lappedykker på ni lokaliteter. På trods af et lavt antal lokaliteter, er det vanskeligt at vurdere den samlede total for arten, da der er flere observationer, der er tidsmæssigt sammenfaldende, men det er ikke muligt at adskille, om der er tale om flere fugle.

Der er observationer fra følgende lokaliteter:

Agger By: 7/10 1 vdr. (TRK).

Nors Sø: I første halvår er der fire observationer 19/2 3 (AK), 26/2 5 vdr. (PHJ), 27/2 4 (GØJA), 2/3 2 vdr. (TRK) og i andet halvår 22/10 4 (FRO).

Nørre Lyngby Strand: 13/10 1 (PAA).

Selbjerg Vejle: 19/3 12 vdr. (HHN) og 23/3 2 vdr. (CSS).
Han Vejle: 17/2 1 (HLÆ).

Lund Fjord: 27/3 1 sdr. (HHN).

Hirtshals Fyr: 24/4 2 ad. sdr. (PR).

Skagen: 18/4 1 (SHBV), som eneste observation i første halvår. I andet halvår bliver arten i perioden 5/10-22/10 set på otte dage (SKAF MIF ASF SWJ). Disse fordeler sig med seks dage i træk fra 5-10/10 samt 14/10 og 22/10.

Der observeres alle dage en fugl. Der kan ikke ud fra dragt- og aldersbeskrivelser fastslås, hvor mange fugle der er tale om, men der kan være tale om 1-2 fugle.

Jerup Strand og Enge: 7/10 1 vdr. (ASF).

Mulbjerger kyst: 20/11 1 vdr. (RSN).

Sorthalset Lappedykker *Podiceps nigricollis*

Med 3531 fugle er årets total meget høj i forhold til 2018 med 2443. Der er dog ikke tale om en reel fremgang, da en stor del af årets observationer er fra Birkesø, Lille Vildmose. Med mange fuglekiggere i Lille Vildmose, så bliver der indrapporteret fra rigtig mange dage fra Birkesø. Selv efter at flere observationer på samme dag er fjernet, er der samlet indrapporteret 2520 fugle herfra, hvilket svarer til 71% af årets total.

De første ses 21/3 1 Klejtrup Sø (TBR) og 12 Birkesø, Lille Vildmose (GGU), hvilket er en tidlig ankomst, da denne først normalt sker primo april. I den efterfølgende tid begynder fuglene at indfinde sig på ynglepladserne. Det bliver også herfra, at første halvårs største observationer registreres. De tre største observationer gøres tre dage

efter hinanden – 25/6 111 ad. (SHØ), 26/6 163 ad. + pull. (SSK) og 27/6 110 ad. (HES) – alle Birkesø.

Der er indrapporteret yngel fra Østerådal 1 par (AB), Kogleaks 1 par (JJ), Jordbro Engsø 2 par (JOK), Biskær 2 par (VRJ PSC), Sønder Mose 2 par (JOK), Sønder Mose 2 par (KMHA JOK), Bygholms Nordlige Rørskov 3 par (HHN), samt som omtalt fra Lille Vildmose med 45-50 ynglepar – heraf 40-45 Birkesø (AB HAC m.fl.).

I løbet af sensommeren samles fuglene på få lokaliteter, hvor Birkesø og Hjarbæk Fjord har de største forekomster. Fra Birkesø er 23/7 103 (SSK) og fra Hjarbæk Fjord er 16/8 66 (TRK) de største observationer.

Årets sidste bliver 20/10 1 Tofte Sø (TC) og 26/10 1 Tofte Sø (FOX), hvilket er sent.

Sum: 3531. 1. halvår 2332, 2. halvår 1199. Indsendere 132.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	52	608	799	873	721	423	51	4	-	-

Sorthalset Lappedykker ad. + pull., Birkesø, 3. juli 2019. Foto: Jan Skriver.

Huldue *Columba oenas*

Huldue behandles i årets rapport kun med ynglefund. Der er indberettet yngleaktivitet fra 46 lokaliteter, hvilket er lidt under niveauet fra 2018, hvor der var indrapportering fra 55 lokaliteter.

Det er vanskeligt at opgøre antallet af ynglepar, da en stor del af materialet består af observationer af syngende fugle og fugle, der er angivet som territoriehævdende. En sammentælling af egentlige ynglefund, syngende og territoriehævdende fugle giver 92 par.

Som tidligere år er artens nordjyske kerneområde det centrale Himmerland og specielt Rold Skov, hvor der er indrapporteret 13 ynglefugle (typisk syngende fugle) (AHO GRA HAC HEN m.fl.) og Tofte Skov med ca. 10 par (TC HAC ATL).

Udenfor det centrale Himmerland er de største forekomster af ynglefugle 26/3 20 Hirsholm (optælling i inderhavnen) (FJ) og 21/5 6 Tyvholm (JG).

Turteldue *Streptopelia turtur*

I dagene 24/5, 10/6 og 15/6 bliver der observeret Turteldue ved Skagen. Alle observationerne nævnes 24/5

1 sy. Grenen og Ellekrattet (SKAF LSN m.fl.), 10/6 1 TF Grenen (ASF SKAF KK) og 15/6 1 R Stald Grenen (ASF).

NATRAVNE

Natrávn *Caprimulgus europaeus*

Der bliver i 2019 observeret 388 fugle, hvilket er nogle færre end de 505 fugle, der blev indrapporteret i 2018.

De første observeres typisk i begyndelsen af maj, så ankomsten i år sker til normal tid med 9/5 1 Kvadderkær (PVR) og 11/5 2 Ålbæk Klitplantage (HSC), som de første.

Der bliver på 54 lokaliteter registreret 144 syngende eller territoriehævende hanner. Dette er lidt færre indrapporterede fugle end i 2018, hvor der blev indrapporteret 186 fugle på 47 lokaliteter.

Indrapporteringerne er hovedsageligt fra klitplantagerne i Skagen-området, samt i Hanherred og Thy. Områder som Læsø med op til tre syngende (MBO) og Tofte Skov med op til fire syngende (ESA m.fl.) huser også pæne bestande. Ynglelokaliteter med flest syngende (med største observation angivet) er Kollerup Plantage 26/7 9

(JT), Bunken Klitplantage 21/6 17 (HSC) og Ålbæk Klitplantage 29/7 17 (HSC).

For et par store lokaliteter i 2018 - Hjardemål Klitplantage med 12 syngende fugle og Læsø Klitplantage med 39 syngende fugle, er der i 2019 kun indrapporteret tre syngende fugle fra hver lokalitet, så en væsentlig del af nedgangen i antallet af indrapporterede fugle kan findes her.

Som en ny lokalitet bliver indrapporteret fugle fra Rold Skov. Der er observationer fra Astrup Nørreskov, Fræer Purker, Jægersborg Skov med største 19/6 4 Jægersborg Skov/Nordre Purker (AHO).

Årets sidste observationer er 31/8 5 Lild Klitplantage (JASA), 2/9 1 Læsø Klitplantage (FHK) og 14/9 1 Troldekær (MD).

Sum: 388. 1. halvår 231, 2. halvår 157. Indsendere 73.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	49	182	111	44	2	-	-	-

SEJLERE

Mursejler, Skagen, 28. juli 2019. Foto: Erik Christophersen.

Tornhalesejler *Hirundapus caudacutus*

Det andet danske fund og ny art for Nordjylland, idet en fugl blev set nordtrækkende på forkanten af en front sammen med en gruppe Mursejlere 28/7 ved Munkens Klit syd for Løkken (FRO). Det hidtil eneste danske fund

gælder en fugl på Rømø i oktober 2012. Artens nærmeste udbredelse er i det vestlige Himalaya. Læs mere om fundet i en særskilt artikel i denne årbog. Fundet er godkendt af SU. Arten er SU-art.

Gråsejler *Apus pallidus*

Et fund fra 2018 er blevet godkendt af SU – 3/11 1 TF *Greenen* (ATL HAC CHJ m.fl.). Således er to fund fra 2018

godkendt af SU og samlet set foreligger der nu fem nordjyske fund, heraf de tre fra Skagen. Arten er SU-art.

GØGEFUGLE

Gøg *Cuculus canorus*

I de seneste ti år (2009-2018) har antallet af observerede fugle varieret mellem 957 (2008) og 1349 (2013), mens gennemsnittet har været på 1129 fugle. Med 1036 observerede fugle i 2019 er året således lidt under gennemsnittet.

De første Gøge ankommer normalt i de sidste dage af april eller de første dage i maj. Første bliver i 2019 observeret 23/4 1 Råbjerg Hede (FJ), efterfulgt af 25/4 1 Bulbjerg (EM), 25/4 1 Fyrkat Engsø (LIFO) og 25/4 1 Tranum Klitplantage (PR). For ankomsttidspunktet for Gøg skal henvises til Nordjylland Fugle 2010 og Nordjyllands Fugle

2016, hvor der er lavet samlede opgørelser.

I 2018 blev der indrapporteret 270 syngende fugle på 149 lokaliteter. I 2019 er antallet lidt højere med 295 syngende på 201 lokaliteter. De største forekomster af syngende bliver 19/5 5 Råbjerg Mose (HSC), 25/5 9 Lille Vildmose (AB) og 2/6 6 Bygholm Vejle (HRC).

Tilsvarende tidligere år sker der fra juli et markant fald i antallet af observationer. De sidste fugle observeres i begyndelsen/midten af september med 5/9 1 Voerså Enge og Havn (JLG), 8/9 1 Sønderlem Vig (GM) og 9/9 1 Østerådal (RWR).

Sum: 1036. 1. halvår 990, 2. halvår 46. Indsendere 221.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	31	555	404	24	16	6	-	-	-

Gøg, Lille Vildmose, 15. maj 2019. Foto: Mette Berg Hansen.

Vandrikse *Rallus aquaticus*

Årssummen bliver for de foregående 10 år kun overgået af 2017 på 2229. Middelværdien for denne periode er 1480. Fra første halvår nævnes følgende observationer af overvintrende/rastende fugle 18/3 10 Hirsholm (FJ) og følgende på hver fire fugle 3/1 Kølsen (KHK), 25/1 Guld-bæk Ådal (AKN) og endelig følgende på hver to fugle 23/2 Tjele Langsø (TRK), 27/2 Fyrkat Engsø (CSS) og 28/2 Vilsted Engsø (KNM) samt 4 Skive Ådal (MSU). Der er indsendt observationer af 210 ynglende/gypende fugle fordelt på 60 lokaliteter. Her ser Lille Vildmose klart ud til at være den lokalitet i Nordjylland med de fleste med blandt andet 14/6 75 (PR). Den lokalitet med de næststørste tal er Vejlerne med 29. Største herfra er 29/4 8 Han Vejle (PHJ). Ud over Lille Vildmose og Vejlerne høres et to-cifret antal fugle 30/5 14 Vester Has-

Sum: 1903. 1. halvår 1439, 2. halvår 464. Indsendere 218.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	35	49	130	439	348	438	39	96	92	113	103	21

Plettet Rørvagtel *Porzana porzana*

En årssum, som er næsten dobbelt så høj som den største fra de foregående ti år fra 2014 på 156. Middelværdien i denne periode er på 104. Fremgangen skyldes flere fugle især i Vejlerne og Lille Vildmose.

Årets første bliver hørt 12/4 1 Rærup Slambassin (ATL), 15/4 4 Lille Vildmose (AB) og 16/4 2 Guderup Kær (PHJ). Der er fra Vejlerne optalt 74 syngende fugle fordelt på Bygholm Nord 36, Han Vejle 1, Selbjerg Vejle 20, Østre Landkanal 5, Lund Fjord 2, Tømmerby Fjord 3, Østerild Fjord 1, Læsvig 1 og Vesløs Vejle 5 (Miljøstyrelsen HHN) og fra Lille Vildmose 12, fordelt med 6 i området øst for Grønvej, 3 vest for vejen mod Tofte Sø og 3 vest for Grønvej (Miljøstyrelsen m.fl.).

Sum: 300. 1. halvår 288, 2. halvår 12. Indsendere 59.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	61	57	170	8	4	-	-	-	-

Lille Rørvagtel *Porzana parva*

En syngende fugl bliver fundet 16/6 i Lille Vildmose og høres af mange de følgende dage frem til 18/6 (SSL m.fl.). Fundet er godkendt af SU som Nordjyllands tredje fund. De to første fund er fra 1987, 26-28/4 det sydvestlige Læsø

sing Slamdepot (PR), Derudover nævnes følgende registreringer af minimum tre fugle, 18/3 10 Hirsholm (FJ), 19/3 4 Hadsund (TN), 7/4 4 Østerådal, Aalborg (GRA), 10/5 3 Nordstrand, Skagen (AL), 21/5 3 Hirsholm (JG), 31/5 9 Grenen (MN) og 9/6 9 Reservatet, Skagen (TN), 16/6 4 Nørre Enge (TBR), 19/6 4 Vilsted Sø (KNM) og endelig et ungførende par fra Mors 15/8 Tissing Vig (ASB).

Fra andet halvår nævnes følgende observationer af overvintrende/rastende fugle, 14/11 10 Hirsholm (FJ) og følgende på hver seks fugle, 1/9 Grenen (RT), 24/9 Tjele Langsø (TRK) og 18/10 Batterivej, Skagen (MIF) og følgende på hver fem, 20/7 Gravlev Sø (TSE), 15/8 Tissing Vig (ASB) og 16/8 Lille Vildmose (GF).

Derudover nævnes max antal hørte i nævnte perioder, 16/4-17/4 2 Guderup Kær (ALPA), 16/5-18/6 1 Skive Ådal (flere observatører), 11/6-17/6 2 Nørre Enge, Viborg (PWB TRK JOCL TBR), 16/6 3 Hobro Vesterfjord (BBM AHO CSS), 19/6 1 Karby Enge, Mors (ASB), 19/6 3 enge øst for Hjarbæk Fjord (Miljøstyrelsen), 21/6 2 Simmested Ådal (Miljøstyrelsen), fra Skagen 23/6 1 Batterivej (ABB) og 24/6 1 Jennes Sø (SKAF) og endelig 25/6 2 Haldager Vejle (RSN) og 25/6 1 Kokkedal Kær (DOF-Nord).

De sidste høres 5/8 1 Simmested Ådal, Borup Hedevej (EM) og 21/8 1 Lille Vildmose (BBM).

Dværgrørvagtel *Porzana pusilla*

Et fotodokumenteret fund, 22/6-29/6 2 Hjørdemål Klit. To fugle er set 23-24/6, en de øvrige dage. Vi skal tilbage til 2015 for at finde det seneste nordjyske fund, som stammer fra Lille Vildmose. Der foreligger hidtil ti fund

fra Nordjylland.

Arten er SU-art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Dvärggrövgatel, Hjardemål Klit, 24. juni 2019. Foto: Frits Rost.

Engsnarre *Crex crex*

En årssum lig med middelværdien for de foregående 10 år, hvor den højeste sum er fra 2016 på 112 og den laveste fra 2017 på 14.

Årets første bliver hørt 21/5 1 Hasseris Å udløb (GRA), 29/5 1 Bolle Enge (MON) og 4/6 1 Lindenberg Ådal, Håls Bro-Hadsund Landevej (HAC).

Der er i alt optalt 34 syngende fugle fordelt på 21 lokaliteter. De fleste obs stammer fra Vendsyssel med de fleste hørt fra Toftegårds Enge, som regelmæssigt er besøgt i

perioden 5/6-18/7 af flere observatører, med max antal 20/6 5 (PR), Debelenge i perioden 20/6-25/7 med max 3 17/7 (PR) og 18/7 (JKI) samt 17/6 6 Sørrå Strandenge (SØP). Fra Himmerland nævnes 21/5 1 Hasseris Å udløb (GRA), og 12/7 1 Romdrup Ådal (PR) og fra Karup Å ved Skive 18/7 og 22/7 med hver 1 (VRJ). Endelig nævnes fra Thy Guderup Kær 1/8-3/8 max 2 2/8 (HPD) og årets sidste blev hørt 3/8 1 Guderup Kær (HPD) samt 5/8 1 Knivholt Mark (JD).

Sum: 67. 1. halvår 30, 2. halvår 37. Indsendere 21.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	2	28	31	6	-	-	-	-

Trane *Grus grus*

Rekordsum som overstiger den tidligere rekordsum på 23.137 fra 2016 med mere end 10.000. De foregående fem års forårsgennemsnit er 7380, så det er ikke her, det store spring sker. Efterårsgennemsnittet for de foregående fem år er 10.736, det er her vi finder den markante stigning. Skønt det nok i nogen grad er de samme fugle, der rapporteres gentagne gange på forskellige datoer, er der givet tale om en reel stigning. Der er i 2019 hele 121 observationer, hvor antallet af noterede fugle er over 100, i 2018 var det samme tal 21.

Der er kun få overvintrende fugle, således fem iagttagelser af 1-2 fugle i januar – alle fra Thy. Første observationer af mere end ti fugle er 16/2 12 NV Lille Vildmose (RSN) og 20/2 25 R Istrup Plantage (BMA). Forårstrækket ved Skagen er umuligt at opgøre med mange flokke på trækforsøg, men rummer flere større dage, således blandt andet 16/4 36 (flere inds.) og 17/4 47 (TT).

Første halvårs største observationer er i øvrigt 6-16/4 op til 46 Gårdbo Sø (PMA ET FLL) – sikkert fugle der også set trækforsøgende ved Skagen. Desuden 28/4 63 Bygholm Vejle (HHN), 3/5 48 Thorup Fjordholme (JJ) og 2/6 51 Klim Fjordholme (BKR).

Miljøstyrelsen har optalt ynglende Traner i de nordjyske

fuglebeskyttelses-områder. De kommer op på 55 ynglepar på 25 forskellige lokaliteter. Nævnes kan Vejlerne 15 par (HHN), Thy (Stenbjerg/Ålvand/Hanstholm Reservatet m.v.) 34 par, Råbjerg Mose 6 par samt Lille Vildmose 8 par, og endelig Læsø med 2-5 par (alle Miljøstyrelsen m.fl.). Desuden foreligger en række potentielle oplysninger om et mindre antal ynglefugle udenfor disse områder. Ingen tvivl om at det nordjyske område nu rummer langt over 100 par.

Andet halvårs største observationer er 1/10 405 Bygholms Nordlige Rørskove (GGU), 23/10 394 Bygholm Vejle (HHN) og 21/10 350 Sløjen øst for Vejlerne (HJ). Der er tale om de største forekomster nogensinde i Vejlerne og Nordjylland. Også fra andre lokaliteter foreligger nogle store forekomster, således blandt andet rekord i Lille Vildmose med mange dage med flere end 100 fugle, max 21/10 130 (HAC). Endelig skal nævnes Gårdbo Sø, hvor der blandt andet ses 29/7 99 (HJ) og 4/8 96 (BKR). I modsætning til året før, hvor fuglene forlod landet usædvanligt tidligt, bliver en del hængene året ud og sidste observation af mere end 50 fugle bliver 27/12 55 Bygholm Vejle (JFA).

Sum: 33.580. 1. halvår 8928, 2. halvår 24.652. Indsendere 451.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
8	372	1498	3410	2410	1230	1733	2812	8623	8849	1900	735

Trane ad. + pull., Bygholm Nord, 2. maj 2019. Foto: Henrik Haaning Nielsen/Avifauna Consult.

Sortstrubet Lom ad., Skagen,
3. maj 2019. Foto: Knud Pedersen.

For de to mest talrige arter, Rødstrubet Lom og Sortstrubet Lom, er der tilføjet en ekstra række i sumtabellen. Denne viser i procent, hvor stor en andel af fuglene, der er fra Skagen. Tal fra Skagen for alle arter er sammenstillet af KNP.

Hvidnæbbet Lom *Gavia adamsii*

Årssummen for Hvidnæbbet Lom er 53% højere end gennemsnittet for perioden 2001-2015, som er på 15 fugle. Dette skal dog sammenholdes med, at den største dagsobservation kommer fra årets fælles bådtur til Kattegat, som næsten fordobler årssummen i forhold til, hvis turen ikke havde været afholdt. Derfor ser det ud til, at forekomsten ligger på det sædvanlige niveau for arten i Nordjylland for både første og andet halvår. Der bliver kun set én fugl i DOF-Nordvestjylland.

Alle fund nævnes: 14/1 1 2K+ vdr. NV-R Grenen (ROC via PR), 21/4 11 R (9 sdr. + 2 odr.) Kattegat (Læsø-Anholt) (SØP LOU JLR HHN JSJ), 23/4 1 ad. sdr. Ø Grenen

(SKAF), 29/4 1 2K Ø og R Nordstrand (ASF LOU m.fl.), 30/4 1 ad. sdr. Ø Grenen (KNP JHC JSP EC JOK) og 20/5 1 2K SØ Grenen (JHC ROC).

I andet halvår gøres følgende observationer: 18/10 1 imm. SØ Grenen (ROC MIF KNP TSØ JK LSI JOK), 20/10 1 ad. sdr. SØ Grenen (ROC), 27/10 1 1K V Roshage (HHN), som er årets eneste fugl i DOF-Nordvestjylland, 28/10 1 2K+ vdr. SØ Grenen (ASF LPA ROC ALM HHN), 24/11 1 ad. sdr. SØ Grenen (KNP), 1/12 1 2K+ vdr. T og R Grenen (ASF HHN EC ROC) og årets sidste observation 2/12 1 2K+ vdr. SØ Grenen (ROC).

Sum: 23. 1. halvår 16, 2. halvår 7. Indsendere 25.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1	-	-	14	1	-	-	-	-	4	1	2

Islom *Gavia immer*

En drastisk nedgang i antal af rapporterede fugle i første halvår i forhold til sidste år. Således ligger årssummen i år på kun 57% af de 89 fugle, som blev observeret sidste år. Den er dog stadig højere end gennemsnittet for perioden 2001-2015, som lyder på 42 fugle.

41 fugle, svarende til 80% af årssummen, er i år fra Skagen. Der kan ikke rapporteres om særligt store dagsobservationer. De højeste dagsmaksima er på beskedne to fugle set på fem dage i januar, maj og juni i Skagen, tre fugle på én dag i Kattegat (Læsø-Anholt) og tre fugle observeret på én dag i november i Skagen. Den hidtidige dagsrekord er på ni fugle, observeret 13/5-2014 på Grenen og 17/5 sidste år også på Grenen.

De største fund og fund udenfor Skagen nævnes her: 2/1 1 2K+ vdr. NØ Grenen Camping (GF) og 1 3K+ vdr. R Grenen (SKAF), 17/4 1 odr. N Skiveren (ESB), 21/4 3 ad. sdr. R Kattegat (Læsø - Anholt) (LOU SØP HHN JSJ), 13/5 2 3K+ NV Grenen (SKAF ROC DS JM), 16/5 1 ad. sdr. N Nordmandshage (PR), 17/5 2 ad. sdr. NØ Grenen (ABB JHC ANC GRØN ROC), 25/5 2 ad. sdr. NV Grenen

(DS ROC m.fl.), 3/6 1 ad. sdr. NV og 1 N Grenen (ASF ROC JHC). Totalen for forårstrækket i Skagen bliver på 20 fugle.

Der gøres ingen sommerfund i år, da en enkelt fugl 14/6 SØ Grenen (SKAF MH JP) betragtes som værende en efternøler på forårstrækket.

Efterårstrækket starter 31/8 med 1 2K SØ Grenen (RT ROC). Herefter observeres der fugle i alle andet halvårs måneder startende med en enkelt fugl en måned senere 28/9 1 imm. R Grenen (ASF ROC EC YF). Årets tre sidste måneder byder på 6-9 observationer per måned med 6/10 1 2K vdr. N Stenbjerg (TRK), 11/10 1 2K R og 1 ad. sdr. NØ Hirtshals Fyr (RSN ALM), 15/10 1 ad. R Nordstrand (SKAF), 18/10 1 ad. sdr. SØ Grenen (MIF SKAF), 26/10 1 ad. NV Grenen (SKAF ROC), 27/10 1 ad. odr. Grenen (ASF ROC ANB SKAF), 29/10 1 3K+ odr. SØ Grenen (KNP SØS), 4/11 1 Ø Roshage (JJA), 12/11 3 Grenen (SKAF KNP), 14/11 1 2K+ vdr. Grenen (TVN ROC SHN), 18/11 1 3K+ sdr. Ø Nordstrand (SKAF), 20/11 1 imm. vdr. Ø Nordstrand (SKAF), 2/12 1 Grenen (ROC), 5/12 1

1K+ vdr. SØ Grenen (SKAF), 6/12 1 Grenen (ROC), 7/12 1 2K+ vdr. V Roshage (HHN), 17/12 1 Grenen (ROC) og årets sidste 30/12 1 Grenen (ROC). Totalen for efterårs-trækket i Skagen bliver på 19 fugle, hvilket faktisk er

Sum: 51. 1. halvår 27, 2. halvår 24. Indsendere 64.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2	-	-	5	17	3	-	1	1	9	7	6

Rødstrubet Lom *Gavia stellata*

Efter nogle år med nedgang i antal observerede fugle, ses nu en fremgang på 28% i forhold til sidste år. Tallet matcher i år dermed det flotte gennemsnit fra perioden 2011-2015, som lød på 29.360 fugle. Tallene præges igen i år af dårlig dækning uden for Skagen i forårstræktiden. En bedre dækning ville kunne trække årssummen betragteligt op. I første vinterperiode ses de største observationer 5/1 34 Bulbjerg (HHN), 5/1 17 Agger Tange havsiden (GM), 14/1 130 Grenen (GF), 10/2 17 Bulbjerg (CSS), 14/2 10 Syrodde (KOL) og 27/2 29 Grenen (SKAF). Forårets mest markante observationer fra Skagen bliver 31/3 600 Grenen (SKAF), 15/4 816 Nordstrand (JHC ASF JKI LPA AWN), 19/4 1616 Nordstrand (SKAF), 26/4 617 Nordstrand (JHC KNP LOG), 29/4 1266 Nordstrand (ASF KP EKR JHC SS), 30/4 1514 Grenen (JHC KNP JSP) og 10/5 520 Nordstrand (JSP JHC). Samlet set ses 17.319 af første halvårs fugle ved Skagen. Uden for Skagen er de største observationer 13/4 463 N Agger By (PGL), 26/4

flere end sidste år. Årsagen til den store årssum sidste år skal altså findes på det flotte forårstræk, der lød på hele 61 fugle.

274 NØ Hirtshals Fyr (RSN), 2/5 291 N Ørhage (JBE) og 10/5 416 NØ Hirtshals Fyr (PR). I modsætning til forårstrækket ses der færre oversomrende fugle end sidste år. De største observationer er 9/7 18 SV Nørlev Strand (AWM), 8/8 22 R Ejstrup Strand (BKR) og 27/8 19 R Kysten ud for Svinkløv Plantage (ALM). Andet halvår byder på nogle mellemstore observationer fra Skagen med 18/9 180 T Grenen (SKAF KNP), 6/10 96 T Grenen (SKAF KP LSI) og 20/11 124 T Nordstrand (SKAF KNP EEH). Uden for Skagen ses 18/9 117 V Roshage (JJA KBC), 29/9 138 T Klitmøller (ARA), 1/10 107 V Hamborg (GGU m.fl.), 2/10 104 V Roshage (EM), 14/10 129 V Roshage (JJA) og 27/10 166 V Roshage (HHN). I anden vinterperiode ses der flere fugle end i første vinterperiode med de største tællinger 7/12 250 Grenen (KNP), 10/12 571 V Roshage (TBR JJA ALPA) og 31/12 704 V Roshage (HHN).

Sum: 29.083. 1. halvår 21.297, 2. halvår 7786. Indsendere 216.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	664	232	4457	12350	3494	100	223	150	2132	2181	1029	2071
Skagen	513	81	3579	10424	2649	73	76	36	870	740	917	648
Skagen procent	77%	35%	80%	84%	76%	73%	34%	24%	40%	34%	89%	31%

Sortstrubet Lom *Gavia arctica*

En lille fremgang i årssummen på 5% i forhold til sidste års sum, som lød på 399 fugle, og som ligger inden for det forventede i Nordjylland, hvor gennemsnittet for perioden 2001-2015 er på 322. Tallene svinger en del, så der er ikke rigtigt nogen tendens at spore. Således lå årssummen i 2011 på 675 og i 2012 røg den ned på 299. Før år 2000 lå tallene generelt lavere, men man må regne med at stigningen hænger sammen med, at der er kommet bedre teleskoper på markedet siden dengang, og at ornitologer er blevet bedre til at bestemme arten. Arten optræder året rundt med de største koncentrationer uden forårstrækket og i forbindelse med oversomrende fugle. De største observationer i første halvår er: 19/4 7 Grenen (PQ JHC), 21/4 14 R Kattegat (Læsø-Anholt) (HHN LOU SØP JSJ), 25/4 7 Nordstrand (GRØN KNP LOG),

15/5 7 Nordmandshage (PR), 16/5 4 Nordmandshage (PR), 19/5 10 R Kysten ud for Tranestederne (MHH) og 21/5 8 Nordstrand (DBC). Samlet set ses 136 af første halvårs fugle ved Skagen. De største koncentrationer af oversomrende fugle ses igen i Ålbæk Bugt med 8/7 11 Kysten ud for Tranestederne (MHH) og 12/7 24 Kysten ud for Tranestederne (MHH). Derudover ses også 15/7 3 Hirtshals Havn (PHL MHL). Udover de oversomrende fugle gøres der i andet halvår ikke lige så store observationer som i første med de største 20/8 3 Grenen (ROC), 2/10 3 Grenen (SKAF ROC), 22/10 3 Grenen (KNP WL), 4/11 3 Nordstrand (SKAF KNP), 24/12 5 Bratten Strand (SHBV) og 31/12 3 Roshage (HHN).

Sum: 419. 1. halvår 197, 2. halvår 217. Indsendere 222.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2	3	11	89	73	19	104	16	34	25	16	27
Skagen	1	1	2	72	44	16	3	9	14	15	14	3
Skagen procent	50%	33%	18%	81%	60%	84%	3%	56%	41%	60%	88%	11%

Malleuk *Fulmarus glacialis*

Et år med meget få fugle. Gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 19.936.

Hovedparten af første halvårs fugle ses i Skagen og er samtidig det eneste sted, hvor der ses mere end ti fugle på en dag. De største observationer er 2/5 205 (SKAF ASF JM), 29/5 375 (SKAF AF DB CBS m.fl.) og 31/5 230 (SKAF CSS MKP SAL m.fl.) – alle Grenen.

Andet halvårs største observationer koncentrerer sig i få

perioder. Først et par dage i august, 14/8 305 (ROC) og 23/8 242 Skagerak (JVS). Herefter i perioden 16-18/10, hvor de største observationer fra Skagen er 16/9 256, 17/9 1637 og 18/9 365 (alle ROC SKAF m.fl.). I samme periode er de største observationer ved Roshage 16/9 1175 (JJA SAL JBE LM TBR m.fl.), 17/9 700 (PHJ JBE JJA HK JJ m.fl.) og 18/9 325 (JJA SAL CSS JJ PBO m.fl.).

Sum: 7764. 1. halvår 1972, 2. halvår 5792. Indsendere 57.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen	133	31	202	3	1560	43	138	880	4640	30	2	102
	122	27	201	3	1551	34	68	625	2385	17	2	16

Lille Stormsvaler *Hydrobates pelagicus*

Der gøres et enkelt fund, 14/10 1 Grenen (ROC MIF).

Stor Stormsvaler *Oceanodroma leucorhoa*

Et meget ringe år med kun tre fugle. Gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 23. Alle observationer nævnes,

12/9 1 Agger Tange (SEK), 14/9 1 Ørhage (SAL) og 3/11 1 Det Grå Fyr, Skagen (SKAF).

Sodfarvet Skråpe *Puffinus griseus*

Et meget dårligt år, hvor der kun ses ni fugle. Gennemsnittet for de seneste 10 år ligger på 46, og vi skal tilbage til årtusindeskiftet for at finde et tilsvarende lavt antal. I årene 1999, 2000 og 2001 blev der set hhv. 6, 10 og 8. Alle observationer nævnes.

Første halvår byder på en enkelt observation, 1/4 1 Gre-

nen (SKAF). Der foreligger kun ét tidligere aprilfund for Nordjylland, 15/4 2014 1 Grenen (ROC LPA DMA HBØ). I andet halvår gøres følgende observationer, 5/9 2 Roshage (PHJ JJA), 13/9 1 Roshage (LM TBR JJA HK), 17/9 2 Grenen (KNP ROC), 2/10 1 Grenen (SKAF), 23/10 1 Grenen (KNP) og 27/10 1 Roshage (CSS).

Sum: 9. 1. halvår 1, 2. halvår 8. Indsendere 12.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	1	-	-	-	-	5	3	-	-

Almindelig Skråpe *Puffinus p. puffinus*

Til forskel fra årets øvrige forekomster af stormfugle har Almindelig Skråpe umiddelbart et fremragende år. Årets total er næsten tre gange så stor som gennemsnittet for de seneste 10 år på 27. Det høje antal skyldes dog primært én stor dag i juli. For kigger man på resten af året, er det ganske usædvanligt, at der kun foreligger én observation fra august og én fra september. Årets total er ny rekord, idet den slår den gamle fra 2015 på 65. Alle observationer nævnes.

Årets første ses 11/6 1 Grenen (SKAF) og 2 Stensnæs (UB) samt 27/6 1 Roshage (JJA) og 1 Nørlev Strand (JAL). Herefter indtræffer den helt store dag 2/7 51 Roshage (TBR TRK JJA LTP ALPA). Observationen udgør den

næststørste enkeltdag for Danmark og den største for Nordjylland nogensinde. Næststørste enkeltdag for Nordjylland er 23/6 2006 43 Ørhage (EM FRO). 2/7 ses desuden syv Grenen (SKAF JM KNP m.fl.). Herefter følger 3/7 1 Roshage (KHK) og 1 Bulbjerg (KHA), 5/7 2 Grenen (MHH), 7/7 1 Skagerrak (CSS) og 7 Grenen (ROC EC), 8/7 1 Grenen (SKAF), 19/7 1 Grenen (SKAF AOWN JM), 20/7 1 Grenen (SKAF AOWN), 22/7 1 Roshage (HLÆ), 24/7 1 Nordstrand (SKAF) og 10/8 1 Grenen (ROC). En enkelt observation gøres 5/9 1 Roshage (JJA PHJ), før året slutter med en meget sen 13/12 1 Grenen (ROC). Fundet udgør det første for december nogensinde.

Sum: 83. 1. halvår 5, 2. halvår 78. Indsendere 17.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	-	5	75	1	1	-	-	1

STORKE

Sort Stork *Ciconia nigra*

Året har kun en observation, 12/8 1 Vester Lovnkær (Peter Skott via SBØ). Ud over i år har der siden 2009 kun været to år, hvor Sort Stork ikke har været observeret i Skagen, nemlig 2013 og 2017.

Der er en rettelse til 2018 rapporten. I rapporten er der en observation fra Skagen 10/6 2018. Denne observation er efter rapportens udgivelse af observatøren blevet rettet til 3/6 2018.

Hvid Stork *Ciconia ciconia*

Årets sum er næsten lig summen for 2018 på 81. 2019 har bemærkelsesværdigt mange observationer i april og tilsvarende få i maj. I 2018 var summen for april 36 og 29 for maj. Vi skal 15 år tilbage til 2004 for at finde Hvid Stork med ynglesucces i Nordjylland. Her fik parret i Vegger to unger. Årets første ses til normal tid 8/4 1 Tofte Skov (PBL) fulgt af 11/4 1 Skagen (WL ASJ JPIP JLI SKAF)

og 17/4 1 Tapdrup (GEJA). Årets største observation er 22/4 7 Blæsbjerg (JHC HSC TCH CHJ HOM AAJN). Ud over en observation af en fugl Højslev 21/7 (JSF), bliver årets sidste nok de samme fem fugle, der er indtastet i perioden 20/7 til 6/8 fra forskellige lokaliteter, således Kærsholm, Frederikshavn området og Bolle (WJ AAJN AWN JD SØP).

Sum: 85. 1. halvår 74, 2. halvår 11. Indsendere 70.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	63	7	4	6	5	-	-	-	-

Hvid Stork, Thorup og Klim Fjordholme, 29. april 2019.
Foto: Henrik Haaning Nielsen/Avifauna Consult.

Rørdrum *Botaurus stellaris*

En flot sum, men der er dog langt op til rekorden på 2461, som er fra 2002. Ud af de sidste 10 år har der kun været tre, hvor der ikke har været observeret Rørdrum alle årets 12 måneder. Det var årene 2009 og 2010 med strenge vin- tre og så 2014. Der er indtastet 1028 observationer i DOF- basen af Rørdrum. 708 af disse 1028 observationer er af én fugl, 200 observationer af to og 66 observationer af tre. Af de resterende 54 observationer af fire fugle eller flere er der kun en, der ikke er fra Vejlerne eller Lille Vild-

mose nemlig 11/5 4 Nordstrand, Skagen (RBC). Der er indtastet observationer fra 89 forskellige lokaliteter, som næsten alle må formodes at være ynglelokaliteter. Årets største indberetninger 1/4 30 Selbjerg Vejle (HHN), 1/4 24 Tømmerby Fjord (HHN) og 7/4 21 Lille Vildmose (AB).

Ynglende Rørdrummer i Vejlerne er af (HHN) blevet optalt i en årække. Optællingen er opdelt i Østlige Vejler og Vestlige Vejler – se tabel.

År	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Ynglefugle Øst	135	96	49	35	71	56	75	67	100	74	59	87
Ynglefugle Vest	35	18	12	22	20	16	24	28	33	23	29	30

Yngletallene fra Vejlerne viser stor variation fra år til år, og er heller ikke entydigt for de to områder. Antallet kan et år gå ned i øst, men samtidigt stige i vest og året efter kan det være omvendt.

Miljøstyrelsen har i 2019 optalt ynglende Rørdrum i de

Sum: 1392. 1. halvår 1369, 2. halvår 23. Indsendere 254.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
2	53	201	628	283	202	6	8	2	2	2	3

nordjyske fuglebeskyttelsesområder. Uden for Vejlerne er det følgende områder: Flyndersø 1 par, Lille Vildmose 29 par, Glomstrup Vig 5 par, Ove Sø 3 par, Haldager Vejle 2 par og Vandet Sø 1 par.

Rørdrum, Lille Vildmose, 29. april 2019. Foto: Jan Skriver.

Sølvhejre, Lille Vildmose, 22. november 2019. Foto: Jan Skriver.

Sølvhejre *Egretta alba*

Årets forekomst giver næsten en fordobling i forhold til 2018, hvor summen var 2491. For tredje år i træk er der observationer alle årets måneder. Der er hele 1723 indtastninger fra 98 forskellige lokaliteter i 2019. Første halvårs største observationer kommer ikke uventet alle fra Vejlerne. 5/4 26 Bygholm Vejle (GGU) og 18/4 25 Bygholm Vejle (KBN) og det er nok en del af de samme fugle, der indgår i den næste observation, som er fra samme dato, 23 Selbjerg Vejle (HHN). I 2018 ynglede der ni par

Sølvhejrer i fiskehejrekolonien ved Vejlerne, og det var forventet, at antallet ville stige i 2019. Kolonien blev dog ofte forstyrret af Havørne, og kun 4-5 par fik ynglet. Andet halvårs største observationer er også fra Vejlerne, 19/7 28 Bygholms Nordlige Rørskove (JJ), 16/8 41 Bygholms Nordlige Rørskove (HHN) og 27/9 28 Bygholm Vejle (NRA KNS). Største observation uden for Vejlerne er 2/9 8 Birkesø (ET KHK TN).

Sum: 4627. 1. halvår 1971, 2. halvår 2656. Indsendere 293.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	189	202	382	662	219	317	262	506	577	767	353	191

Silkehejre *Egretta garzetta*

Ikke noget stort år for Silkehejren. Årets observationer er fordelt på blot 3-5 fugle. Observationerne i Vejlerne er opdelt i tre perioder og kan fint være af den samme fugl. 23-27/3 1 Østerild Fjord området (HHN KO CHJ HRC OFA MHH CSS). Der er observationer igen 17/5

og 21/5 1 Bygholms Nordlige Rørskove (HCC MLC JCH) og 4/6 og 8/6 1 Østerild Fjord (HHN JB ALPA JJ). Som i 2018 bliver der også gjort observationer i Lille Vildmose 18/6 og 19/6 1 (TSE TC HCC BBM LLH m.fl.). Årets sidste observation er 28/9 1 Sindal Lufthavn (SUT).

Skestork, Birkesø, 24. juli 2019. Foto: Jan Skriver.

Skestork *Platalea leucorodia*

Et markant fald i årssummen i forhold til 2018 hvor summen var 19.121, men dog større end i 2017 hvor summen var 12.056. Årets februar sum er usædvanligt høj. I årene 2016, 2017 og 2018 var summen for februar tre, to og en. Årets første er 15/2 4 Gl. Vesløs (SB), 15/2 1 Kølsen-Skals (CBS) og 16/2 2 Attrup Enge (JPK). Første halvårs største observationer er 19/3 55 Glømbak (CHJ LNA) og 28/6 51 Arup Vejle (RQ PAN). Andet halvårs største observationer er 10/7 130 Lille Vildmose (MLY), 9/8 120 Arup Vejle (HHN) og 1/9 118 Ulvedybet (RSN). Årets

sidste fugle bliver 10/11 1 Lindholm Vejle (PUR) og 14/11 1 Bygholm Vejle (VFL JFA HHN) samt en sjælden december-observation 12/12 1 Ulvedybet (Jesper Hansen via HAC). Det er kun anden gang, det er sket i Nordjylland. Sidst var i 2014.

Skemaet over ynglelokaliteter i Danmark viser tydeligt, at Skestorken visse år kan opgive en ynglelokalitet, for det efterfølgende år at vende tilbage. Kun få ynglelokaliteter har ikke haft et nul-år.

Sum: 12.678. 1. halvår 3694, 2. halvår 8984. Indsendere 331.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	33	636	711	823	1491	3831	3894	1236	19	3	1

Koloni / år	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Vår Holm	30	37	33	35	45	76	50	35	29	0	73
Høje Sande	21	43	0	38	67	90	108	145	118	114	213
Langli	8	13	44	25	36	26	19	5	47	41	22
Borreholm	?	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Klægbanken		1	0	0	0	0	18	0	8	0	4
Rotholmene, Hvalpsund								2	3	6	13
Muddermarens Ø			3	0	0	1	0	0	0	0	0
Treskelbakkeholm			0	2	2	0	1	0	0	0	0
Melsig, Vejlerne			8	0	2	7	4	2	10	44	3
Venø, Bradser Odde					0	3	12	19	22	43	48
Hornsgård Holm					15	11	42	55	57	6	0
Djævløen, Ringkøbing Fjord			15	3	0	0	0	0	0	0	0
Mandø Nordvestfener								3	1	0	0
Troldholme, Limfjorden									57	129	55
Hjarnø									2	0	0
Hov Røn									2	0	0
Slivso syd for Haderslev						1				0	0
Fruens Holm											22
Sandøen, Nissum Fjord											16
I alt	59	94	103	103	167	214	254	266	356	383	469
Stigning i reder									90	27	86
Antal lok. med yngleforekomst	3	4	5	5	6	7	8	8	12	6	9-10

Udvoiklingen 2009-2019 i antallet af reder i danske kolonier med ynglende Skestorke.

Kilde: Thomas Bregnballe (DCE/Institut for Bioscience, Aarhus Universitet), Jan Skriver samt Miljøstyrelsen.

Sule *Sula bassanus*

Det er 73,4% af årets observationer, der kommer fra Skagen, hvor materialet er blevet sammenstillet af KNP. Materialet er rensat for gengangere, således at der for den enkelte lokalitet er fjernet observationer fra samme dag. Ud over 64.136 observerede fugle ved Skagen, så er lokaliteterne med flest observerede fugle Roshage/Hamborg øst for Hanstholm 9120 (10,4%), Agger Tange 2730 (3,1%), Nordmandshage 2585 (2,9%) og Hirtshals 1027 (1,1%).

Årstotalen er væsentligt lavere end i 2018, hvor der blev observeret 114.381 fugle totalt, hvoraf de 84.537 fugle var

fra Skagen. Det skal dog tages i betragtning, at 2018 havde den næsthøjeste årstotal, der er observeret i Nordjylland. Året med den hidtidig højeste årstotal er 2013 med 117.604 fugle.

De største observationer fra Skagen fremgår af nedenstående tabel. Uden for Skagen bliver de største observationer i første halvår 14/3 408 Nordmandshage (PR), 18/3 423 Roshage (GM) og 10/5 418 Hirtshals Fyr (PR), mens det i andet halvår bliver 20/9 1013 Roshage (TBR) og 30/9 366 Hanstholm (GGU).

Sum: 87.328. 1. halvår 33.910, 2. halvår 53.418. Indsendere 252.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	4044	2353	9997	10462	6888	166	2226	7822	27286	10493	3640	1951
Samlet uden for Skagen	128	43	2788	3133	1385	46	1540	1739	9706	2104	24	376
Samlet for Skagen	3916	2130	7209	7329	5503	120	686	6083	17580	8389	3616	1575
Månedstørste Skagen	681	561	864	1399	899	40	198	2107	3538	1514	736	391
Dato for største Skagen	11/1	12/2	10/3	2/4	3/5	1/6	2/7	14/8	17/9	1/10	12/11	1/12

SKARVER

Topskarv *Phalacrocorax aristotelis*

Arten er fra den 1. januar 2017 fjernet fra listen over de arter, der skal behandles af SU. Dog skal fund fra de indre farvande herunder østkysten forsat behandles af SU. Der er fund fra Hanstholm, Skagen og Hirtsholmene.

Især fundene fra Skagen bidrager til at det bliver det højeste antal observerede fugle i Nordjylland nogensinde. Den store totale forekomst afspejler de flere tusinde Topskarver, der overvintrer i den svenske skærgård i Bohus-

Topskarv, Skagen, 26. marts 2019. Foto: Knud Pedersen.

län. Förårstrækket i marts-april af adulte fugle til ynglepladserne i Norge passerer i stigende grad Grenen (personligt meddelt af KNP).

Hanstholm: I perioden 22/1-18/3 er der 29 observationsdage. De fleste observationer er sandsynligvis af den samme 2K, der opholder sig i havnebassinet (JJA HHN FDE BLK m.fl.).

Skagen: Når formodede gengangere er fjernet, så er der observeret 183 fugle i perioden 2/1-5/5 (31 observationsdage), hvor der typisk observeres fugle trækkende NV. De største observationer bliver 11/3 19 (via PR), 19/3 29 (SKAF) og 1/4 25 (SKAF). Forekomsten 19/3 er den hid-

til største i Danmark.

I andet halvår er der 11 observationer af 17 fugle i perioden 19/7 til 2/10, hvor største er 13/9 3 ad. + 1 1K (meddelt af KNP).

Hirsholmene: Der er en godkendt observation 30/3 1 2K (SEK), men herudover er der to observationer, der er fotodokumenterede, men endnu ikke har været forelagt SU.

Her ud over er der blevet godkendt en observation fra 31/5 2018 1 2K (Michael Fricke LAM KNP).

Arten er SU-art for de indre farvande. Fra og med 2020 skal fund fra kysterne i Nordjylland ikke forelægges SU. Gælder ikke Limfjorden og andre fjorde.

Sum: 213. 1. halvår 196, 2. halvår 17. Indsendere 75.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	14	31	92	54	5	-	3	2	10	2	-	-

Skarv *Phalacrocorax carbo*

Gennemgangen af Skarv omhandler kun ynglefugle.

I perioden siden 2014 har antallet af ynglepar i Danmark været forholdsvis stabilt med en landsbestand mellem 30.400 og 33.200 par. Dette svarer til cirka 80% af det antal, der yngede i Danmark i perioden fra 1996 til 2005, hvor bestanden kulminerede.

På landsplan er der et fald i bestanden på 1130 par, hvilket svarer til en tilbagegang på omkring 3,5%. Landsbestanden er i 2019 på 30.469 par, fordelt på 70 kolonier.

I Nordjylland er der igen ynglefugle på Knogen, Læsø, mens kolonierne på Troldholmene og Skagen Nordstrand forsvinder. Antallet af ynglepar er faldet med 13%, hvilket blandt andet skyldes en generel tilbagegang i de fle-

ste kolonier. Det er kun kolonien på Hirsholmene, der har en markant fremgang. Det bemærkes også, at kolonien ved Tofte Sø, der tidligere var Danmarks største med mere end 4000 par, nu er på færre end 200 par.

I 2019 blev der på landsplan i alt reguleret 3858 reder, hvilket svarede til 13% af alle skarvreder i Danmark.

Der er typisk tale om, at æggene bliver olierede eller prikket.

For fire ynglelokaliteter i Nordjylland skete der regulering af ynglebestanden. Knogen, Læsø: 38 reder bliver olieret. Hirsholmene: 271 reder bliver olieret. Kielstrup Sø: 89 fugle bliver skudt. Ejerslev Røn: 11 reder bliver olieret.

Skarv, Birkeseø, 20. august 2019. Foto: Jan Skriver.

	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Danmark – TOTAL	32.851	28.015	25.189	27.109	24.586	30.503	31.076	31.682	33.171	31.605	30.469
Antal kolonier	59	65	61	64	65	76	73	83	79	76	70
Nordjylland – total	6821	5869	5001	4973	4400	4820	5371	5833	5209	5420	4703
Antal kolonier NJ	12	16	15	13	14	16	16	17	16	16	15
Skagen Nordstrand	0	6	25	61	98	146	230	248	244	148	0
Hirtshals	15	22	27	34	47	65	114	121	90	70	60
Sdr. Rønner	0	55	55	0	0	55	56	50	238	130	50
Knogen, Læsø	0	40	47	0	0	0	0	31	12	0	38
Hirsholmene	1178	1063	1197	1100	738	817	704	1252	1136	876	1105
Ndr. Rønner	0	80	5	55	61	78	100	140	100	650	425
Melsig	1121	942	850	1127	784	710	858	990	1149	971	829
Rørdal Lergrave	347	330	263	326	421	582	587	633	568	572	567
Rønholm	0	0	0	406	433	370	134	381	242	332	277
Vårholm	650	470	0	0	0	240	402	117	0	0	0
Troldholmene	0	0	100	0	43	0	0	0	0	12	0
Tofte Sø	1755	1515	1201	753	878	731	811	281	245	240	199
Kielstrup Sø	312	338	404	230	220	215	240	210	280	350	193
Ejerslev Røn	15	70	43	173	13	15	134	230	1	9	11
Flyndersø	370	370	392	280	407	395	480	485	498	471	425
Rotholmene	345	168	0	0	0	150	250	270	262	291	303
Hald Sø	252	188	196	133	101	97	108	91	114	210	191
Agger Tange	402	147	135	231	91	78	90	220	30	88	15

Antal reder i nordjyske skarokolonier 2009-2019. Kilde: Sterup, J. & T. Bregnballe 2019: Danmarks ynglebestand af skarver i 2019. – Aarhus Universitet, DCE – Nationalt Center for Miljø og Energi, 40 s. – Teknisk rapport nr. 149.

PELIKANER

Hvid Pelikan *Pelecanus onocrotalus*

En 2K Hvid Pelikan blev 22-23/6 observeret ved Filsø i Sydøstjylland. Om aftenen den 23/6 bliver den observeret ved Arup Vejle, hvor den bliver betragtet af mange fuglekiggere. Allerede næste morgen ved 7:45-tiden forsvinder den igen. Den dukker herefter op i Norge, inden den returnerer til Tyskland, hvor den også var set, inden den blev set ved Filsø. Fundet er godkendt af SU i kate-

gori D (mulige undslupne) (HHN HRC SUB). Også de tidligere danske fund er enten undslupne fangenskabsfugle eller har af Sjældenhedsudvalget fået betegnelsen "formentlig undsluppen fangenskabsfugl".

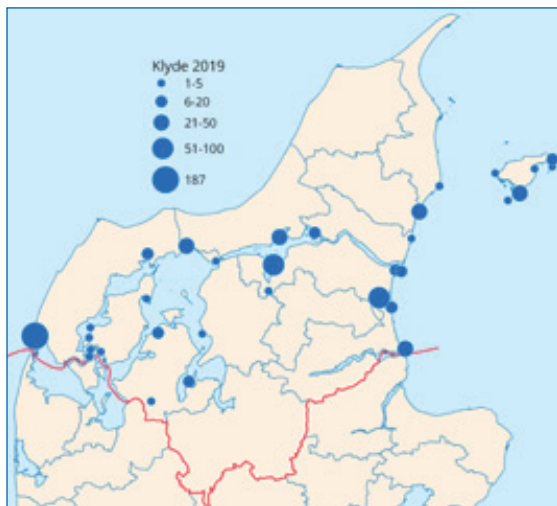
Arten er SU-art.

Hvid Pelikan 2K (og Grågås m.m.), Arup Vejle, 23. juni 2019. Foto: Jens Jørgen Andersen.

Klyde *Recurvirostra avosetta*

Arten bliver kun behandlet i forhold til ynglefugle. Miljøministeriet har i 2019 foretaget en registrering af ynglende Klyder i hele Nordjylland. Der blev fundet ynglende Klyder på 36 forskellige lokaliteter, og det samlede antal ynglepar ender på 604. Størst i Miljøministeriets materiale er som de senere år Agger Tange med 187 ynglepar, Klosterholm/Startøtterne 55 par og Birkesø 54 par. I Vejlerne er der blevet foretaget totaloptællinger gennem flere år (HHN). Tal herfra viser, at der er stor variation i yngletallet fra år til år. Gennemsnittet for de foregående 10 år på Bygholmæng er 65. Tallet for 2019 er 44. Størst er 2018 med 171 og lavest er 2010 med kun 15. De foregående 10 års gennemsnit for Vestlige Vejler er 8. Tallet for 2019 er 9. Største år i dette område er 2011 med 32. Laveste er 2010, 2013 og 2016 hvor tallet er nul. Fordelingen af de nordjyske ynglefugle fremgår af kortet.

Klyde 2019, antal ynglepar i Nordjylland. Kilde: Miljøstyrelsen.

Lille Præstekrave *Charadrius dubius*

Rekordsum for fjerde år i træk. Årets fund falder indenfor den normale periode. Årets første observationer er 31/3 1 Rettrup Kær (GM), 31/3 1 Thirup Park, Hjørring (PHP) og 1/4 2 Fyrkat Engsø (CSS). Nørreådalene og Vis-kum samler mange Lille Præstekraver i 2019. 26 af årets 27 observationer af syv fugle eller flere er fra denne lokalitet fra perioden 5/4 og maj måned ud. Størst er 11/4 27 og 17/4 30 (begge TBR LM). Der er givet tale om den hidtil største nordjyske ansamling. Det drejer sig muligvis om fugle fra lokalområdet (ikke kun Nørreådalene),

Sum: 1181. 1. halvår 872, 2. halvår 309. Indsendere 149.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	2	410	315	145	195	106	3	-	-	-

der er samlede, inden de spredes til ynglepladserne. Eneste anden store observation uden for Nørreådalene er 28/4 16 Ulvedybet (LOU). Der er indtastet ynglefugle fra 26 lokaliteter. Af ynglepar kan nævnes Birkesø 3 par (HAC), Thorup og Klim Fjordholme 3 par (HHN), Viborg 3 par (FRO), Ræhr Grusgrav 3 par (JJA m.fl.), Juelstrup Sø 2-3 par (TSE) og Hirtshals Havn 2 par (flere inds.). Årets sidste fugle er 30/8 1 Hirtshals Øststrand (JPM) og 1/9 3 Hirtshals Øststrand (JC).

Lille Præstekrave ad, Skørping, 29. juni 2019. Foto: Mette Berg Hansen.

Lille Præstekrave 1K, Skørping, 29. juni 2019. Foto: Mette Berg Hansen.

Hvidbrystet Præstekrave *Charadrius alexandrinus*

Blot én iagttagelse i år. Siden år 2000 har der været fem år uden observationer. Årets enlige observation er 11/4

1 Agger Tange (SPP RSN).

Pomeransfugl *Charadrius morinellus*

Igen et år med en sum i den lave ende, dog ret normalt med en enkelt efterårsobservation. Fra Nordvestjylland er der kun indrapporteret rastende fugle på to lokaliteter og med en samlet sum på otte fugle. Går vi tilbage til 2007 og vælger den nordvestjyske lokalitet Revlbuske, er der observationer på 17 datoer i perioden 18/4-25/5 med en samlet sum på hele 274 fugle. I 2019 har Revlbuske en observationsdato med en fugl. Forårets observationer falder i perioden 28/4-18/5 hvilket er helt normalt. Ølandsvejle har observationer på 12 datoer. Første

Sum: 156. 1. halvår 155, 2. halvår 1. Indsendere 47.

er 28/4 6 (BKR), størst er 15/4 14 (BKR MON) og sidste 17/5 11 (BWI). Torup og Klim Fjordholmes observationer er 3/5 3 (HH), 4/5 3 (HHN) og 11/5 3 (HRC). Desuden 4/5 3 Vester Torup By (LJK), 7/5 1 Revlbuske (HK SØ), 9/5 1 Bygholm Vejle (HHN), 11/5 7 Sjørring Sø (TRK), 12/5 2 Lille Vildmose (JEA TL KHA ESAN), 14/5 3 Try Enge (HAC), 17/5 18 T Nørre Vorupør (CAN MLC) og 17-18/5 op til 12 fugle Råbjerg (SFX DBC LOU AO OBJ m.fl.). Andet halvårs eneste observation er 21/8 1 T Sennels (JB).

Stor Regnspove *Numenius arquata*

Kun ynglefugle behandles. Som nævnt i tidligere rapporter er det problematisk at angive et sikkert yngletal for regnspoven. Det ville kræve mere grundige optællinger på de formodede ynglelokaliteter igennem fuglens yngleperiode. Men ud fra 2019-materialet vurderes bestanden til at være omkring 27-37 "par". Se Nordjyllands Fugle 2018 for en forklaring på usikkerheden om-

kring yngleangivelser. Tilsvarende opgørelser for 2017 blev 112 og 2018 54, så i hvert fald en tilbagegang i registreringerne.

De største forekomster af territoriehævdende fugle har i år været 4/4 8 Store Vande, Tranum (PR), 14/4 6 Tranum Klitplantage (RWR) og 14/5 Tofte Mose 5 par (OO).

Stor Kobbersneppe *Limosa limosa*

Årets sum på 1092 lægger sig op ad de foregående års 957 (2018) og 1030 (2017). Mange ses i ydersæsonerne, og specielt efterårets fugle må nok regnes for ubestemte

kobbersnepper af den islandske race, som modsat vores hjemlige limosa overvintrer i Vesteuropa. Knap 80% af de indberettede fugle stammer fra Vejlerne. Marts har

pænt mange fugle, og 11/3 dukker de første to op på Bygholmengen (HHN). Det er i den tidligere ende for ankomster, men ikke rekord (2/3 2017 2 Agger Tange (STP)). Næste ses 20/3 12 Agger Tange (CHJ). I forårs-månederne registreres som sædvanligt flest fugle, og flest på Bygholm Engen med 1/4 47 som største antal (HHN). Uden for Vejlerne er største i foråret 23/4 10 Agger Tange (TRK TBR). Fra øvrige lokaliteter ses 9/4 1 NØ Grenen (SKAF), 19/4 1 Skals Ådal (NIN), 20/4 4 Ø Nordstrand, Skagen (GBL), 23/4 1 Egholm (RWR), 4/5 2 Gjør Bredning (LJK), 13/5 og 30/5 1 Ulvedybet (BKR SGN) samt 19/5 1 Gerå (SØP).

Ynglefugle: Vejlerne 53 par (HHN) – alle i Østlige Vejler. Det er bundrekord for det seneste årti! I 2018, som også

Sum: 1092. 1. halvår 839, 2. halvår 253. Indsendere 95.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Vejlerne, sum	-	-	119	299	311	110	85	20	113	26	7	2

Islandsk Stor Kobbersneppe *Limosa limosa islandica*

Færre fugle af den islandske race af Stor Kobbersneppe indfandt sig i landsdelen i 2019 end året før. Eller måske har observatorerne været mere tilbageholdende med at race-bestemme fuglene i år end tidligere? Se under Stor Kobbersneppe.

Årets sum blev 55 fugle, og renset for oplagte gengangere ender totalen på max. 45. En enkelt fugl blev set i foråret: 1/5 1 ad. han Nordmandshage (PR), og resten er fra august til oktober. Andet halvår begynder med en usædvanligt tidlig juli-fugl, 7/7 1 ad. han Lille Vildmose (Keld

Sum: 56. 1. halvår 1, 2. halvår 55. Indsendere 15.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	1	-	1	14	15	25	-	-

Islandsk Stor Kobbersneppe ad. han (og Stær og Vibe), Lille Vildmose, 7. juli 2019. Foto: Keld Ejsing-Duun.

Stenvender, Skagen, 7. december 2019. Foto: Erik Christophersen.

Stenvender *Arenaria interpres*

Et flot år med mange fugle – men fra få lokaliteter. Sidste år var summen således bare 2685, så en fordobling i år. Hovedparten af fuglene ses i området Hanstholm/Roshage, samt fra kysten mellem Ålbæk og Frederikshavn. Fuglene på vestkysten kunne tænkes at stamme fra den norske bestand, mens fuglene fra det nordøstlige Vendsyssel kunne være svenske skærgårds-unglefugle. Materialet rummer givet en del gengangere.

Vinteren byder på flere pænt store flokke og følgende er max-tal fra lokaliteterne: 5/1 43 Strandby (JS LPA), 1/2 47 Hanstholm (JJA) og 23/2 26 Roshage (EM). I foråret ses den største flok 13/3 56 Hanstholm (RQ), mens der på de små øer i Hirsholmene ofte er besøg af arten. 26/4 33 Græsholm (BHJ) er fugle, som valfarter mellem fastlandet ved Rugholm Stene, Strandby og Hirsholmene.

Afstanden er kun 6 km. 11/5 31 Agger Tange (TRK) er pænt mange så sent på foråret, og ligeledes 21/5 25 Græsholm (JG). Der er ikke indrapporteret ynglefund i år. Arten har forhåbentlig fortsat en bestand på Læsø.

Ankomst af fugle i efteråret sker mest fra august. Der ses bl.a. trækkende 12/8 25 Uggerby Strand (LPA). 14/8 19 Nibe Havn (PES) er ikke et antal, man ser ofte i det område. Større antal af rastende er bl.a. også 16/8 34 Agger Tange (JKK) og 22/8 28 Ulvedybet (BKR). 30/8 74 Roshage (AO) er største flok i år sammen med 9/11 74 Rugholm Stene (BKR). I september har de overvintrende småflokke igen etableret sig på de faste pladser i Thy og nordlige Vendsyssel, og året ud kan fuglene ses der i varierende antal, da de flytter noget rundt i områderne. Største i december er 2/12 34 Hanstholm (SVP).

Sum: 5696. 1. halvår 2425, 2. halvår 3271. Indsendere 197.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	797	787	355	226	254	6	69	1275	637	324	363	603

Brushane *Calidris pugnax*

Årssummen er lidt højere end summen fra 2018 på 7266, men mindre end middelsummen for de foregående ti år på 10.328. I denne periode er den højeste sum fra 2014 på 15.961 og den laveste fra 2015 på 6408.

Fra begyndelsen af året kan nævnes følgende vinterobs fra Bygholmengen, 16/2 1 (HHN) og 22/2 1 (HHN FDE LFR).

Forårstrækket kulminerer medio/ultimo april. De største forekomster i først halvår ses på Bygholm Vejle med de største antal 29/3 130, 5/4 110, 18/4 190, 24/4 409, 27/4 407 (alle HHN m.fl.). Fra øvrige lokaliteter kan nævnes Lønnerup Fjord med 19/4 156 (JFA) og muligvis de samme 22/4 158 (LM TRK), 23/4 60 Agger Tange (TRK TBR), 25/4 34 Tranum Klitplantage (PR) og samme dag 240 Nørreådal, Øby-Løvskaal (LM TBR), 27/4 43 Lille Vildmose, 28/4 55 Ulvedyb (JEAL SKR LOU) og 29/4 105 Birkesø, Lille Vildmose (HAC). I maj måned ses der stadig større antal, 2/5 110 Hov (JB), 9/5 123 Bygholm Vejle (HHN) og 10/5 36 Lille Vildmose (HAC).

Der er i alt optalt ti ynglende høner i Vejlerne, alle fra de

østlige Vejler (HHN Miljøstyrelsen). Det er en fordobling i forhold til 2018, som kan skyldes en mere grundig optælling. I 2017 blev der kun optalt en i de østlige Vejler og i 2016 blev der optalt 17 i de østlige Vejler og en i de vestlige.

I andet halvår er det Agger Tange, Nørreådal/Viskum og Bygholm Vejle, der leverer de største antal, således 3/8 55 Bygholm Vejle (BKR), 16/8 31 Agger Tange (JKK OA) 27/8 35 Viskum (TBR), 3/9 46 Nørreådal, Øby/Løvskaal (LM TRK). Fra øvrige lokaliteter kan nævnes 9/7 24 Lille Vildmose (RWR) og 11/7 23 Lille Vildmose (PR) – kan være de samme, 22/7 16 Hov Enge (JHC), 6/8 19 Ulvedyb (BRK), 16/8 27 Kølsen-Skals Engsø (EBJ TRK), 24/8 20 Bolle Enge (RSN MON), 2/9 35 Lille Vildmose (GGU) og 28 Torup Holme (APN), 12/9 25 Ulvedyb (BKR), 15/9 13 Rettrup Kær (GM) samt 5/10 16 Ove Sø (TRK).

Til sidst kan nævnes følgende vinterobs fra Bygholm Vejle, 10/12 1 og 11/12 2 samt 12/12 3 Selbjerg Vejle (alle HHN).

Sum: 7607. 1. halvår 6193, 2. halvår 1414. Indsendere 183.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	2	181	4855	933	222	372	711	297	26	2	6

Brushane 1K, Hirtshals Øststrand, 26. august 2019. Foto: Mette Berg Hansen.

Kærløber *Limicola falcinellus*

Den næstlaveste årssum for de seneste ti år, hvor laveste sum er fra 2015 på 31. For de foregående ti år er middelsummen 97.

De fleste forårsobs stammer fra Gerå. Her ses i perioden 19/5-27/5 19 fugle med de største 20/5 4 (SØP), og 21/5 5 og 23/5 7 (begge HAC). Dvs. mindst syv forskellige fugle fra Gerå. Derudover er der set følgende, Hou Nordstrand 22-23/5 1 (OK) og 27/5 2 (HAC), 29/5 1 Ulvedyb (BKR), 31/5 1 Stensnæs (ALM) og 2/6 2 Hirtshals

Sum: 39. 1. halvår 27, 2. halvår 12. Indsendere 24.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	25	2	6	5	1	-	-	-

Krumnæbbet Ryle *Calidris ferruginea*

Årssummen er halvt så stor som middelværdien for de foregående ti år på 1036. For denne periode er det kun summen fra 2015 på 154, som er mindre.

Forårets eneste observation er 2/5 1 Als Odde (KJNI). Fra andet halvår ses de første fugle 6/7 5 Ulvedyb (BKR) og 7/7 1 Hou Sydstrand og 2 Nordmandshage (begge RWR).

Fra vestkysten nævnes Hirtshals 19/7-12/9 68 med den største 21/7 21 (ON) og Agger Tange 20/7-22/9 139 med de største 24/7 45 (CHJ), 27/7 16 (HLÆ) og 3/8 14 (MCH).

Sum: 510. 1. halvår 1, 2. halvår 509. Indsendere 83.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	1	-	260	193	55	1	-	-

Temmincksryle *Calidris temminckii*

Den tredjelaveste årssum i de foregående ti år, hvor de laveste var fra 2010 på 442 og 2018 på 513.

Årets første obs stammer fra Ulvedyb 27/4 1 (BKR CHJ). Fra foråret er der flest observationer fra Nørreådal 6/5-27/6 150 med de største 12/5 17 Viskum (TBR) og 13/5 37 Øby-Løvskaal (TBR), Ulvedyb 27/4-29/5 133 med de største 9/5 34 (JAE) og 15/5 14 (BKR), Vejlerne 9/5-23/5 51 med den største 9/5 33 Bygholm Vejle (HHN), Juelstrup Sø 11/5-20/5 25 med de største 11/5 6, 12/5 7 og 20/5 6 (alle TSE), 14/5 14 Sindrup Vejle (AKV) og 21/5 6 Kølsen-Skals Engso (EM).

Der er en jævn overgang fra forårstrækket til efterårstrækket med de sidste obs fra første halvår 17/6 1 Kølsen-Skals Engso (HS) og 27/6 1 Nørreådal (TRK) og de første fra andet halvår 7/7 1 Hou Sydstrand (RWR), 8/7 4 Ulvedyb (BKR) og 12/7 Juelstrup Sø (TSE). Fra efterårstrækket ses ved Hirtshals 13/7-3/9 25 med den største 2/9 3 (SWJ), Vejlerne 23/7-16/8 54 med de største alle fra Bygholm Vejle 29/7 7 (JODK), 2/8 5 (MCH), 3/8 9 (BKR) og 6/8 5 (HHN) og fra Mors 31/7 6 Sundby

Sum: 550. 1. halvår 436, 2. halvår 114. Indsendere 91.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	11	422	3	41	64	9	-	-	-

(KUP).

Fra andet halvår er der følgende obs, Bygholm Vejle 22/7-31/7 6 med de største 29/7 2 (AGN) og 30/7 2 (LRJ), dvs. mindst to fugle, Nordmandshage 1/8 1 (RWR) og 23/8 1 (GRØN), 21/8 3 Agger Tange (GRAN) og endelig et meget sent fund fra en usædvanlig lokalitet, 24/9 1 Glenstrup Sø (KNI). Bortset fra et udokumenteret fund fra oktober 2002 er der tale om det seneste fund de seneste 25 år.

Fra østkysten ses ved Gerå i perioden 15/7-3/9 35 med de største 3/8 5 (HAC), 5/8 8 (SØP) og 8/8 5 (HAC) og Nordmandshage 7/7-23/8 19 med de største 1/8 7 (RWR) og 23/8 7 (GRØN). Endelig nævnes fra Limfjorden Ulvedyb 6/7-15/9 61 med de største 31/8 17 (BKR) og 1/9 26 (RSN) og fra Vejlerne 9/7-27/8 132 med de største 20/7 12 Bygholm Vejle (JHC HHN), 20/7 10 Glombak (IBJ) og 23/7 14 Bygholm Vejle (JHC) og endelig 31/8 22 Isbakkeholm (SEM).

Årets sidste ses 20/9 1 Egholm ved Aalborg (ALM), 22/9 5 Krik Vig (SVP) og 8/10 1 Nørre Uttrup Enge (RWR).

Kær (MAKR).

Årets sidste stammer fra Skagen, 7-13/9 1 Grenen (SKAF) og 1 Nordstrand (MBH).

Temmincksryle, Skagen, 13. september 2019.
Foto: Erik Christophersen.

Engryle *Calidris alpina schinzii*

I Vejlerne er der optalt 56 ynglepar i de østlige Vejler og 3 par i de vestlige (Miljøstyrelsen HHN). De 59 par er en fremgang fra 50 par i 2018. Bestanden i Vejlerne virker stabil i forhold til flere andre steder. På landsplan er be-

standen gået tilbage fra næstsidste tælling i 2016 med 119-123 par til seneste tælling i 2018 på 98 par. Der mangler tal fra Agger Tange og Læsø, hvor der i 2018 var henholdsvis fem og ni par.

Sortgrå Ryle *Calidris maritima*

En årssum lidt over middel for de foregående 10 år på 538.

Fra første halvår nævnes overvintrende fugle fra vestkysten, Roshage 3/1-22/3 49 med de største 3/1 5 (EP) og 12/3 6 (ALPA) samt 6/1 21 Agger Tange (FRO) og fra østkysten 30/1 40 Rugholm Stene (LBRJ). Fra Hirsholmene er der en række større observationer fra foråret, således 8/4 30 Græsholm og 29/4 35 Hirsholm (begge SØP), og forårets sidste stammer også fra Hirsholmene med 12/5 20 Hirsholm (KTP) samt 20/5 1 Kølpen og 21/5 17 Græs-

holm (begge JG).

I andet halvår ses de første ved Roshage, 12/9 1 og 13/9 1 (begge HK).

Her nævnes de største antal trækkende/overvintrende, Grenen 18/9-18/12 33 med den største 17/10 14 (SKAF), Roshage 12/9-31/12 133 med de største 10/10 15 (UGS) og 16/10 11 (HG), desuden 15/10 7 Nørre Vorupør (KBC) og 3/10 10 Agger Tange (GGU) og endelig kan fra østkysten nævnes 27/12 7 Frederikshavn (BKR).

Sum: 572. 1. halvår 312, 2. halvår 260. Indsendere 92.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	150	35	4	71	52	-	-	-	38	138	30	54

Sortgrå Ryle, Roshage, 12. september 2019. Foto: Jørgen Peter Kjeldsen/ornit.dk.

Dværgryle *Calidris minuta*

Årssummen er under halvdelen af middelværdien for de foregående ti år på 774. I denne periode er den højeste sum fra 2011 på 1560 og den laveste fra 2015 på 274. I første halvår ses de første to fugle i Nørreådalene 10/5-14/5 (TBR TRK LM). Derudover blot følgende, 14/5 1 Gerå (HAC), 14/5 2 Sindrup Vejle (AKV) og endelig 17/5 2 Nordstrand, Skagen (OBJ). De første fugle i andet halvår ses 9/7 1 Gerå (SØP) og samme dag 1 Bygholm Vejle (PHJ) og 10/7 1 Hirtshals Øststrand (LB). Fra vestkysten nævnes Hirtshals, der i perioden 10/7-30/9 har 58 med de største 19/8 4 (SVUR) og 5/9 5 (KNP)

samt Agger Tange 24/7-3/10 49 med de største 24/7 10 (CHJ) og 27/7 22 (HLÆ). Fra østkysten nævnes Gerå 9/7-7/8 9 med den største 3/8 3 (HAC) og 23/8 7 Nordmandshage (GRØN), fra Limfjorden Ulvedyb 12/7-27/9 8 med de største 12/7 2 (JJM) og 27/9 3 (BKR) og Vejlerne 9/7-26/8 121 med de største på hver 7 fra Bygholm Vejle 21/7 (SEJ), 25/7 (BLK) og 1/8 (JODK) og endelig fra den sydlige del af regionen Nørreådalene 22/9 3 (GRAN). Der er i efteråret givet en lang række gengangere i tallene fra specielt Agger Tange og Hirtshals. Årets sidste ses 29/9 1 Hostrup Strand (AO), 30/9 1 Hirtshals Øststrand (VAG) og 3/10 1 Agger Tange (GGU).

Sum: 300. 1. halvår 13, 2. halvår 287. Indsendere 99.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	13	-	151	90	45	1	-	-

Stribet Ryle *Calidris melanotos*

Årets eneste fund er 6/5 1 Ulvedyb (RSN). Arten er efterhånden blevet årlig i Nordjylland.

Skovsneppe *Scolopax rusticola*

Årssummen slår rekorden fra 2018 på 567 og er næsten dobbelt så stor som middelsummen for de foregående ti år på 315. Især er der observeret mange i efteråret. Fra første halvår nævnes her største antal, 13/1 7 Linderum (SWJ), følgende på hver seks: 2/1 Læsvig (HHN) og 24/3 Skagen Klitplantage (JPIP). Følgende på hver fem: 4/1 Næsset ved Løvsdal (MDS) og 13/2 Bulbjerg (JFA) og endelig følgende på fire: 26/1 og 28/1 Østenkær ved Tversted (CP) og 27/1 Langtved (TN). Resten er på højst tre fugle. Der er indsendt oplysninger om 14 syngende fugle/par Sum: 607. 1. halvår 250, 2. halvår 357. Indsendere 103.

fordelt på ti lokaliteter. Fra Mosen, Læsø er der optalt tre syngende (CJ). Derudover er der to syngende fra Fræer Purker/Jægersborg Skov (HAC CR AHO). Fra resten af lokaliteterne er der på hver optalt en syngende fugl. Fra andet halvår er der et par meget store observationer fra Thy, 30/10 43 Vandet Klitplantage (JJA), jaget op under jagt og fra samme lokalitet 11/11 32 (JJA). De næste er følgende fra Skagen på hver ti: 16/11 Storsig og 17/12 Reservatet (SKAF) og følgende på ni: 25/11 Råbjerg og 15/12 Linderum (SWJ). Alle andre er på højst otte fugle.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	99	49	67	12	5	18	8	-	-	73	182	94

Skovsneppe, Råbjerg Mile, 10. december 2019. Foto: Jan Skriver.

Tredækker *Gallinago media*

En klar nedgang fra de seneste år. Middelsummen for de foregående 10 år er på 27.

Alle årets observationer stammer fra august. Fra Voldsted Kær er der iagttagelser på seks dage i perioden 14/8-

30/8 (OHJ HAC JBE PMA SAL GØJA). Det gælder sandsynligvis den samme fugl på alle dage. Eneste i øvrigt er 30/8 1 Strandby ved Frederikshavn (JKA). Dvs. sandsynligvis kun to forskellige fugle.

Enkeltebekkasin *Lymnocyrtus minimus*

En årssum som er meget lavere end middelværdien for de foregående ti år på 189. For de ti år er kun summen fra 2010 på 71 lavere.

Fra første halvår er der set følgende overvintrende fugle, 1/1 3 Hirtshals (LPA), 6/1 3 Syregrund, Nørresundby (PHJ), 6+8/2 1 Hirtshals Øststrand (KUP THE), 29/1 1 Højris Mølle (PES PMA), 30/1 1 Uggerby Strand (PHP), 2/2 1 Støvring Hede (CSS), 14/2 1 Krustrup Hede (MER) og 2/3 1 Østenkær ved Tversted (CP). Fra forårstrækket

4/4 1 Grenen (SKAF), 19/4 2 Grenen (SKAF m.fl.), 10/5 1 Det Grå Fyr, Skagen (RBC) og 26/5 1 Stensnæs (MLU). Ellers ses efterårets første 24/9 2 Tranum Klit (RSN), 24/9 1 Juelstrup Sø (TSE) og 25/9 1 Gerå (HAC).

Flest overvintrende i andet halvår stammer fra Syregrund, Nørresundby med 10/11 11 (RWR). Ved Grenen er der set Enkeltebekkasin på syv datoer i perioden 30/9 til 14/10 – alle dage én fugl bortset fra 6/10 2 (ASF m.fl.). På alle øvrige lokaliteter er der kun observeret en fugl.

Sum: 73. 1. halvår 25, 2. halvår 48. Indsendere 43.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
12	2	1	8	2	-	-	-	6	18	19	4

Mudderklire *Actitis hypoleucos*

Mudderklire er i år taget med i rapporten, da der helt usædvanligt er et sikkert ynglefund. I Ræhr Grusgrav ved Hanstholm blev der 22-30/6 observeret forældre-

fugle med tre unger (JJA SVP). Læs mere om fundet i en særskilt artikel.

Sortklire *Tringa erythropus*

I 2018 blev årets sum på 719, så en lille fremgang fra sidste år. Første halvår har flest fugle i modsætning til de foregående ni år. Det kan skyldes tidligt borttræk fra ynglepladserne og ringe ynglesucces.

En tidlig fugl er ankommet til Selde Vig 27/3 (HES). Normal ankomst er ca. 4-6/4. Næste ses i øvrigt 4/4 1 Arup Vejle (JB). Encifrede antal dominerer forårstrækket med følgende undtagelse: 21/4 11 Bygholm Vejle (PQ) og 9/5 13 Bygholm Vejle (HHN). 29/4 og 18/5 7 Ulvedybet (JC BKR) er de største observationer herefter.

På efterårstrækket ses allerede 11/6 11 Ulvedybet (BKR),

som følges af 14/6 13 Nørreådal (KBN). Herfra kulminerer antallet 16/6 46 (LM TRK), hvilket er årets klart største. Flere end ti fugle på en lokalitet skal man derefter hen i september for at se. Indtil da har det været småt med Sortklirer, men den er dog set fåtalligt på mange lokaliteter. Fra september nævnes 8/9 11 Ulvedybet (BKR). Om det er samme flok, som stadig holder til i området i oktober, kan være sandsynligt. I hvert fald ses 10/10 og 18/10 11 samme sted (PMA BKR). Årets sidste bliver 8/11 1 Ulvedybet (BKR).

Sum: 799. 1. halvår 438, 2. halvår 361. Indsendere 129.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	1	84	107	246	70	174	59	55	3	-

Svaleklire *Tringa ochropus*

Et år med ca. 50% flere registrerede fugle end de seneste mange år, hvilket skyldes et stort forår. Efterårstrækket var derimod hurtigt afviklet, og i juli og august ses betydeligt færre end ellers. Det kan måske skyldes en dårlig ynglesucces.

Vinterfund er ved at være normen, og igen i år ses i januar og februar fugle i landsdelen. På seks dage i perioden 5/1-29/1 ses op til fire Højris Mølle (HMT PHJ TSE m.fl.). Desuden ses 5/1 Lønnerup (HLÆ), 7/1 Roum (EM), 15/1

Hørup, Bjerregrav (EM), 30/1 Klim Fjordholme (JFA) og 8/2 Tange (KAHA). Alle steder med et enkelt individ. I marts er flere fugle ankommet med første 11/3 1 Valsgård Bæk (BBM). Trækket begynder dog først for alvor i begyndelsen af april og allerede 6/4 ses et større antal, nemlig 16 trækforsøgende Grenen (SKAF). Trækket kulminerer 10 dage senere med 16/4 49 Ø Grenen (SKAF MKP JM). Fra øvrige lokaliteter kan i øvrigt nævnes 10/4 8 Kølsholm-Skals Engsø (TT), 11/4 9 Vejrum Vestso (TBR),

17/4 28, 21/4 og 25/4 23 Nørreådal (TBR). Maj måneds eneste observation af flere end et individ: 3/5 6 Ulvedybet (MOK). Sidste i foråret bliver 19/5 1 Juelstrup Sø (TSE).

Efterårstrækket begynder 1/6 1 Viskum (TBR). Man skal dog vente til midt i juni, før der for alvor kommer gang i trækket. 13/6 18 Ringfæner (VAG) skyder det i gang. Kølsen-Skals Engsø har igen mange fugle 16/6 24 (BEJE) og det er på denne lokalitet, de fleste opholder sig i juni. Efteråret er i øvrigt en tynd omgang og alle observatio-

ner med flere end otte fugle nævnes: 18/7 9 Lille Vildmose (PR), 24/7 12 Nørreådal (TBR TRK), 29/7 10 Råbjerg Hede (EO), 31/7 og 6/8 12 Ulvedybet (RSN BKR). Sidst i august er trækket stort set overstået. Der dukker igen lidt fugle op i september, og årets sidste ses 17/10 1 Bygholm Vejle (SHØ), 29/10 2 Dragstrup Vig (ASB) og den sidste 30/11 1 Jordbro Engsø (JOK). Ingen således registreret i december til trods for det nærmest efterårs-lignende milde vejr.

Sum: 1546. 1. halvår 1182, 2. halvår 364. Indsendere 138.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	21	1	10	937	17	196	179	172	9	3	1	-

Tinksmed *Tringa glareola*

Årets total er ca. tre gange større end et år i den gode ende af skalaen! Femcifrede antal er aldrig før blevet registreret, så Tinksmeden fortsætter den fremgang, som er blevet set siden 1980'erne.

Den store total skyldes især tal fra Nørreådal, hvor der er en del gengangere i materialet, som dog ikke er fraserteret her. Omvendt ses også mange fugle på denne lokalitet. Hele 59% af årets sum er fra Nørreådal og deriblandt en Danmarksrekord!

Årets første dukker tidligt op. 4/4 2 Kølsen-Skals Engsø (LN) får fornøjelsen af disse. De næste dukker først op 18/4 1 Hirtshals (JBR), men derfra sker et større influx i dagene efter, og allerede 21/4 ses 18 Nørreådal (TBR). Følgende er fra nævnte lokalitet, hvor der blev set to toppe på trækket: Omkring 28-29/4 og igen 9-14/5. Således 25/4 265, 28/4 246, 29/4 275, 9/5 1035 – årets største, og en suveræn Danmarksrekord, endvidere 10/5 500, 12/5 540 og sluttelig 14/5 258 (TRK TBR LM). Fra det øvrige Nordjylland ser foråret således ud: 28/4 40 Bygholm

Vejle og 24 Ulvedybet (HHN), 4/5 23 Hov (JHC), 4/5 70 Birkesø (HAC), 4/5 28 Juelstrup Sø (TSE), 9/5 528 Bygholm Vejle (HHN) og 10/5 50 Lille Vildmose (HAC). Bemærk at de mange fugle på Bygholm Vejle falder godt sammen med kulminationen i Nørreådal 9/5.

Ynglefund: Miljøstyrelsen har optalt 121 par – alle i Thy. Det er en lille fremgang fra seneste tælling.

Fra andet halvår bliver første større forekomster 20/6 49 Ulvedybet (BKR), 23/6 87 og 28/6 92 Bygholm Vejle (HHN). I juli ses bl.a. 18/7 44 Lille Vildmose (PR) mens arten topper ved Ulvedybet sidst på måneden med 29/7 67 og 31/7 90 (BKR RSN). Trækket svinder hurtigt ind i løbet af de første par august-uger. 2/8 56 Agger Tange (JKK) og 3/8 58 Bygholm Vejle (BKR) skal nævnes fra denne periode. Fra midt i måneden ses en tydelig nedgang i antallet af fugle, men september byder dog på nogle få helt hen til 22/9 1 Nørreådal (GRAN) og 26/9 1 Bygholm Vejle (HHN), som bliver årets sidste.

Sum: 13.527. 1. halvår 11.501, 2. halvår 2026. Indsendere 192.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	2602	8341	558	940	1042	44	-	-	-

Tinksmed, Hirtshals Øststrand, 26. august 2019. Foto: Mette Berg Hansen.

Lille Gulben *Tringa flavipes*

Hele tre dokumenterede fund af denne art, der hidtil kun er iagttaget to gange i Nordjylland – i Vejlerne i 1997 og 2001. I perioden 27/4 til 8/5 ses en fugl i Ulvedybet og 31/5 samt 23-26/6 også en i Vejlerne. Granskning af fotos

af de tre fugle viser imidlertid, at der må være tale om samme fugl. Læs mere om analysen i særskilt artikel. Fundene afventer behandling i SU. Der må ikke refereres til iagttagelser, der ikke er godkendte af SU.

Odinshane *Phalaropus lobatus*

Et år med mange indtastede observationer men baseret på vel nok blot ti fugle, men med flere ret stationære i efteråret, der når at blive set af mange. Gennemsnittet for de ti foregående år ligger på 14 fugle med største år i 2010 med hele 38 forskellige fugle og laveste er 2015 med fire fugle. Første halvårs observationer er 30/5 1 Bygholm Vejle (JPK), 3/6 1 Birkesø (TL) og 13/6 1 Byg-

holm Vejle (VFL JJ). Andet halvårs observationer er 31/7-1/8 1 Hirtshals Øststrand (JC PHP PB MCH ET m.fl.), 3/8 til 14/8 1 Bygholm Vejle (EM OFA MCH HHN SØP m.fl.), 17/8 til 26/8 ses op til fire fugle Agger Tange (JBE GRAN CHJ ALPA FRO m.fl.). Årets sidste bliver 30/9 1 Ulvedybet, Perlen (HCH PET).

Thorshane *Phalaropus fulicarius*

2019 er ikke et stort år for Thorshane. To fugle er hvad året byder på. Gennemsnittet for de ti foregående år ligger på ni fugle. Flest ses i 2011 med 22 og færrest i 2017

med blot én. Årets observationer er 18/1-20/1 1 R Skagen Havn (EC JOK SWJ PHP SKAF m.fl.) og 24/10 1 R Roshage (TBR LTP).

ALKEFUGLE

Søkonger Alle alle

En sum lidt højere end de sidste par år, men lavere end de seneste 10 års gennemsnit på 206. Fra foråret nævnes alle obs: 2/1 1 Skagen, 3/1 2 Skagen, 5/1 1 Skagen (alle SKAF m.fl.) og 26/3 1 Roshage (AK). Eneste uden for vestkysten er 6/10 1 død Sæby (JLG). Første fra efteråret er herudover 15/10 1 Skagen (SAK) og 20/10 1 Bulbjerg (JFA).

Højeste dagstal fra efteråret er alle fra Skagen: 11/11 13, 12/11 30 og 13/11 12 (SKAF m.fl.). De fleste fund uden for Skagen fra efteråret er fra Hanstholm/Roshage med 18 ex. i perioden 27/10-31/12, men ingen tocifrede antal. Og så skal vi også have en solskinshistorie: 9/11 1 Brund nord for Thisted: Søkonger fundet på en græsplæne, var i fin form, og blev dagen efter udsat ved Roshage (JBE).

Sum: 160. 1. halvår 5, 2. halvår 155. Indsendere 42.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	4	-	1	-	-	-	-	-	-	21	119	15
Skagen	4	-	-	-	-	-	-	-	-	14	100	9

Lunde *Fratercula arctica*

Ligesom sidste år med fem fugle et meget lavt antal i 2019, nemlig fire Lunder. Over de seneste 20 år ligger mange år dog på samme niveau. I år med store antal har der været en stor andel døde fugle, så det er næsten et sundhedstegn, at der er få – og få døde. Vi nævner alle fra i

år: 21/1 1 død Lild Strand (JFA), 27/3 1 Grenen (SKAF), 26/10 1 Roshage (KMO) og 27/10 1 Roshage (CSS). To indberetninger på usædvanlige tidspunkter uden tilstrækkelig beskrivelse er ikke medtaget.

Tejst *Cephus grylle*

Kun yngleforekomster behandles. Der er ikke foretaget grundig optælling på alle lokaliteter i 2019. Det samlede antal ynglepar i landet vurderes til 2003-2060 par. Heraf

(med forbehold for ikke optalte lokaliteter) 1320-1328 i Nordjylland. Yngletallene tyder på fortsat fremgang. Tallene er modtaget fra Sten Asbirk.

Hirsholmene: 1200 par (Naturstyrelsen Vendsyssel). Deget: 60 par? Ikke optalt. Ndr. Rønner: 26 par (Carl Johan Junge). Østerby Havn: 34 par? Ikke optalt. Vesterø Havn: 0-1 par? Ikke optalt. Skagen Havn: 0-2 par (HO, FNI).

Aalbæk Havn: 0 par? Ikke optalt. Strandby Havn: 0-1 par? Ikke optalt. Frederikshavn Havn: 0-1 par (GBL). Frederikshavn vindmøllefundamenter 0-3 par? Ikke optalt.

Alk *Alca torda*

En sum i den absolut høje ende, selv om summen i 2018 var højere. I modsætning til sidste år er der i år igen, ligesom tidligere år, store træktal fra Skagen i foråret. Tallene fra Skagen er sammenstillet af KNP. Når der angives est. efter et tal, betyder det, at tallet er estimeret ud fra fem minutters tællinger pr. time. Største antal er herfra 22/1 2467, 2/2 1059 (est.) og 1/3 1702 (est.) (alle SKAF). Største antal i efteråret er fra Skagen 27/10 6863, 28/10

6897, 11/11 11.400 (est.) og 1/12 670 (alle SKAF). Udover tallene fra SKAF er største tal 28/10 12.577 (ROC HHN ASF) og 11/11 11.400 (MKP ROC m.fl.). Største tal udenfor Skagen er 27/10 215 Hirtshals Fyr (KUP), 27/10 368 Roshage (HHN) og 14/11 760 R Hirtshals Fyr (RSN). Især sidstnævnte er en bemærkelsesværdig observation, da Alk normalt kun raster i mindre antal på stedet. Fuglene forsvandt ret hurtigt igen. Ved Nordmandshage ses 83 i perioden 25/10-6/11 (PR AB).

Sum: 81.907. 1. halvår 8586, 2. halvår 73.321. Indsendere 75.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	3780	1583	3193	19	10	1	27	6	30	36250	36042	966
Skagen sum	3777	1583	3186	15	8	0	11	5	5	35391	35120	925
NJ udenfor Skagen	3	-	7	4	2	1	16	1	25	859	922	41

Alk, Bulbjerg, 10. juni 2019. Foto: Mette Berg Hansen.

Lomvie, Bulbjerg, 31. maj 2019. Foto: Mette Berg Hansen.

Lomvie *Uria aalge*

En sum på niveau med de senere år. Tallene fra Skagen er sammenstillet af KNP. Når der angives est. efter et tal, betyder det, at tallet er estimeret ud fra fem minutters tællinger pr. time. Største antal fra foråret er 13/1 2263 (est.), 16/2 2330 (est.) og 1/3 812 (alle SKAF). Udover tallene fra SKAF er der indberettet følgende store dagstotaler fra Skagen: 14/1 1047, 18/1 1009 og 30/1 1106 (alle ROC via PR).

I efteråret er største fra Skagen 15/10 426, 12/11 917 og 9/12 407 (alle SKAF). Udover tallene fra SKAF er der indberettet disse store dagstotaler: 28/10 2708 (HHN), 11/11 793 (MKP ROC m.fl.), 13/11 1358 (MKP ROC m.fl.) og 14/11 2561 (TVN ROC m.fl.). Største antal udenfor Skagen er 12/10 89 Ørhage (TBR m.fl.), 2710 104 Roshage (HHN) og 31/12 146 Roshage (HHN).

Sum: 25.867. 1. halvår 16.971, 2. halvår 8.896. Indsendere 80.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	11642	2967	2245	65	48	4	54	14	213	2625	4673	1317
Skagen sum	11582	2886	2225	58	43	0	41	5	102	2254	4581	1044
NJ uden for Skagen	60	81	20	7	5	4	13	9	111	371	92	273

Mellemkjo *Stercorarius pomarinus*

Ser man bort fra 2014, hvor årstotalen var oppe på svimlende 313, er gennemsnittet for de seneste 10 år på 36. Årets total ligger lidt under dette. Alle observationer nævnes.

Årets første er tidligt på den, da den stryger forbi Grenen og Nordstrand 29/4 1 ad. (mange indsendere). Herefter ses yderligere to fugle i foråret – 10/5 1 ad. (JAE GRØN MKP) Grenen og 19/5 1 ad. Det Grå Fyr, Skagen (SKAF MHP).

Der gøres et sjældent sommerfund 7/7 1 imm. Grenen (ROC). Herefter ses de næste 26/8 1 ad. Agger Tange

(FRO) og 5/9 1 1K Roshage (JJA PHJ). Herefter gøres en lang række observationer fra Grenen og Nordstrand, 13/9 1 4K (KNP), 18/9 1 imm. (SKAF), 23/9 1 ad. (ASF SKAF), 27/9 1 1K (SKAF), 29/9 1 ad. (ASF), 8/10 1 1K (ASF), 11/10 1K (KNP), 12/10 1 1K (SKAF ASF), 13/10 2 1K (SKAF), 15/10 1 1K (SKAF), 18/10 1 1K (SKAF), 22/10 2 1K (SKAF), 25/10 1 1K (SKAF), 28/10 1 1K (mange indsendere), 13/11 1 1K (SKAF), 16/11 1 imm. (ROC) og 17/11 1 1K (TEO SKA). Endelig gøres et par sene fund, 7/12 1 1K Roshage (HHN) og 30/12 1 ad. Grenen (ROC).

Sum: 26. 1. halvår 3, 2. halvår 23. Indsendere 24.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	1	2	-	1	1	5	11	3	2

Almindelig Kjo *Stercorarius parasiticus*

En lav forekomst sammenlignet med de seneste 10 års gennemsnit på 859.

De første observationer i første halvår er 3/4 1 (LOU JM), 5/4 3 (SKAF JM ASF) og 6/4 6 (SKAF JM ASF) – alle Nordstrand, Skagen. 45% af første halvårs fugle ses i Skagen med 301 individer. Trækket topper medio april med de største dage 16/4 26 (ASF JHC), 18/4 21 (JHC m.fl.) og 19/4 47 (JHC JM PQ ASF m.fl.) – alle Nord-

strand.

I andet halvår ses der flest langs kysten fra Bulbjerg til Agger Tange. Således 188 svarende til 60%. Det er også her, at andet halvårs største observationer gøres, 19/8 11 (JJA), 12/9 21 (JJA m.fl.) og 13/9 54 (JJA TBR HK m.fl.) – alle Roshage. Årets sidste observationer er 12/10 2 Ørhage (TBR m.fl.), 14/10 1 Tranum Strand (CS) og 19/10 1 Grenen (SKAF m.fl.).

Sum: 663. 1. halvår 352, 2. halvår 311. Indsendere 73.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	225	109	18	14	110	182	5	-	-

Almindelig Kjo ad. ▲, Grenen, 10. maj 2019. Foto: Lars Grøn og 1K ▼, Lild Strand, 15. september 2019. Foto: Anders Brinkmann.

Lille Kjove *Stercorarius longicaudus*

Årets total er på 14. Udelader man invasionsåret 2012, hvor der sås 254 fugle, er gennemsnittet for de seneste 10 år på 30. Sammenlignet med dette tal ligger årets total i den lave ende. Samtlige observationer gøres i september, og alle nævnes:
12/9 1 1K Grenen (SKAF), 1 1K Hirtshals Øststrand (RSN)

og 1 1K Roshage (HK BLK JJA), 13/9 1 1K Roshage (HK AO JJA TBR LM), 14/9 2 1K Grenen (SKAF) og 1 1K Saltholm Strand (RWR), 16/9 1 1K Grenen (SKAF), 17/9 3 1K Grenen (SKAF), 18/9 1 ad. Ejstrup Strand (FA), 19/9 1 1K Als Odde (CSS) og 23/9 1 1K Nordmandshage (PR).

Storkjove *Stercorarius skua*

Årets total er en halvering af sidste års rekordhøje sum på 4105. Sammenlignet med de seneste 10 års gennemsnit på 1221 er der dog næsten tale om dobbelt så mange. Der gøres et par vinterfund 2/1 1 2K (SKAF) og 8/1 1 (ROC via PR) – begge Grenen. Herefter ankommer de første 4/3 1 Grenen (ROC via PR), 13/3 1 Roshage (RQ) og 18/3 1 Grenen (SKAF). Observationerne drejer sig primært om 1-4 fugle. Kun to dage ses der flere 12/5 6

(ASF) og 14/5 6 (SKAF JM m.fl.) – begge Grenen. Andet halvårs største observationer udgøres af 14/8 278 (SKAF ROC m.fl.), 15/8 215 (ROC LPA) og 24/8 369 (SKAF ROC KNP) – alle Grenen. Årets sidste ses ved Skagen, 3/11 1 Det Grå Fyr (SKAF m.fl.), 12/11 2 Nordstrand (SKAF ROC) og 25/11 1 Grenen (ROC). Endelig gøres et vinterfund 31/12 2 Roshage (HHN).

Sum: 2055. 1. halvår 79, 2. halvår 1976. Indsendere 54.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2	-	7	4	57	9	57	1352	518	41	6	2

Storkjove, Lund Fjord, 5. juni 2019. Foto: Henrik Haaning Nielsen/Avifauna Consult.

Sabinemåge *Xema sabini*

En enkelt observation: 17/9 1K NV Grenen (ROC via Birdcall). De senere år har der været 0 obs. i 2015, 3 i

2016, 5 i 2017 og 14-16 i 2018.

Ride *Rissa tridactyla*

Summen er lidt lavere end sidste år, hvor den også var i den lave ende. De største trækter i første halvår er 13/1 945 Skagen (SKAF), 14/1 2383 V Roshage (HHN) og fra andet halvår 15/11 1047 Skagen (SKAF), 1/12 1001 Skagen (ASF m.fl.), 7/12 921 Roshage (HHN) og 13/12 1447 Skagen (SKAF). Udover disse er ingen dagstotaler over 900.

Yngleforekomst: Hirtshals 28/8: Overbygningen på flydedokken "Katedralen" blev i vinteren 2018-19 fjernet, hvorved Ridernes ynglemuligheder hér forsvandt. Rederne på østmole-spidsen blæser lige som sidste år ned i en storm. Trods opsatte forhindringer lykkes det fem par at bygge reder på Duusgaard-bygningen. Her får tre par tilsammen fem unger på vingerne (1+2+2), hvilket således er årets yngleresultat i Hirtshals Havn (KUP).

Hanstholm 17/7: Kolonien højt på sydmolen: 82 adulte

omkring kolonien, heraf 46 på hylderne og 36 i nærheden. 22 reder. Ingen juvenile fugle ses. Måske er ynglen helt slået fejl. 19/7 ses en enkelt juvenil Ride ved Roshage, i øvrigt ingen i eller omkring havnen (JBE).

Bulbjerg: Der er ikke foretaget optælling ved hjælp af drone. Der foreligger mange indsendte antal fugle fra kolonien fra yngletiden, varierende fra 100 til 1000. Kun enkelte angiver, at der er tale om egentlig optælling. Ud fra tal og kommentarer vurderes antallet af ynglepar at være 350-400 par (mange inds.). Flere indsendere angiver, at der er en del store unger i rederne sidst på ynglesæsonen.

I sum-oversigten nedenfor er de mange indberetninger af ynglefugle fra Bulbjerg, Hirtshals og Hanstholm ikke medtaget. Materialet fra Skagen er bearbejdet af KNP.

Sum: 33.853. 1. halvår 11.974, 2. halvår 21.879. Indsendere 202.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen - sum	8201	1145	1669	97	685	177	486	300	4858	3535	5882	681
NJ uden for Skagen	5669	986	920	51	633	39	88	102	2171	2988	5876	4871
	2532	159	749	46	52	138	398	198	2687	547	6	1947

Ridekolonien, Bulbjerg, 5. juli 2019. Foto: Mette Berg Hansen.

Dværgmåge *Hydrocoloeus minutus*

Af den ret lave årssum på 437 kan 239 ex. henregnes til Østlige Vejler, mens 77 er set i Skagen-området. Dobbelregistreringer på dagsbasis er fratrasket. Største obs. er 25/4 19 Skagen (HHN, JFA m.fl.), 27/4 18 Kogleaks

Sum: 437. 1. halvår 168, 2. halvår 269. Indsendere 90.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1	4	19	80	55	9	73	56	61	44	13	22

Sorthovedet Måge *Larus melanocephalus*

Summen er den næsthøjeste nogensinde, men dog lavere end sidste år. Ligesom de senere år står vi med et fænomen, som er ret udsædvanligt, nemlig at et stort antal af en ellers ret fåtallig art har valgt et ret lille område som "mødested" i juli-oktober. Hvor kommer fuglene fra? Man kan gætte på, at det er ynglefugle fra det østlige Europa, der bruger Hanstholm-området som mellemstation efter yngletiden og før trækket sydpå.

Et muligt ynglefund forekommer på Hirsholm, hvor 1-2 fugle ses ved flere lejligheder i maj måned i hættemågekolonien (KTP).

Første to fugle er fra Hanstholm Havn 7/2 og 23/2 (begge JJA). Første udenfor Hanstholm er 17/3 Skagen (SKAF).

I Hanstholm-området er det svært at skelne mellem trækende fugle og fugle, der bare flytter rundt. Største antal fra Hanstholm-området giver et indtryk af det samlede

(HHN), 17/7 16 Lund Fjord (HLÆ), 19/7 16 Lund Fjord (HHN) og 21/9 21 Lund Fjord (HHN). Der kommer heller ikke i år unger på vingerne i Østlige Vejler.

antal fugle i området: 10/8 36 Hanstholm Havn (JJA JKY), 29/8 44 Hanstholm Havn (JJA), 13/9 58 Nytorp, Hanstholm (LM TBR), 15/9 70 Nytorp, Hanstholm (SA TRK m.fl.), 29/9 39 Hanstholm (HHN) og 16/10 65 Nytorp (HRC m.fl.). Herefter synes fuglene ret hurtigt at forlade området.

Uden for Hanstholm-området er følgende fund indsendt. Det drejer sig om enkelt-fugle med mindre andet nævnes: 17/3 Skagen (SKAF), 25/5 Nordmandshage (ALM), 10/6 Bulbjerg (MBH), 18/7 Skagen (SKAF m.fl.), 24/7 Jelse Odde, Lundø (ALM KSB), 1/8 Grenen (SKAF), 6/8-2/9 1-2 Hirtshals Øststrand (LPA PHP m.fl.), 11/8 Uggerby Strand (LPA m.fl.), 26/8 Rødhus Strand (HAC), 31/8 Uggerby Strand (MCH m.fl.), 14/9 Grenen (SKAF) og 20/9 Grenen (SKAF).

Sidste observationer er fra Hanstholm 10/12 og 31/12 (begge HHN).

Sum: 1032. 1. halvår 12, 2. halvår 1020. Indsendere 66.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	2	2	1	6	1	51	224	535	206	2	2

Sorthovedet Måge 1K, Grenen, 20. september 2019. Foto: Knud Pedersen.

Middelhavsmåge *Larus michahellis*

Årets forekomst omhandler muligvis blot seks forskellige fugle, alle nævnes: 1/2 1 ad. Rettrup Kær (GM), 20/7 og 24/7 1 ad. Bygholm Vejle (TA JWI), 7/8 2 ad. Uggerby Strand (RSN LPA), 19/8 og 21/8 1 1K Grenen (SKAF)

samt en adult fugl på Hanstholm Havn, som kan være den samme på alle datoer – 5/9 (JJ), 5/10 (RSN MON), 7/10 (JJ), 11/10 (PHJ) og 27/10 (CSS).

Kaspisk Måge *Larus cachinnans*

Et år med noget færre registreringer end i 2018. Seks fugle i første halvår og ca. ni i andet bliver det til. Fra første halvår er de fleste fra det nordvestlige område, 21/1 1 3K Hanstholm Havn (HHN), 26/1 1 ad. Hanstholm Havn og vel samme Hanstholm Slamdepot (HO), 11/2 1 2K Nr. Vorupør (HHN), 13/2 1 ad. Hanstholm Havn (HO), 5/3 1 2K Haverslev (OA) og 20/3 1 2K Hirtshals

Fyr (THE). Til gengæld er alle fund i andet halvår fra Vendsyssel, 1/8 1 ad. Uggerby Strand (RSN BCS), 4/8 1 1K Gerå Strand (RSN), 30/11 1 1K Slettestrand (HHN) og følgende fra Grenen – alle SKAF m.fl. – 12/8 1 ad., 19-22/8 1 3K, 22/8 1 1K, 17/10 1 1K og samme fugl dagen efter sammen med 1 ad. og 1 2K.

Kaspisk Måge 1K (og Storm- og Sølvmåge), Slettestrand, 30. november 2019. Foto: Henrik Haaning Nielsen/Avifauna Consult.

Britisk Sildemåge *Larus fuscus graellsii*

To fund som sidste år, 8/2 og 15/2 1 ad. Østre Anlæg,

Aalborg (AB) og 26/3 1 ad. Grenen (SKAF m.fl.).

Gråmåge *Larus hyperboreus*

Summen er på højde med de senere års sum. Månedstotalerne er som vanligt rensat for gengangere på dagsbasis, men da fuglene oftest opholder sig i lang tid på de enkelte lokaliteter, er det reelle antal individer lavere.

Ud fra skønnet antal på de enkelte lokaliteter, kan det egentlige antal sættes til omkring 43 fugle. Forekomsten behandles for de enkelte lokaliteter. Alle fund er i år fra Vestkysten, bortset fra et ex. i Sæby Havn og et ex. på Je-

rup Strand.

Skagen: I perioden 1/1-19/5 melder en lang række observatører om i alt 85 fugle, hvoraf de 84 fortrinsvis angives med 2K, mens enkelte observatører bruger andre aldersbetegnelser. Største obs. er 20/3 3 2K Skagen Havn (ROC). Derudover enkelte dage med to fugle. Eneste adulte fugl er 7/1 1 ad Grenen (ROC). Det er den første adulte i Skagen siden 4/2-2017. Fra efteråret er eneste 11/10 1 1K (ASF m.fl.) og 25/10 1 1K (SKAF). En vurdering er, at i alt 12 fugle er set i Skagen-området i år.

Hirtshals: I perioden 7/1-25/5 observationer af 37 fugle på dagsbasis, alle 2K. Ved flere lejligheder ses to fugle ad gangen. I perioden 16/5-11/8 volder 1-2 lyse fugle problemer mht. aldersbestemmelse, idet den/de bestemmes til hhv. 2K, 2K+, 3K, IMM og AD (mange inds.). Før-

Sum: 274. 1. halvår 239, 2. halvår 35. Indsendere 125.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	72	45	57	38	27	-	9	1	1	3	-	21

ste i efteråret er 21/9 1 ad. (BKR), og derudover kun 7/12 1 1K (PEC). En vurdering er i alt 8 fugle.

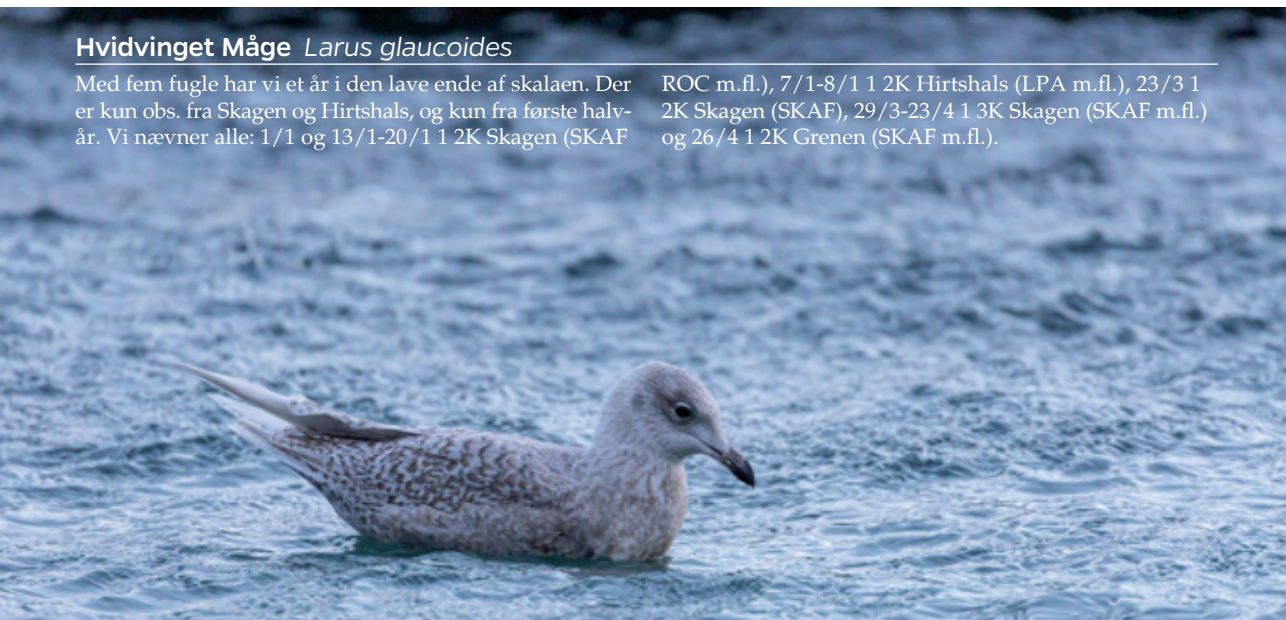
Hanstholm: I perioden 1/1-31/3 108 observationer på dagsbasis, alle 2K på nær 14/1 1 ad og 1 3K (HHN). Største dagstal er 24/1 4 2K (HHN) og 1/2 5 2K (JJA). Herudover flere dage med 3 ex. Fra efteråret 18 ex. i perioden 9/12-31/12 med største tal 31/12 3 (JJA). Det vurderes, at omkring 16 fugle har besøgt Hanstholm-området i 2019.

Øvrige lokaliteter: Alle obs. nævnes kronologisk: 5/1 og 24/2 1 ad Slettestrand (BKR), 20/1-6/3 (5 datoer) 1 2K Sæby Havn (AHO m.fl.), 19/4 1 Thorup Strand (NJJ), 23/4 1 2K Bulbjerg (HHN JJA), 27/4 2 K Jerup Strand (ASF), 17/10 1 3K Torup Strand (HRC) og 24/12 1 1K Torup Strand (GRAN).

Hvidvinget Måge *Larus glaucoides*

Med fem fugle har vi et år i den lave ende af skalaen. Der er kun obs. fra Skagen og Hirtshals, og kun fra første halvår. Vi nævner alle: 1/1 og 13/1-20/1 1 2K Skagen (SKAF

ROC m.fl.), 7/1-8/1 1 2K Hirtshals (LPA m.fl.), 23/3 1 2K Skagen (SKAF), 29/3-23/4 1 3K Skagen (SKAF m.fl.) og 26/4 1 2K Grenen (SKAF m.fl.).

Hvidvinget Måge 2K, Skagen, 1. januar 2019. Foto: Erik Christophersen.

Hættemåge *Chirococephalus ridibundus*

Stormmåge *Larus canus*

Sildemåge *Larus fuscus*

Sølvmåge *Larus argentatus*

Svartbag *Larus marinus*

De fem mest almindelige mågearter behandles samlet i forhold til ynglefund (se skema næste side). Der kan på grund af materialets størrelse og sammensætning med

få optællinger af reder/rugende fugle ikke gives bud på samlede bestandsstørrelser.

Svartbag, Løkken Strand, 23. februar 2019. Foto: Mette Berg Hansen.

Hættemåge	Der er optælling på en lang række ynglelokaliteter. Alle lokaliteter med flere end 1000 ynglefugle nævnes: 24/4 1000 Sønder Mose, Viborg (TT), 25/4 9000 Hirsholm (FJ) og 29/4 2500 Birkesø, Lille Vildmose (HAC).
Stormmåge	En række mindre ynglelokaliteter er optalt – største optælling er fra Hirsholmene med 30/6 500 ynglefugle (JEH).
Sildemåge	Hirsholmene er største nordjyske ynglelokalitet for Sildemåge. 21/5 bliver 600 ynglefugle talt på Hirsholm (JG) og 30 ynglefugle talt på Græsholm (JG).
Sølvmåge	Der er en række ynglefugletællinger, men to tællinger skiller sig markant ud – 21/5 6000 ynglefugle Græsholm (JG) og 3/6 1092 Arup Vejle (HHN).
Svartbag	Største yngleforekomst registreres på Hirsholmene. Ved registrering 22/5 bliver der optalt 1500 Græsholm (JG).

Yngleplysninger fra DOFbasen om Hættemåge, Stormmåge, Sildemåge, Sølvmåge og Svartbag 2019.

TERNER

Dværgterne *Sternula albifrons*

En sum i den højere ende. I summen er ikke medregnet de ynglepar, som er indberettet af Miljøstyrelsen (se nedenfor). Første er 25/4 Sønderlem Vig (GM). Største antal er 1/5 28 Nordmandshage (PR) og 2/8 28 Agger Tange (JKK). I alt 93-95 ynglepar er registreret. Det skyldes både de mange flittige indsendere, men ikke mindst at Miljøstyrelsen har foretaget en landsdækkende tælling af ynglende terner i 2019. Det samlede antal ynglepar kan sæt-

tes til 93-95 par. Yngleparrene er, fordelt på landsdele og lokaliteter: Læsø: Stokken 14, Bløden Hale 1. Vendsyssels østkyst: Voerså 1, Aså 1, Hou Nordstrand 12, Hou Sydstrand 9, Gerå Enge og Strand 1, Skindsækken, Nordmandshage 1. Himmerland: Als Odde 34. Vestlige Limfjord m.m.: Krik Vig 8-10, Agger Tange 9, Slettestrand 1 (alle Miljøstyrelsen PR HAC). Sidste fugl ses 26/8 Agger Tange (OGO).

Sum: 706. 1. halvår 361, 2. halvår 345. Indsendere 91

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	3	146	212	161	184	-	-	-	-

Rovterne *Hydroprogne caspia*

10 observationer af 11 fugle kan betragtes som ret normalt. Alle nævnes. Når ikke andet angives, er der tale om et ex. pr. obs.: 14/5 Grenen (SKAF m.fl.), 16/6 Kølsen-Skals Eng sø (JSP CSS TRK), 21/6 Bygholm Vejle (MHH),

25/6 Grenen (ROC SKAF m.fl.) 18/7 2 Grenen (AOWN, SKAF m.fl.), 25/7 Ove Sø (JJA SUP BCS), 27/7 Agger Tange (HLÆ), 4/8 Sønderlem Vig (GM), 6/8 Glombak, Vejlerne (HHN) og 9/8 Vilsted Sø (EO).

Hvidvinget Terne *Chlidonias leucopterus*

Et fund: 20/5 1 fou. Ulvedyb (BKR).

Sortterne *Chlidonias niger*

Årets forekomst synes ret normal. Første ses 22/4 Kogleaks (ONB), og i dagene derefter ses der flere og flere i Østlige Vejler. Første trækkende i Skagen er 25/4 1 (mange inds.), og frem til 3/6 ses her i alt 8 trækkende med største tal 17/5 4 (CSS m.fl.). Resten af foråret ses yderst få fugle udenfor Vejlerne.

Største tal fra Vejlerne er: 12/5 27 Kogleaks (LGN) og 4/6 29 Kogleaks (HHN).

Sum: 908. 1. halvår 698, 2. halvår 210. Indsendere 118.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	37	324	337	164	46	-	-	-	-

Heller ikke i år kommer der unger på vingerne i Østlige Vejler, hvor 20 ynglepar registreres (HHN m.fl.).

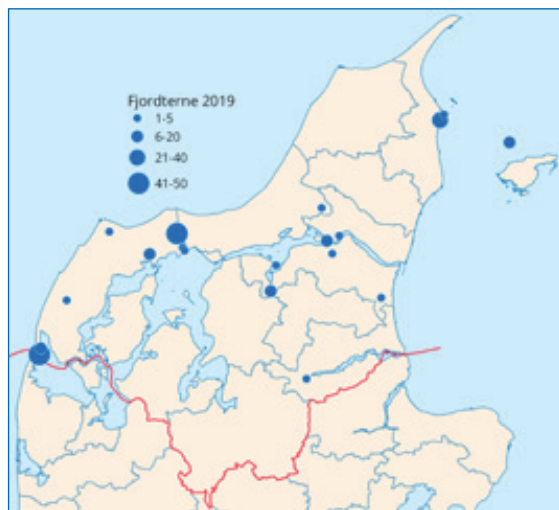
Fra sidst i juli ses der Sortterner på flere lokaliteter. De største tal er 11/8 3 Flyndersø (LN), 11/8 3 Kjul Strand (RSN) og 24/4 4 Agger Tange (JEJ). Blandt sensommerens fugle ses en håndfuld 1K-fugle, og de må jo ifølge sagens natur komme andre steder fra.

Sidste er 26/8 1 Lund Fjord (HHN).

Fjordterne *Sterna hirundo*

Kun yngleforekomster behandles. Fra Miljøstyrelsens tælling af ynglende terner har vi modtaget en opgørelse. Sammen med enkelte supplerende oplysninger fra DOF-basen kan det samlede antal ynglepar i denne rapport dækningsområde sættes til 217 par. Største kolonier er Agger Tange 48 par, Selbjerg Vejle 41 par og Flådestation Frederikshavn 32 par. Ny koloni er på nyopstået ø i Krik Vig med 15 par, og 1 par gjorde yngleforsøg i Birkesø, Lille Vildmose. Se kort over yngleudbredelse.

Havterne 2019, antal ynglepar i Nordjylland. Kilde: Miljøstyrelsen.

Fjordterne 2019, antal ynglepar i Nordjylland. Kilde: Miljøstyrelsen.

Havterne *Sterna paradisaea*

Kun yngleforekomster behandles. Fra Miljøstyrelsens tælling af ynglende terner har vi modtaget en opgørelse. Sammen med enkelte supplerende oplysninger fra DOF-basen kan det samlede antal ynglepar i denne rapport dækningsområde sættes til 773 par. Største kolonier er Als Odde 242 par, Als Dyb Revler 97 par, Voerså 85 par, Korsholm 84 par og Aså 53 par. Ny koloni er på nyopstået ø i Krik Vig med 7 par. Se kort over yngleudbredelse.

Splitterne *Thalasseus sandvicensis*

Kun yngleforekomster behandles. Fra Miljøstyrelsens optælling foreligger følgende antal ynglepar: 21/5 1150 Hirsholmene, 5/6 116 Ørum Sø (MST). Hertil kommer indberetninger til DOFbasen: 11/6 150

fugle på nyetableret ø i Krik Vig, mange kurtiserende og redebyggende (RQ) og 25/6 70 samme sted (AS). Det samlede antal ynglepar i denne rapports dækningsområde kan således sættes til ca. 1300.

ROVFUGLE

Forekomsten af rovfugle sætter igen rekorder. Det skyldes især et stort og tidligt forårstræk for mange arter ved Skagen. Fiskeørn sætter rekord og flere andre arter har meget store forekomster. Det gælder ikke mindst Havørn, Rød og Sort Glente samt Blå Kærhøg. Uden for artsbearbejdningen herunder bør det nævnes, at Spurvehøg optræder i det næststørste antal nogensinde med 4676 ex. Størst er fortsat 1991 med 5010 høge.

For de nordjyske ynglefugle er det positivt, at der kommer hele 12 unger på vingerne af Havørn samt at der nu er to par Fiskeørn i landsdelen.

Året byder med Blå Glente, Slangeørn, Stor Skrigeørn og Gåsegrib også på nogle sjældne gæster sydfra. Materialet fra Skagen i artsgennemgangen og i skemaerne er sammensat af Knud Pedersen (KNP).

Rød Glente ad., Skagen, 29. april 2019. Foto: Knud Pedersen.

	Marts	April	Maj	Juni	Total	Største dag	Median-dato
Fiskeørn	0	533	131	23	687	25/4 (51)	23/4
Blå Glente	0	1	1	0	2		
Hvæpsevåge	0	0	441	404	845	16/5 (153)	23/5
Slangeørn	0	0	1	0	1		
Gåsegrib	0	0	1	0	1		
Stor Skrigeørn	0	1	0	0	1		
Kongeørn	1	2	2	0	3	3 dage med 2 i april	
Rørhøg	0	312	131	25	468	25/4 (31)	25/4
Blå Kærhøg	2	356	68	4	430	25/4 (40)	22/4
Steppehøg	0	36	8	1	45	18/4 og 29/4 (5)	23/4
Hedehøg	0	6	4	0	10	25/4 og 27/4 (2)	27/4
Spurvehøg	144	3709	653	170	4676	25/4 (459)	23/4
Duehøg	13	13	2	2	30	25/4 og 30/4 (2)	4/4
Havørn	9	44	16	12	81	20/4 og 25/4 (7)	25/4
Rød Glente	40	140	77	76	333	4/6 og 14/6 (12)	26/4
Sort Glente	0	44	21	14	79	26/4 (6)	29/4
Fjeldvåge	22	295	104	5	426	16/4 (30)	21/4
Musvåge	605	1106	789	384	2884	1/5 (188)	25/4
Tårnfalk	7	903	431	140	1481	24/4 og 25/4 (151)	25/4
Aftenfalk	0	20	17	3	40	25/4 (10)	30/4
Dværgfalk	0	294	130	3	427	25/4 (41)	24/4
Lærkefalk	0	130	129	89	348	16/5 (45)	16/5
Vandrefalk	3	168	45	0	216	25/4 (37)	25/4
Sum	846	8113	3202	1355	13514		

Rovfugletrækket ved Skagen i foråret 2019 fordelt på måneder, samt totalen, største dag(e) og mediandato for de enkelte arter.

Statistik:

Træktallene fra Skagen 2019 sammenlignes i disse tabeller med tiårs-gennemsnittet for årene 2009-18.

Rød Glente 2K, Skagen,
21. april 2019. Foto: Knud Pedersen.

2019 over gennemsnit		2019 under gennemsnit	
Fiskeørn	+121%	Hvepsevåge	-18%
Rørhøg	+27%	Hedehøg	-47%
Blå Kærhøg	+72%	Duehøg	-21%
Steppehøg	+36%	Musvåge	-36%
Havørn	+35%		
Spurvehøg	+78%		
Rød Glente	+46%	Alle arter samlet	
Sort Glente	+44%	Alle arter	+18%
Fjeldvåge	+34%		
Tårnfalk	+63%		
Aftenfalk	+100%		
Lærkefalk	+47%		
Dværgfalk	+54%		
Vandrefalk	+43%		

Art/år	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	Gns.	2019	Pct.
Fiskeørn	301	238	336	307	172	393	150	384	285	499	307	687	+121
Blå Glente	0	0	0	0	1	0	0	1	0	0	-	2	-
Hvepsevåge	899	277	614	668	1084	1049	134	1518	419	3635	1030	845	-18
Slangeørn	0	0	1	0	1	0	0	0	0	1	-	1	-
Gåsegrib	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	-	1	-
Lille Skrigeørn	1	1	2	2	4	1	0	1	1	1	2	0	-
Stor Skrigeørn	1	0	3	0	0	0	0	0	2	0	1	1	-
Steppeørn	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	-	0	-
Kongeørn	1	3	5	2	0	5	1	4	2	0	2	3	-
Høgeørn	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	-	0	-
Dværgørn	0	0	1	1	1	2	0	0	0	0	-	0	-
Rørhøg	417	351	395	291	284	280	195	619	456	416	370	468	+27
Blå Kærhøg	328	139	158	356	169	187	152	480	304	222	250	430	+72
Steppehøg	9	5	26	44	31	22	5	95	56	38	33	45	+36
Hedehøg	25	10	36	10	15	17	11	30	14	19	19	10	-47
Spurvehøg	3134	2827	2387	3120	1427	1957	2563	2749	2905	3134	2620	4676	+78
Duehøg	81	56	39	42	36	39	30	17	14	23	38	30	-21
Havørn	63	27	55	30	72	44	28	67	76	135	60	81	+35
Rød Glente	195	136	209	174	252	171	157	294	304	385	228	333	+46
Sort Glente	38	39	54	52	54	40	34	64	64	107	55	79	+44
Fjeldvåge	323	205	377	592	254	414	161	378	135	334	317	426	+34
Musvåge	4083	5204	7356	5081	4343	2599	2213	3880	4350	5682	4479	2884	+36
Ørnevåge	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	-	0	-
Tårnfalk	721	322	827	1216	357	911	495	1687	1175	1348	906	1481	+63
Aftenfalk	7	1	43	20	2	14	3	37	4	72	20	40	+100
Dværgfalk	296	223	267	374	150	281	187	414	317	262	277	427	+54
Lærkefalk	182	113	215	248	196	253	81	378	348	341	236	348	+47
Jagtfalk	0	0	1	0	1	0	0	0	0	0	-	0	-
Vandrefalk	124	98	185	194	96	150	129	201	193	201	151	216	+43
I alt	11227	10274	13593	12825	9002	8830	6729	13299	11424	16855	11411	13514	+18

Sum af rovfugletræk ved Skagen i forårene 2009-2019, med gennemsnit (Gns.) for årene 2009-18 og procentafvigelse (Pct.) 2019 i forhold til 10-års gennemsnittet 2009-18.

Fiskeørn *Pandion haliaëtus*

Årssummen er rekordhøj, hvilket skyldes et rekordstort forårstræk ved Skagen. Forekomsten i andet halvår er til gengæld moderat. Området huser nu to ynglepar, der samlet fik tre unger på vingerne.

Årets første ses lidt senere end de seneste år, idet der ikke er fund fra marts. De første ses 1/4 1 Skagen (SKAF) og 2/4 1 Tversted Å (HOM). Allerede 8/4 ses 17 ved Skagen (SKAF m.fl.). Resten af april ses et stort træk med mange dage med 25-50 fugle med max. 25/4 51 (SKAF m.fl.). I maj måned ses markant færre dog med en periode (9-19/5) med dagligt 10-20 ex. Samlet ses ved Skagen 687 Fiskeørn, hvilket er markant flere end den hidtidige rekord fra 1998 på 539 fugle. Antallet er endvidere 121% højere end gennemsnittet for de seneste ti år.

Fra andre lokaliteter er der en række pæne træktal – ikke mindst fra dagene 23-25/4. Flest noteres ved Bulbjerg, der på ni dage i perioden 13/4 til 20/5 har 39 med max. 23/4 13 og 25/4 9 (HHN JJA TRK). Nævnes kan også 24/4 18 Vandplasken (PHP) og fra 25/4 14 Tranum Klitplantage (PR), 8 Slettestrand (IZN) og 12 Klitmøller (JJA). Fiskeørnebestanden i Nordjylland bliver fordoblet i år. Et nyt par dukker op i Thy og får to unger. Der kan læses mere om det i artikel-delen af denne årbog. Om det andet nordjyske par skriver arts koordinatør Leif Novrup: "Den gamle rede i Estvadgård Plantage. Hannen ankom

Sum: 1182. 1. halvår 960, 2. halvår 222. Indsendere 261.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen	-	-	-	744	182	34	18	120	79	5	-	-
	-	-	-	533	131	23	-	-	2	-	-	-

til reden den 2/4 – senere end normalt. Han gik straks i gang med at lægge grene på reden. Dagen efter kom hunnen og begge sås på reden samtidig, travlt optaget af at bygge reden op. Alle-rede 19/4 begyndte hunnen at ruge, og 26/5 blev den første unge klækket. 16/6 sås lidt af 2 til 3 unger i reden, men 28/6 sås kun en meget stor unge på reden, som var i gang med at baske med vingerne. Allerede 7/7 var den fløjet af reden og sås sidde i hannens siddetræ. Den blev set de næste dage omkring reden, hvor den blev fodret af hannen. Hunnen var borte. Noget tyder derfor på, at de andre unger tidligt er døde, så denne unge hurtigt kunne spise sig stor og allerede efter ca. 44 dage flyve fra reden, hvilket ikke er normalt. Begge blev set i området til engang hen i august."

Forekomsten i andet halvår er lidt højere end året før, hvor der blev indtastet 195 fugle. Iagttagelserne er spredt over landsdelen og forekomster med min. tre fugle i andet halvår nævnes, 6/8 3 Nors Sø (PHA JPK), 19/8 3 Kytterne (JD), 25/8 9 Hjarbæk Fjord (MHH FIA MIWI) – efterårets klart største, 29/8 3 Ove Sø (ERIJ), 31/8 3 Hærup Sø (TBR) og 6 Hjarbæk Fjord (MIWI), 5/9 3 Nordmandshage (PR) og 7/9 3 Fyrkat Engsø (JS). Herefter ses færre fugle, men enkelte ses ind i oktober med de sidste 5/10 1 Haldager Vejle (KHK), 7/10 1 Aalborg Øst (HMC) og 17/10 1 1K Toftegaards Enge (PR).

Blå Glente *Elanus caeruleus*

Imponerende med flere fund. Den første dukker op i Skagen 21/4, hvor den ses nord for byen en stor del af dagen af mange observatører. Fuglen og fundet er godkendt som 2K (AWN m.fl.). Næste gælder en fotodokumenteret fugl ved Gårdbo Sø 29/4. Dette fund er endnu ikke færdigbehandlet af SU. Herefter gælder det endnu en 2K

fugl, der 23/5 ses i en halv time mellem byen og Grenen, inden den forsvinder. Fundet er godkendt af SU (BWI ROC m.fl.). Der foreligger inden årets observationer seks fund fra Nordjylland (og Skagen).

Arten er SU-art.

Blå Glente 2K, Skagen,
21. april 2019. Foto: Erik Christophersen.

Hvepsevåge *Pernis apivorus*

En årssum, der blot er ca. 25% af summen i 2018, der dog også var exceptionelt høj. Summen står og falder som vanligt med forårstrækket ved Skagen, der var ret fåtalligt. Alligevel står Skagen for 93% af forårets fugle. Rapporteringer af ynglefugle er få og også summen for andet halvår er lav.

Årets første ses halvsent med ca. ti fugle 9/5 (HO SKAF m.fl.). Herefter ses et stigende antal frem til en klar kulmination 16/5, som bliver årets klart største dag med 153 ex. (SKAF og mange andre). Herefter ses et pænt træk den følgende uge med blandt andet 18/5 65 og 21/5 87 (SKAF JJA m.fl.). Så er der stille frem til de første juni-dage, hvor en ny og mindre kulmination ses med 229 trækkende i dagene 4-8/6 (SKAF JLI m.fl.). Igen 15/6 ses med 105 Hvepsevåger en fin dag (SKAF). Samlet bliver forårets sum ved Skagen 845 ex., hvilket er 18% under gennemsnittet for de seneste ti år. Forskellen på gode og dårlige år er dog meget udtalt med højeste 2018 (3635 ex.)

Sum: 1043. 1. halvår 901, 2. halvår 142. Indsendere 150.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	473	428	44	78	20	-	-	-
Skagen	-	-	-	-	441	404	15	8	-	-	-	-

Slangeørn *Circaetus gallicus*

Et dokumenteret fund fra Skagen 15/5. Der foreligger hidtil 18 nordjyske fund, hvoraf de 13 er fra Skagen. Seneste fund er fra 2018.

og laveste 2010 (277).

Noteringerne fra andre områder under forårstrækket er meget fåtallige, hvilket følgende noteringer vidner om (alle over tre ex.): 18/5 4 Øby (LM), 20/5 4 Birkese (HAC), 21/5 4 Aalborg Universitet (RWR) og 2/6 9 Tange (NRA). Der er blot oplysninger om mulige/sandsynlige ynglefugle fra Estvadgaards Plantage, Rebild, Als Odde, Øby og Kvosted (LN CP SS LM MIKI m.fl.).

I sommerperioden ses kun i meget begrænset omfang de ellers sædvanlige trækforsøgende fugle ved Skagen, hvilket gør summen for andet halvår lav. Største notering er således 21/7 og 22/7 4 (AOWN SKAF JPIP). Største i juli i øvrigt blot 18/7 4 Høstemark (PR). Lidt flere sydtrækkende ses i august/september, 18/8 5 Bratten (LBRJ), 31/8 4 Tofte Skov (OFL m.fl.) og 5/9 7 Als Odde (SSK). Årets sidste bliver 22/9 2 Frøstrup (CKP) og 27/9 1 Lille Vildmose (GAH).

Arten er SU-art. Der må ikke refereres til fund, der ikke er godkendt af SU.

Gåsegrib *Gyps fulvus*

Hele to fund er godkendt af SU. 23/5 dukker en Gåsegrib op i Skagen, hvor den først ses fra Storklit (Pælebakke Klit) og herefter ses i området mellem Skagen og Lodskovvad de følgende to dage af en meget lang række af observatører. Fuglen rastede i flere perioder nord og øst for byen, hvor den også overnattede. En pudsigt oplevelse er, at på et tidspunkt hvor gribben blev mobbet af et antal krager, landene en af disse kortvarigt på ryggen af

den flyvende grib. Fundet og fuglen er godkendt som 2K (Connie Andersen JJA STA). Herefter ses og fotograferes en 2K-fugl 6/6 nær Dybvad. Dette fund er også godkendt af SU (Bruno Müller). Endvidere foreligger et udokumenteret fund fra maj.

Arten er SU-art. Der må ikke refereres til fund, der ikke er godkendt af SU.

Gåsegrib 2K, Skagen,
24. maj 2019. Foto: Erik Christophersen.

Stor Skrigeørn *Clanga clanga*

Et dokumenteret fund af en 3K-fugl, der opholdt sig ved Skagen i perioden 13-20/4. Seneste fund fra Nordjylland

(og Skagen) er fra 2011. Arten er SU-art. Der må ikke refereres til fund, der ikke er godkendt af SU.

Kongeørn *Aquila chrysaetos*

2019 bliver med hele fem par et fint år for de nordjyske (og danske) Kongeørne. Ørnene får samlet set tre unger. Desværre dør den ene kort tid efter at den har forladt reden. Uden for yngleområderne foreligger en lang række observationer, væsentligt flere end normalt. Læs en detaljeret gennemgang om status for de nordjyske Kongeørne i en artikel af Jan Tøttrup Nielsen andetsteds i denne årbog.

De nordjyske ynglefugle:

Store Vildmose (EFJ JTN):

Heller ikke i 2019 kommer der ørneunger på vingerne i Store Vildmose. Som tidligere år bliver hannen set regelmæssigt vinteren igennem i yngleområdet ved Ørnefener, mens hunnen kun blev iagttaget ganske enkelte gange. Fra 20/2 ses hunnen dog regelmæssigt, og parringer bliver flere gange iagttaget i de følgende uger. Alt tyder på, at det er den samme hun-ørn som i 2018. Begge reder bliver besøgt og vedligeholdt, men det ender dog med, at det er den første rede fra 2016, som parret vælger. Rugningen foregår tilsyneladende helt uforstyrret, men i slutningen af maj opgives rugningen, og efterfølgende bliver reden undersøgt. Den indeholder et råddent æg, og der er ikke spor efter unge.

Hals Nørreskov (HAC JTN):

Hannen i yngleparret døde i november 2018, men en ny han rykker ind i begyndelsen af 2019. Dette nye par yngler og lægger to æg, hvoraf det ene klækker. Under en storm blæser rede og unge ned med det resultat, at ungen beskadiger håndsvingfjer i den højre vinge. Efter en større redningsaktion, som der kan læses om i artikeldelen af denne årbog, ender historien lykkeligt. Ungen kommer på vingerne og er i skovområdet året ud.

Hals Sønderkov (JTN):

Hunnen i yngleparret (2018) forsvinder, men den GPS-mærkede unge fra Tofte Skov i 2015 rykker ind og danner par med den ligeledes GPS-mærkede unge fra Høstemark Skov i 2015. I vinteren 2015-16 overvintrede de begge ved Slesvig i Nordtyskland, og fløj næsten samtidig retur til Nordjylland i foråret 2016. Yngleforsøget mislykkes i år. Ørnene er imidlertid "på tålt ophold" i skoven, hvor der er stort opdræt af fasaner.

Høstemark Skov (FA TL):

Selvom det i foråret ser lovende ud for dette gamle par, hvor begge fugle er mere end tyve år gamle, bliver det alligevel for tredje år i træk et år uden unger. Der er tegn på, at parret/reden forstyrres af mår.

Tofte Skov (TC ATL HAC):

Yngleparret skifter rede, idet de rykker tilbage til deres rede fra 2017. Her får parret to unger, en han og en hun, som ringmærkes og får påsat GPS sender 10/6. Begge fugle forlader reden, men den ene unge (hun) findes død 23/7. Dødsårsagen kendes ikke.

Han-ungen forlader Tofte Skov omkring begyndelsen af oktober, og via Rold Skov havner den i det centrale Vendsyssel, hvor den opholder sig året ud.

Fra juni ses et nyt kongeørnepar i skoven, en adult hun og en ca. 4K han. Parret ses sporadisk i området året ud.

Øvrige iagttagelser:

Ved Skagen ses i foråret tre fugle i perioden 20/3 til 15/5. På tre dage i april ses to fugle. Der er i alle tilfælde tale om 2K fugle. Der foreligger som sagt også mange iagttagelser af Kongeørn ud over disse. Det gælder enkelte yngre fugle i Lille Vildmose, men også følgende lange række, der dog sikkert drejer sig om ganske få forskel-

lige, 5/3 1 2K Thorup og Klim Fjordholme (HHN), 15/3 1 imm. Gårdbo Sø (LPA), 19/3 1 nok 2K Ølands Vejle (JJ), 6/4 1 2K Ulvedybet (AB) og måske samme Store Vande ved Rødhus (AB), 25/4 1 2K Tranum Klitplantage (JSJ), 31/5 og 7/6 1 2K Lodskovvad (EO ASF), 17/6 1 2K Råbjerg Mose (SKAF), 22/6 1 2K Hjørdemål Klit (HLÆ), 3/7 1 2K Flejsborg i Vesthimmerland (SUT), 10/7 1 Tranum Klitplantage (JSJ), 23/7 1 sandsynligvis adult Klarup (TC), 30/7 1 ældre imm. Børglumkloster (JKP), 24/8

Sum: 534. 1. halvår 357, 2. halvår 177. Indsendere 268.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	46	79	105	50	43	34	31	35	33	31	21	26

Rørhøg *Circus aeruginosus*

For Rørhøg omtales som udgangspunkt blot yngleforekomsten. Dog skal det nævnes, at en han ses i Vejlerne i perioden 15-16/2 (HHN) og at årets første forårsfugle i øvrigt ses 16/3 1 hun Karup Å, Estvad (CBS) og samme dag han og hun i Vejlerne (JPIIP HRC). Første fugl ved Skagen ses 2/4 (AK SKAF) og det hele slutter med 4/12 1 hun-farvet Bygholm Vejle (JHC). Der er i alt indrapporteret ca. 60 ynglepar. Følgende områder huser sikre/sandsynlige ynglepar: Vejlerne 48 par – 34 i østlige del og 14 i vestlige (HHN), Lille Vildmose 9

1 imm. Dronninglund Enge (RSN), 20/9 1 imm. Nors Sø (TBR), 13/10 1 imm./juv. Agger Tange (BLK), 4/12 1 1K Bolle/Try Enge (PR) og endelig 9/12 1 2K Melholt Plantage (SØP). Enkelte observationer udenfor yngleområderne, hvor til der ikke foreligger angivelse af alder eller andre kommentarer, er ikke medtaget. Sum-skemaet herunder giver på ingen måde udtryk for det reelle antal fugle, men viser blot i hvor høj grad arten rapporteres.

par – heraf et i Tofte Mose (MST HAC m.fl.), Vester Hassing Slamdepot 2 par samt et par følgende steder: Haldager Vejle, Kølsen, Tange Sø, Åsted Ådal, Hadsund, Vig-sø Klithede, Møllerup Kær, Østerådal ved Aalborg, Vul-lum Sø og Rærup (mange indsendere). De 60 par er færre end 70 par i 2018, hvilket primært skyldes færre indrapporteringer fra de små lokaliteter. Antallet i Lille Vildmose og Vejlerne er stabilt, men yngle-successen synes dårlig.

Blå Kærhøg *Circus cyaneus*

En høj årssum, som både skyldes et stort forårstræk men også mange fugle i andet halvår, sikkert som et udtryk for en god ynglesæson på ynglepladserne nordpå. I vintermånederne er forekomsten meget spredt og oftest ses kun enkeltfugle. I januar til marts ses kun i Vejlerne forekomster af mere end tre fugle, 29/1 4 Bygholm Vejle, 18/2 6 Glombak/Bygholm/Selbjerg Vejler og 5/3 5 Bygholm Nordlige Rørskov (alle HHN). De første trækkende ses ved Skagen 27/3 og 30/3 (SKAF ASF). Fra 4/4 ses daglige forekomster, og allerede 8/4 og 9/4 ses samlet 34 trækkende (SKAF m.fl.). Fra 14/4 ses måneden ud et stort antal kærhøge, således mindst ti fugle langt de fleste dage. De største dage ses sidst på måneden med ca. 40 fugle både 25/4 og 29/4 (SKAF og mange andre). Efter månedsskiftet april/maj ses væsentligt færre og største forekomst i maj bliver 10/5 10 (SKAF m.fl.). Enkelte fugle ses primo juni med den sidste 7/6 1 (SKAF HJE). Samlet ses ved Skagen i foråret 430, en total der indenfor de seneste ti år kun overgås af 2016 med 480. Eneste nævneværdige tal fra andre lokaliteter i foråret er 17-25/4 14 Bulbjerg, heraf 17/4 6 (HHN CKP) og samme dag tre Vandet Sø (JJA), 18/4 4 Klitmøller (JASA) og 25/4

4 Tranum Klitplantage (PR). Sidste fund uden for Skagen er 2/6 1 brun Lund Fjord (HRC). Fra ultimo juni og i juli foreligger flere ukommenterede observationer, som ikke medtages her. De næste, som må kaldes sommerfund, er 2/8 1 ad. hun Tornbakke-rimmen, Hulsig (AWN) fulgt af 5/8 1 ad. han Knivholt Mark (JD). I de sidste augustdage og begyndelsen af september ankommer de mere reelle trækfugle nordfra, således 25/8 1 ad. han Kølsen (MIWI MHH), 27/8 1 ad. hun Nørreådal (TBR) og 31/8 1 brun Lille Vildmose (OFL AWM SST). Ellers er der i andet halvår tale om en stor forekomst, der vidner om et godt år på ynglepladserne, hvilket blandt andet også fremgår af træktallene fra Falsterbo, der er blandt de højeste i de seneste mange år. Samtidig gør den milde vinter, at mange fugle forbliver i landsdelen året ud og blandt andet ses på kollektive overnatningspladser, således i Selbjerg Vejle, hvor der fra ultimo oktober og året ud er mange tællinger af op til 16 fugle, som ses 12/12 (JFA HHN JBE). 27/11 ses 6 til overnatning ved Sønderlem Vig (AO) og de højeste noteringer fra Lille Vildmose bliver 6/11 8 og 7/12 12 (HO ARA HAC). Endelig skal nævnes 4/12 9 Bolle og Try Enge (PR).

Sum: 1609. 1. halvår 872, 2. halvår 737. Indsendere 289.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	118	109	92	465	78	10	-	5	72	189	231	240
Store Vildmose – sum	3	10	3	2	-	-	-	-	1	6	4	12
Lille Vildmose – sum	15	23	24	26	2	1	-	1	15	43	61	43
Vejlerne – sum	27	33	23	12	2	2	-	-	6	41	91	86
Skagen	3	-	2	356	68	4	-	-	9	9	-	1

Steppehøg, Skagen, 9. maj 2018. Foto: Erik Christophersen.

Steppehøg *Circus macrourus*

Med 58 fugle en marginal fremgang fra 52 året før. Ved Skagen ses 45 af årets Steppehøge.

Årets første tre fugle er som ofte før adulte hanner – set ved Skagen 8-9/4 (JM KK SKAF). 14/4 ses endnu fire adulte hanner (PET m.fl.) og herefter er der næsten daglige observationer måneden ud. Flest ses 18/4 og 29/4 med fem fugle begge dage (SKAF og mange andre). I alt ses 36 ved Skagen i april, hvilket svarer til 80% af summen her. Fra 9/5 til 21/5 ses næsten dagligt enkelt-individer, inden en enkelt fugl afslutter foråret 4/6 – endda en adult han (SKAF JLI HAC JPMJ). Alt i alt er andelen af gamle hanner større end normalt.

Sum: 58. 1. halvår 56, 2. halvår 2. Indsendere 89.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen	-	-	-	45	9	1	-	-	2	-	-	-

Fra andre lokaliteter kan i første halvår nævnes 17/4 1 2K N Tofte Skov (HAC), 17/4 1 ad. han Ø Bulbjerg (HHN CKP), 18/4 1 hun-farvet Bygholm Vejle (KBN), 23/4 1 ad. han Lille Vildmose (Franz Ritter via HAC), 23/4 2 Ø Bulbjerg (ad. hun + 2K) (JFA), 25/4 1 2K han NØ Tranum Klitplantage (PR), 25/4 1 2K hun NØ Skallerup Klit (PHP), 24/4 1 2K NØ Klitmøller (JJA), 24/5 1 2K Roddenbjerg Sø (SVP).

Andet halvår giver kun to fugle, 9/9 1 1K R Damfener, Store Vildmose (PR) og 10/9 1 ad. han Råbjerg Sø (BHJ). Iagttagelser, hvortil der ikke er knyttet oplysninger om køn, alder eller andet, er udeladt.

Hedehøg *Circus pygargus*

Et år helt i bund og ligesom hos flere andre rovfuglearter med en usædvanlig fordeling med flest fugle i april. Første ses ved Skagen 23/4 1 ad. hun (SKAF BKR JLI GRØN JVB). Den følges af 25/4 2 (ad. han + 2K) og 27/4 2 (ad. hun + 2K) (SKAF JHC ASF GRØN JVB) samt 30/4 1 ad. han (SKAF JHC ASF m.fl.). I alt ses seks ved Skagen i april fulgt af yderligere fire i maj, som alle nævnes. 9/5 1 ad. hun (SKAF JM JSP), 11/5 og 12/5 1 2K (SKAF m.fl.)

Sum: 12. 1. halvår 11, 2. halvår 1. Indsendere 21.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen	-	-	-	-	6	5	-	-	-	1	-	-

Duehøg *Accipiter gentilis*

Blot yngleforekomster behandles. Hoveddelen af disse er fra JTNs årlige rapport. I det 2417 km² undersøgelsesområde "Vendsyssel" er 42 par et år med lille fremgang i forhold til 38 par året før. Det blev dog blot til 58 unger – 1,38 unge/par og 2,23 unger/par med unger. Generelt mange 0-kuld (38,1%) og ingen kuld med fire unger.

I DOFbasen er i øvrigt blot indtastet et par med unger

Sum: 216. 1. halvår 115, 2. halvår 101. Indsendere 115.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen - sum	9	12	31	45	7	11	7	24	14	25	17	14

Havørn *Haliaeetus albicilla*

Havørn er med ca. 3000 indtastninger igen den fugleart, som er indtastet flest gange af alle de arter, som behandles i Nordjyllands Fugle. Årssummen er den hidtil højeste og forekomsten er imponerende også selv om materialet indeholder mange indtastninger af de samme fugle, skønt gengangere er frasorteret på enkelt dage. Den nordjyske ynglebestand er i en svag positiv udvikling med otte par med ynglesucces, der i alt får 14 unger – klart flere end de seks unger i 2018.

Generelt kommer rapporteringerne fra et stort antal lokaliteter. Nævnes skal dog at Vejlerne og Lille Vildmose står for følgende procentdele af observationerne, Vejlerne 41% (48% af totalen for andet halvår) og Lille Vildmose 19%. Dernæst markerer området ved Limfjordens munding i Kattegat sig kraftigt i februar og marts med samlet 108 fugle rapporteret i denne periode med de største forekomster 28/2 16 og 6/3 10 Korsholm (PR) og 10/3 8, 16/3 9 og 20/3 11 Nordmandshage (BGO AB PR). Disse forekomster er klar de største i vintermånederne, fulgt af 28/2 8 Lille Vildmose (TL). Disse skal sikkert ses i forbindelse med de mange fugle ved Korsholm.

Forårstrækket begynder tidligt med hele ni fugle ved Skagen allerede i marts måned. Fra midt i april intensiveres forekomsten med blandt andet 18/4 6 (JHC PET m.fl.) og syv fugle både 20/4 og 25/4 (SKAF m.fl.). Herefter ses færre og største dag i maj bliver 10/5 4 (SKAF m.fl.). Der ses endvidere en del Havørne ind i juni frem

og de sidste 23/5 1 ad. han (SKAF JLI JM) og 1 2K 24/5 (EO). I alt ses således blot ti fugle ved Skagen. En tilsvarende lav årstotal er inden for de seneste ti år set i 2010 og 2012.

Fra andre lokaliteter foreligger blot et fund i første halvår, 16/5 1 ad. han Ø Bulbjerg (AS).

Fra andet halvår foreligger blot et fund, 14/9 1 1K Råbjerg Hede (LLH).

fra Klim Bjerg (JT). Dog skal det nævnes at, som en konsekvens af artens situation, ynglefund indtastet som sådan hemmeligholdes på DOFbasen, ligesom fund i Atlas III ikke er offentligt tilgængelige.

Forekomsten af Duehøg er dog noget højere end i 2018. Der er dog givet flere gengangere i materialet, ikke mindst blandt andet halvårs fugle ved Skagen.

til den sidste 17/6 (SKAF LOU JPPI). Alt i alt ses 81 ved Skagen, hvilket er den næststørste årssum nogensinde – kun overgået af 135 i 2018.

Ellers kan fra første halvår uden for Skagen nævnes 3/4 5 Ove Sø (POHP), 4/4 9 Bygholm Vejle (HHN), 5/4 13 fra en række lokaliteter i Vejlerne (GGU), 17/4 7 Bygholm Vejle (JE m.fl.), 19/4 7 Råbjerg Hede (PMA) og 9/5 6 Vesløs Vejle (HRC).

Som nævnt er den nordjyske ynglebestand nu oppe på hele otte succesfulde par samt to par uden succes. De succesfulde par er som følger: Tofte Skov (2), Høstemark Skov (1), Øland (2), Østerild (2), Lodbjerg (2), Vilsted (2), Estvadgård (1), Sødal Skov (2). Desuden har der opholdt sig par ved Viskum og Tange Sø. Parret ved Vilsted Sø er nyt og får to unger, som bliver forsynet med GPS. Læs mere om dette i artikeldelen i denne årbog.

I andet halvår er Vejlerne igen det helt store trækplaster, idet der igennem en længere periode ses et større antal rastende yngre fugle på Bygholmengen. Det hele tager til fra medio september og i årets sidste fire måneder er mere end 50% af de indtastede fugle fra Bygholm Vejle. I september, oktober og november er de største ansamlinger op til 14 fugle på mange dage (JJ HHN og mange andre). De største forekomster fra andre lokaliteter blegner lidt ved siden af med 28/9 5 Nors Sø (ARA) og 16/12 6 Birkesø (HAC).

Havørn (og Pibeand og Krikand), Lille Vildmose, 19. december 2019. Foto: Keld Ejsing-Duun.

Sum: 2841. 1. halvår 1386, 2. halvår 1455. Indsendere 443.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	154	256	284	356	195	141	108	158	330	330	284	245
Vejlerne – sum	42	52	57	126	63	65	30	43	185	175	152	115
Lille Vildmose – sum	34	66	50	58	41	24	35	40	46	52	52	55
Skagen	-	2	9	44	21	14	-	1	-	-	1	-

Rød Glente *Milvus milvus*

En årssum som er næsten på højde med rekordåret 2018. Det store tal skyldes især mange fugle ved Skagen i foråret samt mange spredte iagttagelser fra de fleste egne af Nordjylland. Samtidig er indrapporteringerne af ynglefugle større end året før.

Fra årets begyndelse ses pænt mange glenter – oftest dog 1-2 fugle. Kollektiv overnatning ses dog 1/2 og 7/2 11 Tindbæk Udflytter (TBR LM) samt flere andre dage med lidt færre fugle. Nævnes skal også 22/1 10 Hørby (BCS). Første ses ved Skagen 10/3 3 og 11/3 4 (SKAF). Herefter foreligger næsten daglige observationer af op til seks fugle i marts og i april adskillige dage med 10-15 glenter. I maj og juni fortsat næsten daglige observationer med flere store dage med blandt andet 4/6 og 14/6 12 (SKAF KNP). Det skal dog bemærkes, at der opgives mange forskellige antal de enkelte dage ved Skagen, og det reelle antal fugle kan være vanskeligt at afgøre, da hovedparten af fuglene (især i det sene forår) ses på trækforsøg. Samlet er forekomsten opgjort til 333 ex. – en årssum der kun overgås af 385 fra 2018.

Fra andre lokaliteter skal der fra forårsperioden nævnes

(antal på fem eller flere): 23/4 5 Vester Tversted (TCH), 25/4 5 Klitmøller (JJA), 1/6 6 Torsted ved Årestrup (HMT) og 8/6 5 Liver Ås udløb (PHP).

Antallet af ynglepar i Nordjylland er noget højere end året før, hvilket kun skyldes flere par i JTNs områder i Vendsyssel. Til gengæld er ynglesuccessen lav. Således meldes om 41 par (2417 km²) og mindst 33 udfløjne unger (18 ringmærket). To tilfælde hvor mindst en af ynglefuglene er forgiftet, men fuglene bliver fundet så sent, at de ikke kan undersøges. Yderligere er der blot meldt om et par ved Kvorning Mølle (TBR via PRA), Hverrested ved Aalestrup (SUT via PRA) og nær Nysum (Hans Nyboe). Der må gemme sig flere par rundt om i landsdelen med de mange "løse" fugle, der ses!

Ellers ses der i andet halvår noget færre end i 2018, hvilket primært skyldes, at de mange juli-fugle, der optrådte ved Skagen i 2018, udebliver i år. Største forekomster i andet halvår bliver (antal på fem eller flere): 2/8 5 Hals Nørreskov (HAC), 12/8 og 19/8 5 og 20/8 6 Nørreådal (TBR) og fra vinteren 4/12 5 nær Tversted (CP).

Sum: 2143. 1. halvår 1482, 2. halvår 661. Indsendere 303.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen	93	150	236	495	287	221	155	125	94	112	75	100
	-	3	40	140	77	76	4	13	-	-	-	-

Sort Glente, Skagen, 5. juni 2019. Foto: Erik Christophersen.

Sort Glente *Milvus migrans*

En noget lavere årssum end i 2018, hvilket skyldes færre fugle både ved Skagen men også på andre lokaliteter. Forekomsten er dog fortsat stor og væsentligt højere end gennemsnittet for de senere år.

Den første ses ved Skagen 4/4 (JLI HAC JM LJ SKAF) fulgt af 7/4 1 (JLI). Der ses klart flest fugle i april, hvor der fra 14/4 dagligt ses mindst tre fugle måneden ud med de største dage 25/4 og 26/4 med seks ex. (SKAF og mange andre). I maj ses en enkelt markant dag, 10/5, med 5-6 fugle (mange indsendere), men ellers mange dage med 1-2 ex. Sort Glente ses også på mange dage i juni med en enkelt markant dag, 4/6 5 (SKAF LOU

m.fl.) og den sidste ved Skagen er 28/6 1 (LOU AAA). I alt ses ved Skagen 79 fugle, som ligger klart over gennemsnittet på 55 glenter for de seneste ti år.

Årets første uden for Skagen ses 11/4 1 Skærbakke ved Klitmøller (FRO). Ellers omfatter forekomsten samlet set 14 fund af 15 fugle i perioden frem til 16/5. Eneste lokaliteter med mere end én fugl er 19/4 og 29/4 1 Birkesø (HAC), 22/4 og 23/4 1 Bulbjerg (HHN JJA JFA LM TRK) og 24/4 2 Vandplasken (PHP).

Fra andet halvår foreligger kun to fund, 31/8 1 Lille Vildmose (GRØN) og en usædvanligt sen fugl 21/11 1 Gravlev Ådal (HAC).

Sum: 98. 1. halvår 96, 2. halvår 2. Indsendere 133.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen	-	-	-	58	24	14	-	1	-	-	1	-
	-	-	-	44	21	14	-	-	-	-	-	-

Fjeldvåge, Lille Vildmose,
26. november 2019. Foto: Keld Ejsing-Duun.

Fjeldvåge *Buteo lagopus*

Der er tale om en helt pæn årstotal, som primært tilskrives et pænt forårstræk ved Skagen. Mange rapporteringer fra Lille Vildmose bidrager også, mens antallet fra Store Vildmose er væsentligt lavere end i 2018. Fordelingen af årets rapporteringer er Skagen 53%, Lille Vildmose 16% og Store Vildmose 6%. Der er dog mange gengangere blandt de rastende fugle på de enkelte lokaliteter.

I vintermånederne januar og februar ses få Fjeldvåger, og den eneste observation af mere end to fugle er 30/14 Egholm (RWR). Ellers er 50% af fuglene fordelt ligeligt mellem Store og Lille Vildmose.

Ved Skagen ses Fjeldvåge gennem hele marts måned, dog primært rastende fugle. Fra 4/4 6 og 6/4 15 (SKAF m.fl.) ses trækkende Fjeldvåger på de fleste dage i april. Flest ses 16/4 30 (SKAF JHC m.fl.), 17/4 22, 25/4 21 og 30/4 26 (SKAF JLI m.fl.). Forekomsten i maj er mere fåtallig dog med flere dage med mere end ti fugle, max. 16/5 17 og 18/5 16 (SKAF JLI KBJ m.fl.). Forårets sidste ses 5/6 2 (SKAF JLI ASF m.fl.). Samlet ses i foråret 426 ved Skagen, hvilket er 34% mere end gennemsnittet for de foregående ti år.

Sum: 836. 1. halvår 604, 2. halvår 232. Indsendere 248.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen	31	28	72	355	113	5	-	-	2	70	94	66
Store Vildmose	1	4	22	295	104	5	-	-	1	22	9	1
Lille Vildmose	7	8	6	-	-	-	-	-	-	10	9	7
	5	9	20	13	2	-	-	-	-	16	42	25

Fra andre lokaliteter er noteringer under forårstrækket som vanligt både små og få. Eneste nævneværdige er Vandet Sø, hvor der 5/4 til 16/5 ses syv fordelt på fire datoer (JJA) og Bulbjerg med ti fugle i perioden 17/4 til 20/5 fordelt over seks dage (HHN EM m.fl.).

Forekomsten i andet halvår er ret fåtallig også set i lyset af, at mange af fuglene i Lille Vildmose givet er Fjeldvåger, der er i området gennem længere tid. Arten har givet haft et dårligt yngleår, hvilket underbygges af, at trækket ved Falsterbo er det mest fåtallige i mere end ti år (www.falsterbofagelstation.se). Første fugl i efteråret ses ved Skagen, 28/9 3 Grenen (ROC m.fl.) fulgt af 30/9 1 Hirsholm (FJ). Ellers stammer godt en tredjedel af de rapporterede fugle fra Lille Vildmose, hvorfra der er en lang række indrapporteringer af tre fugle samt disse af flere, 5/11 og 7/11 7 (GGU TN) og 19/11 4 (TN). Ellers skal nævnes følgende forekomster af tre fugle. 26/10 Grenen (SKAF ASF m.fl.), 4/11 Store Vildmose (KHK), 13/11 Egholm (RWR) og 9/12 Bolle og Try Enge (PR). Ukommenterede fund på usædvanlige datoer – primært juni til august – er ikke medregnet.

Slørugle *Tyto alba*

Det er fortsat i den nordvestlige del af rapportens område omkring Salling og Thy, at langt de fleste fugle observeres. Der er samlet indrapporteret 15 ynglefund, der hovedsageligt er koncentreret i dette område.

Der er i 2019 også rapporteret fugle fra Vendsyssel på følgende lokaliteter: Teklaborg, Vester Hassing og Krag-

hede (SWJ HHB ARE) samt fra Himmerland: Støvring (HEN).

Ynglebestanden svinger meget afhængig af vintervejret, og efter en markant tilbagegang i begyndelsen af 2010'erne, er bestanden i dag igen på vej frem i landsdelen.

Høgeugle *Surnia ulula*

Fund nummer 21 i Nordjylland blev godkendt af SU med 13/10 1 Lønstrup (JB). Fuglen gør sig bemærket ved at flyve på en butiksrude ved højlys dag. Den må sunde sig

et øjeblik i en tagrende, og bliver her flittigt fotograferet af feriegæster i Lønstrup.

Arten er SU-art.

Kirkeugle *Athena noctua*

Der foreligger blot to observationer af enkelte fugle – fra Salling (personligt meddelt til HEN) og fra Himmerland (CSS). Der er således stadig lidt liv i bestanden af Dan-

marks mindste ugle, og bestanden rummer godt ti par, som stort set alle er at finde i Himmerland (Fugle og Natur 1/2020).

Perleugle *Aegolius funereus*

Sidst Perleugle blev observeret i området var i 2016. I perioden 16/4-11/5 er der observationer på fire datoer af

syngende Perleugle i Nystrup Plantage (LRJ PHJ ALPA SVP m.fl.).

Skovhornugle *Asio otus*

Der er indrapporteret fugle fra et vinterstade ved Gammel Vrå. Der er observeret 30/1 8 (CHJ) og 9/2 9 (PHJ). Desværre er der ingen indrapporteringer fra det andet kendte større vinterstade ved Viborg Golfbane.

Ynglepar af Skovhornugle registreres typisk ved syngende voksne fugle, eller ved at store unger kalder efter føde. Der er indrapporteret 23 syngende fugle og forekomst af unger, hvilket er på niveau med 2018, hvor der blev

registreret 26 syngende fugle og forekomst af unger. Observationerne er fra hele observationsområdet undtagen fra Hanherred og Thy, hvor der generelt kun er få observationer af Skovhornugle.

Første unger observeres 27/5 1 Onsild Ådal (CSS) og 16/6 3 Ålbæk Klitplantage (MER).

Fra andet halvår er antallet af observationer begrænset, og der er ofte kun tale om enkelte fugle.

Sum: 141. 1. halvår 92, 2. halvår 49. Indsendere 53.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	11	22	7	7	6	39	27	10	-	6	4	2

Mosehornugle *Asio flammeus*

Antallet af Mosehornugler varierer meget fra år til år. Det har blandt andet betydning for antallet, om der har været invasion af trækfugle fra nord. I perioden fra 2009 til 2018 har antallet varieret mellem 68 og 340 fugle. Gennemsnittet har været på 191 fugle, så 157 indrapporterede fugle for 2019 er således noget under gennemsnittet.

Der observeres typisk kun én eller to fugle ad gangen, men fra første halvår er der en række observationer af mere end tre fugle. Observationerne er blandt andet fra

overnatningspladser, men også fra Skagen, der er lokaliteten med flest trækkende Mosehornugler. Der er tale om følgende observationer fra overnatningsplads 6/2 7 Ø (LM), mens der fra Skagen kan nævnes 20/4 3, 21/4 3, 27/4 3 og 28/4 4 (alle SKAF m.fl.). Ved Skagen observeres samlet i perioden 8/3-4/6 Mosehornugle på 31 dage. Observationerne er især fra Grenen og Nordstrand. Som tidligere år er det vanskeligt at vurdere et totalt antal fugle, da mange observationer er af fugle, der indrapporteres som rastende eller trækforsøgende.

Mosehornugle, Jerup Strand, 13. maj 2019. Foto: Henrik Christensen.

Der er ingen indrapporteringer af sikre eller sandsynlige ynglefund.

I andet halvår er der observationer af et begrænset antal fugle, og der er kun tre observationer, hvor der er

tale om mere end en enkelt fugl ad gangen, 25/10 7 Ø (LM TBR), 29/10 3 Ø (TRK) og 31/12 2 Rubjerg Knude (FBA).

Sum: 157. 1. halvår 111, 2. halvår 46. Indsendere 107.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	6	16	15	45	24	5	-	1	1	27	8	9

Stor Hornugle *Bubo bubo*

Der er i 2019, i forbindelse med rovfugleundersøgelserne i Nordjylland, undersøgt en række kendte og potentielle lokaliteter for Stor Hornugle i Vendsyssel, Himmerland og Hanherred/Thy (Jan Tøttrup Nielsen pers. meddelt). Resultatet af disse undersøgelser er:

Thy: 1 par, ynglesucces ukendt.

Han Herred: 1 par, 0 unger.

Vendsyssel: 1 par, 2 unger.

Himmerland: 5 par; 1 par med 2 unger og ynglesucces

ukendt ved fire par.

Herudover er der i Vendsyssel registreret enlige fugle fast på tre lokaliteter.

Fra Nørreådal er der indrapporteret et par (LM TRK), men der er ikke melding om eventuel ynglesucces. Ved flere lejligheder bliver af observatøren (LM) angivet, at der muligvis er tre syngende fugle. Den 25/3 bliver på samme tid hørt fire syngende fugle (LM).

HÆRFUGLE

Hærfugl *Upupa epops*

I de seneste år er Hærfuglen blevet en årlig gæst i Nordjylland. I 2019 bliver det til ni observationer, der kan dreje sig om op til otte forskellige fugle. Dette er på tilsvarende høje niveau som i 2018. I resten af Danmark har der også været markant forekomst af Hærfugle i 2019 med en del forekomster på blandt andet Djursland, Bornholm samt Nordsjælland og på Møn/Falster.

I første halvår er der syv observationer, 1/1 1 Hjørring

(meddelt til DOF, Fuglenes Hus), 26/1 1 Hjørring (Tom Vinther via DOF, Fuglenes Hus) – kan som udgangspunkt være samme fugl, 18/4 1 Ydby (ELH), 25/4 1 Skagen (PHJ), 9/5 1 Flade Sø (KBJ), 16/5 1 Hjørring (PET) og 29/5 1 Sønder Kettrup (Hans Jørgen Hørning via PBE). Fra andet halvår er der to observationer, 9/9 1 Nejst Plantage, Hirtshals (P.O. Nielsen via KUP) og 20/11 1 Østerild (HHN).

Vendehals *Jynx torquilla*

Med 104 fugle er årssummen en smule større end sidste års 98 (se korrektionstabellen nedenfor), og den er betydeligt større end gennemsnittet på 72 for 10-årsperioden 2009-2018.

Årets første observationer er fra Skagen-området og Rold Skov. De er fra 21/4, knap en uge tidligere end sidste år. I Ellekrattet høres en syngende fugl (AWM), som kan være den samme, der rapporteres som rastende i Reservatet (SKAF HAC). I Jægersborg Skov/Nordre Purker i Rold Skov høres duetsang af en han og en hun (ESA). Disse observationer udgør en god indledning til årets resultater, hvoraf over halvdelen kommer fra Skagen og Rold Skov.

Der er 19 Skagen-observationer, og der er aldrig mere end én fugl samtidig. De dækker perioden 21/4 til 2/6 og er fra 14 lokaliteter. Ni fugle rapporteres som syngende, heraf fire i notefelterne. Disse ni er et minimumstal. Der synes nemlig at være en tendens til at beskrive formodede trækfugle som rastende og næsten per definition som ikke-syngende. Det synes bedre at formode, at sangen kan være udtryk for et forsøg på at tiltrække en ynglepartner. Eftersom der ikke høres langvarig territoriehævdelse eller sang fra et par, synes sådanne forsøg i Skagen-området at have været forgæves.

Fra Rold Skov observeres 37 fugle på syv lokaliteter (de fleste af ESA). Jægersborg Skov/Nordre Purker har ikke bare årets første fugl men også de fleste territorier. I perioden 21/4 til 31/5 iagttages to syngende på to territorier samt mindst en syngende på et tredje territorium. Der er også syngende par i Hellum Skov ved Madum Sø (2/5-23/6) og i et ny opdaget territorium i Hellum, Siem og Ejstrup skove (16/5). Hertil kommer mulige par repræsenteret ved en syngende i Rold Vesterskov (4/5-17/5) og i Store Arden & Alminden Skov (17/5). I Statsskoven er der efterhånden opsat næsten 60 vendehalskasser, men forholdene for artens hovedføde (små myrer) synes ikke at være optimale. I hvert fald viser en grundig eftersøgning (støttet af Paul-Erik Rosenbaum), at der kun er ynglefugle i én af kasserne. Det drejer sig om en kasse i Fællesskov (30/4-21/6). Her er ynglesucces, og de to voksne og otte unger ringmærkes (EFJ HAC).

Blandt de øvrige lokaliteter må Tofte Skov fremhæves. Den første fugl er 14/5 1 sy. (OO) og den sidste er 15/6 1 sy. (EO). Ind imellem kommer to større forekomster: 23/5 3 sy. (HAC JTN TC) og 4/6 5 sy. (HAC). Det sidst-

nævnte tal repræsenterer en systematisk lytning. Herunder høres der sang, i hvad der formodes at være fire territorier, hvoraf ét har duetsang. Der synes at være to territorier nær Indkastet, ét nord for Kragelundsvej og ét nord for Langsig. En nyhed er 23/5 1 sy. og 29/5 1 set i redehul Høstemark Skov (TL). Fra Høstemark har der tidligere kun været en enkelt observation fra 2017.

De enkeltstående sangobservationer er tilsyneladende ikke blevet fulgt op i de øvrige dele af rapportområdet. Opfølgning ville have øget værdien af flere af følgende resultater: 25/4 1 sy. C. E. Flensborg Plantage (TRK), 26/4 1 ved redehul Rødhus (KB), 4-6/5 1 fou./sy. Sortkær Hede (NJ), 10/5 2 territoriehævdende Kryle Klit (AES), 15 og 16/5 1 sy. Skårup, Hannæs (JFA HLL), 18/5 1 sy. Tolne (JTN), 21/5 1 sy. Korsø, Thy (PHM), 23/5 1 sy. Hanstholm Fyrhaver (EM), 2/6 1 sy. Næsset ved Løvskaal (JSP), 6/6 1 sy. Tved Plantage (PHM), 23/6 9 (rede med fjer fra præderet voksen og otte døde unger) Skiveren (VHL), 12/7 unger i rede Klitmøller (JASA) og 25/8 1 ringm. Agger Tange (ARUR).

Årets sidste fugle ses i Vendsyssel og Thy: 21/9 1 død Øster Holmen (CP) og 21/9 1 R Hanstholm (JJA).

Vendehals, Fællesskov, 21. juni 2019. Foto: Jens Vingé.

2019 - Sum: 104. 1. halvår 94, 2. halvår 10. Indsendere 50.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	21	46	27	3	4	3	-	-	-

Korrektion: Ved en beklagelig fejltagelse rummede sidste årsrapport forkerte tal for Vendehals. Tallene i 2018-rapporten stammer i virkeligheden fra 2017. De rigtige tal angives her:

2018 - Sum: 98. 1. halvår 94, 2. halvår 4. Indsendere 50.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	15	70	9	2	2	-	-	-	-

Grønspætte 1K, Hou, 17. juli 2019. Foto: Ole Krogh.

Grønspætte *Picus viridis*

De 544 rapporterede fugle i DOFbasen er væsentligt flere end sidste års rekordhøje tal på 422. Til sammenligning var gennemsnittet 282 for 10-årsperioden 2009-2018. Fordelingen mellem de to halvår er endnu mere overraskende. Første halvår går faktisk tilbage fra 269 til 252. Til gengæld går andet halvår frem fra 153 til 292. Det er vist første gang i årsrapportens historie, at efteråret for denne art overgår foråret. Jeg har ikke nogen umiddelbar forklaring. Hænger det sammen med det varme og våde vejr i 2019? Eller er der flere ungfugle end sædvanligt?

De to halvår kan for Grønspætte groft betegnes som "ynglehalvåret" og "overlevelshalvåret". I størstedelen af ynglehalvåret er parrets operationsområde begrænset af faktorer som fx opretholdelsen af parforholdet, forsvaret af redeområdet og behovet for at forsyne ungerne med små myrearter. Disse begrænsninger forsvinder i overlevelshalvåret, hvor føden også kan bestå af røde skovmyrer mv. Det medfører, at fuglene er mere frit stillede med hensyn til valg af opholdssted, og ungfuglene er i et vist omfang tvunget til at finde nye tilholdssteder. Disse velkendte forhold kan belyses ved at sammenligne DOFbase-lokaliteterne for de to halvår. Observationerne stammer i første halvår fra 100 lokaliteter, mens andet halvår dækker 114 lokaliteter. I princippet kunne 100 af

de 114 overlevelseslokaliteter være identiske med ynglehalvårslokaliteterne, men det ville være i modstrid med teorien. Det er også i modstrid med virkeligheden. DOFbase-lokaliteterne har ID-numre, og det letter sammenligninger. Det viser sig, at der kun er 43 overlap mellem de to halvår. Sagt på en anden måde anvendes der i andet halvår 71 lokaliteter, hvorfra der ikke er observationer fra første halvår. Omvendt er det 57 lokaliteter fra ynglehalvåret, hvor der ikke observeres fugle i overlevelshalvåret. Det vil være interessant, hvis nogen vil grave dybere i årstidsvariationen i valget af opholdssted. Men de spændende svar kommer nok først når der sættes GPS-sendere på nogle Grønspætter.

Atlasundersøgelsen har som nævnt i tidligere årsrapporter vist artens hovedsagelig østlige forekomst. Den er således blevet sjælden i Thy og Hanherred. Som sidste år er der kun fire fugle fra området: 14/4 1 Nors Sø (PH), 17/4 1 Tvorup Kirke (PH), 11/8 1 Kollerup Plantage (FSL) og 28/8 1 Tranum Klitplantage (BKR). I Rold Skovs IBA-område rapporteres kun 19 fugle, mens der var 45 sidste år. Det skyldes formentlig mindsket aktivitet blandt observatørerne. I Lille Vildmose IBA var der 24 fugle mod 23 sidste år. Et usædvanligt fund er 14/7 1 1K Skaften By (SKAF KNP).

Sum: 544. 1. halvår 252, 2. halvår 292. Indsendere: 157.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC	
	24	35	84	51	33	25	68	79	50	52	16	27	14

Sortspætte *Dryocopus martius*

Årsummen på 225 fugle er højere end de 181 fra sidste år og faktisk også lidt højere end den hidtidige rekord (219 fra 2016). Til sammenligning er 10-års gennemsnittet 148 for perioden 2009-2018. Fuglene observeres på 74 DOFbase-lokaliteter (mod 67 sidste år). Lokaliteternes placering fremgår stort set af kortet i 2018-rapporten (s. 119).

Fra DOF-Nordvestjyllands område registreres der i første halvår yngleadfærd (sy. eller territoriehævdende) på ni lokaliteter: 14/2-21/4 op til 2, Nørreådal – måske to par (TBR LM), 23/4 og 26/4 max 4 Sødal Skov – to par (TRK MSU SVUR KHMA), 2/3 og 12/3 1 Hald Sø ved Niels Bugges Kro (ILM VD), 13/3 1 Lee (TBR), 28/3 1 Flyndersø SV for Skive (GRAN), 21/3 1 Lindum Skov (TBR), 23/2 1 Kvorning Mølle (TBR), 17/2 1 Viborg Krat (NIN). En sen observation er sandsynligvis en enlig fugl: 25/6 1 Ø (TBR).

Sum: 225. 1. halvår 147, 2. halvår 78. Indsendere 62.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	12	22	52	40	13	8	6	12	12	27	9	12

Lille Flagspætte *Dendrocopus minor*

Der ses kun én fugl: 27/9 1 trækkende syd Hanstholm (JJA). Årsummerne for 2018 og 2017 var fire og en. Ar-

DOF-Nordjyllands område har i første halvår yngleadfærd på 16 lokaliteter. Nord for Limfjorden er: 20/1 1 Tolne Skov – kan være en tidlig omstrejfer (JTN) og 11/4 1 Vester Aslund Plantage (RBB). Syd for fjorden dominerer Rold Skov-området med ni lokaliteter: 29/1 2 Siem Skov (GAH), 17/2 2 ved redehul Skindbjerglund og Rise Skov (LPK), 27/2-28/4 op til 2 Hesselholt Skov (AHO ESA KNI), 27/2-1/3 1 Mosskov (AHO), 11/3 1 Bjergeskov (ESA), 11/3 og 7/4 op til 2 Astrup Nørskov (GAH) og 25/3 2 Kærbjerg Skov (ESA), 26/3 1 Nørlund Skov (GRA) og 19/4 1 Rold Østerskov (AHO). De øvrige lokaliteter er: 21/3-10/6 op til 2 Tofte Skov – sandsynligvis 2 (HAC TC ATL AHO GAH), 25/1 1 Høstemark Skov – kan være en tidlig omstrejfer (TL), 27/3 1 Bælum Skovhuse (HHB), 18/4 1 Kielstrup Sø og Skov (OEH) og 13/3-1/4 1 Apotekerskoven ved Hobro (CSS).

ten ynglede i området ved Hald Sø frem til 2015, hvor der var udføjne unger.

BIÆDERE

Biæder *Merops apiaster*

Årets observationer af Biæder er samlet om nogle få uger i maj og begyndelsen af juni.

Der er tale om et år med få observationer, men antallet af Biædere varierer meget fra år til år. I de seneste år er antallet varieret fra 5 fugle i 2013 til 61 fugle i 2008.

De fleste observationer er fra Skagen-området, hvor 3 for-

skellige individer ses, mens der uden for Skagen er observeret en enkelt fugl. Alle observationer nævnes: 10/5 2 Skagen (JJA LRJ m.fl.), 20/5 1 Bulbjerg (LS EM m.fl.), 6/6 1 Skagen (SKAF KK JLI HAC m.fl.) og 7/6 1 Skagen (JMPJ).

ELLEKRAGER

Ellekrage *Coracias garrulus*

For andet år i træk ses Ellekrage i Nordjylland, idet en fugl ses kortvarigt ved Grenen 4/8 (Flemming Skjoldager ROC EC). Fundet er godkendt af SU.

Arten er SU-art.

Ellekrage, Grenen, 4. august 2019. Foto: Erik Christophersen.

Isfugl *Alcedo atthis*

For den generelle udvikling i forekomsten af Isfugl siden 1992 skal henvises til Nordjyllands Fugle 2016. Der er i 2019 indrapporteret 915 Isfugle, hvilket er det højeste antal nogensinde. Gennemsnittet i de seneste ti år har været 531 fugle.

Der er i første halvår enkelte observationer af mere end 1-2 ex. på samme tid, nemlig: 2/2 3 Hald Sø (JOK) og 11/3 4 Tange Sø (KAHA).

Der er indrapporteret forskellige former for yngleadfærd fra ti lokaliteter (Nørre Uttrup Enge og Søer, Nørreådal, Uggerby Å (Bindslev-Uggerby), Sønder Mose Viborg, Karup Å (Resen-Hessellund), Tversted, Elling Strandenge, Østerådal, Hald Sø og Mastrup Bæk, Søerne i Støvring).

Ligesom i første halvår er der også i andet halvår næsten kun tale om observationer af 1-2 fugle, hertil kommer dog syv observationer af tre fugle samtidig og følgende af flere, 29/7 4 Hald Sø (JOK), 31/8 5 Mastrup Bæk, Søerne i Støvring (TSE) og 8/9 4 Tjele Langsø (TBR).

Sum: 915. 1. halvår 369, 2. halvår 546. Indsendere 178.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	82	74	72	74	25	42	41	74	114	126	110	81

FALKE

Tårnfalk, Lille Vildmose, 13. juni 2019. Foto: Keld Ejsing-Duun.

Falke er placeret her – et stykke fra ”de egentlige rovfugle”. Sammenstillingen af forårstrækket ved Skagen, lavet af KNP for Skagen Fuglestation og Nordjyllands Fugle, skal dog findes ved rovfugleafsnittet. Forekomsten af alle falke på forårstrækket ved Skagen er i år meget stor og som noget ganske usædvanligt ses hovedparten af fuglene meget tidligt, således ofte med de største dage i april. For Vandrefalk er der tale om ny rekord. Ellers bemærkes en stor forekomst af unge Aftenfalke i efteråret. Det er bestemt også værd at notere, at Vandrefalk holder fast som nordjysk ynglefugl efter at være vendt tilbage i 2018. Endelig skal det nævnes, at Tårnfalk, der ikke behandles i artsgennemgangen, udviser den hidtil næststørste forårstotal ved Skagen med 1481 fugle.

Aftenfalk ad han, Skagen, 17. maj 2019. Foto: Erik Christophersen.

Aftenfalk *Falco vespertinus*

Årets byder på en meget stor forekomst. Faktisk skal vi tilbage til 1992, hvor forekomsten var helt ekstraordinær, for at finde noget større. Usædvanligt er det også med to næsten lige store halvår – ja, faktisk er forekomsten i andet halvår lidt større end i første.

Forekomsten i foråret er ganske vist noget mindre end i 2018, som var usædvanligt stor, men i Skagen dog dobbelt så stor som ti-års gennemsnittet. Ganske usædvanligt er det også med flest fugle i april. Oftest er det i maj og nogle gange juni, at de store forårsforekomster ses. Den første ses således allerede 23/4 ved Skagen – ad. han (GRØN JLI SKAF JVB) og Bulbjerg – 2K hun (HHN JJA). 24/4 ses fire ved Skagen og allerede 25/4 ses årets største forekomst med ti fugle ved Skagen (SKAF og mange andre indsendere). De ti fugle denne dag er uden tvivl den hidtil største april-forekomst herhjemme. 26/4 ses atter ca. fire fugle (SKAF m.fl.), og det fortsætter med næsten daglige observationer frem til 9/5. Efter et par stille dage ses der atter en del Aftenfalke i perioden 13-19/5, således bl.a. 16/5 7 (SKAF m.fl.). Den fine forekomst af ca. 40 fugle ved Skagen slutter med enkelte i de første juni-dage. De sidste er således 6/6 2 (SKAF HHB JLI KHA).

Øvrige uden for Skagen er 24/4 1 ad. han Ager Vejle (NRA), 29/4 2 ad. han Lille Vildmose (HAC BGO NJJ

CSS), 30/4 1 ad. hun Lerup Klit (JC), 9/5 1 hun Hanstholm Fyrhaver (JJA), 5-10/5 minimum 1 2K han + 1 2K hun Lille Vildmose (HAC BCS GRØN APN VD m.fl.), 19/5 1 2K han Bulbjerg (CKP HAC ARA JLA CR JSP), 20/5 1 2K han Skørpingholme (HAC) og 20/5 1 hun Lyngby i Thy (JPK).

Forekomsten af 1K-fugle i efteråret er meget stor, skønt ikke helt på højde med rekordåret i 2015. De første ses 20/8 2 Amtoft (LH), fulgt af 29/8 1 Skagen (SKAF m.fl.) og hele fire ved Vigsø Klithede/Harboslette (TVN POHP LRJ). Her ses op til fire Aftenfalke dagligt frem til de sidste 5/9 2 (JJA JJ). I Lille Vildmose ses enkeltfugle næsten dagligt i perioden 30/8 til 12/9 – dog med 8/9 4 (RWR) og 9-11/9 2 (HAC BGO SVP GRØN m.fl.). Ved Skagen ses ud over førnævnte 30/8 1 og op til ti forskellige 31/8 ved Nedermoste og Nordstrand (RT LOU SKAF) afsluttende med 13/9 1 (SWJ). Alle øvrige nævnes, 31/8 1 El-lidsbøl Strand (TVN), 31/8 2 Uggerby Strand (JC MCH RSN), 31/8 1 Råbjerg Hede (MCH), 2/9 1 Tapdrup (EDY), 3/9 2 Jerup Strand og Enge (UB), 13/9 1 Han Vejle (LH), 14/9 1 Thorup og Klim Fjordholme (JPK), 16/9 1 Gøttrup Strand (LM TBR PHK) og en eftermøler 29/9 1 Lille Vildmose (MBH).

Fund hvor køn og/eller alder ikke er omtalt er ikke medtaget.

Sum: 119. 1. halvår 54, 2. halvår 65. Indsendere 114.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	25	23	6	-	28	37	-	-	-

*Aftenfalk 1K, Vigsø Klithede,
8. september 2019. Foto: Poul Holm Pedersen.*

*Dværgfalk 3K+ han, Skagen,
9. april 2019. Foto: Knud Pedersen.*

Dværgfalk *Falco columbarius*

En flot årstotal, der primært er baseret på det største forårstræk ved Skagen de seneste godt tyve år. Forekomsten i andet halvår er af normalt omfang. Vintermånederne januar til marts byder på godt tyve fugle – alle enkeltvis bortset fra 11/1 2 Lodbjerg Fyr (JML). Ved Skagen ses den første 2/4 (SKAF LOU). Herefter er der daglige observationer og mange fine dage og allerede 9/4 14, 16/4 18 frem til kulminationen 25/4 41 (alle SKAF m.fl.). Herefter ses faldende trækintensitet dog med mange dage i maj med godt ti fugle. Bemærkelsesværdigt er det dog, at forekomsten i april er mere end dobbelt så stor som i maj. Noget der nærmere plejer at være omvendt. Sidste større dag er 20/5 11 (JDI SKAF) og forårets sidste ses 3/6 1 (flere indsendere). Samlet ses 427 Dværgfalk, hvilket som sagt er det største tal i mere end tyve år. De hidtil største forårstotaler er 1991 med 515 og 1998 med 432 falk. De største tal fra forårstrækket fra andre lokaliteter er Sum: 679. 1. halvår 550, 2. halvår 129. Indsendere 193.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	7	4	11	362	161	5	-	6	55	56	9	3
Skagen	-	-	-	294	130	3	-	1	10	8	1	-

Lærkefalk *Falco subbuteo*

Ankomsten er tidlig med mange fugle i april. De første er 16/4 1 Skagen (mange inds.) og 17/4 1 Lodskovvad (PMA). Som ved andre falk ses et stort træk i april. Ved Skagen ses på tre dage, 24-26/4, knap 90 trækkende med max. 25/4 41 (SKAF og mange andre). De første to uger af maj er relativt stille, men herefter ses en ny og markant top med klar kulmination 16/5 45 (SKAF m.fl.). En ny stor kulmination ses primo juni med ca. 40 Lærkefalk 6/6 (HAC KNP JLI SKAF). Sidste ved Skagen ses 25/6. I alt bliver det til 348 Lærkefalk, hvilket er en meget stor årstotal og kan relateres til rekordåret 2016 med 378 falk. Fra andre lokaliteter nævnes de eneste markante forekomster, som sjovt nok stammer fra de samme to dage i april, 23-24/4 9 Vandplasken (FLL PHP) og samme dage 8 Bulbjerg (JJA HHN TRK). I maj ses usædvanligt få, og første halvårs sidste er 25/6 1 Hjardemål Klitplantage (JJA) og samme dag 1 Ø – lokalitetens navn (TBR). Der foreligger blot få sommerfund, således 11/7 1 Arup Vejle (PB), 20/7 1 Tornby Klitplantage (JHC) og 29/7 1 Skagen (AWN). Også efterårstrækket er fåtalligt og alt nævnes, 1/9 1 Tofte Skov (SST) og 2 Lille Vildmose (FINJ AWM) samt 1 Stensnæs (MLU), 2/9 1 Lille Vildmose (TL), 11/9 1 Nordmandshage (PR), 13/9 1 Flyndersø Nord (VVH) og årets sidste 30/9 1 Mønsted (ARA).

Lærkefalk, Lille Vildmose, 9. maj 2019. Foto: Lars Grøn.

Sum: 408. 1. halvår 397, 2. halvår 11. Indsendere 151.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	157	138	102	3	-	8	-	-	-
Skagen	-	-	-	130	129	89	1	-	-	-	-	-

17/4-18/5 14 Bulbjerg med max. tre falk 22/4 (HRC) og 18/5 (FRO). Ingen andre steder ses mere end to fugle. Første halvår byder på to sene Dværgfalk, 25/6 1 Han Vejle (RQ) og 28/6 1 Ørnefener, Store Vildmose (VAG). Forekomsten i andet halvår er nær gennemsnittet. Der ses ingen fugle i juli, men seks i august med de første 12/8 1 Kås Hoved (TBS) og 15/8 1 Tornby Klitplantage (SAL) fulgt af 21/8 1 Nordmandshage (PR), 27/8 1 Grenen (SKAF), 27/8 1 Hanstholm (JJA) og 29/8 1 Rettrup Kær (KDP). Efterårets fugle er i øvrigt ligeligt fordelt mellem september og oktober. Ved Skagen ses frem til 13/11 samlet 20 Dværgfalk – ingen dage med mere end to fugle (SKAF m.fl.). Ved Hanstholm ses i perioden 12/9-15/10 11 (flere inds.). Ved Nordmandshage 12/9-27/10 10 (AB PR) med max. 27/10 4 (AB). Endelig skal nævnes 1/10 4 Gerå (HAC). Herefter ses få novemberfugle og årets sidste bliver tre Dværgfalk i december, 2/12 1 Selbjerg Vejle og 1/12 og 18/12 1 Agger Tange (SVP).

Jagtfalk 1K, Hanstholm,
1. november 2019. Foto:
Henrik Haaning Nielsen/
Avifauna Consult.

Jagtfalk *Falco rusticolus*

Et fotodokumenteret fund af en 1K fugl, der ses i Hanstholm-området 13/10 samt fra 1/11 og ind i 2020. Arten er SU-art. Der må ikke refereres til iagttagelser, der ikke er godkendt af SU.

Vandrefalk *Falco peregrinus*

Vandrefalk vendte tilbage som nordjysk ynglefugl i 2018 efter et fravær på 65 år og holder fast med to unger i år. Læs mere om det andet steds i årbogen! Ellers er året på højde med 2018 med et rekordstort forårstræk ved Skagen.

Vintermånederne byder på mange enkeltfugle spredt rundt i landsdelen. Første ved Skagen ses 20/3 (SKAF) og allerede 3/4 ses tre trækkende ved Flagbakken (HAC JLI m.fl.). Herefter ses en stigende trækintensitet med mange fine dage med op til 18 fugle 18/4 (SKAF AOWN m.fl.). Efter et par lidt mere fåtallige dage ses den helt store kulmination 25/4 37 (SKAF), hvilket er ny dagsrekord. Den tidligere rekord fra 2017 var på 27 fugle. Herefter er forekomsten mere fåtallig, dog med min. 11 fugle både 26/4 og 29/4 (SKAF m.fl.). Som ved andre falke er forekomsten i april usædvanligt stor i forhold til maj, hvor den største dag er 9/5 med min. 6 ex (HO JHC SKAF JSP m.fl.). Samlet ses ved Skagen 216 Vandrefalke, hvilket er ny rekord. Den tidligere var på 201 (2016 og 2018).

Sum: 1009. 1. halvår 547, 2. halvår 462. Indsendere 292.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
Skagen	63	102	75	235	67	5	11	44	109	130	85	78
Vejlerne	1	1	3	168	45	-	-	2	1	1	-	-
Lille Vildmose	10	19	15	22	9	6	4	20	28	34	19	11
	-	18	5	10	2	2	-	1	13	11	13	4

Til gengæld er rapporter om træk af Vandrefalk fra andre lokaliteter næsten manglende. Første halvårs eneste registreringer af mere end to fugle er 14/3 3 Agger By og Tange (RQ) og 13/4 3 Vesløs (HRC). Ellers ses rastende fugle på et stort antal lokaliteter spredt over landsdelen. Forekomsten i andet halvår er af samme størrelse som de seneste år. Antal på minimum tre fugle nævnes, her iblandt et pænt antal fra Nordmandshage, hvor der ses 12 trækkende foruden et antal rastende fugle – max. 12/9 4 S (PR), 20/9 3 S (PR) og 29/9 3 S (AB). Største fra Bygholm Vejle er 9/9 3 (JJ), 27/9 4 (VFL NRA) og 11/11 3 (NRA). Ved Agger Tange ses 26/8 3 (FRO) og 3/10 4 (GGU m.fl.) og endelig Lille Vildmose med 7/10 3 og 17/11 3 (HS KW m.fl.).

På Skive Havn ses i modsætning til i første halvår især i september/oktober en stationær fugl. I skemaet herunder er ynglefuglene kun medregnet en gang i hver måned – trods mange rapporter.

Pirol *Oriolus oriolus*

Foråret byder på ca. 24 Piroler, mens arten usædvanligt nok også ses i andet halvår. Langt hovedparten ses som sædvanligt ved Skagen med første 10/5 1 ad. han (GRØN JAE CHJ SKAF) fulgt af to fugle ved Flagbakken 14/5 (MKP BRS GM m.fl.). Frem til 10/6 2 Grenen (JPIP LTP ASF SKAF) ses her 21 ex. på 16 datoer (sum af fugle/dag). Månedsfordelingen er ligelig mellem maj og juni

Sum: 26. 1. halvår 24, 2. halvår 2. Indsendere 36.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	-	12	12	2	-	-	-	-	-

Rødrygget Tornskade *Lanius collurio*

Den hidtil højeste årssum indenfor de seneste 20 år, hvor den næsthøjeste sum er fra 2007 på 1482, som er den eneste før 2009 på over 1000. Inden for de seneste ti år er der følgende på over 1000: 2011 på 1042, 2014 på 1077, 2015 på 1088 og 2016 på 1026. En mulig årsag kan være en mere grundig eftersøgning på egnede lokaliteter.

Årets første ses 6/5 1 Klim Klitplantage (HH) og fra 11/5 1 Ellidsbøl Strand (ER), 1 Saltum Strand (VAG) og 2 Ellekrattet, Skagen (HS).

Fra forårstrækket nævnes følgende rastende fugle fra Skagen, 11/5-25/6 212 med de største observationer på hver fire fugle, 19/5 Buttervej (KEA), 19/5 Skagabanke (SFX) og 20/5 Buttervej (SA) og fra Grenen ni fugle både 4/6

Sum: 1587. 1. halvår 433, 2. halvår 1154. Indsendere 311.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	-	105	328	743	372	39	-	-	-

Stor Tornskade *Lanius excubitor*

En årssum tæt på middelværdien for de foregående 10 år på 350.

Fra første halvår kan følgende antal af rastende fugle nævnes fra Lille Vildmose, 5/1-14/4 50 med de største 2/2 2 (GRØN), 12/2 2 (LLH), 12/2 2 (FAJ SHØ) og 15/2 3 (BBM). Antallet er opgjort som summen af antal fugle/dag, og da der givet er mange gengangere, er det reelle antal væsentligt lavere. Desuden fra Nørreådalene 4/1-12/4 27 med op til to fugle ved Øby og Løvskaal 19/1 (LM) og 23/2 (TBR) og 5/3 (TBR). Også her er der i vid udstrækning tale om de samme fugle.

Fra Skagen nævnes følgende antal af trækkende/rastende fugle, 4/4-21/5 26 med de største fra Grenen 5/4 2 og 6/4 2 (SKAF), 7/4 2 Nordstrand (SKAF) og 7/4 2 Damsted (SØP).

Forårets sidste ses 18/5 1 Troldso (BH), 20/5 1 Ellekrat-

Sum: 398. 1. halvår 197, 2. halvår 201. Indsendere 155.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
33	65	29	64	6	-	-	-	5	81	66	49

(11/10 ex.). Der kan forekomme gengangere, der ses i mere end én dag. Fem rapporteres som adulte hanner, mens øvrige er "grønne" (hunner/2K). Fra andre lokaliteter foreligger tre observationer, 19/5 1 Bulbjerg (HAC ARA RM m.fl.), 4/6 1 Tofte Skov (HAC) og 15/6 1 Byrum (HRC SUB). I andet halvår ses en fugl ved Grenen 25-26/7 – antagelig samme grønne fugl begge dage (SKAF HKR).

og 7/6 (begge ASF).

Der er optalt 127 ynglepar fordelt på 54 lokaliteter. De største antal er fra Tranum Klitplantage med 54 par (GRA) og fra Tofte Skov med 30 par (HAC m.fl.). Derudover nævnes fra Vendsyssel: Hvideklit med 6 par (PMA) og Tornby Klitplantage med 4 par (JS).

Desuden kan fra andet halvår nævnes følgende antal af rastende fugle, der nok primært drejer sig om lokale ynglefugle og deres unger, 19/7 46 Ejstrup Klit (GRA), 24/7 6 Liver Ås udløb (JC) og 27/8 15 Syrsig, Læsø (SØP).

Årets sidste ses 18/9 1 Tornby Klitplantage (KUP), 23/9 1 Ørhage (SAL) og 29/9 1 Halkær Sø og Ådal (HMT).

tet, Skagen (OFA) og 21/5 1 Grenen (BWI).

Der foreligger ingen sommerfund.

De første i andet halvår bliver set 21/9 1 Lille Vildmose (DFS) og 23/9 1 Grenen (SKAF). De fleste observationer stammer fra Skagen. Her ses 23/9-1/12 40 med op til to fugle fra Grenen 8-10/10 og 28/10 (ASF m.fl.), Lille Vildmose 21/9-26/12 62 med den største 11/11 3 (FINJ) og Nørreådalene 1/10-30/12 19 med de største mellem Øby og Løvskaal 19/10 2 og 22/11 2 (begge TBR). I alle tilfælde er der tale om summen af antal fugle/dag. Det reelle antal er væsentligt lavere, da der givet er mange gengangere fra dag til dag.

Derudover kan følgende observationer af to eller flere fugle nævnes, 16/10 2 Nedermoste, Skagen (MIF), 9/11 3 Råbjerg Mose (OBKR), 28/11 2 Damfener, Store Vildmose (KHK) og 22/12 2 Tranum Klit (BKR).

Rødhovedet Tornskade,
Tornby Klitplantage, 15. juli 2019.
Foto: Henrik Haaning Nielsen/Avifauna Consult.

Rødhovedet Tornskade *Lanius senator*

Et dokumenteret fund af en 2K han, fundet 14/7 i Tornby Klitplantage og set og fotograferet af mange observatører frem til 16/7 samtidig med Gærdeværningen, som rastede på samme lokalitet. Der foreligger hidtil ni fund

fra Nordjylland. Sidste godkendte fund fra Nordjylland var 5/6 2015 Febersted ved Hanstholm (LIFO m. fl.). Arten er SU-art. Der må ikke refereres til observationer, der ikke er godkendt af SU.

Nøddekrige *Nucifraga caryocatactes*

Årets eneste observation er 1/10 1 overflyvende Sønder Vorupør (SVP), som blev set i 3-4 minutter flyvende mod

Stenbjerg Klitplantage.

Sortkrage *Corvus corone*

Årssummen er over middelværdien for de foregående ti år på 280. Højeste årssum i 10-årsperioden er fra 2017 på 548.

De fleste iagttagelser fra første halvår stammer fra Skagen 1/1-25/6 138 (mange gengangere) med de største 8/3 5 og 23/3 7 Skagen by (begge LOU), 29/4 5 Nordstrand (SKAF) og 10/5 5 Grenen (MKP). Nogle af fuglene fra især Grenen og Nordstrand kan være trækkende fugle. Ud over Skagen er de største obs 26/4 3 Stensnæs (MLU), 15/5 4 Birkese, Lille Vildmose (KEN) og følgende på hver to fugle 12/4 Tofte Sø, Lille Vildmose (UTE) og 23/4 Agger Tange (TBR).

Der er indsendt to ynglefund. Det ene fra Tofte Sø, Lille

Vildmose (UTE), som er et rent sort par, og det andet fra Skagen by af en ungeførende fugl (LOU). Det fremgår ikke her, om den har dannet par med en Sort- eller Gråkrage.

Fra andet halvår stammer de fleste observationer også fra Skagen, hvorfra der i perioden 5/7-28/12 er indrapporteret 39 fugle med de største 2/9 3 Skagen by (JPIP) og følgende på hver to fugle fra Grenen 26/9 (SKAF), 28/9 (ASF) og 2/10 (SWJ). Uden for Skagen er de største obs 1/9 6 Østenkær ved Tversted (JC), 12/10 3 Agger Tange (ELH) og følgende på hver to fugle, 16/8 Tornby Klitplantage (ED), 11/9 og 21/9 Hulsig (begge JKI), 1/11 Madsted (SVP) og 25/12 Hillerslev, Thy (PHM).

Sum: 298. 1. halvår 209, 2. halvår 89. Indsendere 107.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	11	14	32	61	79	12	14	7	21	24	14	9

Ravn *Corvus corax*

Årssummen sætter ny rekord og nærmer sig 7000. Midelværdien for de foregående 10 år er 4575.

De største antal af rastende/overnattende fugle i første halvår er følgende, 3/3 100 Østerkær ved Tversted (CP), 29/3 100 Vandet Klitplantage (SA), 1/5 171 Veggerby (HHB), 5/5 170 Hedegårde ved Vegger (HHB) og endelig 16/6 100 Løgholt (SØP).

Forårets største fra træklokaliteterne stammer som sædvanlig fra Skagen med 28/2 15, 4/3 27, 22/3 18 og 28/3 15 – alle Grenen (SKAF) og 6/3 21 (SKAF) og 22/3 57 Nordstrand (LOU).

Der er i alt indsendt oplysninger om 116 ynglepar, fordelt

Sum: 6783. 1. halvår 3717, 2. halvår 3066. Indsendere 287.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	259	417	1305	655	803	278	216	380	462	770	549	689

Pungmejse *Remiz pendulinus*

Årets materiale indeholder mange gengangere over flere dage, hvorfor det reelle antal er noget lavere. Med et minimum på 27 fugle ligger årets total dog over de seneste 10 års gennemsnit på 18. Alle observationer nævnes.

Årets første observation er et vinterfund 5/1 2 ad. Rærup Slambassiner (MBH). Det er det tidligste fund for Nordjylland nogensinde og eneste fra januar. 31/3 ses igen en fugl ved Rærup Slambassiner (JPM). Den er muligvis genganger og kommer måske til at udgøre den ene halvdel af det ynglepar, der 5/4 ses bygge rede på samme lokalitet (ATL FA). ATL og FA følger udviklingen: 28/4 er reden færdig, men allerede 1/5 er reden blæst ud af kurs og har fået fat i en gren, så den nu hænger vandret. 5/5 har parret påbegyndt en ny rede med materiale fra den gamle, og 12/5 er den endelig færdig. 8/6 ses ungefodring. Det er dog kun hunnen, der er tilbage, som det så

Sum: 62. 1. halvår 36, 2. halvår 26. Indsendere 34.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2	-	1	14	9	10	-	16	10	-	-	-

Pungmejse, 5. januar 2019, Rærup Slambassiner. Foto: Mette Berg Hansen.

Toplærke *Galerida cristata*

Der kan meldes om status quo mht. ynglebestanden i Hirtshals, da der ligesom sidste år rapporteres om fire tilbageværende fugle. I første halvår observeres der dog maksimum tre samtidige fugle med fem observationer i perioden 14/1-26/5 (LPA KUP CJ BWI SLGI), mens der

i andet halvår rapporteres om fire samtidige ved tre observationer 24/7, 22/10 og 9/11 (TA LAK PHP PEC HCC). Der bliver ikke set hverken reder eller unger i år. Uden for Hirtshals ses der en trækforsøgende fugl på Grenen 10/5 (JAE MKP).

Hedelærke *Lullula arborea*

Årssummen tager et nøk opad igen i år med 10%. De største måneder i år bliver marts og april, hvor maj sidste år var langt den største. I modsætning til sidste år bliver der ikke set Hedelærke i januar og november. Forårstrækket sætter ind ultimo februar med de første fugle 26/2 1 Gerå (HAC) og 28/2 1 Grenen (GF). De første fugle med yngleadfærd observeres 10/3 2 sy. Vester Thorup Klitplantage (LHS). Derudover er årets største observationer af fugle med yngleadfærd, 21/3 5 sy. Lindum Skov (TBR), 19/4 4 sy. Finderup Øvelsesplads (JOKH), 29/6 4 ynglefugle med udføjne unger Jægersborg Skov / Nordre Purker (CR) og 17/7 4 ynglefugle med udføjne unger Lindum Skov (TRK). Første halvårs største observa-

tioner gøres af Skagen Fuglestation af trækforsøgende fugle på Grenen med 14/3 12, 22/3 8, 21/3 7, 23/3 6, 30/3 6 og 5/4 6.

Andet halvår byder på lidt mere end en fordobling i forhold til sidste år, hvilket mest skyldes flere observationer af trækkende fugle i september og oktober, hvoraf de største bliver 21/9 6 Grenen (ASF ROC EC GRØN MCH) og 27/10 4 Grenen (ASF ROC ALM ANB). Udover trækobservationer skal også nævnes et spændende ynglefund 17/7 4 ynglefugle med udføjne unger Lindum Skov (TRK). Årets sidste Hedelærke bliver en oktoberfugl med 30/10 1 TF Grenen (SKAF).

Sum: 391. 1. halvår 327, 2. halvår 65. Indsendere 102.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	2	97	128	59	41	18	1	20	25	-	-

Korttået Lærke *Calandrella brachydactyla*

For andet år i træk bliver denne sjældne lærkeart observeret i Nordjylland, da der 2/10 bliver set og fotograferet en fugl på Grenen af SØS. Fundet er godkendt af SU. Dette er det i alt tiende fund af arten i Nordjylland. Tidligere fund er 15/5-16/5-1980 1 Batterivej, Skagen, 30/5-

1988 1 Skagen, 19/5-1990 1 Grenen, 17/10-1995 1 Agger Tange, 8/5-2000 1 Nordstrand, 10/11-2002 1 Ulvedybet, 1/11-2004 1 Grenen, 7/5-2006 1 Nordstrand og 27/5-2018 1 Grenen.

Arten er SU-art.

Bjerglærke, Arup Holm, 16. april 2019. Foto: Henrik Haaning Nielsen/Avifauna Consult.

Bjerglærke *Eremophila alpestris*

Årets sum er en nedgang på 17% i forhold til sidste år. Dette er dog ikke en uventet nedgang, da sidste års sum var den største siden 1996. Usædvanligt er det i år, at der ses fugle helt indtil 1/6. Til sammenligning sås den sidste forårsfugl sidste år 30/4. Første halvårs største observationer er 1/4 79 Sindrup Vejle (AKV) og 18/4 136 Sindrup Vejle (AKV), som er den femte største observation i rapportens historie. Rekorden er fra 18/4-2009 med 218 Arup Vejle (DBC). Herudover skal følgende store for-

Sum: 1938. 1. halvår 1265, 2. halvår 673. Indsendere 97.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC	
	154	279	140	639	52	1	-	-	19	403	155	96	124

Skægmejse *Panurus biarmicus*

Et rigtig godt år, der ligger markant over gennemsnittet for de seneste 10 år på 3161.

Der observeres ikke særligt store ansamlinger i første halvår. Således udgør de største observationer 24/3 19 Torndrup Strand (AB), 6/4 21 Han Vejle (NIVE) og 18/4 20 Han Vejle (AHO GAH). Der meldes om ynglefund på syv lokaliteter, men det reelle antal er nok væsentligt højere.

Hovedparten af andet halvårs observationer stammer fra

Sum: 4489. 1. halvår 1299, 2. halvår 3190. Indsendere 182.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	94	98	119	452	216	320	354	215	324	1591	590	116

Skagen og Vejlerne med hhv. 707 og 962 fugle. Dette materiale rummer også årets største observationer, 25/10 80 Grenen (SKAF) og 115 Han Vejle (HHN), 27/10 75 Grenen (SKAF ASF m.fl.) samt 29/10 95 Bygholms Nordlige Rørskov (HHN) og 85 Han Vejle (PHA). Uden for disse områder bør følgende observationer nævnes, 22/9 55 Kølsen-Skals Engsø (TRK SA), 27/10 65 Nordmandshage (AB RWR ESB) og 6/11 70 Lille Vildmose (HAC).

Skægmejse 1K, 15. juli 2019, Rærup Slambassin. Foto: Mette Berg Hansen.

Savisanger *Locustella luscinioides*

Der observeres otte fugle i år, hvilket er tre flere end sidste år. Alle observationer er af syngende fugle: 27-28/4 1 Han Vejle (HHN CKP), 13/5 1 Skårup Odde (AS), 18/6 1 Lille Vildmose mellem Ny Høstemarksvej og Grønvej

(PR), 9-18/7 1 øst for Grønvej (PR RWR), 26/6-16/7 1 Kølsen-Skals Engsø (MLY m.fl.), 24/7 2 Nørreådal (LM MHH LTP TRK) og 24/7 1 Tueeng (TA).

Flodsanger *Locustella fluviatilis*

Et enkelt fund bliver det til af denne ret sjældne *Locustella*-sanger, da der høres en syngende 16-17/6 Bolle Enge Vest

(SØP). Det er første fund i Nordjylland siden 2017, hvor der var en fugl på Grenen.

Græshoppesanger *Locustella naevia*

De sidste år har der været en nedadgående tendens i antallet af fugle. Således nåede årssummen sidste år helt ned på 240. Den havde ellers ligget på 3-400 siden 2009. I år ser det noget bedre ud med en stigning i antal observerede fugle på 43%. De første dukker op 20/4 1 Krage Klit (IBJ AWN), 21/4 1 Kousbæk (TSE) og 22/4 1 Reservatet, Skagen (SWJ). Både maj og juni leverer nogle pæne tal og også årets største med 11/5 5 Volsted Kær (TSE),

20/5 5 Volsted Kær (TSE), 22/5 5 Vester Hassing Slamdepot (PR), 23/5 7 Tofte Skov (HAC JTN TC), 30/5 5 Vester Hassing Slamdepot (PR), 31/5 5 Volsted Kær (TSE) og 10/6 7 Nørreådal (LM). Alle ovennævnte observationer er af syngende fugle. Ret usædvanligt bliver årets sidste fugl observeret i september, nemlig 1/9 1 Grenen (RT). Dette er da heller ikke en syngende fugl, men en som bliver skræmt op under en gåtur.

Sum: 344. 1. halvår 291, 2. halvår 53. Indsendere 87.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	13	133	145	47	5	1	-	-	-

Gulbug *Hippolais icterina*

Årsummen ligger stadig stabilt på omkring 400 fugle. I år dukker arten en smule sent op med den første observation medio maj med 11/5 1 Portlandsmosen, Lille Vildmose (BCS). De største observationer i år bliver 10/5 7 Tofte Skov (HAC TC ATL), 19/5 8 Grenen (SKAF),

27/5 5 Aså Enge og Havn (HAC), 7/6 6 Grenen (SKAF), 7/6 6 Nordmandshage (PR) og 14/6 5 Gerå Enge og Strand (HAC). Ligesom de første fugle dukkede lidt sent op, så bliver de sidste fugle her lidt længere. Årets sidste observation bliver 31/8 1 Kvissel (SHBV).

Sum: 392. 1. halvår 337, 2. halvår 55. Indsendere 107.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	135	202	36	19	-	-	-	-

Sivsanger *Acrocephalus schoenobaenus*

Der ses en lille nedgang i antallet på 8% i forhold til sidste år. Dette er en nedgang for andet år i træk siden det rekordstore år 2017, hvor årssummen blev den bedste siden år 2000 med 799 fugle. Årets sum er dog stadig bedre end gennemsnittet i nyere tid, hvor den gennemsnitlige årssum for perioden 2001-2015 lyder på 479 fugle. De første ses en smule tidligere end normalt med 12/4 1 Han Vejle (ELH) og 15/4 1 Han Vejle (PHC). Der gøres

nogle ret store observationer i år med de største 12/5 15 Skive Ådal (LM), 18/5 12 Rærup Slambassiner (BK BSK IF), 19/5 15 Mølholm Søerne (RWR), 22/5 32 Vester Hassing Slamdepot (PR), 4/6 15 Lille Vildmose (HAC), 17/6 14 Kølsen-Skals Engsø (GØJA), 2/8 19 ringm. Tømmerby Fjord (JASA LS JJA BP) og 2/8 12 Kølsen-Skals Engsø (HK). De sidste ses 30/8 2 Egholm ved Aalborg (RWR).

Sum: 611. 1. halvår 457, 2. halvår 154. Indsendere 137.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	51	406	177	81	73	-	-	-	-

Lille Rørsanger *Acrocephalus agricola*

Et enkelt godkendt fund af denne i Danmark meget sjæld-

ne sanger gøres, da Skagen Fuglestation 23/6 ringmær-

ker en 2K+ fugl på Grenen (Michele Pes Marie Heuberger JMA SSC). Arten er primært hjemmehørende i det sydlige Centralasien og overvintrer for det meste i Indien.

De nærmeste ynglepladser ligger ved nordkysten af Sortehavet. Arten er SU-art.

Kærsanger *Acrocephalus palustris*

Det bliver til en meget pæn årssum i år med en stigning på hele 43% i forhold til sidste år og den næststørste årssum i rapportens historie kun overgået af 2015 med 907 fugle. De første Kærsangere dukker op 18/5 1 Han Vejle (CS) og 1 Lindholm, Aalborg (UK) og 19/5 1 Højris Mølle (HRC), 1 Kølsen-Skals Engsø (TRK) og 1 Skagen By (JPIP). Årets største observationer bliver 3/6 2 R og 4 ringm. Grenen (SKAF ASF), 4/6 22 Lille Vildmose (HAC) og 4 R og 3 ringm. Grenen (SKAF ASF), 5/6 7 Biersted Mose (PR) og 6 Studedriften (PR), 7/6 20 R og 11 ringm. Gre-

nen (SKAF ASF) og 7 Industriområde, Aalborg Ø (TBA), 8/6 7 R Grenen (ASF ROC EC) og 6 R Nørreådal (LM TRK), 9/6 12 Skørpingholme (HAC), 10/6 10 Erslev Kær (ASB), 10 Nørreådal (LM), 14 R Lille Vildmose (GGU) og 4 R og 2 ringm. Grenen (SKAF ASF EC ROC KK), 13/6 2 ringm. og 5 R Grenen (SKAF ROC), 15/6 7 Onsild Ådal (CSS), 17/6 16 Lille Vildmose (HAC), 18/6 11 Enge Ø for Lindenberg (TN), 20/6 61 Store Vildmose (PR) og 24/6 8 Juelstrup Sø (TSE). De sidste observeres 11/9 1 1K ringm. Grenen (SKAF) og 1 Romdrup Ådal (KJNI).

Sum: 897. 1. halvår 836, 2. halvår 61. Indsendere 110.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	72	764	48	11	2	-	-	-

Drosselrørsanger *Acrocephalus arundinaceus*

Med hele ni fugle i alt bliver det et rigtig godt år for Drosselrørsanger i Nordjylland. Alle observationer nævnes: 4/6 1 Lillesø, Lille Vildmose (HAC), 5/6 1 Buttervej Industriområde, Skagen (LAM) og 17/6 1 Batterivej, Skagen (SKAF). Herudover bliver en af de store fugleoplevelser i år et ynglepar, som får fire unger på vingerne ved Ove Sø (SVP RQ JKY ELH POHP). Der ses Drossel-

rørsanger ved Ove Sø i perioden 18/6 til 8/8. Siden 1997 hvor et par ynglede i Vejlerne, har der flere gange siden været stationære fugle i kortere og længere perioder i Nordjylland, uden at det dog vides, om yngel har fundet sted. Fundet ved Ove Sø er således det første fund i mange år, hvor unger er iagttaget.

Drosselrørsanger ad. mader unger, 18. juni 2019, Ove Sø. Foto: Poul Holm Pedersen.

Rødrygget Svale *Hirundo daurica*

Der bliver ikke observeret Rødrygget Svale i Nordjylland i år. Sidste gang dette skete var i 2017 og derudover fire gange siden år 2000 nemlig i 2001, 2002, 2004 og 2005. Det er slet ikke så usædvanligt med ingen Rødrygget

Svale i Nordjylland. Således er dette sket tyve gange siden 1977. Normalen er 0-1 fugle per år, men i 1997 oplevedes et helt exceptionelt år med i alt ni fugle i maj set i Skagen og Vejlerne.

Skovsanger *Rhadina sibilatrix*

De sidste par år er der set en nedgang i antal observerede fugle, og den samme tendens fortsætter i år. Årets sum lyder på kun 83% af sidste års sum, men den ligger stadig over det lave gennemsnit på 175 fugle fra perioden 1986-2010. De første observeres som sædvanligt ultimo april med 22/4 1 Dollerup Bakker (JOKH), 23/4 1 Skagen Klitplantage (SVI), 25/4 1 Hobro Østerskov (CSS) og 1 Øster Sundby (TBA). De største observationer

bliver 1/5 7 Eskær Skov ved Mosbjerg (BKR), 8/5 4 Hald Sø (TRK), 12/5 4 Østerild Klitplantage (HRC), 18/5 4 Grenen (SKAF ROC) og 4 Poul Eeg Camping, Skagen (CSS), 19/5 5 Byfogedskoven, Skagen (LOU), 4/6 7 Tofte Skov (HAC ATL TC) og 8/6 4 Langmosen, Rold Skov (HAC). De sidste bliver observeret i august med 9/8 2 Nørre Tranders og 21/8 1 K ringm. Grenen (SKAF).

Sum: 242. 1. halvår 233, 2. halvår 9. Indsendere 101.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	24	130	79	6	3	-	-	-	-

Hvidbrynet Løvsanger *Abrornis inornatus*

Trods en nedgang på fem i forhold til sidste år til 25 fugle i år bekræftes den tydelige tendens, at der ses markant flere fugle siden 2014 med et årsgennemsnit på 25 fugle for seksårs-perioden 2014-2019. Interessant er det, at før 2014 var der aldrig observeret flere end ni fugle på et enkelt år. Forårsfund er sjældne, og også i år er alle fundene fra efteråret: 19/9 1 ringm. Agger Tange (ARUR), 22/9 1 ringm. Hanstholm (JJA JKY), 24/9 1 ringm. Agger Tange (ARUR HHN) og 1 ringm. Ellekrattet (SKAF), 25/9 1 Grenen (SKAF), 27/9 1 Ellekrattet (SKAF), 28/9 1 Nors

Sø (ARA MHR), 29/9 1 ringm. Agger Tange (ARUR GGU), 1 Bygholms Nordlige Rørskov (LN JBA BA PU SØB), 1 Fjellerad (KL), 1 Glombak (LN JBA PU SØB HHN), 1 Grenen (SKAF), 3 Klitmøller (ARA), 1 Nors Sø (GGU) og 1 Torsbjerg (RSN KBC) – altså hele ti fugle denne dag. Desuden 1/10 1 Aså Havn (HAC) og 1 Agger Tange (RSN MON), 11/10 1 Grenen (ASF EE UEM JOK ROC), 12/10 2 Grenen (ASF SKAF ROC), 16/10 1 Grenen (SKAF) og 20/10 1 Bygholm Vejle Vestsø (AVJ).

Hvidbrynet Løvsanger, Glombak, 29. september 2019. Foto: Henrik Haaning Nielsen/Avifauna Consult.

Fuglekongesanger *Abrornis proregulus*

Et enkelt fund bliver det til i år med en ringmærket

fugl 21/10 på Agger Tange (ARUR HHN).

Sibirisk Gransanger *Phylloscopus collybita tristis*

Det bliver til hele 17 fugle i år af denne sjældne underart med 2/10 1 Nordmandshage (PR), 7/10 3 ringm. Agger Tange (HHN), 17/10 1 R og 2 ringm. Grenen (ROC SKAF), 19/10 1 ringm. Grenen (SKAF), 19/10 1 Storsig, Skagen

(SKAF), 20/10 1 Nordmandshage (AB PR), 22/10 2 ringm. Grenen (SKAF), 24/10 1 Grenen (SKAF), 26/10 1 Grenen (SKAF), 28/10 1 R og 1 ringm. Grenen (SKAF ASF LPA ROC ALM) og 10/11 1 Vilsbøl Plantage (POHP).

Lundsanger *Seicercus trochiloides*

To fund bliver det til i år, hvilket stemmer overens med gennemsnittet for perioden 2011-2015, som også ligger på to fugle. Der gøres observationer af Lundsanger 22/5

1 Aså Havn (HAC MON JHC STA) og samme dag 1 Dronninglund Kunstcenter (HAC).

Halemejsje *Aegithalos caudatus*

Endnu et flot år, hvor summen ligger 50% over de seneste 10 års gennemsnit på 2056. De seneste otte år (2012-2019) har årstotalen ikke været lavere end 1500, hvilket adskiller sig betydeligt fra de foregående 25 år (1987-2011), hvor der ikke findes et enkelt år på over 1500, og hvor der i gennemsnit kun blev observeret 596 fugle om året. Første halvårs største observationer er 14/2 27 Nordmandshage (PR), 16/3 31 Grenen (SKAF) og 22/3 22 Grenen (SKAF). Herudover skiller en enkelt dag sig væsentligt ud, 19/3 176 Grenen (SKAF). Det er det næsthøjeste

antal for Danmark nogensinde samt ny rekord for Nordjylland. Det næsthøjeste antal for Nordjylland er 17/3 2015 127 Grenen (ROC KEC m.fl.). Der meldes om ynglefugle på 11 lokaliteter, hvilket ikke er dækkende for artens udbredelse.

Andet halvårs største observationer er 6/10 37 Damfener, Store Vildmose (PR), 27/10 44 Nordmandshage (AB RWR ESB) og 12/11 35 Frydenstrand, Frederikshavn (JLG).

Sum: 3086. 1. halvår 1296, 2. halvår 1790. Indsendere 141.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
264	322	452	110	76	72	51	130	155	619	311	524

Høgesanger *Sylvia nisoria*

Året byder på seks fugle ligesom sidste år, hvoraf én er langtidsstationær i et villakvarter nær Nørresø, Viborg. Alle årets observationer nævnes: 24/8 1 ringm. Agger Tange (ARUR), 25/8 1 ringm. Agger Tange (JJA JKY),

26/8 1 1K Hamborg (RSN), 21/9 1 Grenen (MCH ROC ASF SSC GRØN), 29/9 1 1K ringm. Grenen (SKAF) og 29/10-11/11 1 1K Viborg (Pia Odgaard m.fl.).

Sibirisk Gærdesanger *Sylvia curruca blythi*

20/10 og 22/10 bliver der af Skagen Fuglestation fanget og ringmærket to gærdesangere, som har karakterer, som kan tyde på østlig oprindelse. Der tages DNA-prøver af fuglene, og resultaterne viser, at det drejer sig om to fugle af den sibiriske underart blythi. Begge fugle duk-

kede op i samme periode som forekomsten af Sibirisk Gransanger. Den ene Gærdesanger ses i området frem til 28/10. Der henvises til artiklen "The Eastern Lesser Whitethroats in Skagen" skrevet af SSC på pandion.dof.dk for mere læsning om fundene.

Rødtoppet Fuglekonge *Regulus ignicapillus*

Årssummen på 30 fugle er lavere end de 40 fra 2018, men antallet af lokaliteter falder kun fra 23 til 22. Arten er sandsynligvis underreporteret. Hvis der ses bort fra ringmærkninger, er det ofte nødvendigt at kende sangen, og blandt en del observatører synes dette kendskab at være forbedret fra starten af Atlasprojektet i 2014. I gennemsnit har der i perioden 2014-2019 været 45 observationer, mens gennemsnittet i de forrige ti år kun var fire fugle. Der er dog fortsat muligheder for bedre registrering. Alle fugle omtales. Arten høres på fem lokaliteter i Rold Skov. I forhold til de otte lokaliteter fra sidste år er der to nye. Det drejer sig om 24/4 1 sy. Kousbæk (HAC) og 27/6 2 sy. Mosskov (AHO). De "gamle" lokaliteter i Rold Skov er 19/3, 6/4, 28/4, 2/5, 16/8 op til 2 sy. Rold Vesterskov

(HAC AHO KJNI), 17/2, 23/2, 6/4, 12/4 op til 2 sy. Hesselholt Skov (HEN CSS HAC) og 30/5 1 sy. Bjergeskov (SAL). I nærheden af skoven er 24/4 1 sy. Juelstrup Sø (HEN). Hertil kommer 25/8 1 R Onsild Ådal (CSS). Alle øvrige observationer gøres nord for Limfjorden. Startende i Skagen drejer det sig om: 17/10 1 ringm. Grenen (SKAF), 18/5 1 fou. Batteriskoven (OLU), 29/3 1 sy. Ellekrattet (SKAF m.fl.), 14/5 1 sy. Gyvelstien (LMN), 15/11 1 R Lodskovvad (JEH), 21/5 1 sy. Skiveren (SWJ), 22/6 1 sy. Lyngså (JEH), 1 R Tversted Plantage (AWN), 27/3 1 fou. Saltum (VAG), 26/4 1 R Hirtshals Fyr (RSN), 5/10 1 R Hjørring Bjerger (RTM), 29/9 1 ringm. + 1 R samt 15/10 1 ringm. Hanstholm Fyrhaver (RSN HHN JJA LS KBC m.fl.).

Sum: 30. 1. halvår 21, 2. halvår 10. Indsendere 25.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	2	3	11	5	2	-	3	2	3	2	-

Silkehale *Bombycilla bombycilla*

I første halvår registreres der meget få fugle, og vi skal længere tilbage end 2005 for at finde en lavere sum for første halvår. I det nordvestjyske område er der blot to observationer i hele første halvår. Den største observation i hele lokalrapportens område er da også blot 7/1 42 Fjordbyen, Aalborg (PMA). På trods af de meget få fugle så ses der stadig nogle meget sene fugle i Skagen, og de sidste registreres 13/5 1 Nordstand (JHC m.fl.) og

en usædvanligt sen fotodokumenteret fugl 25/6 i Neder-mose (AAA). I andet halvår ankommer fuglene til normal tid 7/10 12 Jennes Sø, Skagen (JSTE) og 8/10 1 Grenen (ASF m.fl.). Som sædvanligt findes de største forekomster i Frederikshavn og Skagen området i november, 20/11 320 Frederikshavn Havn (JST) og 19/11 200 Skagen By (ASJ). Uden for disse lokaliteter er den største observation 24/12 98 Aalborg Skudehavn (PEC).

Sum: 11.910, 1. halvår 184, 2. halvår 11.726. Indsendere 144.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	112	42	17	9	3	1	-	-	-	509	8983	2234

Parktræløber/Korttået Træløber *Certhia brachydactylos*

Årssummen på 62 er lavere end sidste års 71 og væsentligt mindre end 10-årsgennemsnittet på 92. Men antallet af lokaliteter vokser fra sidste års 18 til 22. Arten, der primært findes ved sangen, er sandsynligvis underrapporteret.

Artens foreløbige nordgrænse er fortsat i Aalborg. På den velkendte lokalitet Almen Kirkegård findes 26/2 til 1/3 op til 2 sy. (PET PMA), og hertil kommer tre observationer af ALM: 13/4 1 R, 15/8 1 R og 2/10 1 R. Der er to andre lokaliteter i Aalborg: 29/3 1 sy. Hasseris (RWR) og 15/5 1 R Aalborg C (RSN). Øvrige observationer fra DOF Nordjyllands område er 20/3 2 sy. samt 16/6 1 sy. Tofte Skov (HAC EO m.fl.) og 28/2 1 fou. Willestrup (HHB).

Hovedparten af observationerne gøres i den sydlige del

af Nordvestjylland. De fleste kommer fra artens kerneområde omkring Hald Sø, men der observeres færre fugle end sidste år. Maksimumstallene er 7/3 4 sy. Hald Sø ved Non Mølle (TBR), 10/3 og 26/4 2 sy. Hald Sø ved Niels Bugges Kro (LM TRK), 22/3 1 sy. Hald Ege (TT) og 2/4 1 sy. Hald Sø, Inderøen (KW). Maksimum for de øvrige lokaliteter er: 4/1 1 R Næsset ved Løvskaal (MDS), 8/2 1 fou. Flyndersø, Snævringen (KDP), 27/2 3 sy. Tjele Langsø (FRO), 27/2 2 sy. Vinge Mølleå (FRO), 11/3 3 sy. Brunskov (JODK), 5/4 2 sy. Fastrup (EM), 17/4 1 sy. Nørreådalen, Øby-Løvskaal (LM), 25/4 1 sy. Havkær Skov (AHO), 23/8 1 R Gudenåcentralen & Energimuseet (PLA), 2/9 2 sy. Daubjerg (LM), 14/9 1 fou. Svankær (SVP) og 13/11 2 R Tindbæk Hestehave (LM).

Sum: 62. 1. halvår 48, 2. halvår 14. Indsendere 28.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1	12	22	8	2	3	1	2	4	2	2	3

Vandstær *Cinclus cinclus*

I løbet af første halvår ses der højst tre fugle på en og samme lokalitet, lokaliteterne er Bangsbo Å (JSTE) og Guldbæk Ådal (Østermøllevej-Østerådal) (AKN GRA).

Forårets sidste fugle ses 31/3 Bangsbo Å (JSTE) og en efternøler næsten tre uger senere, 18/4 1 Pikkerbakken, Frederikshavn (GRA).

Et ukommenteret fund fra juli savner yderligere oplysninger. Medio oktober ankommer trækfugterne til normal tid med den første 13/10 1 Mariendal, Frederikshavn (MD) fulgt af de næste en uge senere 20/10 også ved Mariendal (MD) samt Store Økssø (HAC). De største observationer i andet halvår er 31/10 3 Rindsholm (VL) og 19/11 3 Mastrup Bæk, søerne i Støvring (PTHY).

Vandstær, Guldbækken, 26. januar 2019.
Foto: Mette Berg Hansen.

Sum: 334 1. halvår 200, 2. halvår 134. Indsendere 92.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	93	65	41	1	-	-	-	-	-	17	64	53

Lysbuget Spætmejs *Sitta europaea europaea*

En observation af denne race, der traditionelt hører hjemme i det østlige Danmark – 22/4 1 Mulbjerg (JD).

Rosenstær *Sturnus roseus*

Årets eneste er en adult fugl, der kortvarigt raster og bliver fotograferet i en have i Sjørring 26/5 (Birte Plougmann via JJA).

Grå Fluesnapper *Muscicapa striata*

Årets total er den højeste i rapportens historie, men ligger dog på niveau med totalen fra 2010 på 1133. Gennemsnittet for de seneste 10 år er 800. Den store total skyldes et stort forår ved Skagen.

De første ankommer til sædvanlig tid 9/5 1 Gl. Vesløs (SB) og dagen efter ankomst til Skagen med 1 Gyvelstien (AO), 3 Poul Eeg Camping (BM PAA) samt 1 Skagen Hæveforening (JMM). 73% af første halvårs sum ses i Skagen. Tæller man materialet sammen for hele dette område, er der særligt én dag, hvor det myldrer med arten alle vegne – 20/5 320 (mange indsendere). Det svarer til næsten 40% af første halvårs observationer i hele Nordjylland. På denne dag gemmer sig også årets klart største enkeltobservationer, 55 Grenen (SKAF), 80 Batterisko-

ven (DBC TVN), 50 Stald Grenen og 39 Buttervej Industriområde (TVN SA). De største observationer uden for Skagen er 22/5 10 Aså Enge og Havn (HAC), 4/6 10 Tofte Skov (HAC) og 7/6 14 Nordmandshage (PR).

Der meldes om ynglefugle på 18 lokaliteter, men det reelle antal er nok væsentligt højere, da arten nemt overses pga. sin spæde stemme og forekomst på lokaliteter, der sjældent tælles op.

Andet halvårs største observationer er 5/7 10 ynglefugle Ø (TBR LM), 16/7 6 ynglefugle Ø (TBR LM), 26/8 10 Grenen (SKAF) og 27/8 12 Hanstholm Fyrhaver (JJA). De sidste ses relativt sent 28/9 3 Hanstholm (JJA), 29/9 1 Hanstholm Fyrhaver (HHN) og 2/10 1 S Nordmandshage (PR JB).

Sum: 1139. 1. halvår 832, 2. halvår 307. Indsendere 111.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	673	159	111	167	28	1	-	-

Nattergal *Luscinia luscinia*

Der er en sen ankomst i år, men på trods af den sene ankomst er der dog tale om den højeste årssum siden 2016. De første fugle registreres 9/5 1 Nørreådal, Øby-Løvskaal (TBR TRK LM) samt 1 Møllerup Kær (KDP). Det største antal syngende fugle høres på de faste hot-spots Nørreådal og Skals Ådal, hvor der maksimalt høres 10/6 30 Nørreådal (LM) og 29/5 23 Skals Ådal syd for On-

sild (CSS). Uden for disse områder er de største observationer 15/6 9 Voldsted Kær (AHO) og 20/5 8 Bolle Enge V (SØP). Igen i år er der ingen observationer i andet halvår. De sidste fugle registreres 28/6 1 Lille Vildmose (GRØN) og 29/6 1 Nørreådal, Øby-Løvskaal (LM).

Sum: 677. 1. halvår 677, 2. halvår 0. Indsendere 88.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	230	447	-	-	-	-	-	-

Blåhals *Luscinia svecica*

Der indberettes mange ikke racebestemte Blåhalse. Hovedparten har uden tvivl været af den sydlige race. Dette begrundes med, at en stor del af dem registreres i april, hvilket passer med, at det er her den sydlige race ankommer, hvorimod den nordlige race først ankommer til vore breddegrader i maj. Samtidig er stort set alle de øvrige observationer fra kendte ynglelokaliteter med Sydlig Blåhals. På den baggrund er alle disse observationer med-

taget under Sydlig Blåhals. De observationer, hvor der er eller kunne være tale om Nordlig Blåhals, er 16/5 1 Skagen By (AWN SKA), 17/5 1 Skagen By (ASJ), 11/9 1 ringm. Grenen (SKAF), 22/9 1 Spangå (ASB) og årets sidste og meget sene fund 5/10 1 Grenen (ASF ROC). Fælles for alle de mulige fund er, at det drejer sig om adulte hunner eller ungfugle.

Sydlig Blåhals *Luscinia svecica cyanecula*

Sydlig Blåhals ankommer tidligt, og der ses hele 22 fugle i løbet af marts måned. Den første er 23/3 1 sy. Han Vejle (CSS CHJ). Især i løbet af første halvår ses der en meget stor stigning i antallet af fugle. I første halvår ses der en stigning på hele 282 i forhold til 2018. I andet halvår er summen dog næsten halveret i forhold til 2018. De største forekomster af ynglepar eller syngende/yn- glende nævnes: fra Vejlerne registreres der 22 par i de Vest-

lige Vejler og 4 par i de Østlige (HHN), og i Lille Vildmose er der optalt 9 par (MST AB HAC GRØN). Desuden 8/4 7 sy. Kølsen-Skals Engsø (STA) og 27/4 6 sy. Halkær Sø (TSE). I løbet af andet halvår er de største forekomster 22/7 4 Kølsen-Skals Engsø (TRK), 9/8 4 Lund Fjord (SVP) og 9/7 6 Han Vejle (HHN). De seneste fugle ses alle 7/9 1 Kølsen-Skals Engsø (MHH PBA) og op til 3 Han Vejle (HRC PHAL).

Sum: 732. 1. halvår 670, 2. halvår 62. Indsendere 178.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	22	395	101	152	34	22	6	-	-	-

Sydlig Blåhals, Han Vejle, 9. juli 2019. Foto: Henrik Haaning Nielsen/Avifauna Consult.

Nordlig Blåhals *Luscinia svecica svecica*

I 2019 registreres der blot fire fund af Nordlig Blåhals, og den ene af fuglene er endda dødfunden. Årstotalen er endnu lavere end sidste år, hvor der blev set fem. Der er dog tale om en bedre årssum i forhold til 2016 og 2017, hvor der kun sås to fugle i begge år.

Alle fundene nævnes, 17-18/5 1 han Skagen Haveforening (ASJ, AO m.fl.), 18/5 1 hun ringm. Jennes Sø, Skagen (MIK SKAF), 18/5 1 han død Skagen By (JDI) og slutte- lig det eneste fund udenfor Skagen, 21/5 1 han Nord- mandshage (PR). Se endvidere under afsnittet "Blåhals".

Broget Fluesnapper *Ficedula hypoleuca*

Årets sum er på niveau med de seneste 10 års gennem- snit på 271. Der foreligger ingen sikre nordjyske yngle- fund!

De første ankommer som de plejer ultimo april, 21/4 1 han Ellekrattet (JHC AWN JM IBJ) samt 22/4 1 han Bul- bjerg (HRC), 1 han Dragstrup (ASB), 1 Blokhush Klitplan- tage (ONB) og 1 Skagen By (SKAF). 74% af første halvårs materiale stammer fra Skagen, hvorfra årets største ob- servationer også skal findes. De største observationer er 12/5 8 Batteriskoven (JHC JJ m.fl.) og 20/5 13 Grenen (SKAF). Uden for Skagen er eneste observation på mere end to fugle 10/5 3 Hirtshals Fyr (RSN). Der indrappor-

teres ingen sikre ynglefund, men dog syngende fugle på ni lokaliteter fordelt ud over det meste af Nordjylland.

Observationerne i andet halvår består primært af 1-2 fugle. Tre observationer skiller sig dog ud med 19/8 15 Bate- riskoven og 20/8 5 Batteriskoven, Skagen (SKAF) samt 27/8 6 Hanstholm Fyrhaver (JJA). Der ses forholds- mæssigt mange i august, før trækket ebber ud i løbet af sep- tember med de sidste indrapporteringer 7/9 1 Bjerring- bro (OJA), 22/9 1 hun Hanstholm Fyrhaver (HMT) og 27/9 1 Ellekrattet, Skagen (SKAF). Endelig ses en meget sen 8/10 1 1K han Det Grå Fyr (SKAF). Fuglen er afkræf- tet, da den samles op ved fyret og dør kort tid efter.

Sum: 269. 1. halvår 215, 2. halvår 54. Indsendere 92.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	28	178	9	-	46	7	1	-	-

Hvidhalset Fluesnapper *Ficedula albicollis*

Der gøres et enkelt fund 25/4 1 han Ellekrattet (BCS SKAF JPIP PHJ JHC m.fl.). Fuglen er tilmed ringmærket. Der

er fund fra seks af de seneste ti år – alle på nær to er fra Skagen.

Hvidhalset Fluesnapper, Ellekrattet, 25. april 2019. Foto: Lars Grøn.

Lille Fluesnapper *Ficedula parva*

Et flot år sammenlignet med de seneste 10 års gennemsnit på 15. Alle observationer nævnes.

Årets første ankommer til sædvanlig tid 13/5 1 sy. Ellekrattet, Skagen (KUH AM) og 19/5 2 sy. Byfogedskoven, Skagen (mange indsendere). Dagen efter (20/5) ses et stort rykind med 3 Grenen (SKAF), 1 Batteriskoven, Skagen (TVN), 2 Stald Grenen, Skagen (SA), 1 sy. Byfogedskoven, Skagen (LOU), 1 Liver Ås udløb og Kærsgård Strand (PEB) og 1 Vandplasken (PHP). Herefter ses 21/5

1 ad. han Grenen (SKAF DBC JPM BWI LLH m.fl.), 28/5 1 2K ringm. Grenen (SKAF m.fl.), 1 sy. Ellekrattet, Skagen (JHC JMPJ) og 31/5 1 2K ringm. Grenen (SKAF m.fl.). De sidste i foråret indrapporteres 4/6 1 2K ringm. Grenen (SKAF JM) og 5/6 1 Grenen (SAL).

Fra andet halvår foreligger der tre observationer 22/9 1 Stensnæs (SØP), 27/9 1 Hanstholm (JJA) og 16/10 1 1K Lønstrup (OL).

Sum: 22. 1. halvår 19, 2. halvår 3. Indsendere 43.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	17	2	-	-	2	1	-	-

Husrødstjert *Phoenicurus ochruros*

Årsummen er lidt lavere end sidste års, ligeledes er 10-årsgennemsnittet på 350 også lidt højere end summen for 2019. Årets første ses 3/2 1 Syregrunden, Nørresundby (RWR) og 28/2 1 Viborg (VL). De største observationer i første halvår er 26/6 4 Industriområde, Aalborg Ø (TBA) og 3/5 3 Hirtshals (SRS). Der meldes om syngende eller ynglende fugle på 38 lokaliteter. I løbet af andet halv-

år er de højeste observationer på fire fugle, dette antal meldes fra flere lokaliteter: 19/10 Klitmøller og Hanstholm Slamdepot (JJA), 16/7-16/10 Skive Havn (JEAL) og 6/10 4 Buttervej Industriområde, Skagen (LAM). Årets seneste fund er 11/12 1 Roshage (LRJ), 17/12 1 Hanstholm Havn (SVP) og 27/12 1 Frederikshavn Havn (BKR).

Sum: 335. 1. halvår 164, 2. halvår 171. Indsendere 98

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	2	3	59	51	49	54	25	34	50	5	3

Bynkefugl 1K, Tofte Skov,
8. juli 2019. Foto:
Jan Skriver.

Bynkefugl *Saxicola rubetra*

Der er tale om en meget højt årssum, der er hele 434 større end årssummen fra 2018.

Årets første tre fugle ses ved Gistrup 17/4 (KJN), hvilket er normal ankomst. Forårets største observationer gøres ikke overraskende i Skagensområdet: 20/5 27 Buttervej Industriområde (STA TVN), 25/4 14 Batterivej (LOU), 20/5 14 Brovande (STA). I løbet af sommeren har GRA udført et stort arbejde i Tranum Klitplantage og op-

Sum: 1536. 1. halvår 947, 2. halvår 589. Indsendere 185.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	113	600	234	245	220	121	3	-	-

Sortstrubet Bynkefugl *Saxicola torquata*

Endnu engang et rekordår med en årssum på 1376. Vi har endog til dette års opsummering udeladt ikke mindre end 725 dobbelt- og flerdobbelt-registrerede fugle fra juli og august fra Tornby Klitplantage, hvor op til otte fugle i juli og seks i august blev registreret mange gange i forbindelse med Gærdeværling-eventen. Øvrige dobbeltregistreringer på dagsbasis er også fratrullet tallene.

Hvis vi går 20 år tilbage til 2000-udgaven af denne rapport, så var 2000 også et rekordår, hvor årssummen var på 116, dækkende over nok 47-48 individer. Gennem de forløbne 20 år er det stort set kun gået én vej, nemlig fremad.

Endnu en gang er næsten alle fund fra vestkysten fra Ska-

Sum: 1376. 1. halvår 554, 2. halvår 822. Indsendere 192.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	7	9	106	188	133	111	190	140	271	130	45	46

Sibirisk Bynkefugl *Saxicola maurus*

Der gøres et fund af arten, 21/5 1 2K Grenen (Marie Heuberger, Joakim Matthiesen, Dante Shepherd m.fl.). Fundet er godkendt af SU som ssp *maurus/stejnegeri*.

talt 33 varslende eller ungeførerende par. Et andet stort antal ynglefugle er 19 ynglefugle 4/6 Tofte Skov (HAC). Ynglefugletællingerne står for en stor del af andet halvårs største observationer, udover GRA's ynglefugleprojekt er de største forekomster 25/8 12 Agger Tange (TRK) og 11/9 11 Nordmandshage (PR). Året afsluttes med 14/10 2 Lønstrup Strand (CJC) og 19/10 1 Stald Grenen, Skagen (ABB SKAF).

gen til Agger Tange. De største forekomster er ret imponerende: 17/7 17 Tranum Klit (GRA), 21/7 36 Tranum Klitplantage (GRA), 22/9 13 Bulbjerg (HRC), 22/9 12 Vigsø Klithede (HRC) og 23/9 14 Harboslette (HRC).

Eneste sikre ynglefund uden for vestkysten er fra Tofte Skov (flere datoer) med nok 1-2 par med unger (ATL HAC m.fl.). Et yderligere fund fra Østhimmerland er 11/5 2 Dokkedal (BRI). Fra Vendsyssels østkyst er der enkelte fund: 18/12 1 Stensnæs (RSN) og 28/12 1 Jerup Strand (JD). Desuden følgende indlandsfund: 27/2 1 Kølsen-Skals Engsø (KAL), 10/3 1 Erslev Kær, Mors (ASB), 3/4 1 Øsløs (HHN), 31/5 2 Kongenshus Hede (HJBE) og 10/6 1 Lundby Hede (TSE).

Der er tale om det 8. nordjyske fund. Arten er SU-art.

Sibirisk Bynkefugl, Grenen, 21. maj 2019. Foto: Skagen Fuglestation (begge fotos).

Stenpikker *Oenanthe oenanthe*

Årssummen for 2019 er hele 687 højere end forrige år, og 490 højere end 10-årsgennemsnittet på 2537.

De første fugle ses næsten to uger tidligere end året før, 23/3 1 Hanstholm Slamdepot (OZG MBH) og 29/3 1 Ros-hage (LRJ). Som sædvanlig registreres der flest Stenpikere i Skagen-området omkring medio maj, således 20/5 35 Grenen (SKAF) og 20/5 31 Buttervej Industriområde, Skagen (TVN). Udenfor Skagen området er de største observationer 10/5 34 Hirtshals Havn (RSN), 9/5 23 Hanst-

holm Slamdepot (JJA) og 22/4 15 Egebaksande (NRA). Der meldes kun om et enkelt sikkert ynglefund i DOF-basen, 22/8 Tornby Klitplantage (LSN).

Andet halvårs største observationer omfatter bl.a. nogle meget store trækdage, 30/8 157 SV Grenen (RT), 2/9 47 S Nordmandshage (PR) og 3/9 46 R Tornby Klitplantage (KUP). De sidste ses 20/10 2 Lerup Strand (RWR), 24/10 1 Hanstholm Slamdepot (LTP TBR) og 13/11 1 Nordmandshage (PR).

Sum: 3027. 1. halvår 1489, 2. halvår 1538. Indsendere 213.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	6	386	1084	13	4	600	904	29	1	-

Vestlig Middelhavstenpikker *Oenanthe hispanica*

Middelhavstenpikeren, der blev fundet 26/12 2018 ved Virksund af Pia Odgaard, bliver i området til 3/1, hvor den ses sidste gang af mange observatører. Fundet er godkendt af SU.

Der er tale om det femte fund for Danmark, og det første indenfor lokalrapportens område. Læs mere om fundet i Nordjyllands Fugle 2018.

Arten er SU-art.

Sjagger *Turdus pilaris*

En meget høj årssum. I løbet af de seneste 30 år er der kun fire år, der er større.

I første halvår kulminerer antallet af fugle ultimo april med fem observationer på flere end 1000 22/4 1760 Sjørring Sø (NRA KNS) og 1200 Han Vejle (CKP PHA), 23/4 1100 Gærup (NRA), 24/4 2600 Lund Fjord (HHN) og 1000 Lønnerup (AS).

Der gøres ingen ynglefund.

I andet halvår ses der især mange ved Nordmandshage, således i perioden 19/10-13/11 28.464 (PR AB m.fl.). Det

er også her, at efterårets fire største observationer gøres ultimo oktober, 20/10 2355 (AB PR), 26/10 3790 (AB), 27/10 16.970 (AB RWR ESB) og 30/10 4075 (PR OA RSN ALM CSS). Observationen 27/10 udgør muligvis den største enkelt dag for Nordjylland nogensinde. Endelig bør følgende observationer af flere end 1000 fugle nævnes 19/10 1520 Als Odde (SSK), 27/10 1380 Ø, Nørreå-dalen (LM TRK), 6/11 1100 Lille Vildmose (HAC) og 13/11 1200 Nørre Kongerslev Kær (HAC).

Sum: 116.232. 1. halvår 36.395, 2. halvår 79.837. Indsendere 206.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
6100	3207	1757	24521	807	3	3	21	128	46948	21835	10902

Ringdrossel *Turdus torquatus*

Et godt år for arten, hvor totalen ligger over de seneste 10 års gennemsnit på 1229. De første ankommer 2/4 1 han Det Grå Fyr (SKAF PCD) og 3/4 1 han Østerild Klitplantage (HRC). 7/4 gøres der mange observationer over hele landsdelen, og herefter er der daglige indtæstninger. Trækket topper medio/ultimo april med de største dage 17/4 106 (SKAF MKP JAE Awn JSJ m.fl.), 25/4 117 (SKAF HHN GRØN GBL m.fl.) og 25/4 83 (SKAF) – alle Grenen. Uden for Skagen er de største observationer 17/4 24 Bulbjerg (HHN) og 32 Hanstholm (JJA) samt 22/4 52 Bulbjerg (LM TRK). De sidste fugle i foråret ses 24/5 1 Grenen (SKAF), 7/6 1 hun Nordmandshage (PR) og 16/6 1 hun Grenen (ASF).

Sum: 1666. 1. halvår 1603, 2. halvår 63. Indsendere 126.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	1528	73	2	-	-	1	48	14	-

I andet halvår ses de første 12/9 1 Grenen (SKAF), 2/10 3 Hanstholm Fyrhaver (GGU) og 5/10 1 Grenen (SKAF). Andet halvårs observationer drejer sig primært om 1-3 fugle, men tre observationer er større, 9/10 4 Ø, Nørreå-dalen (LM), 19/10 9 Hanstholm (JJA) og 19/10 5 Klitmøller (JJA). Der gøres et par meget sene fund i november 6-13/11 1 1K han Det Hvide Fyr, Skagen (mange indsendere) samt 24-28/11 1 1K hun Hanstholm (JJA). Ifølge DOFbasen er der tidligere kun gjort to fund senere på året 28/12 2014 1 han Thisted (via HAC) og 6/12 2018 1 Grenen (PR). Der findes dog enkelte endnu ældre vinterfund.

Alpejerspurv, Skagen, 20. april 2019. Foto: Erik Christophersen.

Alpejerspurv *Prunella collaris*

Det femte nordjyske fund, hvor af de fire er fra Skagen, idet en fugl ses ret kortvarigt ved Det Grå Fyr 20/4 (HBØ

m.fl.). Seneste fund er fra 2016. Arten er SU-art.

Spansk Spurv *Passer hispaniolensis*

En højst uventet ny art for Danmark, da en han fotograferes ved Brovande ved Skagen 15/5 (LKJ). Læs mere

om fundet i en særskilt omtale andetsteds i denne årbog. Fundet er godkendt af SU.

Storpiber *Anthus richardi*

Gennemsnittet for antallet af indrapporterede Storpiber de seneste ti år er på seks fugle. 2019 byder på fem observationer af fem fugle. 1/1 1 Harboslette (HRC SUB

HHN JKY JJA), 29/4 1 Ulvedybet (KTS), 28/9 1 Grenen (ASF ROC EC YF), 13/10 1 Grenen (SKAF SSC CS m.fl.) og 18/10 1 Buttersvej Industriområde, Skagen (LOU).

Markpiber *Anthus campestris*

Markpiber observeres ikke længere årligt i Nordjylland, men 2019 blev igen et år med observationer, således 12/5 1

Grenen (ASF KTS MKP m.fl.), 14/5 1 Gerå Enge og Strand (HAC) og 28/9 1 Grenen (ASF ROC EC YF).

År	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Antal fugle observeret	5	3	-	4	2	-	-	1	4	-	1	3

Rødstrubet Piber *Anthus cervinus*

I alt seks observationer af otte fugle fordelt ligeligt på de to halvår. Foråret har to observationer af fire fugle. 18/5 3 Bulbjerg (FRO ARA EHØ m.fl.) og 20/5 1 Grenen (SKAF DS ROC m.fl.). Efteråret har fire observationer af fire fugle.

12/9 1 Roshage (JJA HK JKK BLK), 21/9 1 Egholm (RWR), 22/9 1 Hirtshals Havn (KBC) og 5/10 1 Hjørring Bjerger (RTM).

Bjergpiber, Bygholmengen, 27. marts 2019. Foto: Henrik Haaning Nielsen/Avifauna Consult.

Bjergpiber *Anthus spinoletta*

Største årssum i rapportens historie. Gennemsnittet for de sidste ti år er 845, men med store variationer. Laveste er 2010 med 102. Tidligere største tal stammer fra 2009 med en sum på 1223 og 2017 med 1171. Årets store sum skyldes primært mange indtastninger af mange fugle i Nørreådal. Første halvårs største observationer på de valgte lokaliteter nævnes, 19/1 45 Nørreådal, 15/2 18 Arup Vejle (HHN) og 11/3 19 Bygholms Nordlige Rørskove (HHN). Forårets sidste observation i Nørreådal

er 10/4 5 (LM). Den sidste i Vejlerne er 1/4 1 (HHN) og uden for disse to lokaliteter 27/3 1 Fyrkat Engsø (KNI). Efterårets første fugl i Nørreådal er 16/10 1 (TBR LM). Den første i Vejlerne 20/10 9 (HHN) og uden for disse to lokaliteter 20/10 5 Uggerby Strand (MCH). De tre lokaliteter med de største observationer i andet halvår er 25/10 29 Grenen (SKAF ALM ROC), 19/11 24 Lille Vildmose (HAC) og 28/12 59 Nørreådal (LM).

Sum: 1864. 1. halvår 1063, 2. halvår 801. Indsendere 77.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	438	364	218	43	-	-	-	-	-	213	217	371

Skærpiber *Anthus petrosus*

Årets gennemgang af Skærpiber omhandler kun ynglefugle. Optællingen på Hirsholmene er foretaget af Jens Gregersen, Kjeld T. Pedersen og Bjarke Huus Jensen 20-21/5. Optællingen giver følgende ynglefugletal: Kølpen

4, Græsholm 40 og Hirsholm 4. Der er ingen indtastninger fra Deget, som i 2017 havde to og i 2018 fire ynglefugle.

Gul Vipstjert *Motacilla flava flava*

Det er kun ynglefund, der behandles i årets rapport. Der er indrapporteret ynglefund fra 17 lokaliteter, hvor der typisk er 1-3 ynglepar. Der er dog et par større optællinger af ynglefugle – 11/5 10 Thorup og Klim Fjordholme

(HRC) og 6/6 18 Hannæs (HRC). Yngleudbredelsen er især koncentreret omkring Limfjorden, den sydvestlige del af Vendsyssel og Kattegatkysten.

Gulhovedet Gul Vipstjert *Motacilla flava flavissima*

Siden 2014 er den race blevet set årligt i Nordjylland. Det bliver den også i 2019 med et fund, 26/4 1 Hirtshals Øst-

strand (AR).

Bjergvipstjert *Motacilla cinerea*

I de seneste ti år fra 2009 til 2018 er der i gennemsnit observeret 629 fugle. Med en total på 843 er 2019 et år med forholdsvis mange fugle. Dette skyldes blandt andet, at der observeres væsentlig flere i Skagen i første halvår i 2019 i forhold til 2018.

Ved Skagen bliver der i perioden 2/3-25/6 observeret 281 fugle, når materialet er renset for umiddelbare gengangere. I 2018 blev observeret 183 fugle. Trækket kulminerer hen over månedsskiftet marts/april med største 21/3 13, 4/4 16, 5/4 12 og 6/4 13 (alle SKAF m.fl.). Der er ikke større observationer af trækkende fugle uden for Skagen.

Udbredelsen af ynglefugle i Nordjylland er koncentreret

Sum: 843. 1. halvår 605, 2. halvår 238. Indsendere 146.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	15	17	99	185	98	31	11	14	72	63	25	7

Sortrygget Hvid Vipstjert *Motacilla alba yarrellii*

Det er vanskeligt at give en præcis årstotal, da der i nogle få dage er en del observationer fra Skagen, hvor det er vanskeligt at sortere eventuelle gengangere fra. Det vurderes dog, at antallet af observerede fugle er mellem 20 og 26, hvilket er på niveau med de seneste par år, hvor der blev observeret 22 fugle i 2018 og 25 fugle i 2017.

Første observation er 14/3 1 Skagen (ASJ LKJ) og efterfølges af 15/3 1 Skagen (LKJ SKAF). Der er sandsynligvis tale om samme fugl. I Skagen er der i perioden 14/3 til 12/5 11 observationsdage af op til 12 fugle (KK LKJ SKAF ALPA m.fl.), men renses materialet for gengan-

Sum: 26. 1. halvår 22, 2. halvår 4. Indsendere 35.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	11	4	7	-	4	-	-	-	-	-

Citronvipstjert *Motacilla citreola*

Der er blevet godkendt to observationer fra 2018 – 7/5 1 2K han Skagen (CBS KNP JCH m.fl.) og 8/5 1 hun/2K han Skagen (KK ALPA MCH m.fl.).

For 2019 er der en enkelt observation, der er blevet godkendt af SU – 22/4 1 2K han Skagen (DS ROC JMA m.fl.).

omkring det nordlige og østlige Vendsyssel samt i det centrale Himmerland. Der er indrapporteret ynglende eller territoriehævdende fugle på 15 lokaliteter. Der er typisk tale om 1-2 fugle på lokaliteten, men der er enkelte større observationer med største 31/5 11 Uggerby Å (CP). Observationen dækker over to par med unger og en syngende han.

I andet halvår ses arten ved Skagen på 17 dage i perioden 25/7-28/10. Det bliver til i alt 24 fugle (ASF SKAF RT MIF m.fl.).

Største observationer i andet halvår bliver 20/8 5 Bangsbo Botaniske Have (HJ), 11/9 5 Nordmandshage (PR) og 29/9 5 Nordmandshage (AB).

gere, så er der sandsynligvis tale om fem forskellige fugle. Største observation bliver 11/5 2 han + 1 hun (HO KTS HP SSV m.fl.).

Uden for Skagen er der observationer fra enge nord for Sønderholm, Sønder Vorupør, Nørre Vorupør, Arup Holm, Nørreådal, Birkesø, Lille Vildmose, Frederikshavn Havn, Hirtshals Øststrand, Hirtshals Havn og Svanvær (HHN SVP VAG m.fl.). Det vurderes her, at der er tale om 10-12 forskellige fugle.

Årets sidste observation bliver 19/7 1 Svanvær (ELH).

Desuden foreligger der to dokumenterede fund, 18/4 1 Kollerup Strand og 21/4 1 Grenen – begge adulte hanner. Antallet af nordjyske fund er hermed kommet op på 32. Arten er SU-art for 2019, men skal fra 2020 ikke længere forelægges.

Citronvipstjert han, Grønnestrand, 18. april 2019. Foto: Henrik Haaning Nielsen/Avifauna Consult.

Kernebider *Coccothraustes coccothraustes*

Årets total er på højde med gennemsnittet for de seneste 10 år på 1702. Første halvårs klart største observation udgøres af 3/2 65 Hadsund (TN). Herefter følger 23/2 20 Hammer Bakker (SEM), 10/5 15 Poul Eeg Camping, Skagen (BM PAA) og 7/6 15 Nordmandshage (PR). Der mel-

des om udføjne unger på otte lokaliteter. Andet halvårs største observationer er 6/11 25 Svenstrup (TSE), 1/12 28 Elkær Plantage (CP) og 14/12 25 Skindbjerglund (HAC).

Sum: 1588. 1. halvår 986, 2. halvår 602. Indsendere 123.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	63	153	104	211	265	190	90	42	20	161	150	139

Karmindompap *Carpodacus erythrurus*

Nedgangen fortsætter. Vi skal tilbage til 2002 med 41 for at finde en lavere årssum end årets 78. Gengangere på dagsbasis er udeladt i tallene. Første ses 17/5 1 Grenen (JNJ) og 1 Skagen Haveforening (AEC). En stor del af årets fund er fra Skagen-området, hvor største tal er 18/5 4, 19/5 4 og 21/5 4 (alle SKAF m.fl.). Ved Tannisbugt-kysten mellem Hirtshals Øststrand og Tversted ses i alt 27 individer i perioden 19/5-16/7 (mange inds.). Største antal herfra er 3/6 4 Kjul Strand (PHP). Eneste ynglefund er også fra dette område: 27/6 2 ad. og 1 1K Vesterklit, Tversted (ETH). Øvrige fund nævnes i

kronologisk orden: 19/5 3 Bulbjerg (HAC m.fl.), 31/5 1 Skiveren (PET), 31/7 1 Kandestederne (SAL), 27/5 1 Hulsig (CHJ), 5/6 1 Hulsig (JMPJ), 8/6 1 Professorens Plantage syd for Sæby (JLG) og 15/6 1 Hanstholm Fyrhaver (TRK). Sidste fund drejer sig ligesom sidste år om en fugl, der blev fanget og ringmærket: 19/9 1 1K Agger Tange (Arne Urvang). Vi henviser igen til oversigtsartikel i 2016-udgaven af denne rapport.

Sum: 78. 1. halvår 70, 2. halvår 8. Indsendere 76.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	10	60	7	-	1	-	-	-

Krognæb, Frederikshavn,
15. november 2019. Foto: Kis Boel Guldmann.

Krogneb 2K+ han, Skagen,
1. november 2019. Foto: Knud Pedersen.

Krogneb *Pinicola enucleator*

2019 byder på den største kendte invasion af Krogneb nogensinde. Hidtil største invasion var i 2012. Se desuden artikel forrest i årbogen. Forekomstbilledet peger på et meget stort antal fugle i Skagen, foruden Frederikshavn og Nordmandshage ved Hals, men også Hirtshals-området, Thy og flere lokaliteter syd for Limfjorden får besøg. Materialet er forsøgt rensat for gengangere på enkelt dage. Dog foreligger der et meget stort materiale fra Skagen med adskillige observationer på nærtliggende lokaliteter. Pga. artens meget omkringflyvende adfærd kan det være svært at vurdere, om de samme fugle går igen flere steder. SU har samlet godkendt alle observationer i Vendsyssel. Fotodokumenterede fund uden for Vendsyssel er også medtaget her.

Ikke helt uventet observeres de første i Skagen 27/10 4 Ellekrattet og Grenen (ASF ROC ALM LPA KNP m.fl.) og 28/10 12 Grenen (LPA ASF SKAF JJA PHJ m.fl.). Med daglige observationer er Skagen det sted, hvor langt de fleste af årets fugle ses. Hovedparten af observationerne stammer fra Grenen, Ellekrattet og Skagen By, og på flere dage ses formentlig over 100 fugle i området. De største

indrapporteringer er 5/11 115 trækforsøgende Grenen (ROC via ASF), 9/11 75 Skagen By (JOK LPA JMU ASF CHJ m.fl.) og 10/11 72 trækforsøgende Grenen (ASF ROC EC). På en række andre lokaliteter gøres der også observationer over flere dage. På træklokaliteten Nordmandshage ses der i perioden 30/10-13/11 213 S (PR RSN CSS OA LTP m.fl.) med de to største dage 30/10 88 (RSN PR CSS OA ALM) og 31/10 105 (PR HHN LTP ATL m.fl.). 31/10-4/11 ses først 2 og herefter 1 Hasseris (RSN m.fl.). 1-9/11 ses maksimum 3 hunner Nejst Plantage ved Hirtshals (PHP LP KUP KDP PB m.fl.). På Frydenstrand i Frederikshavn opholder en stor flok sig i perioden 6-19/11 (RSN PHJ CSS LPA TLY m.fl.), hvoraf den største dag er 9/11 34 (GRØN HJ MD SEF ILD m.fl.). Desuden 8-12/11 maksimum 5 Tverstet (HOM JK KUP SWJ LPA m.fl.). Uden for Vendsyssel foreligger desuden følgende fotodokumenterede fund, 31/10 1 1K han Als Odde – godkendt af SU (FRO TN) og 2 Hanstholm (JJA). Årets sidste observationer gøres 20/11 1 Assistens Kirkegård, Skagen (JPIP) samt 21/11 2 (LPA HHB ET PHP m.fl.) og 30/11 1 SV (HHN) – begge Nørre Tornby. Arten er SU-art.

Sum: 1672. 1. halvår 0, 2. halvår 1672. Indsendere 219.

JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
-	-	-	-	-	-	-	-	-	366	1306	-

Gråsiken *Carduelis cabaret/flammæa*

Efter to rekordår er dette års total atter nede på et mere forventeligt niveau. Ser man bort fra de to forrige år ligger gennemsnittet for de seneste 10 år på 18.383.

En tredjedel af første halvårs observationer stammer fra Skagen, hvoraf de største dage er 28/2 323 (ROC via PR), 2/3 329 (ROC via PR) og 30/3 773 (ASF SKAF) – alle Grenen. Uden for Skagen er de største 18/2 600 Bouet (RSN), 16/3 380 Sønder Økse (BKR) og 27/3 365 Nordmandshage (PR).

I andet halvår stammer næsten to tredjedele af summen fra Skagen. Det skyldes særligt et stort antal ringmærkede fugle, således 20/9-1/12 717 Jennes Sø (SKAF MIK) med de to største dage 10/10 146 og 11/10 103 (begge SKAF MIK). Foruden Jennes Sø bør følgende observationer nævnes 6/10 96 Nedermose (LAM), 27/10 67 Nordmandshage (AB RWR ESB), 19/11 120 Grenen (SKAF) og 22/12 125 Nordjyllandsværket (ATL).

Sum: 15.714. 1. halvår 12.574, 2. halvår 3140. Indsendere 167.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	2833	3531	4461	1428	194	127	185	88	373	1415	708	371

Hvidsisken *Carduelis hornemanni*

Efter to år med meget høje totaler (218 i 2017 og 133 i 2018), er dette års sum nede på et mere moderat niveau. I kølvandet på de mange fugle i 2018 gøres hovedparten af årets observationer i første halvår.

De fleste ses i Skagen i perioden 2/1-14/3 11 (SKAF JOK JEH LKJ), hvoraf otte konstateres i forbindelse med ringmærkning ved Jennes Sø (SKAF MIK). Uden for Skagen ses arten 10/1 2 Hanstholm (JJA) og 1 Thorup og Klim

Fjordholme (HHN), 17/1 1 Rødhus Kirke (KHK), 19/1 2 Frederikshavn Havn (BKR), 1/2 1 Bundgårdsparken, Aalborg (GRØN), 18/2 1 Bouet (RSN), 23/2 1 Hald Tostrup (CSS) og 27/2 1 Frederikshavn (TLY). De sidste er 15/3 1 Bundgårdsparken (GRØN) og 27/3 1 S Nordmandshage (PR).

I andet halvår ringmærkes en enkelt fugl, 1/11 1 Jennes Sø, Skagen (SKAF MIK).

Sum: 24. 1. halvår 23, 2. halvår 1. Indsendere 14.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	12	8	3	-	-	-	-	-	-	-	1	-

Hvidvinget Korsnæb *Loxia leucoptera*

Årets sum er i den lave ende sammenlignet med de seneste 10 års gennemsnit på 360. Antallet er dog højere end sidste år, hvor der reelt set kun sås 73. Der er ingen rapporter fra første halvår.

Andet halvårs første ses 12/7 og 13/7 1 Tversted Søerne (FDE LFR JSJ) samt 14/7 1 Pirupshvarre (CSS) og 1 Øby

(LM). De to områder med flest observationer er 15/7-30/11 61 Skagen (SKAF ASF m.fl.) og 30/7-11/9 24 Nordmandshage (PR). Årets største observationer stammer også fra disse to områder 30/7 12 og 7/8 7 – begge Nordmandshage (PR) – samt 7/11 10 Grenen (SKAF JSJ).

Sum: 104. 1. halvår -, 2. halvår 104. Indsendere 24.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	-	-	-	23	36	7	7	31	-

Hvidvinget Korsnæb ad. han, Skagen Klitplantage, 20. august 2019. Foto: Knud Pedersen.

Lille Korsnæb *Loxia curvirostra*

Årets sum er på niveau med sidste år, men lidt under halvdelen af de seneste 10 års gennemsnit på 21.680. 67% af første halvårs total stammer fra Skagen med de største dage 16/5 98 (SKAF LOU MKP ASG JH m.fl.), 17/5 175 (SKAF JM JHC m.fl.) og 5/6 125 (ASF) – alle Grenen. Eneste observation uden for Skagen på mere end 50 er 7/6 107 Nordmandshage (PR).

I andet halvår er totalen i Skagen oppe på 2305 (mange indsendere) med største dage 8/10 143 Grenen (ASF m.fl.),

18/10 153 Buttervej Industriområde (LOU) og 7/11 202 TF Ellekrattet (TRK TBR). I området omkring Tversted gøres også mange observationer. Således samlet 1603 (CP SWJ m.fl.) med den klart største observation 8/10 450 Vester Tversted (CP). Ved træklokaliteten Nordmandshage ses 1263 (PR AB m.fl.) med de største dage 12/10 213 (AB), 30/10 132 (PR) og 31/10 316 (PR). Desuden bør følgende store observationer nævnes 15/10 200 Lodskovvad (EO) og 1/11 147 Bulbjerg (HHN).

Sum: 10.146. 1. halvår 2621, 2. halvår 7525. Indsendere 144.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	141	463	80	368	971	739	216	210	454	3716	2117	812

Stor Korsnæb *Loxia pytyopsittacus*

Efter to rekordår med over 1500 hver, er dette års antal nede på et mere moderat niveau. Sammenlignet med de seneste 25 års gennemsnit på 328, ligger antallet dog alligevel i den pæne ende.

I Skagen ses der i perioden 20/1-18/5 207 (SKAF ROC m.fl.) med de største dage 16/2 15 Grenen Camping, 22/2 22 Poul Eeg Camping og 17/2 47 Grenen (alle ROC via PR). Uden for Skagen er de største observationer 4/1 15 Østerild Klitplantage (HRC), 23/2 13 Råbjerg Mose (BKR) og 27/2 17 Lilleheden Klitplantage (CSS). De sidste forlader landsdelen relativt sent, 16/5 1 Grenen (JM), 17/5 2 Grenen (KBJ m.fl.) og 18/5 1 Flagbakken, Skagen (HST). I juli og august gøres flere usædvanlige sommerfund. Det første er 22/7 2 1K Grenen (ROC EC). Det er formentlig

afkom fra et lokalt ynglepar i Nordvendsyssel og udgør dermed det første sandsynlige ynglefund af arten i Nordjylland siden 1994. Observationen er tilmed det første julifund for Nordjylland. Ikke længe efter følger 28/7 4 ad. TF Grenen (ROC). I august gøres det kun tredje augustfund i nyere tid 7-9/8 maksimum 2 Grenen (SKAF ROC m.fl.). Herefter ankommer de næste til sædvanlig tid, 8/10 1 Grenen (ASF m.fl.) samt 12/10 1 Grenen (ASF m.fl.) og 1 Als Odde (SSK). I Skagen ses i perioden 8/10-1/12 297 (SKAF m.fl.) med kulmination primo november med 5/11 38 (ROC via PR), 7/11 27 (MKP SKAF TBR TRK) og 10/11 65 (ASF m.fl.). De største observationer uden for Skagen er 1/11 17 Bulbjerg (HHN), 13/11 11 Nordmandshage (PR) og 7/12 7 Vilsbøl Plantage (JKK).

Sum: 679. 1. halvår 298, 2. halvår 381. Indsendere 48.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	58	161	29	44	6	-	6	4	-	100	244	27

Stor Korsnæb 1K, Skagen, 22. juli 2019. Foto: Erik Christophersen.

Gulirisk *Serinus serinus*

Årets sum passer fint med de seneste 10 års gennemsnit på 30.

Årets første ankommer til sædvanlig tid 9-10/4 1 syn-
gende han Tindbæk (TBR SK). Herefter indledes træk-
ket i Skagen, hvor der i perioden 12/4-13/6 ses 24 (SKAF
ASF JMPJ m.fl.). Kun to observationer er på mere end én
fugl, 19/4 2 Grenen (SKAF MBS AOWN AOWN PEL m.fl.)
og 31/5 2 Skagen By (LOU). Foruden Tindbæk-fundet
gøres der to andre observationer uden for Skagen, 26/4 1

Hirtshals Fyr (RSN) og 9/6 1 han Nordmandshage (PR).
I andet halvår ses hele to fugle ved Uggerby Strand 5/7
og 5/8 (begge LPA). Særligt sidstnævnte er usædvanlig,
da der i DOFbasen kun foreligger ét tidligere fund fra
august i Nordjylland (og tilmed fra samme dato), 5/8
2015 1 Gerå (HAC). Året slutter med et par sene fund,
10/11 1 (ASF ROC EC) og 13/11 1 (TVM SHN m.fl.) –
begge Grenen. Det skal dog pointeres, at det nu er tredje
år i træk, at arten registreres i november.

Sum: 32. 1. halvår 28, 2. halvår 4. Indsendere 37.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	-	-	-	11	10	7	1	1	-	-	2	-

Lapværling *Calcarius lapponicus*

Årets total ligger noget under de seneste 10 års gennem-
snit på 290. Det skal dog ses i lyset af de to rekordår 2010
og 2011, hvor der blev registreret hhv. 765 og 824.

I vintermånederne ses arten kun på tre lokaliteter, Gre-
nen, Østerild Dæmningen og Agger Tange. Der ses ikke
mange på træk, og de seneste observationer gøres alle-
rede 18/4 1 Ø Kollerup Strand (HHN), 19/4 1 trækfor-
søgende Grenen (SKAF JAE AOWN m.fl.) og 25/4 1 NØ
Tranum Klitplantage (PR). Et usædvanligt sommerfund

gøres 1/6 1 han Grenen (mange indsendere).

I andet halvår ankommer den første til sædvanlig tid
12/9 1 Grenen (SKAF). Herefter ses de næste 24/9 1 TF
Grenen (SKAF), 1 S Agger Tange og 1 Øsløs Syd (begge
HHN). Gennemtrækket topper primo/medio oktober
med de største dage 3/10 7 S Agger Tange (GGU m.fl.),
6/10 9 Agger Tange (RSN HHN SVP) og 12/10 7 Grenen
(ASF SKAF).

Sum: 122. 1. halvår 15, 2. halvår 108. Indsendere 43.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	6	4	1	3	-	1	-	-	24	78	4	2

Snespurv *Plectrophenax nivalis*

Årets total er den største i fem år og højere end de sene-
ste 10 års gennemsnit på 6862. Det høje antal skyldes bl.a.
en del store observationer på Hirtshals Havn/Øststrand,
hvor de største dage er 4/1 105 (LPA), 6/1 120 (SA) og
26/2 83 (LPA). Som sædvanlig forlader de sidste lands-
delen i løbet af april, 1/4 3 Sindrup Vejle (AKV), 4/4 1
Ø Nordstrand, Skagen (SKAF) og 18/4 1 Sindrup Vejle
(AKV).

I andet halvår dukker de første op til sædvanlig tid, 24/9

1 Nordstrand, Skagen (SKAF), 29/9 2 Agger Tange (GGU)
og 2 Grenen (ASF). Størstedelen af materialet stammer
fra Grenen og Nordstrand. De tre største dage falder sidst
i oktober, 27/10 120 (SKAF), 28/10 92 (SKAF JJA PHJ m.fl.)
og 29/10 110 (LPA MBH m.fl.) – alle Grenen. Største ob-
servationer uden for Skagen er 2/11 58 Råbjerg Mile
(SKAF), 11/11 60 Nordmandshage (PR) og 23/11 55
Måen ved Hadsund (SSK).

Sum: 7128. 1. halvår 3385, 2. halvår 3743. Indsendere 108.

	JAN	FEB	MAR	APR	MAJ	JUN	JUL	AUG	SEP	OKT	NOV	DEC
	1425	1349	606	5	-	-	-	-	6	1504	1575	658

Dværgværling *Emberiza pusilla*

Der gøres fire observationer af fire fugle. Alle nævnes.

I første halvår observeres en trækforsøgende 3/6 1 Gre-
nen (ASF JHC). Det er tilmed kun tredje forårsfund for
Nordjylland af denne art. I andet halvår ringmærkes to
20/9 1 Hanstholm (Arne Urvang JJA GRØN) og 2/11 1
Jennes Sø, Skagen (MIK SKAF). Desuden observeres en
trækforsøgende 24/9 1 Grenen (SKAF).

Dværgværling, Hanstholm, 20. september 2019. Foto: Lars Grøn.

Gærdeværling *Emberiza cirlus*

11/7 bliver der fundet en ad. han i Tornby Klitplantage (PBN m.fl.). Frem til 30/8 ses fuglen næsten dagligt (mange indsendere). Herefter forsvinder fuglen, indtil den bliver genfundet 6/11 (KUP). Fra 17/11 er der igen næsten daglige observationer (mange indsendere), indtil Gærde-

værlingen sidste gang indrapporteres 1/12 (LSN JFN). Fundet er godkendt af SU og er det første for Nordjylland og det andet for Danmark. Se separat behandling af fundet i artikeldelen. Arten er SU-art.

*Gærdeværling, Tornby Klitplantage, 15. juli 2019.
Foto: Henrik Haaning Nielsen/Avifauna Consult.*

Hortulan *Emberiza hortulana*

Den kedelige tendens med et dalende antal Hortulaner fortsætter ufortrødent med kun tre i år. Observationerne

er 26/4 1 Brovande i Skagen (LCJ), 14/5 1 Grenen (mange indsendere) og 20/5 1 Grenen (SKAF).

Hortulan, Skagen, 26. april 2019. Foto: Leif Jensen.

Litteratur

Clausen, P., C.L. Pedersen, H.H Nielsen & J.P. Kjeldsen
2020: Herbivore vandfugle i fuglebeskyttelsesområde
nr. 1: antal og fordelinger 2012-2019 i relation til re-
servater og fødegrundlag. – Aarhus Universitet, DCE
– Nationalt Center for Miljø og Energi. – Videnskabe-
lig rapport.

Clausen, P. & A. Craggs 2018: K2 East Atlantic (Green-
land/Svalbard) Light-bellied Brent *Branta bernicla*
hrota. Side 90-92 i Fox, A.D. & J.O. Leafloor (red.): A
Global Audit of the Status and Trends of Arctic and
Northern Hemisphere Goose Populations: Compo-
nent 2: Population accounts. – CAFF, Conservation of
Arctic Flora and Fauna (CAFF Assessment Series).

Indsendere 2019

AA	Andreas	Andreasen	9970AA	AJO	Arne	Johansen	9320AJO
AAA	Asker	Aarkrog	2920AAA	AK	Arne	Kiis	9260AK
AAJN	Aase	Jensen	9900AAJN	AKA	Anne Kathrine	Axelsen	9000AK
AB	Anders	Brinkmann	9310AB	AKJ	Anette	Kjærø	3450AK
ABA	Andrea	Bak	1663AB	AKN	Anders Kjær	Nielsen	9000AKN
ABB	Anders	Bojesen	8230ABB	AKV	Allan Kjær	Villesen	7620AKV
ABIN	Anne Birgitte	Nørgaard	7884ABIN	AL	Allan	Nielsen	3120AL
ABK	Andreas	Bruun Kristensen	2100ABK	ALIL	Arne	Lilhauge	7000AL
ABL	Arne Bo	Larsen	8550ABL	ALM	Asger	Lykkegaard Møldrup	8210ALM
ABU	Ursula Burmann	& Arne Bo Larsen	8550ABU	ALPA	Allan	Pade	7700ALPA
AEC	Andreas	Egelund Christensen	2100AEC	ALU	Aleks	Lund	6070AL
AEP	Axel	Pedersen	9510AEP	AMLD	Ann Maria Linnea	Dithmer	7850AMLD
AES	Alex	Ståde	9492AES	AMO	Anne Marie	Overgaard	9260AMO
AF	Annette	Friis	2990AF	AMS	Anders	Mehlgaard Sørensen	6000AMS
AFJ	Allan	Jensen	9900AFJ	AN	Annalise	Nymand	9990AN
AGLS	Anne Grethe	Lund Sørensen	8500AGLS	ANHL	Anni	Høilund	9230ANHL
AH	Anders	Høgsholm	3050AH	ANIS	Anni	Stub	7850ANIS
AHA	Allan	Haagensen	2750AH	ANS	Anders	Søgaard	2830ANS
AHAM	Anders	Hammergart	2800AH	AO	Anni	Oppelstrup	7840AO
AHJ	Anne	Juhl	9310AHJ	AON	Anders	Otto Nielsen	6400AON
AHO	Anders	Horsten	8220AHO	AOWN	Anders	Odd Wulff Nielsen	5700AOWN
AJAJ	Arnbjørn Jens	Jørgensen	5700AJAJ	AP	Anni	Pedersen	8464AP

Bramgås, Skagen, 6. april 2019. Foto: Erik Christophersen.

Indsendere 2019

APB	Peter	Brodersen	2800APB	BEH	Bent	Hansen	8260BEH
APE	Andreas	Petersen	2100AP	BEJE	Bent	Jensen	8800BEJE
APN	Anni	& Peter Nielsen	8382APN	BEKR	Benny	Kristensen	8900BKR
APR	Andreas Kristian	Pedersen	8900APR	BF	Berit	Foulum	7600BF
APRA	Arne	P. Rasmussen	8270APR	BFR	Bjørn	Frikke	6700BF
APRE	Anders	Prehn	4791APR	BG	Birger	Giskehaug	3922BG
AR	Anette	Reinholdt	9881AR	BGO	Bjarne	Golles	8220BGO
ARA	Anders	Rasmussen	8500ARA	BH	Benny	Haahr	9500BH
ARB	Arvid	Bredesen	7246ARB	BHA	Bjarne	Haugaard	9982BH
ARE	Anders	Refstrup	9430ARE	BHAN	Bo	Hansen	4200BHA
ARH	Anders	Riiber Høj	3500ARH	BHJ	Bjarke	Huus Jensen	9800BHJ
AS	Albert	Schmidt	7741AS	BJA	Brian	Jakobsen	7800BJA
ASB	Andreas	Svane Bech	7960ASB	BJH	Bjarne	Holm	6823BJH
ASF	Alex	Sand Frich	7300ASF	BJS	Bjarne	Boye Sørensen	8500BJS
ASH	Albert	Steen-Hansen	9240ASH	BK	Birthe	Karpfen	2660BK
ASJ	Anders	Sydney Jensen	3600ASJ	BKR	Brian	Kristensen	0BKR
ASV	Agner	Svenstrup	7500ASV	BL	Birgitte	Lauritzen	9500BL
AT	Anders	Tøttrup	1422AT	BLK	Bent	Lyngklip Kjeldgaard	7700BLK
ATL	Anton Thøger	Larsen	9310ATL	BLN	Brian	Lyngsøe Nilsson	9600BLN
AVJ	Anders	Vadstrup	7442AVJ	BM	Brian	Martinsen	4640BM
AWM	Andreas	Winding Mønsted	8654AWM	BMA	Bente	Astrup	7752BMA
AWN	Anders	Wiig Nielsen	4000AWN	BN	Bjarne	Nielsen	6440BN
BB	Birthe	Børgaard	9382BB	BNH	Bjarne	Hemmingsen	8543BNH
BBK	Bent	Birk Kristensen	7900BBK	BOJ	Britta	Overgaard Jensen	4000BOJ
BBM	Bent	Markussen	9500BBM	BR	Brian	Ravnborg	9800BR
BBR	Birgit	Brammer	2300BB	BRAU	Bøje	Rauff	7400BR
BC	Bruno	Clematide	2605BC	BRI	Birthe	Rise	6500BR
BCA	Bent	Carstensen	7000BCA	BRS	Bo	Ryge Sørensen	8600BRS
BCS	Brian	Skræm	9300BCS	BRØN	Bent	Rønsholdt	9800BRØN
BDP	Bodil	Deen Petersen	8600BDP	BS	Bent	Silberg	7741BS
				BSØ	Børge	Søndergård	9000BSØ

Canadagås (og Grågås), Skagen, 3. juni 2019. Foto: Erik Christophersen.

Indsendere 2019

BUKR	Birgit	Ulsøe Kristensen	8740BUKR	CP	Carlo	Pedersen	9881CP
BWI	Brian	Wielsøe	4100BWI	CPL	Carsten	Primdahl Lorentsen	3480CPL
CAHE	Carl Aage	Hesselberg	8830CAHE	CPR	Christian	Rørdam	3450CPR
CAJE	Carsten	Jensen	9520CAJE	CQP	Claus Quist	Pedersen	8200CQP
CAN	Carsten	Andersen	3790CAN	CR	Claus	Rømer	9520CR
CARS	Carsten	Søndergaard	8800CARS	CRE	Claus	Reimann	8680CR
CAS	Carsten	Sørensen	9900CAS	CS	Carsten	Skou	5700CS
CB	Carl	Bohn	4000CB	CSA	Carsten	Søndergaard Andersen	9490CSA
CBB	Claus	Barnewitz	8800CBB	CSJ	Hans Carl	Søndergaard-Jensen	8900CSJ
CBS	Carsten	Søndergaard	8240CBS	CSJE	Casper	Sylvester Jensen	8200CSJ
CBØS	Christian	Bøggild	8860CBS	CSJO	Carl	Jochimsen	2800CSJ
CFL	Carsten	Fynbo Larsen	8700CFL	CSK	Claus	Skovgaard	9900CSK
CGJ	Claus	Gjerrild	3700CGJ	CSS	Carsten	Svejstrup Sørensen	9500CSS
CGL	Carsten	Gørges Laursen	7400CGL	CVR	Carsten	Vest Rasmussen	4000CVR
CH	Christian	Hjorth	7830CH				
CHE	Theo	Askov	4180CHE	DAC	Daniel	Christensen	9400DAC
CHI	Christian	Hintze	2200CH	DAL	Daniel	Lehmberg	3520DAL
CHJ	Christian	A. Jensen	8462CHJ	DAR	Dan	Reichardt	4671DAR
CHP	Christina	Pedersen	9690CP	DAU	Mogens	Daugård	6682DAU
CJ	Conny	Jensen	9800CJ	DB	Dan	Bruhn	2800DB
CJC	Carl Johan	Corneliussen	2300CJC	DBC	David	B. Collinge	4000DBC
CJO	Carsten	Jonassen	24837CJ	DBL	Dan	Blohm	8300DB
CJU	Carsten	Juhl	8000CJ	DBR	Dorte	Bryrup	7300DB
CKJ	Curt	Kollavik Jensen	4390CKJ	DEP	Dennis	Pedersen	4681DEP
CKP	Carsten	Krog Pedersen	7741CKP	DFS	Dorte	F. Sørensen	9820DFS
CLD	Claus	Dalskov	5953CLD	DH	Dorthe	Hansen	9760DH
CMG	Christian	Glahder	4200CMG	DLP	David	Lykke Pedersen	8000DLP
CMM	Christian Michael	Villadsen	8000CMM	DMB	David	Boertmann	7800DMB
COL	Conni	Lauritzen	2610COL	DNE	David	Nestved	3740DNE
COR	Carsten	Nielsen	8240COR	DOF	DOF	Fuglenes Hus	1620DOF
COZ	Connie	Zachariassen	9280COZ	DOFNJYL	DOF	Nordjylland	DOFNJYL

Spidsand, Hjørring, 2. marts 2019. Foto: Mette Berg Hansen.

Indsendere 2019

DRN	Dan	Rostgaard-Nielsen	3500DRN	ERA	Erik Vikkelsø	Rasmussen	4500ERA
EB	Erik	Busk	5500EB	ERE	Erland	Erlandsen	8800ERE
EBA	Erik	Balle	8600EBA	ERIJ	Erik	R. Jespersen	7700ERIJ
EBIJ	Erik	Bisballe Jensen	8600EBJ	ESA	Esben	Sloth Andersen	9520ESA
EBJ	Erik	Jensen	7120EBJ	ESAN	Erik	Søgaard-Andersen	9000ESAN
EBS	Erling	Sevald	5700EBS	ESB	Emil	Skovgaard Brandtoft	8230ESB
EBU	Esben	Buch	9260EB	ESBE	Eilif	S. Bendtsen	3700ESB
ECA	Erik	Carlsen	2770ECA	EST	Ejner	Korsgaard Stobberup	7752EST
ED	Else	Dupont	6400ED	ESØ	Esben	Stubbe Østergaard	8330ESØ
EDJ	Ejnar	Dahl Jensen	9870EDJ	ESØR	Ejgild	Sørensen	2450ESØ
EDY	Hans Erik	Dylmer	8600EDY	ET	Eigil	Thomassen	6950ET
EE	Erik	Enevoldsen	6950EE	ETH	Erik	Thomsen	9800ET
EEE	Erhardt	Edmund Ecklon	5700EEE	EVL	Eva	Lauridsen	8900EVL
EEH	Erik	Ehmsen	5600EEH	FA	Flemming	Ahlmann	9210FA
EFJ	Einar	Flensted-Jensen	9700EFJ	FAJ	Finn	A. Jensen	8000FAJ
EGA	Erik	Groth-Andersen	3000EGA	FBA	Finn	Baggesen	2750FBA
EI	Egon	Iversen	6470EI	FD	Flemming	Damskov	7870FD
EJØ	Erik	Jørgensen	6230EJØ	FDE	Frank	Desting	2730FDE
EKJ	Erling	Kock Jensen	6600EKJ	FG	Frederik	Grønfeldt	8600FG
ELH	Elly	Hansen	7755ELH	FHK	Folmer	Hjort Kristensen	9940FHK
EM	Egon	Mogensen	8832EM	FIA	Finn	Andersen	8840FIA
EMI	Ella	Mikkelsen	5250EMI	FINJ	Finn	Jeppesen	9000FINJ
EMJ	Else Marie	Jespersen	4400EMJ	FINP	Finn	Papsø	8850FINP
EMK	Erik	Munch Kristiansen	9000EMK	FJ	Frede	Jakobsen	9990FJ
EML	Else Marie	Løgsted	7500EML	FJU	Frans	Julin	9500FJU
EMR	Emil	Munck Rasmussen	4300EMR	FKL	Flemming	Kusk	8680FKL
EO	Egon	Østergaard	7490EO	FLL	Flemming	Lyng Larsen	9800FLL
EOA	Else	Østergaard Andersen	4840EOA	FLP	Flemming	H. Pedersen	9220FLP
EP	Emil	Persson	4330EP	FLU	Flemming	Lundberg	8260FLU
ER	Erik	Røjgaard	8723ER	FNI	Flemming	H. Nielsen	8541FNI

Pibeand, Hjørring, 2. marts 2019. Foto: Mette Berg Hansen.

Aftenfalk 1K, Lille Vildmose, 6. september 2018. Foto: Lars Grøn.

Indsendere 2019

FOX	Tony	Fox	8581FOX
FQU	Flemming	Quist	2635FQU
FRA	Frank	Andersen	7800FRA
FRO	Frits	Rost	8800FRO
FRP	Frank	Pedersen	8220FRP
FRR	Flemming	Rieck	4250FRR
FSH	Freddy	Hansen	5600FSH
FSL	Flemming	Skovgaard Larsen	7884FSL
FSN	Flemming	Søndergaard	3200FSN
FST	Flemming	Storgaard	7430FST
FT	Flemming	Thomasen	6933FT
FTT	Finn Thue	Torp	9900FT

GAH	Gitte	Holm	9510GAH
GB	Liva Gerd	Bonnesen	2100GB
GBL	Gerda	Bladt	6200GBL
GC	Gitte	Christiansen	9700GC
GEJA	Gert	Jakobsen	8800GEJA
GEK	Georg	Kristensen	7400GEK
GF	Gert	Fahlberg	6400GF
GG	Gabor	Graehn	6400GG
GGU	Georg	Guldvang	8600GGU
GJU	Gunhild	Justesen	2650GJU
GKJ	Gitte og Kaj	Jensen	7800GKJ
GLA	Gitte	Rye larsen	9330GLA
GU	Gert	Lystrup Jørgensen	6470GU

GM	Gerner	Majlandt	7600GM
GRA	Gert	Rasmussen	9000GRA
GRAN	Ole	Dahlgreen	8660GRAN
GRØN	Lars	Grøn	9220GRØN
GTA	Gert	Thorhauge Andersen	7490GTA
GTI	Gunnar	Tindborg	9560GTI
GTW	Gorm Thyge	Wæhrens	7800GTW
GVJ	Gorm	Vognsen Jensen	2765GVJ
GØJA	Gøran	Jakobsen	7500GØJA

HA	Harry	Antonisen	6270HA
HAC	Hans	Christophersen	9520HAC
HACL	Hanne	Clausen	11HAC
HAJE	Hans	Jeppesen	8850HAJE
HAN	Henning	Andersen	8410HAN
HAND	Harry	Andresen	6541HA
HAPN	Henrik	Asbjørn Pedersen	9800HAPN
HAR	Henrik	Andersen	9300HA
HARA	Hans	Rasmussen	7500HARA
HBA	Henrik	Gerner Baark	4180HBA
HBJ	Hjalte Benjamin	Johansen	2820HBJ
HBJE	Henriette	Bjerregaard	8240HBJE
HBS	Henning	Beck Sørensen	7950HBS
HBØ	Henrik	Böhmer	7150HBØ
HCH	Henrik	Christoffersen	9310HCH
HD	Holger	Daugaard	8721HD

Indsendere 2019

HDA	Henrik	Damm	3450HDA
HE	Helge	Esager	6650HE
HEA	Henrik	Kingo Andersen	5270HEA
HEB	Henrik	Brandt	6710HEB
HEH	Hans Ejnar	Hansen	9550HEH
HEIM	Heine	Mølgaard	7860HEIM
HEJ	Hans Erik	Jensen	6430HEJ
HEM	Henrik	Mikkelsen	3600HEM
HEN	Henrik	Nyrup	9530HEN
HEP	Helge	Paulsen	9800HEP
HES	Helle	Suadican	5690HES
HESI	Henning	Simonsen	6700HES
HET	Henning	Ettrup	8471HET
HFN	Henrik	F. Nielsen	7700HFN
HFR	Henrik	Frier	7000HFR
HH	Hans	Hovaldt	9800HH
HHA	Henrik	Hasle	8382HHA
HHB	John	Brask	9000HHB
HHBA	Hans Henrik	Bay	7120HHB
HHE	Henning	Heldbjerg	1417HHE
HHH	Hans Henrik	Pinnerup	2605HHH
HHL	Hans	Henrik Larsen	7790HHL
HHLA	Hans	Henrik Larsen	9800HHL
HHN	Henrik	Haaning Nielsen	7742HHN
HHNØ	Henrik	Hald Nørgaard	2650HHN
HJ	Herluf	Johansen	9900HJ
HJE	Hans	Eising	8361HJE
HJF	Hans	Jørgen Falk	8362HJF
HK	Henrik	Rähr	7500HK
HKN	Hans	Knakkegaard	8654HK
HKR	Henrik	Kristensen	4600HKR
HKSØ	Henning	Søndergaard	7950HKSØ
HLL	Henning	Lykke Larsen	8240HLL
HLÆ	Henrik	Læssøe	8300HLÆ
HM	Henrik	Møller	9240HM
HMA	Henrik	Madsen	8660HMA
HMB	Helene	Bjørn	9530HMB
HMC	Henrik	Mørch Christensen	9000HMC
HMH	Holger	Morell Heerfordt	3520HMH
HMS	Helge	Mølbach Sørensen	8370HMS
HMT	Henrik	Møller Thomsen	9000HMT
HNI	Hanna	Nielsen	9560HNI
HNK	Helle	Nymann Krämer	8210HNK
HO	Bjarne	Hove-Jensen	8000HO
HOC	Hans Ole	Christensen	7752HOC
HOM	Hans Olav	Møller	9881HOM
HP	Hans	Pinstrup	8700HP
HPD	Hans Peter	Dahlgaard	7752HPD
HPE	Poul Erik	Ravn	4700HPE
HPEH	Hans	Petersen	7400HPEH
HPH	Helene	Pilgaard Hejlskov	9520HPH
HPS	Hans-Peter	Svendsen	8740HPS
HR	Helge	Riis	9800HR
HRC	Helge Røjle	Christensen	7742HRC
HRS	Henning	R. Sørensen	7830HRS
HS	Helle	Wendel Sørensen	8370HS
HSC	Henning	Schmidt	9981HSC
HSK	Henrik	Skovgaard	8300HSK
HST	Henrik	Stenholt	8600HST
HSØ	Henning	Sørensen	9493HS

HT	Henrik	Toft	7400HT
HTØ	Hanne	Tøttrup	3760HT
IB	Ib	Petersen	5620IB
IBJ	Ib	Jensen	2200IBJ
IF	Inger	Filipsen	1954IF
IG	Ib	Gundelach	7130IG
IGB	Iben	Bahnson	9500IGB
IKI	Inge	Kirk	7950IKI
ILD	Inger-Lisbeth	Damm	9900ILD
ILM	Inge-Lise	Mortensen	7800ILM
IMP	Ivo	Petersen	4340IMP
IN	Ib	Nielsen	7500IN
ISN	Isabella	Smed Nyeng	9800ISN
IZN	Inger & Ivan	Zink-Nielsen	8270IZN

Landsvale, Lille Vildmose, 4. maj 2019. Foto: Jan Skriver.

Indsendere 2019

JAE	Jakob	Engelhard	3520JAE	JEHA	Jens	Handrup	7752JEHA
JAL	Jens	Albert	3600JAL	JEHAL	Jonas	Halberg	4040JEH
JALI	Jacob	Lind	8320JALI	JEJ	Jesper	Jørgensen	2720JEJ
JAM	Jakob	Møller	4400JAM	JEJ	Jens	Jensen	9800JJ
JANA	Jan	A. Østergaard	8620JANA	JEK	Jens Erik	Knudsen	8752JEK
JAP	Jan	Pedersen	4660JAP	JENY	Jens-Erik	Nygaard	7860JENY
JASA	Jan	Salmonsens	7700JASA	JF	Jeanette	Fryhstyk	9362JF
JAV	Janne	Veller	7470JAV	JFA	Jens	Frimer Andersen	7742JFA
JB	Jesper	Bjørn	6600JB	JFAN	Jørgen	Andersen	9900JFA
JBA	Jens	Ballegaard	6950JB	JFN	Jytte	Fuglsang Nissen	4791JFN
JBE	Jørgen	Bech	1953JBE	JG	Jens	Gregersen	8700JG
JBj	Jesper	Bay Jacobsen	2770JBj	JGH	Gunnar	Hansen	9670JGH
JBO	Jacob	Olesen	2100JBO	JGL	Jørn	Grønhøj Lausen	9280JGL
JBP	Jens	Bonde Poulsen	8950JBP	JH	Jannik	Herskin	9500JH
JBR	Jesper	Brodersen	2970JBR	JHC	Jørgen	Hulbæk Christiansen	2610JHC
JC	Johan Henrik	Funder Castenschiold	9460JC	JHH	Jonathan	Hemmer-Hansen	8260JHH
JCH	Jannie	Smed Christensen	9800JC	JHJ	Jørgen	Hjorth Jensen	6700JHJ
JCO	Jørgen	Cordes	9510JCO	JHK	Jens	Hasager Kirk	6880JHK
JCS	Jan	Sørensen	2750JCS	JHME	Jacob	Meier	8600JHME
JD	John	David	9900JD	JHP	Jens Henrik	Petersen	8400JHP
JDA	Jakob	Dall	2900JDA	JJ	John	Jensen	8740JJ
JDI	Jens	Dithmarsen	4760JDI	JJA	Jens Jørgen	Andersen	7700JJA
JDU	Jan	Durinck	7730JDU	JJE	Jane	Jensen	9800JJE
JE	Jens	Eriksen	138JE	JJM	Jesper Johannes	Madsen	1770JJM
JEA	Jan Ejvind	Andersen	9430JEA	JJP	Jens Jørgen	Pedersen	7900JJP
JEAL	Jens	Albrechtsen	7800JEAL	JK	John	Kyed	7730JK
JEAX	Jens-Axel	Rasmussen	9330JEAX	JKA	Jeppe	Kajgaard	9970JKA
JEB	Jens	Bækkelund	5400JEB	JKC	Johnny	Krämer Christensen	8530JKC
JEDI	Jesper	Damgaard-Iversen	9220JEDI	JKG	Jakob	Gunvald	9210JKG
JEH	Joshua	Haahr	2450JEH	JKI	Jens	Kirkeby	8680JKI

Husskade, Lille Vildmose, 26. januar 2019. Foto: Kjeld Ejsing-Duun.

Indsendere 2019

JKIE	Jan	Kiel	4180JKI	JOC	Jens	Overgaard Christensen	2100JOC
JKK	Jens Kristian	Kjærgård	7950JKK	JOCL	John	Clausen	8800JOCL
JKL	Jens Knud	Larsen	2700JKL	JODK	Jonas	Kjærgaard	8960JODK
JKP	Jesper	Kjær Pedersen	4000JKP	JOG	John	Graversgaard	8200JOG
JKR	John	Kristensen	9480JKR	JOK	Jørgen	Kabel	9400JOK
JKS	Jørgen	Schultz	3400JKS	JOKH	Johnny	Kahlert	8200JOK
JL	Jens	Lind	3060JL	JOKR	John	Kristensen	9210JOKR
JLA	Johnny	Laursen	9520JLA	JOSK	Jørn	Skeldahl	3000JO
JLE	Jesper	Leegaard	6510JLE	JOT	Jørgen	Laustsen	9520JOT
JLG	Jonna	Lindegård	9300JLG	JP	Johan	Pedersen	7840JP
JLH	Jens Lund	Hansen	3760JLH	JPG	Jens Peter	Gundorf	2960JPG
JLI	Jens	Lilleør	9000JLI	JPIP	John	Pedersen	9990JPIP
JLJ	Jette	Lynge Jensen	7470JLJ	JPJ	Jørgen Peter	Kjeldsen	7741JPJ
JLR	Jan	Lindgaard Rasmussen	4480JLR	JPM	Jørgen	Møller	9760JPM
JLY	Jørn	Lykkegaard	8000JLY	JPP	Jens Peter	Pedersen	4JPP
JLØ	Jan	Løvås	7089JLØ	JPRA	J.P.	Ringtved Andersen	8200JPRA
JM	Jens	Mølbak	9900JM	JR	Jette	Reeh	7100JR
JMA	Joakim	Matthiesen	4600JMA	JRI	John	Rieland	1750JR
JML	Johnny	Meilvang Lawcock	7160JML	JRP	Jens	Ryge Petersen	6840JRP
JMM	Jesper	Møller	2980JMM	JRS	Jann	Ribergaard	8800JRS
JMPJ	Jørgen	Munck	2800JMPJ	JS	Jørgen	Stubgaard	9800JS
JMU	Jens	Muff Hansen	8654JMU	JSA	Jacob	Sterup	5854JSA
JN	Jørgen	Nørgård	7620JN	JSB	Jakob	Selvi-Buch	9370JSB
JNIS	Jacob	Niss	2000JNIS	JSC	Jesper	Schade	3320JSC
JNJ	Jørgen	Nørrevang Jensen	2500JNJ	JSCH	Jørgen	Scheel	4581JS
JNO	Jørgen	Nordkvist	7700JNO	JSF	Jess	Sander Frederiksen	2630JSF
JNS	John	Nielsen Schmidt	8462JNS	JSJ	John	Stokholm Jensen	4760JSJ
JO	Jan	Østerby Olesen	7430JO	JSK	Jan	Skjoldborg Kristensen	7730JSK
JOA	Johanne	Øhlers Aagaard	2400JOA	JSKI	Julie	Skiveren	9900JSK
JOB	Jens Ole	Byskov	6705JOB	JSKR	Jan	Skrubbeltrang	9990JS

Stor Tornskade, Lille Vildmose, 30. november 2019.
Foto: Keld Ejsing-Duun.

Indsendere 2019

JSP	Jan	Speiermann	1670JSP	KAH	Klaus Anker	Hansen	9530KAH
JSPE	Jens	Skovgaard Pedersen	7950JSP	KAHA	Karsten	Hansen	8850KAHA
JSTE	Jørgen	Steengaard	9900JS	KAKR	Karl	Kristensen	7752KAKR
JSTP	Steen	Petersen	9230JSP	KAL	Kai	Lindeggaard	8800KAL
JSTR	Jakob	Strand	4000JS	KAMA	Karsten	Munch Andersen	8800KAMA
JSV	Jacob	Salvig	5500JSV	KAN	Karin	Andersen	4900KA
JSVJ	Jan	Svejgaard Jensen	4180JSJ	KB	Klaus	Berggreen	4300KB
JT	Jesper	Tofft	6200JT	KBAC	Karsten	Bach	9490KB
JTE	Jørgen	Terkelsen	4400JT	KBC	Kenneth	Bach Christensen	9000KBC
JTK	John	Toft Kristensen	7430JTK	KBE	Karen	Bentsen	7830KBE
JTL	Jørgen	Terp Laursen	8220JTL	KBEN	Kent	Bendixen	4000KB
JTN	Jan	Tøttrup Nielsen	9870JTN	KBG	Kis	Boel Guldmann	6000KBG
JTO	Jesper	Toft	2720JT	KBH	Kristian	Berg Hejlesen	7442KBH
JVB	Jan	Bihlet	8240JVB	KBJ	Kristian	Birchvald Jensen	4000KBJ
JVD	Jan Carlo	van Dijk	4760JVD	KBJØ	Kirsten	Bjørnsson	2450KBJ
JVI	Jørgen	Vigstrup	7700JVI	KBL	Karsten	Busk Laursen	2300KBL
JVIN	Jens	Vinge	9520JVI	KBN	Kristian	Nielsen	8920KBN
JVS	Jørn	Vinther Sørensen	6100JVS	KBOJ	Klaus Bo	Jensen	6400KBJ
JVV	Jens	Veilgaard Vendelbo	8520JVV	KBR	Karl Åge	Broen	9881KB
JWB	Julie	W. Broge	3400JWB	KCAL	Keld	Christensen	7830KCAL
JWBA	Jan	W. Badura	2680JWB	KD	Klaus	Dichmann	6400KD
JWI	Jens	Wiberg	2770JWI	KDP	Keld	Dahl Pedersen	7860KDP
JYHA	Jytte	Hansen	7700JYHA	KEA	Knud-Erik	Andersen	4300KEA
JØH	Jørn	Hansen	7800JØH	KEB	Keld	Bakken	6800KEB
JØL	Jørn	Dyhrberg Larsen	2300JØL	KEJ	Kristoffer	Egelund Jørgensen	5000KEJ
JAAB	Jane	Abrahamowitz	7860JAAB	KEN	Knud	Nielsen	4350KEN
				KES	Knud	Erik Sørensen	9700KES
KA	Kaj	Agerbæk	8270KA	KEST	Knud Erik	Strange	4581KES
KAG	Karin	Gustausen	6715KAG	KHA	Kjeld	Hansen	4672KHA

Ringdue, Lille Vildmose, 15. august 2019. Foto: Jan Skriver.

Tyrkerdue, Lille Vildmose, 18. juni 2019. Foto: Jan Skriver.

Indsendere 2019

KHAN	Kim	Hagen Andersen	6440KHA	KNS	Knud	Søndergaard	7950KNS
KHANS	Kristoffer	Hansen	6000KHA	KOL	Kent	Olsen	8000KOL
KHK	Kennerth	Kristensen	9430KHK	KOLS	Kell	Olsen	3700KOL
KHL	Kirsten	Halkjær Lund	5290KHL	KP	Kaj	Petersen	9210KP
KHP	Karsten	Højen	9460KHP	KR	Kristian	Røge	9690KR
KHS	Kenneth	Hummelmose Sønderby	2300KHS	KRD	Kjeld	Rydahl	9574KRD
KIBM	Kirsten	Bruun Møller	8830KIBM	KRH	Karsten	Haug	8000KRH
KIM	Kim	Mogensen	7200KIM	KRM	Kresten	Madsen	5450KRM
KIMH	Kirsten	Hansen	8000KIMH	KRP	Kristian	Pedersen	3400KRP
KIP	Kirsten	Pedersen	5610KIP	KRAA	Karen	Raagaard	6100KRAA
KIRO	Kim	Rosing-Asvid	4330KIRO	KSA	Karen	Sander Jensen	8700KSA
KIS	Kim	Skelmose	6800KIS	KSØ	Kim	Sørensen	7400KSØ
KJ	Kurt	Jensen	8381KJ	KTJ	Klaus	T. Jensen	2860KTJ
KJI	Karl Jørgen	Ingversen	9500KJI	KTP	Kjeld Tommy	Pedersen	2635KTP
KJLJ	Karl Johan	Legaard Jensen	7870KJLJ	KTR	Kristian Torben	Rasmussen	8000KTR
KJNI	Kjeld	Nielsen	9260KJNI	KTS	Klaus	Sørensen	8000KTS
KJO	Kurt	Jørgensen	9800KJO	KUH	Kurt	Kaack Hansen	5800KUH
KK	Karsten	Klausen	9990KK	KUP	Kurt	Prentow	9800KUP
KKC	Kim	Christensen	4190KKC	KV	Kornelius	Lund	9760KV
KKFF	Fonden Kaj Kjær	Flora og Fauna	9480KKFF	KVA	Kari	Varvikko	6760KVA
KL	Kristian	Laustsen	9640KL	KVE	Karsten	Vestergaard	9370KVE
KL TJ	Klaus	Træholt Jørgensen	7800KL TJ	KW	Kurt	Willumsen	7171KW
KLU	Kjeld	Lund	7000KL	KØJ	Keld	Ørum Jensen	7700KØJ
KMHA	Kirsten Marie	Haugstrup	8800KMHA	KAA	Kim	Aaen	8240KAA
KMO	Klaus	Malling Olsen	2700KMO	LAM	Lars	H. Mortensen	9800LAM
KNF	Knud	N. Flensted	2880KNF	LAN	Lars	Andersen	2100LAN
KNI	Kaj	Nissen	9500KNI	LAO	Lars	Olsen	4200LAO
KNM	Kim	Mouritsen	8420KNM	LB	Leo	Bøjlesen	7100LB
KNP	Knud	Pedersen	9990KNP				

Indsendere 2019

LBN	Leif	B. Nielsen	7800LBN	LRJ	Lisbeth	Rødbro Jeppesen	7700LRJ
LBOE	Lars	Boesen	8961LB	LRL	Lisbeth	Ramsing Lund	9210LRL
LBRJ	Lars Breum	Jeppesen	9900LBRJ	LRU	Lars	Rudfeld	4600LRU
LBS	Lars	Svith	8240LBS	LS	Leif	Sørensen	5750LS
LEBC	Leif	Bloss Carstensen	8850LEBC	LSA	Leo	Salmonsens	7700LS
LFP	Lars	Falck	3000LFP	LSM	Lene	Smith	4180LSM
LFR	Leif	Frederiksen	2860LFR	LSN	Leif	Schack-Nielsen	4791LSN
LG	Lars	Gabrielsen	8330LG	LSP	Lars	Spejlborg	9700LS
LGN	Laus	Gro-Nielsen	9800LGN	LSPE	Lars	Pedersen	9270LSP
LH	Lars	Højbjerg	9690LH	LSTN	Leif	Sturla Nielsen	2690LSTN
LHA	Lise	Hammer	2860LHA	LSØ	Leif	Nørgaard Schmidt	8680LS
LHH	Lars	Holm Hansen	6971LH	LTP	Lars	Tom-Petersen	8900LTP
LHS	Lars	Heiring Sørensen	9690LHS	LV	Lars	Viggers	9700LV
LHST	Lone	Horn Stokholm	9940LHST	LW	Leif	Wittendorff	8660LW
LIFO	Lindy	Foulum	7700LIFO	LWKR	Lene	West Kristensen	8800LWKR
LIN	Lise	Nielsen	3050LIN	LYT	Lars	Ytte	3050LYT
LJ	Lars	Jørgensen	9900LJ				
LJE	Lars	Jensen	2300LJ	MA	Michael	Andersen	6040MA
LJK	Lars	Jensen Kruse	3200LJK	MAD	Mads	Kjeldgaard Oddershede	2400MAD
LJKR	Leif	Kristensen	5672LJK	MAH	Marianne	Hjortlund	3200MAH
LJO	Lars	Johansen	3500LJO	MAKR	Martin	Kristensen	7950MAKR
LK	Liselotte	Kahns	8000LK	MAP	Mads	Paulsen	2720MAP
LKJ	Leif	Jensen	9990LKJ	MB	Mette	Bak	8660MB
LLG	Lis	Lykke Gregersen	8831LLG	MBB	Mathias	Blicher Bjerregård	3400MBB
LLH	Leo	L. Hansen	8270LLH	MBEH	Mette	Berg Hansen	9000MBH
LLHA	Louise	Lindbøg Hansen	9490LLH	MBH	Morten	Bentzon Hansen	2000MBH
LLST	Lotte Lykke	Stendahl	8800LLST	MBKJ	Mathias	Brink Kjeldgaard	2100MBKJ
LM	Lars	Mogensen	8830LM	MBO	Morten	Borup	8543MBO
LMN	Lars	Max Nielsen	2840LMN	MBS	Mads Bjarke	Salling	2930MBS
LMO	Lasse	Morgen	1955LM	MC	Morten	Christensen	2610MC
LN	Lars	Nielsen	8700LN	MCH	Morten	Christensen	9881MCH
LNA	Lars	Nørgaard Andersen	2700LNA	MCSO	Milton	Christensen	9800MCSO
LNI	Leif	Novrup	7830LN	MD	Mogens	Damm	9900MD
LNP	Laila	Neermann	4622LNP	MDH	Morten	D. D. Hansen	8240MDH
LOU	Oluf	Lou	3700LOU	MDS	Michael	Dalsgaard Sonne	8362MDS
LPA	Lars	Paaby	2730LPA	MEJ	Mette	Jensen	6100MEJ
LPH	Lars Peter	Hansen	6400LPH	MEK	Mathias Emil	Kaae	8723MEK
LPJ	Lars P.	Johansson	8544LPJ	MEL	Mads	Elley	4700MEL
LPK	Lars Peter	Kvist	2200LPK	MER	Mogens	Erlandsen	8600MER
LR	Lene	Teppel Rasmussen	6230LR	MF	Michael	Fink Jørgensen	2610MF

Almindelig Ryle og måger, Hirtshals Øststrand, 17. september 2019. Foto: Mette Berg Hansen.

Indsendere 2019

MFC	Morten	Christensen	4180MFC	MOM	Morten	Müller	5953MOM
MG	Michi	Gabel	8400M.G	MON	Mogens	Neergaard	9320MON
MGN	Morten	Gammelgaard Nielsen	2610MGN	MPO	Martin	Poulsen	2100MPO
MH	Michael	Hauge	8000MH	MRH	Martin	Rheinheimer	6710MRH
MHA	Maj	Hamann Andersen	2700MHA	MRP	Mogens	Ribo Petersen	5290MRP
MHAM	Mark	Hammond	8000MHA	MS	Mads	Strauss	9000MS
MHH	Martin	Høj Hansen	8210MHH	MSJ	Martin	Svinth Ebbesen	8000MSJ
MHL	Michael	Hasager Lauritsen	7330MHL	MSMA	Morten	Madsen	8800MSMA
MHP	Mikkel	Høegh Post	2100MHP	MSS	Martin	Strømkjær	5471MSS
MIBH	Michael	Brunhøj Hansen	2000MIBH	MSST	Morten	Swayne Storgaard	7330MSS
MIC	Michael	Gammelholm Jensen	6715MIC	MST	Mogens	Stoustrup Jensen	8410MST
MIF	Mikael	Funch	3300MIF	MSU	Marianne	Suhr	8831MSU
MIK	Michael	Anchor	8230MIK	MT	Mette	Thomsen	9900MT
MIKK	John	Mikkelsen	7100MIK				
MIV	Michael	Vecht	2970MIV	N2H	Nils	Holsko	9982N2H
MIWI	Michael	Winther	8831MIWI	NAM	Niels Aage	Madsen	5300NAM
MJE	Morten	Jensen	4581MJE	NAN	Niels	Andersen	5700NAN
MJH	Morten	Jenrich Hansen	8260MJH	NBJ	Niels	Bomholt Jensen	5762NBj
MJO	Morten	Johansen	9280MJO	NCN	Niels Chr.	Nielsen	4673NCN
MKP	Michael	Køie Poulsen	3480MKP	NDR	Niels	Poul Dreyer	4291NDR
MKR	Morten	Krog	2200MKR	NE	Niels	Eriksen	9210NE
MKRI	Mikael	Kristensen	3900MKRI	NES	Niels Erik	Simonsen	5690NES
ML	Mogens	Larsen	6200ML	NHV	Niels Henrik	Valerius	2830NHV
MLA	Mogens	Larsen	9000MLA	NIN	Niels	Imhoff Nielsen	8800NIN
MLAD	Morten	Ladekarl	9000ML	NIVE	Niels	Vejsgaard	7830NIVE
MLC	Morten	Lilleskov Christensen	3790MLC	NJ	Niels	Jæger	9900NJ
MLH	Michael	Larsen Hansen	7080MLH	NJJ	Niels Jørgen	Jensen	6100NJJ
MLM	Marco	Møller	8220MLM	NJN	Niels	Jul Nielsen	3760NJN
MLU	Martin	Lundholm	9310MLU	NKBj	Niels Kristian	Bech Jensen	8380NKBj
MLY	Mogens	Lykkegaard	8860MLY	NOD	Niels	Dideriksen	8600NOD
MLYN	Mette	Lyngdorf	8000ML	NPB	Niels Peter	Brøgger	7430NPB
MMC	Mette	Møller Christensen	8000MMC	NPM	Niels Peter	Møller Jensen	6100NPM
MMH	Morten	Mønnike-Hald	9210MMH	NRA	Nis	Rattenborg	5900NRA
MMJ	Michael	Mosebo Jensen	5540MMJ	NT	Nikolaj	Thomsen	2200NT
MMR	Margit	Mølbak Ringkjøbing	9800MMR	NTP	Niels	Tønnes Petersen	2840NTP
MN	Michael	Juul Nielsen	8270MN	NU	Niels	Utzon	7830NU
MO	Mads	Olsen	8240MO	NVM	Nicolai	Vitt Meyling	2300NVM
MOH	Morten	Hjorth	5700MOH				
MOK	Morten	Kattenhøj	8220MOK	OA	Ole	Amstrup	6830OA
MOKI	Morten	Kirk	7742MOK	OAX	Ove	Axelsen	9000OA

Hjejle, Agerø, 19. oktober 2019. Foto: Jens Kristian Kjærgård.

OBJ	Oliver	Jensen	4700OBJ	PHA	Poul	Hansen	4250PHA
OBV	Ole	Bøgh Vinther	8000OBV	PHAL	Peter	Halkier	7700PHA
OC	Olav	Christensen	6980OC	PHC	Poul Henning	Christensen	8330PHC
OEH	Ole Emil	Hansen	8981OEH	PHJ	Peter	Hartoft-Jacobsen	3460PHJ
OFA	Ole	Frøstrup Andersen	2690OFA	PHL	Patrick	Hasager Lauritsen	7330PHL
OFL	Ole	Friis Larsen	4900OFL	PHM	Poul	Hald-Mortensen	7742PHM
OGO	Ole	Grøndahl Olsen	7600OGO	PHN	Patrick	Horne	9800PHN
OHG	Ole	Goldschmidt	5900OHG	PHP	Poul Henrik	Pedersen	9800PHP
OJA	Orla	Jakobsen	4690OJA	PHUJ	Per	Huniche Jensen	4400PHJ
OJE	Ole	F. Jensen	8361OJE	PJP	Peder	Pedersen	7830PJP
OK	Ole	Krogh	9800OK	PKH	Peter Kjer	Hansen	6270PKH
OKR	Orla	Kristensen	9500OKR	PKR	Poul	Krag	7830PKR
OL	Ole	Lilleør	8800OL	PLA	Peter	Lange	8464PLA
ON	Ove	Nielsen	9480ON	PLO	Peter	Leth Olsen	6950PLO
ONB	Ole	Nørgaard	9480ONB	PLP	Poul	Præstgaard	7600PLP
ONI	Ole	Nilsson	4291ONI	PM	Poul	Mogensen	8240PM
ONY	Ole	Nygaard	8654ON	PMA	Peter	Manstrup	9000PMA
OO	Ole	C. Olesen	7490OO	PMO	Peter	Morell	8381PMO
OP	Ove	Pedersen	7400O.P	PN	Paul	Nilsson	2800PN
OPN	Orla	Nielsen	9280OPN	PNN	Peder	Nygaard Nielsen	7300PNN
OS	Ole	Sørensen	8300OS	PO	Per	Österman	9990PO
OSK	Ole	Sanvig Knudsen	9900OSK	POHP	Poul	Holm Pedersen	7700POHP
OSKR	Ole	Skrubbeltrang	9990OS	POK	Poul	Kodahl	2635POK
OZG	Ole	Zoltan Göller	6760OZG	POS	Poul	Sørensen	9900POS
OZIE	Ole	Zimmermann	8310OZIE	POW	Poul	Weje	7752POW
				PPO	Per	Poulsen	6710PPO
PA	Peter	Andreasen	7500PA	PQ	Per	Quaade	3200PQ
PALJ	Peter Andreas	Lund Jacobsen	9000PALJ	PR	Palle	A.F. Rasmussen	9000PR
PAN	Peter	Andersen	2100PA	PRA	Per	Rasmussen	5792PRA
PB	Preben	Bach	8600PB	PRE	Per	Reng	8500PR
PBA	Poul	Blicher Andersen	8800PBA	PREY	Poul	Reynolds	4330PRE
PBE	Peter	Bonne Eriksen	3500PBE	PRO	Pernille	Roed	9280PRO
PBER	Preben	Berg	2300PB	PS	Per	Steffensen	9280PS
PBH	Per Bo	Hansen	3400PBH	PSC	Peter	Staarup Christensen	2600PSC
PBJ	Preben	Jensen	6400PBJ	PSJ	Peter	Schwartz Jensen	6400PSJ
PBL	Palle	Bo Larsen	5856PBL	PSJE	Per Svend	Jensen	9900PSJ
PBN	Poul	Bastholm Nørgaard	9850PB	PTH	Peter	Thomasen	1700PTH
PBO	Peter	Borg	2970PBO	PTR	Peter	Markussen	7400PTR
PBRA	Pia	Brandt Andersen	9520PBRA	PUR	Poul Ulrich	Riis	7760PUR
PCD	Peter	Denyer	9990PCD	PVR	Poul	Vestergård Rasmussen	5700PVR
PCH	Per	Christensen	7755PCH	PWB	Per	Wessel Buchwald	8800PWB
PD	Peter	Dam-Hansen	6000PD	PWJ	Peter	Werenberg Just	8600PWJ
PEB	Peter	Breyen	9800PEB	PAA	Per	Aarkrog	4100PAA
PEC	Per	Christensen	9400PEC				
PECR	Peter	Christiansen	2000PEC	RBB	Rasmus	Bygholm	9310RBB
PEJ	Poul Erik	Jeppesen	6900PEJ	RBC	Rune	B. Christensen	2300RBC
PEK	Poul Emil	Toft Kristensen	7870PEK	RBI	Rolf	Bisgaard	3460RBI
PEL	Philip	Elbek	2200PEL	RDN	Rasmus	Due Nielsen	8260RDN
PER	Peder	Rasmussen	5700PER	RMJ	Rasmus	Matthiesen-Juhl	8500RMJ
PERO	Paul Erik	Rosenbaum	9800PERO	RNL	Richard	Larsen	2840RNL
PES	Poul Erik	Sperling	9230PES	ROB	Roberto	Brunicardi	4800ROB
PET	Per	Tejsner	1749PET	ROR	Ronni	Røjgaard	2200ROR
PETH	Peter	Thisted	8800PETH	RQ	Ralph	Qwinten	2800RQ
PETHY	Peter	Thygesen	9530PET	RR	Rune	Røstad	4640RR
PEVI	Per	Vindis	3070PEVI	RSN	Rune	Sø Neergaard	8220RSN
PEØ	Poul Erik	Østergaard	8330PEØ	RT	Rasmus	Turin	2700RT
PFK	Per	F. Kristensen	7100PFK	RTM	Roy	Magnussen	9600RTM
PGL	Peter	Gleisenstein	2493PGL	RWR	René	Rørbæk	9000RWR
PGT	Per	Grove Thomsen	2970PGT				
PH	Per	Hauge	8620PH	SA	Stinne	Aastrup	8800SA

Indsendere 2019

SAK	Svend Aage	Knudsen	7600SAK	SKAF	Skagen	Fuglestation	9990SKAF
SAL	Svend	Aage Linderström	2680SAL	SKR	Stig	Kjærgaard Rasmussen	2000SKR
SAN	Stefan	Andersen	2800SA	SLGI	Simon	Iversen	8230SLGI
SAR	Steen	Reimers	8000SAR	SLR	Søren Louis	Rasmussen	5300SLR
SAS	Svend Anker	Schwebs	6372SAS	SMK	Søren	Michelsen Krag	7900SMK
SB	Steen	Brølling	7741SB	SMSV	Svend Magus	Svendsen	7500SMSV
SBJ	Steffen	Brøgger-Jensen	2740SBJ	SN	Sten	Nielsen	6040SN
SBJØ	Søren	Bjørnø	7400SB	SNI	Steffen	Nielsen	9000SN
SBL	Søren	Blanke	2100SBL	SNO	Sørn	Nordhald	9370SN
SBØ	Søren	Bøgh	9510SBØ	SPB	Sofie	Børrild	7100SPB
SCS	Steen	Christensen	7000SCS	SPP	Søren Peter	Pinnerup	4320SPP
SDN	Søren	Dam Nielsen	9200SDN	SPR	Susanne	Primdahl	7850SPR
SDY	Svend	Dybkjær	2400SDY	SR	Steen	Reinholdt	7860SR
SEB	Sebastian	Thorup Hansen	2650SEB	SRS	Sune	Riis Sørensen	2200SRS
SEF	Svend Erik	Frandsen	9900SEF	SS	Stig	Sonne	2770SS
SEJ	Svend Erik	Jensen	8270SEJ	SSC	Simon	S. Christiansen	9200SSC
SEJE	Steen	E. Jensen	4736SEJ	SSK	Søren	Skriver	8260SSK
SEJES	Svend Erik	Jessen	4900SEJ	SSL	Stephan	Skaarup Lund	8240SSL
SEK	Sebastian	Klein	2300SEK	SST	Stefan	Stürup	2765SST
SEM	Svend Erik	Mikkelsen	9310SEM	SSW	Sven	Wemmelund	8270SSW
SEP	Svend Erik	Petersen	6950SEP	ST	Søren	Thøgersen	7830ST
SFH	Søren	Ferdinand Hansen	2300SFH	STEJ	Steen	Jensen	8370STEJ
SFX	Steen	Flex	4440SFX	STF	Steen	Franch	7870STF
SGB	Garder	Brask	2620SGB	STK	Steffen	Kronborg	2800STK
SGN	Søren	G. Nielsen	5690SGN	STP	Sten	Petersen	3480STP
SHBV	Sander	Villumsen	9900SHBV	STW	Steen	Winkel	5700STW
SHJ	Steen	Højmark-Jensen	3600SHJ	SUT	Søren Ulrich	Thomsen	9620SUT
SHN	Søren	Haaning Nielsen	3390SHN	SVB	Sven	Bødker	6710SVB
SHUL	Søren	Husted Larsen	3400SHUL	SVI	Simon	Vikstrøm	4872SVI
SHØ	Søren	Højager	8381SHØ	SVP	Steen	Vester Pedersen	7800SVP
SIMU	Sigfred	Munk	7120SIMU	SVUR	Signe	Uldall	8800SVUR
SJ	Sebastian	Jakobsen	9560SJ	SWJ	Svend	Wøjcik-Jonasson	9800SWJ
SJT	Søren	Juhl Thomsen	9740SJT	SØK	Søren	Kristoffersen	9000SØK
SJØ	Solveig	Jonasson	4000SJØ	SØP	Søren	Poulsen	8000SØP
SK	Solvejg	Knudsen	8900SK	SØS	Søren	Skov	9330SØS
SKA	Sakari	Kauppinen	2765SKA				

Lille Kobbersneppe, Hirtshals Øststrand, 8. september 2019. Foto: Mette Berg Hansen.

Indsendere 2019

TA	Tim	Andersen	2605TA	TSE	Terje	Seidenfaden	9220TSE
TB	Torben	Brygger	2770TB	TSK	Tue	Skov	8000TSK
TBA	Tom	Bak Andersen	9200TBA	TT	Thomas	Thelle	8800TT
TBAS	Thorkild	Bastholm	2100TBA	TTH	Thorbjørn	Thorslund	2650TT
TBC	Thorkild	Bjerre Christensen	9900TBC	TUJ	Tue	Jørgensen	8270TUJ
TBJ	Tommy	Bjork	4632TBJ	TUN	Tonny	Nielsen	8831TUN
TBK	Thomas	Boll Kristensen	8700TBK	TVI	Thomas	Vikstrøm	3520TVI
TBN	Thomas	Buus Nielsen	8800TBN	TVN	Thomas	Varto Nielsen	4690TVN
TBNI	Thomas	Brandt Niebuhr	2650TBN	TWJ	Thomas	W. Johansen	4660TWJ
TBR	Thorkil	Brandt	8300TBR				
TBS	Thomas	Borup Svendsen	7620TBS	UB	Ulla	Baslund	6000UB
TC	Tscherning	Clausen	9270TC	UBM	Ursula	Burmann	8550UBM
TCH	Tonny	Christensen	3450TC	UEM	Ulf	Eschou Møller	6950UEM
TE	Tim	Eistrup	9000TE	UGS	Uffe	Gjøl Sørensen	1415UGS
TEO	Troels	Eske Ortvad	2100TEO	UHC	Ulla og Helge	Christensen	9280UHC
TF	Tina	Fleischer	8660TF	UK	Ulf	Klemmetsby	9380UK
TGI	Tom	Giersing	4780TGI	UKS	Ulrik	Kjølør Skovenborg	8000UKS
TGN	Troels	Guldager Nielsen	5762TGN	ULB	Ulla	Bryanne	9000ULB
TH	Torben	Hvid	8240TH	ULS	Ulrik	S. Sørensen	2860ULS
THE	Thyge	Enevoldsen	2000THE	UMR	Uffe	Musse Rasmussen	4450UMR
THEN	Tonny	Henriksen	7000THE	UPA	Ulla	Paulsen	9981UPA
THH	Tim	Hesselballe Hansen	5000THH	UTE	Uffe	Terndrup	8250UTE
THHL	Thomas	Højland Larsen	9000THHL				
THJ	Thomas	Jensen	2630THJ	VAG	Vagn	Gjerløv	9700VAG
THOR	Ivan	Jensen	8680THOR	VC	Vilhelm	Christiansen	9260VC
THV	Torben	Skytte Hvass	5000THV	VD	Vagn	Donskov	7550VD
TK	Tommy	Kaae	8723TK	VDA	Vilhelm	Dalgaard	3400VD
TKC	Thomas	Kjær Christensen	8410TKC	VFL	Vagn	Freundlich	9400VFL
TL	Thorkild	Lund	9280TL	VHL	Vagn	Højkjær Larsen	2900VHL
TLA	Thomas	Lillelund Andersen	9800TLA	VK	Villum	Klæstrup	9493VK
TLAN	Troels	Lange	9881TL	VL	Villy	Lauritsen	8800VL
TLAU	Torben	Laursen	8462TL	VM	Vibeke	Mortensen	8600VM
TLK	Tommy	Leegaard Kruse	4700TLK	VRJ	Vagn	Riis-Jensen	7950VRJ
TLP	Troels	Leuenhagen Petersen	2300TLP	VVH	Verner	Vangsgaard Hansen	7800VVH
TLY	Torben	Lyng	9900TLY	VWS	Vagn	Wendel Sørensen	4500VWS
TLÆ	Thomas	Læssøe	2650TL				
TN	Torben	Nielsen	9560TN	WJ	Willy	Jørgensen	9280WJ
TNJ	Torben	Nilas Jensen	9520TNJ	WL	Werner	Larsson	9990WL
TPA	Tonny	Papillon	4060TPA				
TQA	Torben	Quist Andersen	9500TQA	YF	Yvonne	Feldskov	7160YF
TR	Torben	Rasmussen	8380TR	ÅGH	Åge	Gejl Hansen	6823ÅGH
TRK	Tonny	Ravn Kristiansen	8830TRK				

Taffeland, Østre Anlæg, 16. juni 2019. Foto: Anders Brinkmann.

Indeks arter

ALKEFUGLE	96	Dværgmåge	101	J Jagtfalk	126
ANDEFUGLE	60	Dværgryle	93	K Karmindompap	146
BIÆDERE	121	Dværgrørvagtel	73	Kaspisk Måge	102
DUER	71	Dværgterne	104	Kernebider	146
ELLEKRAGER	121	Dværgværling	150	Kirkeugle	117
FALKE	122	E Ellekrage	121	Klyde	86
GØGEFUGLE	72	Engryle	92	Knortegås	61
HEJRER & IBISSER	80	Engsnarre	74	Kongeederfugl	67
HØNSEFUGLE	69	Enkeltbekkasin	94	Kongeørn	110
HÆRFUGLE	118	F Fiskeørn	108	Kortnæbbet Gås	64
ISFUGLE	122	Fjeldvåge	116	Korttået Lærke	130
KJOVER	98	Fjordterne	105	Krognæb	147
LAPPEDYKKERE	69	Flodsanger	132	Krumnæbbet Ryle	91
LOMMER	76	Fuglekongesanger	134	Kærløber	91
MÅGER	100	G Græshoppesanger	132	Kærsanger	133
NATRAVNE	71	Grønlandsk Blisgås	66	L Lapværling	150
PELIKANER	85	Grønspætte	120	Lille Flagspætte	121
ROVFUGLE	106	Grå Fluesnapper	137	Lille Fluesnapper	140
SEJLERE	71	Gråmåge	102	Lille Gulben	96
SKARVER	83	Gråsejler	72	Lille Kjøve	99
SPÆTTER	119	Gråsiken	148	Lille Korsnæb	149
SPURVEFUGLE	127	Gråstrubet Lappedykker	69	Lille Præstekrave	86
STORKE	79	Gulbug	132	Lille Rørsanger	132
STORMFUGLE	78	Gulhovedet Gul Vipstjert	144	Lille Rørvagtel	73
SULE	83	Gulirisk	150	Lille Skallesluger	68
TERNER	104	Gul Vipstjert	144	Lille Stormsval	78
TRANER	75	Gøg	72	Lomvie	97
UGLER	117	Gærdeværling	151	Lunde	96
VADEFUGLE	86	Gåsegrib	109	Lundsanger	135
VANDHØNS	73	H Halemejs	135	Lysbuget Knortegås	62
A Aftenfalk	123	Havterne	105	Lysbuget Spætmejs	137
Alk	97	Havørn	113	Lærkefalk	125
Almindelig Kjøve	98	Hedehøg	113	M Mallemuk	78
Almindelig Skråpe	78	Hedelærke	130	Markpiber	143
Alpejernspurv	143	Hjelskallesluger	68	Mellemkjøve	98
Amerikansk Krikand	68	Hortulan	151	Middelhavsmåge	102
Amerikansk Pibeand	68	Huldue	71	Middelhavstenpikker	142
Amerikansk Sortand	67	Husrødstjert	140	Mosehornugle	117
Atlingand	68	Hvæpsevåge	109	Mudderklire	94
B Bæder	121	Hvid Pelikan	85	Mørkbuget Knortegås	56
Bjerglærke	131	Hvid Stork	79	N Natravn	71
Bjergpiber	144	Hvidbrynet Løvsanger	134	Nattergal	138
Bjergvipstjert	145	Hvidbrystet Præstekrave	87	Nordisk Lappedykker	70
Blisgås	66	Hvidhalset Fluesnapper	139	Nordlig Blåhals	139
Blå Glente	108	Hvidnæbbet Lom	76	Nøddekrige	128
Blå Kærhøg	111	Hvidsiken	148	O Odinsane	96
Blåhals	138	Hvidvinget Korsnæb	148	P Parktræløber	136
Bramgås	62	Hvidvinget Måge	103	Perleugle	117
Brilleand	67	Hvidvinget Terne	105	Pibesvane	60
Britisk Sildemåge	102	Hærfugl	118	Pirol	127
Broget Fluesnapper	139	Hættemåge	103	Plettet Rørvagtel	73
Brushane	90	Høgesanger	135	Pomeransfugl	87
Bynkefugl	141	Høgeugle	117	Pungmejs	129
C Citronvipstjert	145	I Indisk Gås	63	R Ravn	129
D Drosselrørsanger	133	Isfugl	122	Ride	100
Duehøg	113	Islandsk Stor Kobbersneppe	88		
Dværgfalk	125	Isom	76		
Dværgcanadagås	63				

Indeks arter

Ringdrossel	142	Slangeørn	109	Stormmåge	103
Rosenstær	137	Slørugle	117	Storpiber	143
Rovterne	105	Snegås	63	Stribet Ryle	93
Rød Glente	114	Snespurv	150	Sule	83
Rødhalset Gås	63	Sodfarvet Skråpe	78	Svaleklire	94
Rødrygget Svale	133	Sort Glente	115	Svanegås	64
Rødrygget Tornskade ..	127	Sort Stork	79	Svartbag	103
Rødstrubet Lom	77	Sortbuget Knortegås	62	Sydlig Blåhals	138
Rødstrubet Piber	143	Sortgrå Ryle	92	Søkonge	96
Rødtoppet Fuglekonge ..	135	Sorthalset Lappedykker ..	70	Sølvhejre	81
Rørdrum	80	Sorthovedet Måge	101	Sølvmåge	103
Rørhøg	111	Sortklire	94		
S Sabinemåge	100	Sortkrage	128	T Tajgasædgås	65
Sangsvane	60	Sortrygget Hvid Vipstjert	145	Tejst	96
Savisanger	132	Sortspætte	121	Temmincksryle	91
Sibirisk Bynkefugl	141	Sortstrubet Bynkefugl ..	141	Thorshane	96
Sibirisk Gransanger	134	Sortstrubet Lom	77	Tinksmed	95
Sibirisk Gærdesanger	135	Sortterne	105	Toplærke	130
Sildemåge	103	Spansk Spurv	143	Topskarv	83
Silkehal	136	Splitterne	106	Tornhalsejser	72
Silkehejre	81	Stenpikker	142	Trane	75
Sivsanger	132	Stenvender	89	Tredækker	94
Sjagger	142	Steppenhøg	112	Tundrasædgås	65
Skarv	84	Stor Hornugle	117	Turteldue	71
Skestork	82	Stor Kobbersneppe	87		
Skovhornugle	117	Stor Korsnæb	149	V Vagtel	69
Skovsanger	134	Stor Regnspeve	87	Vandrefalk	126
Skovsneppe	93	Stor Skrigeørn	110	Vandrikse	73
Skægmejse	131	Stor Stormsval	78	Vandstær	137
Skærpiber	144	Stor Tornskade	127	Vendehals	119
		Storkjove	99		

Rødstjert, Lille Vildmose, 30. juni 2019.
Foto: Jan Skriver.

Forkortelser

Følgende forkortelser anvendes i rapporten:

ad.	adult, voksendragt	sdr.	sommerdragt
imm.	immature, dragter mellem juv. og ad.	odr.	overgangsdragt
juv.	juvenil, den første fulde fjerdragt	vdr.	vinterdragt
pull.	pullus, dundragt		
2K	aldersangivelse i kalenderår (fuglen "fylder år" ved årsskiftet)	h	hørt
3K+	fuglen er mindst i sit 3. kalenderår	R	rast
		fou.	fouragerende
pri.	primo, de første 10 dage i måneden	sy.	syngende
med.	medio, den 11.-20. dag i måneden	T	trækkende
ult.	ultimo, fra den 21. og måneden ud	TF	trækforsøg
NNØ	trækretning, verdenshjørne (også S, Ø, SV osv.)	ringm.	ringmærket
SU	Dansk Ornitologisk Forenings Sjældenhedsudvalg		

Kategorier

For enkelte af arterne i rapporten er der nævnt, at den tilhører kategori C eller D. Alle øvrige arter behandlet i rapporten regnes for at tilhøre kategori A. Disse kategorier refererer til de af DOF's Sjældenhedsudvalg anvendte (AERC-standard), jvf. www.dof.dk.

Lokale SU-arter

Følgende arter er lokale SU-arter, hvilket vil sige, at fund af de pågældende arter skal godkendes af SU, inden de kan medtages i "Nordjyllands Fugle":

Hunfarvede individer af

- Kongeederfugl
- Hvidhalset Fluesnapper

Alle individer af

- Fyrremejse
- Sandterne

Foreningen Nordjyllands Fugle har til formål at indsamle, registrere og videreformidle oplysninger om forekomsten af fugle i Nordjylland.

Foreningen samarbejder med Dansk Ornitologisk Forening samt andre grønne foreninger og myndigheder.

